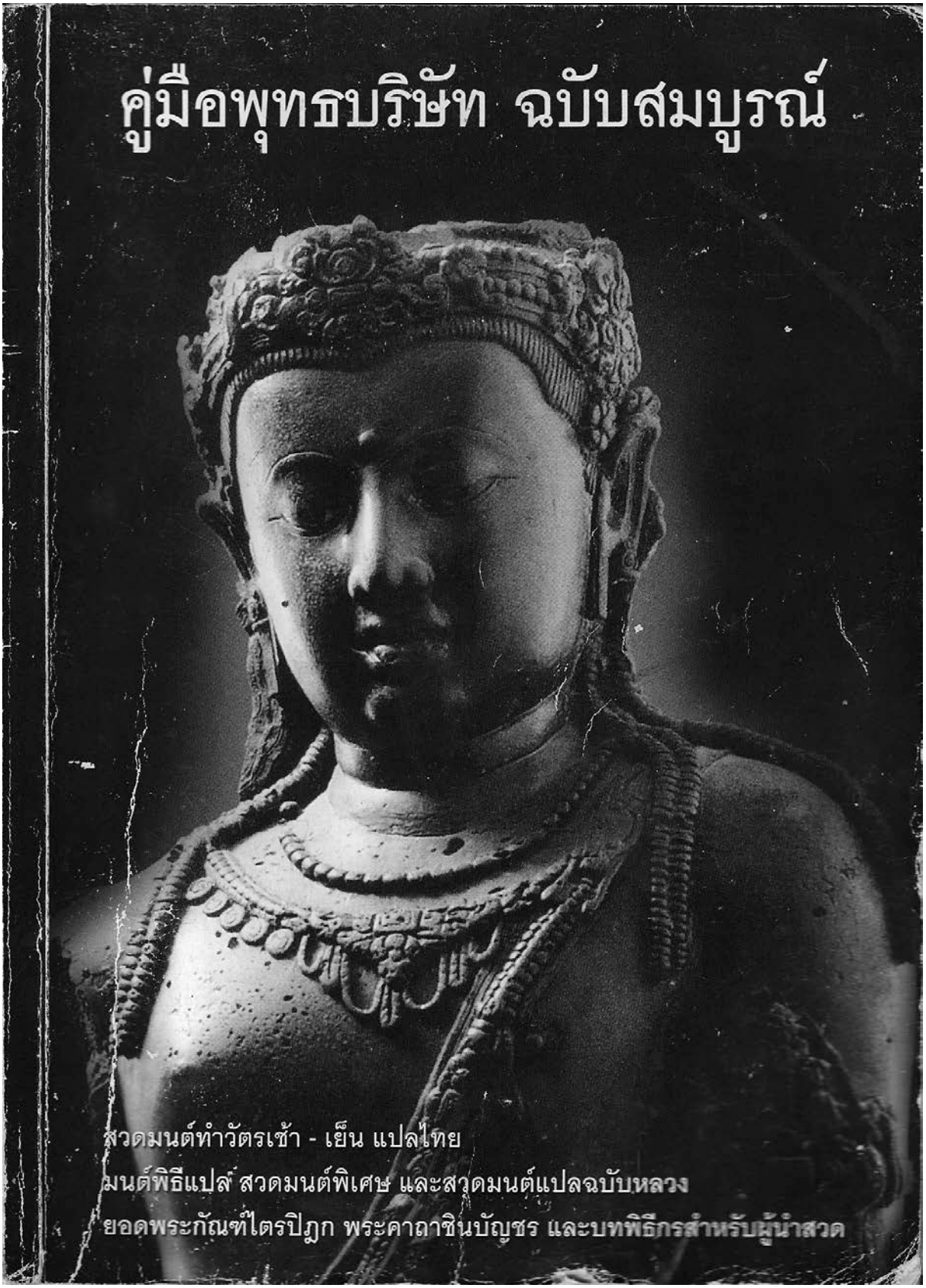
คู่มือพุทธบริษัท ฉบับสมบูรณ์

สวดมนต์ทำวัตรเช้า - เย็น แปลไทย

มนต์พิธีแปล สวดมนต์พิเศษ และสวดมนต์แปลฉบับหลวง

ยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก พระคาถาชินบัญชร และบทพิธีกรสำหรับผู้นำสวด

หนังสือสวดมนต์

คู่มือพุทธบริษัท ฉบับสมบูรณ์

วัดป่ามโนธรรมวราราม

หมู่ ๕ บ้านโนนสำราญ

ตำบลโนนสาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

...คณะศิษยานุศิษย์จัดพิมพ์ถวาย...

คู่มือพุทธบริษัท ฉบับสมบูรณ์

บทสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น แปลไทย

มนต์พิธีแปล สวดมนต์พิเศษ และสวดมนต์แปลฉบับหลวง

ยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก พระคาถาชินบัญชร และบทพิธีกรสำหรับผู้นำสวด

จัดพิมพ์เผยแพร่

คู่มือพุทธบริษัท ฉบับสมบูรณ์

รวบรวมจาก ● คู่มืออุบาสก-อุบาสิกา สวนโมกขพลาราม

● สวดมนต์แปลฉบับหลวง

● มนต์พิธี

การพิมพ์หนังสือธรรมเป็นอนุสรณ์และที่ระลึก นอกจากเป็นการจัดทำสิ่งซึ่งเป็นประโยชน์ที่คงอยู่ยืนนานแล้ว ยังเป็นการบำเพ็ญธรรมทาน คือการให้ธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสสรรเสริญว่าเป็นทานอันยอดเยี่ยมอีกด้วย ผู้ปฏิบัติเช่นนี้จึงชื่อได้ว่าแสดงออกซึ่งญาติธรรม พร้อมไปกับการมีส่วนร่วมเผยแพร่ธรรม เพื่อส่งเสริมสัมมาทัศนะและธรรมปฏิบัติ อันจะอำนวยประโยชน์สุขที่แท้จริงแก่ประชาชน

ท่านที่ประสงค์จะจัดพิมพ์หนังสือธรรมะที่ดี มีคุณภาพ เพื่อเป็นที่ระลึกในทุกโอกาสของงานประเพณี อันเป็นการใช้จ่ายเงินที่มีคุณค่า ถูกต้อง และมีประโยชน์สูงสุด โปรดติดต่อที่...ธรรมสภา

เลขที่ ๑/๔-๕ ถนนบรมราชชนนี เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐

โทร. (๐๒) ๔๔๑๑๓๕, ๔๔๑๑๕๘๘, ๘๘๘๗๙๔๐ โทรสาร. (๐๒) ๔๔๑๑๙๑๗

คำอนุโมทนา
หนังสือคู่มือพุทธบริษัท ฉบับสมบูรณ์

หนังสือ**คู่มือพุทธบริษัท ฉบับสมบูรณ์นี้** เป็นหนังสือสวดมนต์ แปลเป็นไทย ที่เหมาะสำหรับพุทธบริษัททุกท่าน ที่เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนา เป็นหนังสือที่ได้รวบรวม **บทสวดมนต์ ทำวัตรเช้า-ทำวัตรเย็น บทสวดอนุโมทนา-บทพิธีกรสำหรับผู้นำสวดมนต์ในพิธีการต่าง ๆ** ทั้งยังได้รวบรวม **ยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก พระคาถาชินบัญชร พร้อมคำแปล บทสวดพระเจ้าพิมพิสาร** เป็นภาคผนวกพิเศษเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของหนังสือ

บทสวดมนต์ทั้งหมดที่ได้รวบรวมไว้ในหนังสือเล่มนี้ ทุกบทแปลเป็นไทยทั้งหมด เพื่อประโยชน์แก่ภิกษุ สามเณร อุบาสก-อุบาสิกา และประชาชนทั่วไปที่เป็นพุทธบริษัท เมื่อผู้สวดจำคำแปลได้ จะมีความรู้ภาษาบาลีและหลักธรรมะมากพอ ที่จะยึดถือไว้ปฏิบัติ ดังคำนำที่ **ธรรมทานมูลนิธิ สวนโมกขพลาราม** ได้แนะนำไว้ว่า **"เวลาสวดก็ให้พิจารณาคิดตามไปด้วย, คำแปลทุก ๆ วรรคมีประโยชน์แก่การคิดตาม ทำให้เกิดปีติ เกิดสมาธิ และเกิดปัญญา"** ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องและสมบูรณ์

ธรรมสภาจึงขอชักชวนให้มีการไหว้พระสวดมนต์ มีคำแปลเป็นไทยด้วยทุกวรรค นอกจากเป็นการบำเพ็ญสมาธิ และปัญญาของผู้สวดเองแล้ว ถ้าผู้ใดฟังสวด และเข้าใจไปตามด้วย ก็นับว่าได้บุญถึงสองชั้น คือเป็น**การประกาศพระธรรมและสืบต่ออายุของพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวและมั่นคงตลอดไป**

ธรรมสภาขออนุโมทนาแด่ทุกท่านที่ได้รับประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ และกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์บุญนพ สุทธสีโล ที่ได้กรุณาค้นคว้าและรวบรวมบทสวดมนต์ที่กระจัดกระจายอยู่ในที่หลายแห่งนำรวมพิมพ์อยู่ในหนังสือคู่มือพุทธบริษัทฉบับสมบูรณ์มา ณ โอกาสนี้

ด้วยความปรารถนาดี

ธรรมสภา

บทสวดพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ และบทสวดมนต์แปลทั้งหลาย ย่อมมีอานุภาพเสมอ แม้ในขณะใกล้ตาย เราจะรอให้ใกล้ตายแล้วจึงให้ใครมาสวดให้เราฟังอย่างนั้นหรือ ?

ก่อนนอนทุกคืน อย่าลืมสวดมนต์แปล-เจริญภาวนา-ทำสมาธิ-แผ่เมตตา เพื่อความพ้นทุกข์พบสุขอันแท้จริง

ผู้ไหว้พระสวดมนต์ส่วนมาก มักจะไม่สนใจคิดตาม (ถ้าสวดแต่ภาษาบาลีก็ไม่สามารถจะคิดตามได้) จึงมักจะมีการสวดแต่พอเป็นพิธี เช่นกับรับศีลแต่พอเป็นพิธีไม่เกิดประโยชน์สมความมุ่งหมาย. เหตุนี้ ธรรมทานมูลนิธิ จึงขอชักชวนให้มีการไหว้พระสวดมนต์ มีคำแปลเป็นไทยด้วยทุกวรรค. นอกจากเป็นการบำเพ็ญสมาธิ ปัญญาของผู้สวดเองแล้ว ถ้ามีผู้ใดฟังสวด เข้าใจไปตามด้วย ก็นับว่าได้บุญถึงสองชั้น คือเป็นการประกาศพระธรรมไปด้วย สำหรับในที่ที่มีผู้ไม่รู้หนังสือจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ไม่รู้หนังสือนั้น ได้ฟัง ได้ฝึกตามกันไปได้ด้วย.

เมื่อจำคำแปลได้แล้ว ไปสวดร่วมในคณะที่สวดแต่คำบาลี ก็จะสวดร่วมกับเขาไปได้ และยังจะระลึกถึงความหมายของคำบาลีที่สวดนั้นได้ เป็นการบำเพ็ญสมาธิ ปัญญา ได้โดยสมบูรณ์ (แม้จะมีการสวดเพียงแต่คำบาลี) ประโยชน์ของการสวดคำแปลจนจำได้ขึ้นใจ มีมากเช่นนี้ ทุกคนควรจะพยายามฝึกซ้อมสวดตามแบบมีคำแปลนี้ ให้ได้อย่างขึ้นใจจริง ๆ.

ธรรมทานมูลนิธิ

สวนโมกขพลาราม อ. ไชยา จ. สุราษฎร์ธานี

สารบัญคู่มือพุทธบริษัท ฉบับสมบูรณ์

	หน้า
คำบูชาพระรัตนตรัย และคำสมาทานศีล	(ก)
ภาค ๑ คำทำวัตรเช้าและเย็น	
คำบูชาพระรัตนตรัย	๑
คำทำวัตรเช้า	
ปุพพภาคนมการ	๒
๑. พุทธาภิถุติ	๒
๒. ธัมมาภิถุติ	๔
๓. สังฆาภิถุติ	๕
๔. รตนัตตยัปปณามคาถา	๖
๕. สังเวคปริกิตตนปาฐะ	๘
๖. ตังขณิกปัจจเวกขณปาฐะ	๑๑ (พิเศษ)
คำทำวัตรเย็น	
๑. พุทธานุสสติ	๑๒
๒. พุทธาภิคีติ	๑๓
๓. ธัมมานุสสติ	๑๕
๔. ธัมมาภิคีติ	๑๖
๕. สังฆานุสสติ	๑๘
๖. สังฆาภิคีติ	๑๙
๗. อตีตปัจจเวกขณปาฐะ	๒๐ (พิเศษ)
ภาค ๒ สวดมนต์พิเศษบางบท	
๑. ปุพพภาคนมการ	๒๑
๒. สรณคมนปาฐะ	๒๑
๓. อัฏฐะสิกขาปทปาฐะ	๒๒
๔. ทวัตติงสาการปาฐะ	๒๓

หน้า

๕. เขมาเขมสรณทีปีกคาถา ๒๔
๖. อริยธนาคาถา ๒๕
๗. ติลักขณาทิคาถา ๒๕
๘. ภาราสุตตคาถา ๒๗
๙. ภัทเทกรัตตคาถา ๒๘
๑๐. ธัมมคาราวาทิคาถา ๒๙
๑๑. โอวาทปาติโมกขคาถา ๓๐
๑๒. ปฐมพุทธภาสิตคาถา ๓๒
๑๓. ปัจฉิมพุทโธวาทปาฐะ ๓๓
๑๔. บทพิจารณาสังขาร ๓๔

ภาค ๒ ผนวก บทกรวดน้ำแผ่เมตตา และสวดมนต์พิเศษบางบท

๑. สัพพปัตติทานคาถา (กรวดน้ำตอนเช้า) ๓๖
๒. ปัฏฐนฐปนคาถา ๓๗
๓. อุททิสสนาธิฏฐานคาถา (กรวดน้ำตอนเย็น) ๔๐
๔. ยันทานิเมกะตัง....(กรวดน้ำพิเศษทยาลุ ประพันธ์) ๔๒
๕. กรวดน้ำยังกัญจิ ๔๓
๖. กรวดน้ำย่อ (สวดมนต์พิธี) ๔๓
๗. อานิสงฆ์แผ่เมตตา (สวดมนต์แปลฉบับหลวง) ๔๔
๘. บทแผ่เมตตา ๔๕
๙. คำสาธุการเมื่อพระเทศน์จบ ๔๖
๑๐. อริยมรรคมีองค์แปด ๔๘
๑๑. ธัมมจักกัปปวัตตนสุตตปาฐะ ๕๓
๑๒. อนัตตลักขณสุตตปาฐะ (สวดมนต์แปลฉบับธรรมรักษา) ๕๙
๑๓. อาทิตตปริยายสุตตปาฐะ (สวดมนต์แปลฉบับหลวง) ๖๖

หน้า

๑๔. อานาปานสติปาฐะที่สมบูรณ์แบบ ๗๓
๑๕. อิทัปปัจจยตาในปฏิจจสมุทปบาท ๗๗
๑๖. ธัมมปหังสนปาฐะ ๘๑
๑๗. ธัมมนิยามสุตตปาฐะ ๘๔
๑๘. โยคฐานาริยสัจจธัมมปาฐะ ๘๖
๑๙. ปรมัตถสภาวธัมมปาฐะ ๘๙
๒๐. มหาพุทธโถมนาการปาฐะ ๑๐๓
๒๑. ปัจจเวกขณ์องค์อุโบสถศีล ๑๐๙
๒๒. ธาตุปัจจเวกขณปาฐะ ๑๑๕
๒๓. ปัพพชิตอภิณหปัจจเวกขณปาฐะ ๑๑๗
๒๔. ปัญจอภิณหปัจจเวกขณ์ ๑๑๙
๒๕. ปรมกัลยาณมิตตคาถา ๑๒๐

ภาค ๓ พระอภิธรรมแปล

๑. พระสังคิณี ๑๒๒
๒. พระวิภังค์ ๑๒๓
๓. พระธาตุกถา ๑๒๔
๔. พระบุคคลบัญญัติ ๑๒๔
๕. พระคถาวัตถุ ๑๒๕
๖. พระยมก ๑๒๖
๗. พระมหาปัฏฐาน ๑๒๖
๘. บังสกุลตาย (อนิจจา ...) ๑๒๗
๙. ธัมมะสังคิณีมาติกา ๑๒๘

หน้า

ภาค ๔ มนต์พิธีแปล

๑. นมการสิทธิคาถา (โยจักขุมา....) ๑๓๒
๒. นโมการัฏฐกคาถา (นะโม อะระโห....) ๑๓๓
๓. มงคลสูตร (อะเสวะนา....) ๑๓๔
๔. กรณียเมตตสูตร (กะระณียะ....) ๑๓๖
๕. ยันทุนนิมิตตัง ๑๓๘
๖. เทวะตาอุยโยชะนะคาถา (ทุกธัปปัตตา....) ๑๓๘
๗. พุทธชัยมงคลคาถา (พาหุง....) ๑๓๙
๘. ชยันโต (ชะยันโต โพธิยา ...) ๑๔๒
๙. ปราภวสุตตปาฐะ ๑๔๓
๑๐. บุคคล ๔ จำพวก (ตะโม ตะมะปะรายะโน....) ๑๔๕
๑๑. คนจะดีหรือเลวอยู่ที่พฤติกรรมการกระทำ ๑๔๕

ภาค ๕ บทอะนุโมทนาแปล

๑. อะนุโมทะนาคาถา ๑๔๖
๒. โภชะนะทานานุโมทะนาคาถา ๑๔๗
๓. สัพพะโรคะวินิมุตโต ๑๔๗
๔. โสอัตถะลัทโท ๑๔๘
๕. อัคคัปปะสาทะสุตตะคาถา ๑๔๘
๖. กาละทานะสุตตะคาถา ๑๔๙
๗. ติโรกุฑฑะกัณฑะคาถา ๑๕๐
๘. มงคลจักรวาลน้อย ๑๕๑

หน้า

ภาค ๖ บทพิธีกรต่าง ๆ

๑. คำอาราธนาศีล ๕, ศีล ๘ ๑๕๓

๒. คำอาราธนาอุโบสถศีล ๑๕๓

๓. คำอาราธนาศีล ๕, ศีล ๘, (ศีลอุโบสถ) พร้อมกัน ๑๕๔

๔. คำอาราธนาพระปริตร ๑๕๔

๕. คำอาราธนาธรรม ๑๕๕

๖. คำถวายทานสามัญ ๑๕๕

๗. คำถวายสังฆทานสามัญ ๑๕๕

๘. คำถวายสังฆทานอุทิศให้ผู้ตาย ๑๕๖

๙. คำถวายผ้าบ่า ๑๕๖

๑๐. คำถวายเทียนพรรษา ๑๕๗

๑๑. คำถวายเทียนพรรษาพร้อมผ้าอาบน้ำฝน ๑๕๗

๑๒. คำถวายผ้ากฐิน ๑๕๘

๑๓. คำถวายสลากภัตต์ ๑๕๘

๑๔. คำขอบวชชี ๑๕๘

๑๕. คำอธิษฐานเวลายกของที่จะบริจาคเป็นทาน (ตักบาตร) ๑๕๙

๑๖. คำชักผ้าบ่าที่เขาทอดทิ้งไว้ ๑๕๙

๑๗. คำชักผ้าบ่าที่มีเจ้าของคอยรับพร ๑๕๙

๑๘. คำลาสิกขาบท (สึก) ๑๕๙

๑๙. ข้อปฏิบัติสำหรับผู้ที่จะบวช ๑๖๐

๒๐. ข้อปฏิบัติสำหรับผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรม ๑๖๑

๒๑. คำขอบรรพชาอุปสมบท แบบเอสาหัง ๑๖๒

๒๒. คำอธิษฐานเข้าพรรษา ๑๖๘

๒๓. คำปวารณาออกพรรษา ๑๖๘
๒๔. วิธีแสดงอาบัติ ๑๖๘
๒๕. กิจที่ต้องลาพรรษาหรือสัตตาหะ ๑๖๙
๒๖. คำพินทุผ้า, คำอธิษฐาน, คำเสียสละ, คำคืน, คำวิกัปป์, คำถอน ๑๗๐
๒๗. แบบกรรมวาจาสวดให้ผ้ากฐิน ๑๗๑
๒๘. คำอธิษฐานผ้ากฐิน ๑๗๑
๒๙. คำอนุโมทนากฐิน ๑๗๑
๓๐. คำอุปโลกน์กฐิน ๑๗๒
๓๑. คำทำวัตรพระ ๑๗๓
๓๒. คำนำถวายดอกไม้ธูปเทียนวันมาฆบูชา ๑๗๓
๓๓. คำนำถวายดอกไม้ธูปเทียนวันวิสาขบูชา ๑๗๕
๓๔. คำนำถวายดอกไม้ธูปเทียนวันอาสาฬหบูชา ๑๗๘

บทสวดยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎกและอานิสงส์ของยอดพระภัณฑ์ไตรปิฎก พิเศษ
บทสวดพระคาถาชินบัญชร พร้อมคำแปลและอานิสงส์ของพระคาถาชินบัญชร

ภาค ๗ ผนวกพิเศษ

๑. บทสวดพระเจ้าพิมพิสาร ๑๘๑
๒. วิปัสสนาชีวิต ๑๘๖
๓. บทสวดสุญญตาพุทโธ (สัมมทิฏฐิปฏิบัติธรรม) ๑๘๗
๔. การบำรุงพระศาสนา ๑๘๙
๕. บุญที่แท้ ๑๙๐
๖. ระวังถูกหลอกเรี่ยไรบุญ ๑๙๑
๗. มหาปเทสสี่ฝ่ายธรรมะ (หลักสำหรับเทียบว่าธรรมะคำสอนใดเป็นของพระพุทธเจ้า) ๑๙๒
๘. หลักตัดสินธรรมวินัย ๑๙๓
๙. แก่นแท้ของการประพฤติพรหมจรรย์ ๑๙๓
๑๐. เป้าหมายของการประพฤติพรหมจรรย์ ๑๙๔

คำบูชาพระรัตนตรัยและคำสมาทานศีลด้วยตนเอง
สำหรับอุบาสก - อุบาสิกา

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา,

พระผู้มีพระภาคเจ้า, เป็นพระอรหันต์, บริสุทธิ์หมดจดจากกิเลส
เครื่องเศร้าหมองทั้งหลาย, ได้ตรัสรู้ถูกถ้วนดีแล้ว,

อิเมหิ สักกาเรหิ ตัง ภะคะวันตัง อะภิปูชะยามิ,

ข้าพเจ้าบูชาซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น, ด้วยเครื่องสักการะเหล่านี้, (กราบ)

สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม

พระธรรมคือศาสนา, อันพระผู้มีพระภาคเจ้า, แสดงไว้ดีแล้ว,

อิเมหิ สักกาเรหิ ตัง ธัมมัง อะภิปูชะยามิ,

ข้าพเจ้าบูชาซึ่งพระธรรมเจ้านั้น, ด้วยเครื่องสักการะเหล่านี้, (กราบ)

สุปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

หมู่พระสงฆ์ผู้เชื่อฟัง, ของพระผู้มีพระภาคเจ้า, ปฏิบัติดีแล้ว,

อิเมหิ สักกาเรหิ ตัง สังฆัง อะภิปูชะยามิ,

ข้าพเจ้าบูชาซึ่งหมู่พระสงฆ์เจ้านั้น, ด้วยเครื่องสักการะเหล่านี้ (กราบ)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ, (ว่า ๓ จบ)

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า, พระองค์นั้น, ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส,
ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง, (ว่าจบเดียว)

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

ข้าพเจ้าขอถือเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์, เป็นที่พึ่งที่ระลึก,

ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

แม้ครั้งที่สอง, ข้าพเจ้าขอถือเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์, เป็นที่พึ่งที่ระลึก,

ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,

แม้ครั้งที่สาม, ข้าพเจ้าขอถือเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์, เป็นที่พึ่งที่ระลึก,

๑. **ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,**
ข้าพเจ้าขอสมาทานในสิกขาบท, ตั้งใจที่จะงดเว้น, จากการประทุษร้ายร่างกายและชีวิตของผู้อื่น, (พระสงฆ์รับสาธุ)

๒. **อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,**
ข้าพเจ้าขอสมาทานในสิกขาบท, ตั้งใจที่จะงดเว้น, จากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขามิได้ให้, (พระสงฆ์รับสาธุ)

๓. **กาเมสุมิจฉาจารา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,**
ข้าพเจ้าขอสมาทานในสิกขาบท, ตั้งใจที่จะงดเว้น, จากการประทุษร้ายของรักของชอบใจของผู้อื่น, (พระสงฆ์รับสาธุ)(ข้อนี้สำหรับผู้สมาทานศีล ๕)

๓. **อะพ์รัห์มะจะริยา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,**
ข้าพเจ้าขอสมาทานในสิกขาบท, ตั้งใจที่จะงดเว้น, จากการกระทำอันมิใช่พรหมจรรย์, (พระสงฆ์รับสาธุ)(ข้อนี้สำหรับผู้สมาทานศีล ๘ หรือศีลอุโบสถ)

๔. **มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,**

ข้าพเจ้าขอสมาทานในสิกขาบท, ตั้งใจที่จะงดเว้น, จากการประทุษร้าย-ผู้อื่นด้วยวาจา, (พระสงฆ์รับสาธุ)

๕. **สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,**

ข้าพเจ้าขอสมาทานในสิกขาบท, ตั้งใจที่จะงดเว้น, จากการประทุษร้าย-สติสัมปฤดี, โดยการดื่มสุราและเสพของมึนเมาทุกชนิด, อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, (พระสงฆ์รับสาธุ)

สำหรับผู้สมาทานศีล ๕ สรุปศีลดังนี้ .-

อิมานิ ปัญจะ สิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ. (ว่า ๓ จบ)

ข้าพเจ้าขอสมาทานในสิกขาบท, ตั้งใจที่จะงดเว้น, ให้สะอาดบริสุทธิ์ทั้ง ๕ ข้อนี้ (ว่าจบเดียว)

สำหรับผู้สมาทานศีล ๘ หรือศีลอุโบสถ ให้สมาทานศีลข้อต่อไปดังนี้ .-

๖. **วิกาละโภชะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,**

ข้าพเจ้าขอสมาทานในสิกขาบท, ตั้งใจที่จะงดเว้น, จากการบริโภคอาหารในยามวิกาล, (พระสงฆ์รับสาธุ)

๗. **นัจจะ คีตะ วาทิตะ วิสูกะ ทัสสะนา, มาลา คันธะวิเลปะนะ ธาระณะ มัณฑะนะ วิภูสะนัฏฐานา, เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,**

ข้าพเจ้าขอสมาทานในสิกขาบท, ตั้งใจที่จะงดเว้น, จากการฟ้อนรำ, การขับเพลง การประโคมดนตรี, การดูการเล่นชนิดที่เป็นข้าศึกต่อกุศล, การทรัดทรงสวมใส่, การประดับ การตกแต่งตน, ด้วยพวงมาลาเครื่องกลิ่น และเครื่องผัดทา, (พระสงฆ์รับสาธุ)

๘. **อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ,**

ข้าพเจ้าขอสมาทานในสิกขาบท, ตั้งใจที่จะงดเว้น, จากการนอนบนที่นอนสูง และที่นอนใหญ่, ข้างในยัดด้วยนุ่นหรือสำลีเป็นต้น, (พระสงฆ์รับสาธุ)

คำสรุปศีลอุโบสถ.–

อิมัง อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง, พุทธะปัญญัตตัง อุโปสะถัง, อิมัญจะรัตติง อิมัญจะทิวะสัง, สัมมะเทวะ อะภิรักขิตุง สะมาทิยามิ.

ข้าพเจ้าขอสมาทานซึ่งองค์อุโบสถศีล, อันประกอบด้วยองค์แปดประการ, ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้, จะรักษาไว้ให้ดี, มิให้ขาดมิให้ทำลาย, ตลอดสิ้นวันหนึ่งและคืนหนึ่ง. ณ เวลาวันนี้.

คำสรุปศีล ๘

อิมานิ อัฏฐะ สิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ. (ว่า ๓ จบ)

ข้าพเจ้าขอสมาทานในสิกขาบท, ตั้งใจที่จะงดเว้น, ให้สะอาดบริสุทธิ์ ทั้ง ๘ ข้อนี้.

พระสรุปศีล ๕, ศีล ๘, ศีลอุโบสถ สีเลนะ สุคะติงยันติ (เพราะมีศีลจึงทำให้ไปสู่สุคติ), **สีเลนะ โภคะสัมปะทา** (เพราะมีศีลจึงทำให้อุดมสมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์), **สีเลนะ นิพพุติง ยันติ** (เพราะมีศีลจึงทำให้ไปถึงนิพพาน), **ตัสะมาสีลัง วิโสทะเย** (เพราะฉะนั้นขอให้ญาติโยมทั้งหลายพึงตั้งใจรักษาศีล ๕, ศีล ๘, ศีลอุโบสถ, ให้สะอาดบริสุทธิ์หมดจดโดยทุกถ้วนหน้ากันเทอญ.)

๑. คำบูชาพระรัตนตรัย

โย โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ,

พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น พระองค์ใด, เป็นพระอรหันต์, ดับเพลิงกิเลส เพลิงทุกข์สิ้นเชิง, ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง,

สฺวากขาโต เยนะ ภะคะวะตา ธัมโม

พระธรรมเป็นธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ใด, ตรัสไว้ดีแล้ว,

สุปะฏิบันโน ยัสสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ใด, ปฏิบัติดีแล้ว,

ตัม มะยัง ภะคะวันตัง สะธัมมัง สะสังฆัง, อิเมหิ สักกาเรหิ ยะถาระหัง อาโรปีเตหิ อะภิปูชะยามะ

ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอบูชาอย่างยิ่ง, ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น. พร้อมทั้งพระธรรมและพระสงฆ์, ด้วยเครื่องสักการะทั้งหลายเหล่านี้, อันยกขึ้นตามสมควรแล้วอย่างไร,

สาธุ โน ภันเต ภะคะวา สุจิระปะรินิพพุโตปี,

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ, พระผู้มีพระภาคเจ้าแม้ปรินิพพานนานแล้ว, ทรงสร้างคุณอันสำเร็จประโยชน์ไว้แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย.

ปัจฉิมา ชะนะตานุกัมปมานะสา,

ทรงมีพระหฤทัยอนุเคราะห์แก่พวกข้าพเจ้า, อันเป็นชนรุ่นหลัง,

อิเม สักกาเร ทุคคะตะปัณณาการะภูเต ปะฏิคคัณหาตุ,

ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าจงรับเครื่องสักการะ, อันเป็นบรรณาการของคนทั้งหลายเหล่านี้

อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ,

เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ตลอดกาลนาน เทอญ.

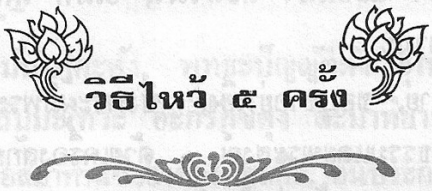
ต่อจากคำบูชาพระรัตนตรัยหน้า ๑

มาตา ปิตุ คุณัง อะหัง วันทามิ,

ข้าพเจ้าไหว้คุณบิดามารดา, ผู้ให้กำเนิดและอุปการะเลี้ยงดูแก่ข้าพเจ้า, (กราบ)

คุรุ อาจาริเย คุณัง อะหัง วันทามิ,

ข้าพเจ้าไหว้คุณครู – อาจารย์, ผู้ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนให้ข้าพเจ้าปฏิบัติดี (กราบ)

วิธีไหว้ ๕ ครั้ง

คนเราทุกคน ในวันหนึ่ง ๆ จะต้องไหว้พระให้ได้ ๕ ครั้ง เป็นอย่างน้อย คือ ในเวลาค่ำใกล้จะนอน ตั้งใจระลึกถึงพระรัตนตรัยอันเป็นสรณะอันสูงสุด และท่านผู้มีพระคุณแก่ตน คือ มารดาบิดา และครูบาอาจารย์ โดยประนมมือ

๑. นมัสการพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า **อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา, พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ** กราบลงหนหนึ่ง

๒. ไหว้พระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่า **สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, ธัมมัง นะมัสสามิ** กราบลงหนหนึ่ง

๓. ไหว้พระสงฆ์สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่า **สุปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สังฆัง นะมามิ** กราบลงหนหนึ่ง

๔. ไหว้คุณมารดาบิดา ว่า **มัยหัง มาตาปิตูนังวะ, ปาเท วันทามิ สาทะรัง** กราบลงหนหนึ่ง

๕. ไหว้ครูบาอาจารย์ ว่า **บัญญาวุฑฒิกะเร เต เต, ทินโนวาเท นะมามิหัง** กราบลงหนหนึ่ง

ต่อจากนั้น พึงตั้งใจแผ่เมตตาจิตไปในเพื่อนมนุษย์ และสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ว่า ขอให้ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ยืนยงดำรงมั่นเป็นหลักไทย ปราศจากภัยพิบัติอุบัทวันตรายทั้งสิ้น ขอให้ประชาชนอยู่บนผืนแผ่นดินไทย จงอยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากความอยู่ร้อนนอนทุกข์ จงมั่งมีศรีสุข ปราศจากความยากจนเข็ญใจ พ้นจากภัยพิบัติอุบัทวันตรายทั้งปวง เทอญ.

ภาค ๑

คำทำวัตร เช้า และ เย็น

(คำบูชาพระรัตนตรัย)

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา,

พระผู้มีพระภาคเจ้า, เป็นพระอรหันต์, ดับเพลิงกิเลสเพลิงทุกข์สิ้นเชิง, ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง;

พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ.

ข้าพเจ้าอภิวาทพระผู้มีพระภาคเจ้า, ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน.

(กราบ)

สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม,

พระธรรม เป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้า, ตรัสไว้ดีแล้ว;

ธัมมัง นะมัสสามิ.

ข้าพเจ้านมัสการพระธรรม.

(กราบ)

สุปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า, ปฏิบัติดีแล้ว;

สังฆัง นะมามิ.

ข้าพเจ้านอบน้อมพระสงฆ์.

(กราบ)

คำทำวัตรเช้า

(ปุพพภาคนมการ)

(หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เส.)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต,	ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น;
อะระหะโต,	ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส;
สัมมาสัมพุทธัสสะ.	ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง.
	(๓ ครั้ง)

....

๑. พุทธาภิถุติ

(หันทะ มะยัง พุทธาภิถุติง กะโรมะ เส.)

โย โส ตะถาคะโต,	พระตถาคตเจ้านั้น พระองค์ใด;
อะระหัง,	เป็นผู้ไกลจากกิเลส;
สัมมาสัมพุทโธ,	เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง;
วิชชาจะระณะสัมปันโน,	เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ;
สุคะโต,	เป็นผู้ไปแล้วด้วยดี;
โลกะวิทู,	เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง;
อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,	เป็นผู้สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้ อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า;

สัตถา เทวะมะนุสสานัง, เป็นครูผู้สอน ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย;
พุทโธ, เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม;
ภะคะวา, เป็นผู้มีความจำเริญ จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์;
โย อิมัง โลกัง สะเทวะกัง สะมาระกัง สะพ๎รห๎มะกัง, สัสสะมะณะ-พ๎รา๎หมะณิง ปะชัง สะเทวะมะนุสสัง สะยัง อะภิญญา สัจฉิกัต๎วา ปะเวเทสิ, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด, ได้ทรงทำความดับทุกข์ให้แจ้งด้วยพระปัญญาอันยิ่งเองแล้ว, ทรงสอนโลกนี้พร้อมทั้งเทวดา, มาร พรหม, และหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์, พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์ให้รู้ตาม;
โย ธัมมัง เทเสสิ, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด, ทรงแสดงธรรมแล้ว;
อาทิกัล๎याณัง, ไพเราะในเบื้องต้น,
มัชเฌกัล๎याณัง, ไพเราะในท่ามกลาง,
ปะริโยสานะกัล๎याณัง, ไพเราะในที่สุด,
สาตถัง สะพ๎यัญชะนัง เกวะละปะริปุณณัง ปะริสุทธัง พ๎รห๎มะจะริยัง ปะกาเสสิ, ทรงประกาศพรหมจรรย์ คือแบบแห่งการปฏิบัติอันประเสริฐ บริสุทธิ์ บริบูรณ์ สิ้นเชิง, พร้อมทั้งอรรถะ (คำอธิบาย) พร้อมทั้งพยัญชนะ (หัวข้อ);
ตะมะหัง ภะคะวันตัง อะภิปูชะยามิ, ข้าพเจ้าบูชาอย่างยิ่ง เฉพาะพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น;
ตะมะหัง ภะคะวันตัง สิระสา นะมามิ. ข้าพเจ้านอบน้อมพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ด้วยเศียรเกล้า.

(กราบระลึกพระพุทธคุณ)

....

๒. ธัมมาภิถุติ

(หันทะ มะยัง ธัมมาภิถุติง กะโรมะ เส.)

โย โส สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, พระธรรมนั้นใด, เป็นสิ่งที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสไว้ดีแล้ว;

สันทิฏฐิโก, เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติ พึงเห็นได้ด้วยตนเอง;

อะกาลิโก, เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ และให้ผลได้ ไม่จำกัดกาล;

เอหิปัสสิโก, เป็นสิ่งที่ควรกล่าวกะผู้อื่นว่า ท่านจงมาดูเถิด;

โอปะนะยิโก, เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว;

ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ, เป็นสิ่งที่ผู้รู้รู้ได้เฉพาะตน;

ตะมะหัง ธัมมัง อะภิปูชะยามิ, ข้าพเจ้าบูชาอย่างยิ่ง เฉพาะพระธรรมนั้น;

ตะมะหัง ธัมมัง สิระสา นะมามิ. ข้าพเจ้านอบน้อมพระธรรมนั้น ด้วยเศียรเกล้า.

(กราบระลึกพระธรรมคุณ)

....

๓. สังฆาภิถุติ

(หันทะ มะยัง สังฆาภิถุติง กะโรมะ เส.)

โย โส สุปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น หมู่ใด, ปฏิบัติดีแล้ว;

อุชุปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติตรงแล้ว;

ญายะปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมเป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว;

สามีจิปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติสมควรแล้ว;

ยะทิทัง, ได้แก่บุคคลเหล่านี้คือ :

จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา, คู่แห่งบุรุษ ๔ คู่, นับเรียงตัวบุรุษ ได้ ๘ บุรุษ;[1]

เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, นั่นแหละ สงฆ์สาวก องพระผู้มีพระภาคเจ้า;

อาหุเนยโย, เป็นสงฆ์ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา;

ปาหุเนยโย, เป็นสงฆ์ควรแก่สักการะที่เขาจัดไว้ต้อนรับ;

ทักขิเณยโย, เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน;

อัญชะลิกะระณีโย, เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปควรทำอัญชลี;

---

๑. สี่คู่คือ โสดาบัตติมรรค โสดาบัตติผล, สกิทาคามิมรรค สกิทาคามิผล, อนาคามิมรรค อนาคามิผล, อรหัตตมรรค อรหัตตผล.

อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสะ, เป็นเนื้อนาบุญของโลก, ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า;

ตะมะหัง สังฆัง อะภิปูชะยามิ, ข้าพเจ้าบูชาอย่างยิ่ง เฉพาะพระสงฆ์หมู่นั้น;

ตะมะหัง สังฆัง สิระสา นะมามิ. ข้าพเจ้านอบน้อมพระสงฆ์หมู่นั้น ด้วยเศียรเกล้า;

(กราบระลึกพระสังฆคุณ)

....

๔. รตนัตตยัปปณามคาถา

(หันทะ มะยัง ระตะนัตตะยัปปะณามะคาถาโย เจวะ
สังเวคะปะริกิตตะนะปาฐัญจะ ภะณามะ เส.)

พุทโธ สุสุทโธ กะรุณามะหัณณะโว,
พระพุทธเจ้าผู้บริสุทธิ์ มีพระกรุณาดุจห้วงมหรรณพ;

โยจจันตะสุทธัพพะระญาณะโลจะโน,
พระองค์ใด มีตาคือญาณอันประเสริฐหมดจดถึงที่สุด;

โลกัสสะ ปาปูปะกิเลสะฆาตะโก,
เป็นผู้ฆ่าเสียซึ่งบาป และอุปกิเลสของโลก;

วันทามิ พุทธัง อะหะมาทะเรนะ ตัง,
ข้าพเจ้าไหว้พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น โดยใจเคารพเอื้อเฟื้อ.

ธัมโม ปะทีโป วิยะ ตัสสะ สัตถุโน,
พระธรรมของพระศาสดา สว่างรุ่งเรืองเปรียบดวงประทีป;

โย มัคคะปากามะตะเภทะภินนะโก,
จำแนกประเภท คือ มรรค ผล นิพพาน, ส่วนใด

โลกุตตะโร โย จะ ตะทัตถะทีปะโน,

ซึ่งเป็นตัวโลกุตตระ, และส่วนใดที่ชี้แนวแห่งโลกุตตระนั้น;

วันทามิ ธัมมัง อะหะมาทะเรนะ ตัง,

ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมนั้น โดยใจเคารพเอื้อเฟื้อ.

สังโฆ สุเขตตาภัยะติเขตตะสัญญิโต,

พระสงฆ์เป็นนาบุญอันยิ่งใหญ่กว่านาบุญอันดีทั้งหลาย;

โย ทิฏฐะสันโต สุคะตานุโพธะโก,

เป็นผู้เห็นพระนิพพาน, ตรัสรู้ตามพระสุคต, หมู่ใด;

โลลัปปะหีโน อะริโย สุเมธะโส,

เป็นผู้ละกิเลสเครื่องโลเล เป็นพระอริยเจ้า มีปัญญาดี;

วันทามิ สังฆัง อะหะมาทะเรนะ ตัง,

ข้าพเจ้าไหว้พระสงฆ์หมู่นั้น โดยใจเคารพเอื้อเฟื้อ.

อิจเจวะเมกันตะภิปูชะเนยยะกัง,

วัตถุตตะยัง วันทะยะตาภิสังขะตัง,

ปุญญัง มะยา ยัง มะมะ สัพพุปัททะวา,

มา โหนตุ เว ตัสสะ ปะภาวะสิทธิยา.

บุญใด ที่ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ซึ่งวัตถุสาม, คือพระรัตนตรัย อันควรบูชายิ่งโดยส่วนเดียว. ได้กระทำแล้วเป็นอย่างยิ่งเช่นนี้นี้, ขออุปัททวะ (ความชั่ว) ทั้งหลาย, จงอย่ามีแก่ข้าพเจ้าเลย, ด้วยอำนาจความสำเร็จอันเกิดจากบุญนั้น.

....

๕. สังเวคปริกิตตนปาฐะ

อิธะ ตะถาคะโต โลเก อุปปันโน,

พระตถาคตเจ้าเกิดขึ้นแล้ว ในโลกนี้;

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ,

เป็นผู้ไกลจากกิเลส, ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง;

ธัมโม จะ เทสิโต นิยยานิโก,

และพระธรรมที่ทรงแสดง เป็นธรรมเครื่องออกจากทุกข์;

อุปะสะมิโก ปะรินิพพานิโก,

เป็นเครื่องสงบกิเลส, เป็นไปเพื่อปรินิพพาน;

สัมโพธะคามี สุคะตัปปะเวทิโต,

เป็นไปเพื่อความรู้พร้อม, เป็นธรรมที่พระสุคตประกาศ;

มะยันตัง ธัมมัง สุต๎วา เอวัง ชานามะ :-

พวกเราเมื่อได้ฟังธรรมนั้นแล้ว, จึงได้รู้อย่างนี้ว่า :-

ชาติปี ทุกขา, แม้ความเกิดก็เป็นทุกข์;

ชะราปี ทุกขา, แม้ความแก่ก็เป็นทุกข์;

มะระณัมปี ทุกขัง, แม้ความตายก็เป็นทุกข์;

โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสาปี ทุกขา,

แม้ความโศก ความร่ำไรรำพัน ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ ก็เป็นทุกข์;

อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข,

ความประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์;

ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข, ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์;
ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง,
มีความปรารถนาสิ่งใด ไม่ได้สิ่งนั้น นั่นก็เป็นทุกข์;
สังขิตเตนะ ปัญจุปาทานักขันธา ทุกขา,
ว่าโดยย่อ อุปาทานขันธ์ทั้ง ๕ เป็นตัวทุกข์;
เสยยะถีทัง, ได้แก่สิ่งเหล่านี้ คือ :-
รูปูปาทานักขันโธ, ขันธ์ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือรูป;
เวทะนูปาทานักขันโธ, ขันธ์ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือเวทนา;
สัญญูปาทานักขันโธ, ขันธ์ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือสัญญา;
สังขารูปาทานักขันโธ, ขันธ์ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือสังขาร;
วิญญาณูปาทานักขันโธ, ขันธ์ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือวิญญาณ;
เยสัง ปะริญญายะ, เพื่อให้สาวกกำหนดรอบรู้อุปาทานขันธ์ เหล่านี้เอง,
ธะระมาโน โส ภะคะวา, จึงพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น เมื่อยังทรงพระชนม์อยู่,
เอวัง พะหุลัง สาวะเก วิเนติ, ย่อมทรงแนะนำสาวกทั้งหลาย เช่นนี้เป็นส่วนมาก;
เอวังภาคา จะ ปะนัสสะ ภะคะวะโต สาวะเกสุ อะนุสาสะนี พะหุลา ปะวัตตะติ,
อนึ่ง คำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น, ย่อมเป็นไปในสาวกทั้งหลาย, ส่วนมาก, มีส่วนคือการจำแนกอย่างนี้ว่า :-
รูปัง อะนิจจัง, รูปไม่เที่ยง;
เวทะนา อะนิจจา, เวทนาไม่เที่ยง;

สัญญา อะนิจจา, สัญญาไม่เที่ยง;
สังขารา อะนิจจา, สังขารไม่เที่ยง;
วิญญาณัง อะนิจจัง, วิญญาณไม่เที่ยง;
รูปัง อะนัตตา, รูปไม่ใช่ตัวตน;
เวทะนา อะนัตตา, เวทนาไม่ใช่ตัวตน;
สัญญา อะนัตตา, สัญญาไม่ใช่ตัวตน;
สังขารา อะนัตตา, สังขารไม่ใช่ตัวตน;
วิญญาณัง อะนัตตา, วิญญาณไม่ใช่ตัวตน.
สัพเพ สังขารา อะนิจจา, สังขารทั้งหลายทั้งปวง ไม่เที่ยง;
สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ. ธรรมทั้งหลายทั้งปวง ไม่ใช่ตัวตน ดังนี้.
เต (ตา)[๑] **มะยัง โอติณณามหะ,** พวกเราทั้งหลาย เป็นผู้ถูกครอบงำแล้ว;
ชาติยา, โดยความเกิด;
ชะรามะระเณนะ, โดยความแก่ และความตาย;
โสเกหิ ปะริเทเวหิ ทุกเขหิ โทมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ, โดยความโศก ความร่ำไรรำพัน ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ ทั้งหลาย;
ทุกโขติณณา, เป็นผู้ถูกความทุกข์ หยั่งเอาแล้ว;
ทุกขะปะเรตา, เป็นผู้มีความทุกข์ เป็นเบื้องหน้าแล้ว;
อัปเปวะนามิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยา ปัญญา-เยถาติ. ทำไฉน การทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้, จะพึงปรากฏชัด แก่เราได้.

---

๑. คำที่อยู่ในวงเล็บต่อท้ายเช่นนี้ สำหรับผู้หญิงว่า.

จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คะตา,
เราทั้งหลายผู้ถึงแล้วซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า แม้ปรินิพ-
พานนานแล้ว พระองค์นั้น เป็นสรณะ;
ธัมมัญจะ สังฆัญจะ, ถึงพระธรรมด้วย, ถึงพระสงฆ์ด้วย;
ตัสสะ ภะคะวะโต สาสะนัง ยะถาสะติ ยะถาพะลัง มะนะสิกะโรมะ
อะนุปะฏิปัชชามะ, จักทำในใจอยู่ ปฏิบัติตามอยู่ ซึ่งคำสั่งสอนของพระผู้มี
พระภาคเจ้านั้นตามสติกำลัง,
สา สา โน ปะฏิปัตติ, ขอให้ความปฏิบัตินั้น ๆ ของเราทั้งหลาย;
อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยายะ สังวัตตะตุ.
จงเป็นไปเพื่อการทำที่สุดแห่งกองทุกข์ ทั้งสิ้นนี้ เทอญ.

(จบคำทำวัตรเช้า)

(สำหรับภิกษุสามเณรสวด)

จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง อุททิสสะ อะระหันตัง สัมมาสัมพุทธัง,
เราทั้งหลาย อุทิศเฉพาะพระผู้มีพระภาคเจ้า, ผู้ไกลจากกิเลส, ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง
แม้ปรินิพพานนานแล้ว พระองค์นั้น;
สัทธา อะคาร์สมา อะนะคาริยัง ปัพพะชิตา,
เป็นผู้มีศรัทธา ออกบวชจากเรือน ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือนแล้ว,
ตัสมิง ภะคะวะติ พ์รห์มะจะริยัง จะรามะ,
ประพฤติอยู่ซึ่งพรหมจรรย์ ในพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น,
ภิกขูนัง สิกขาสาชีวะมาปันนา;
ถึงพร้อมด้วยสิกขาและธรรมเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต ของภิกษุทั้งหลาย;
ตัง โน พรหมะจะริยัง อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยายะ สังวัตตะตุ,
ขอให้พรหมจรรย์ของเราทั้งหลายนั้น, จงเป็นไปเพื่อการทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ เทอญ.

บทสวดมนต์แปล ตังขณิกปัจจเวกขณปาฐะ

(หันทะ มะยัง ตังขะณิกะปั๋จจะเวกขณะปาฐัง ภะณามะ เส.)

(ข้อว่าด้วยจีวร)

ปะฏิสังขา โยนิโส จีวะรัง ปะฏิเสวามิ, เราย่อมพิจารณาโดยแยบคาย แล้วนุ่งห่มจีวร, **ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ,** เพียงเพื่อบำบัดความหนาว, **อุณ์หัสสะ ปะฏิฆาตายะ,** เพื่อบำบัดความร้อน, **ทังสะมะกะสะวาตาตะปะสิริง-สะปะสัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ,** เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจากเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เล็กๆ คลานทั้งหลาย, **ยาวะเทวะ หิริโกปีนะปะฏิจฉาทะนัตถัง,** และเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะ อันให้เกิดความละอาย.

(ข้อว่าด้วยบิณฑบาต)

ปะฏิสังขา โยนิโส ปิณฑะปาตัง ปะฏิเสวามิ, เราย่อมพิจารณาโดยแยบคายแล้วฉันบิณฑบาต, **เนวะทะวายะ,** ไม่ให้เป็นไปเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน, **นะ มะทายะ,** ไม่ให้เป็นไปเพื่อความเมามัน เกิดกำลังพลังทางกาย, **นะ มัณฑะนายะ,** ไม่ให้เป็นไปเพื่อประดับ, **นะ วิภูสะนายะ,** ไม่ให้เป็นไปเพื่อตกแต่ง, **ยาวะเทวะ อิมัสสะ กายัสสะ ฐิติยา,** แต่ให้เป็นไปเพียงเพื่อความตั้งอยู่ได้แห่งกายนี้, **ยาปะนายะ,** เพื่อความเป็นไปได้ของอัตตภาพ, **วิหิงสุปะระติยา,** เพื่อความสิ้นไปแห่งความลำบากทางกาย, **พ์รห์มะจะริยานุคคะหายะ,** เพื่ออนุเคราะห์แก่การประพฤติพรหมจรรย์, **อิติ ปุราณัญจะ เวทะนัง ปะฏิหัง-ขามิ,** ด้วยการทำอย่างนี้, เราย่อมระงับเสียได้ ซึ่งทุกขเวทนาเก่า คือความหิว, **นะวัญจะ เวทะนัง นะ อุปปาเทสสามิ,** และไม่ทำทุกขเวทนาใหม่ให้เกิดขึ้น, **ยาต์รา จะ เม ภะวิสสะติ อะนะวัชชะตา จะ ผาสุวิหาโร จาติ,** อนึ่ง, ความเป็นไปโดยสะดวกแห่งอัตตภาพนี้ด้วยความเป็นผู้หาโทษมิได้ด้วย, และความเป็นอยู่โดยผาสุกด้วย, จักมีแก่เรา, ดังนี้.

สวดมนต์บทพิเศษ

(ข้อว่าด้วยเสนาสนะ)

ปะฏิสังขา โยนิโส เสนาสะนัง ปะฏิเสวามิ, เราย่อมพิจารณาโดยแยบคายแล้วใช้สอยเสนาสนะ, **ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ,** เพียงเพื่อบำบัดความหนาว, **อุณ์หัสสะ ปะฏิฆาตายะ,** เพื่อบำบัดความร้อน, **ฑังสะมะกะสะวาตาตะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ,** เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจากเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย, **ยาวะเทวะ อุตุปะริสสะยะวิโนทะนัง ปะฏิสัลลานารามัตถัง,** เพียงเพื่อบรรเทาอันตรายอันจะพึงมีจากดินฟ้าอากาศ, และเพื่อความเป็นผู้ยินดีอยู่ได้ ในที่หลีกเร้นสำหรับภาวนา.

(ข้อว่าด้วยคิลานเภสัช)

ปะฏิสังขา โยนิโส คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขารัง ปะฏิเสวามิ, เราย่อมพิจารณาโดยแยบคายแล้วบริโภคเภสัชบริขารอันเกื้อกูลแก่คนไข้, **ยาวะเทวะ อุปปันนานัง เวยยาพาธิกานัง เวทะนานัง ปะฏิฆาตายะ,** เพียงเพื่อบำบัดทุกขเวทนาอันบังเกิดขึ้นแล้ว มีอาพาธต่าง ๆ เป็นมูล, **อัพยาบัชฌะปะระมะตายาติ,** เพื่อความเป็นผู้ไม่มีโรคเบียดเบียน เป็นอย่างยิ่ง ดังนี้.

คำทำวัตรเย็น

(คำบูชาพระ และปุพพภาคนมการ ใช้อย่างเดียวกับคำทำวัตรเช้า)

๑. พุทธานุสสติ

(หันทะ มะยัง พุทธานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.)

ตัง โข ปะนะ ภะคะวันตัง เอวัง กัล์ยาโณ กิตติสัทโท อัพภุคคะโต, ก็กิตติศัพท์อันงามของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น, ได้พุ่งไปแล้วอย่างนี้ว่า :-

อิติปิ โส ภะคะวา, เพราะเหตุอย่างนี้ ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น ;
อะระหัง, เป็นผู้ไกลจากกิเลส ;
สัมมาสัมพุทโธ, เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ;
วิชชาจะระณะสัมปันโน, เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ ;
สุคะโต, เป็นผู้ไปแล้วด้วยดี ;
โลกะวิทู, เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง ;
อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ, เป็นผู้สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า ;
สัตถา เทวะมะนุสสานัง, เป็นครูผู้สอน ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ;
พุทโธ, เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม ;
ภะคะวา ติ. เป็นผู้มีความจำเริญ จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์ ดังนี้.

....

๒. พุทธาภิคีติ

(หันทะ มะยัง พุทธาภิคีตัง กะโรมะ เส.)

พุทธวาระหันตะวะระตาทิคุณาภิยุตโต,
พระพุทธเจ้าประกอบด้วยคุณ มีความประเสริฐแห่งอรหันตคุณ เป็นต้น;

สุทธาภิ ญาณะกะรุณาหิ สะมาคะตัตโต,
มีพระองค์อันประกอบด้วยพระญาณ และพระกรุณาอันบริสุทธิ์;

โพเธสิ โย สุชะนะตัง กะมะลังวะ สูโร,
พระองค์ใด ทรงกระทำชนที่ดีให้เบิกบาน ดุจอาทิตย์ทำบัวให้บาน;

วันทามะหัง ตะมะระณัง สิระสา ชิเนนทัง.
ข้าพเจ้าไหว้พระชินสีห์ ผู้ไม่มีกิเลส พระองค์นั้น ด้วยเศียรเกล้า.

พุทโธ โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง,
พระพุทธเจ้าพระองค์ใด เป็นสรณะอันเกษมสูงสุด ของสัตว์ทั้งหลาย;

ปะฐะมานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,
ข้าพเจ้าไหว้พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น อันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึก องค์ที่หนึ่งด้วยเศียรเกล้า;

พุทธัสสาหัสมิ ทาโส (ทาสี) วะ พุทโธ เม สามิกิสสะโร,
ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระพุทธเจ้า, พระพุทธเจ้าเป็นนาย มีอิสระเหนือข้าพเจ้า;

พุทโธ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม,
พระพุทธเจ้าเป็นเครื่องกำจัดทุกข์ และทรงไว้ซึ่งประโยชน์ แก่ข้าพเจ้า;

พุทธัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง,
ข้าพเจ้ามอบกายถวายชีวิตนี้ แด่พระพุทธเจ้า;

วันทันโตหัง (ตี่หัง) จะริสสามิ พุทธัสเสวะ สุโพธิตัง,
ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่จักประพฤติตาม ซึ่งความตรัสรู้ดีของพระพุทธเจ้า;
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง พุทโธ เม สะระณัง วะรัง,
สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี, พระพุทธเจ้าเป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า;
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุสาสะเน,
ด้วยการกล่าวคำสัจจ์นี้ ข้าพเจ้าพึงเจริญในพระศาสนา ของพระศาสดา;
พุทธัง เม วันทะมาเนนะ (มานายะ) ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ,
ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ซึ่งพระพุทธเจ้า ได้ขวนขวายบุญใด ในบัดนี้;
สัพเพปี อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา.
อันตรายทั้งปวง อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งบุญนั้น.

....

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา,
ด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี;
พุทเธ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,
กรรมน่าติเตียนอันใด ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้ว ในพระพุทธเจ้า;
พุทโธ ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง,
ขอพระพุทธเจ้า จงงดซึ่งโทษล่วงเกินอันนั้น;

กาลันตะเร สังวะริตุง วะ พุทเธ.

เพื่อการสำรวมระวัง ในพระพุทธเจ้า ในกาลต่อไป.[๑]

....

๓. ธัมมานุสสติ

(หันทะ มะยัง ธัมมานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.)

สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, พระธรรม เป็นสิ่งที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ดีแล้ว;

สันทิฏฐิโก, เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติ พึงเห็นได้ด้วยตนเอง

อะกาลิโก, เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ และให้ผลได้ ไม่จำกัดกาล;

เอหิปัสสิโก, เป็นสิ่งที่ควรกล่าวกะผู้อื่นว่า ท่านจงมาดูเถิด;

โอปะนะยิโก, เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว;

ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ ติ. เป็นสิ่งที่ผู้รู้ก็รู้ได้เฉพาะตน ดังนี้.

....

---

๑. บทขอให้งดโทษนี้ มิได้เป็นการขอล้างบาป, เป็นเพียงการเปิดเผยตัวเอง; และคำว่าโทษในที่นี้ มิได้หมายถึงกรรม : หมายเพียงโทษเล็กน้อยซึ่งเป็น "ส่วนตัว" ระหว่างกันที่พึงอโหสิกันได้. การขอขมาชนิดนี้ ล่าเร็จผลได้ในเมื่อผู้ขอตั้งใจทำจริงๆ, และเป็นเพียงศีลธรรม หรือสิ่งที่ควรประพฤติ.

๔. ธัมมาภิคีติ

(หันทะ มะยัง ธัมมาภิคีตัง กะโรมะ เส.)

สฺวากขาตะตาทิคุณะโยคะวะเสนะ เสยโย,

พระธรรม เป็นสิ่งที่ประเสริฐเพราะประกอบด้วยคุณ คือความที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ดีแล้ว เป็นต้น;

โย มัคคะปากะปะริยัตติวิโมกขะเภโท,

เป็นธรรมอันจำแนกเป็น มรรค ผล ปริยัติ และนิพพาน;

ธัมโม กุโลกะปะตะนา ตะทะธาริธารี,

เป็นธรรมทรงไว้ซึ่งผู้ทรงธรรม จากการตกไปสู่โลกที่ชั่ว;

วันทามะหัง ตะมะหะรัง วะระธัมมะเมตัง.

ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมอันประเสริฐนั้น อันเป็นเครื่องขจัดเสียซึ่งความมืด.

ธัมโม โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง,

พระธรรมใด เป็นสรณะอันเกษมสูงสุด ของสัตว์ทั้งหลาย;

ทุติยานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,

ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมนั้น อันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึก องค์ที่สอง ด้วยเศียรเกล้า:

ธัมมัสสาหัสฺมิ ทาโส (ทาสี) วะ ธัมโม เม สามิกิสสะโร,

ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระธรรม, พระธรรมเป็นนาย มีอิสระเหนือข้าพเจ้า;

ธัมโม ทุกขัสสะ ฯาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม,

พระธรรมเป็นเครื่องกำจัดทุกข์ และทรงไว้ซึ่งประโยชน์แก่ข้าพเจ้า;

ธัมมัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง,

ข้าพเจ้ามอบกายถวายชีวิตนี้ แด่พระธรรม;

วันทันโตหัง (ตี่หัง) จะริสสามิ ธัมมัสเสวะ สุธัมมะตัง,

ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่จักประพฤติตาม ซึ่งความเป็นธรรมดีของพระธรรม,

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง ธัมโม เม สะระณัง วะรัง,

สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี, พระธรรมเป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า;

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุสาสะเน,

ด้วยการกล่าวคำสัจจ์นี้ ข้าพเจ้าพึงเจริญในพระศาสนา ของพระศาสดา;

ธัมมัง เม วันทะมาเนนะ (มานายะ) ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ,

ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ซึ่งพระธรรม ได้ขวนขวายบุญใด ในบัดนี้;

สัพเพปี อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา.

อันตรายทั้งปวง อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งบุญนั้น.

....

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา,

ด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี;

ธัมเม กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,

กรรมน่าติเตียนอันใด ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้ว ในพระธรรม;

ธัมโม ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง,

ขอพระธรรม จงงดซึ่งโทษล่วงเกินอันนั้น;

กาลันตะเร สังวะริตุง วะ ธัมเม.

เพื่อการสำรวมระวัง ในพระธรรม ในกาลต่อไป.

....

๕. สังฆานุสสติ

(หันทะ มะยัง สังฆานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.)

สุปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติดีแล้ว;

อุชุปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติตรงแล้ว;

ญายะปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมเป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว;

สามีจิปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมู่ใด, ปฏิบัติสมควรแล้ว;

ยะทิทัง, ได้แก่บุคคลเหล่านี้คือ :

จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา,

คู่แห่งบุรุษ ๔ คู่, นับเรียงตัวบุรุษ ได้ ๘ บุรุษ;

เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,

นั่นแหละ สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า;

อาหุเนยโย, เป็นสงฆ์ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา;

ปาหุเนยโย, เป็นสงฆ์ควรแก่สักการะที่เขาจัดไว้ต้อนรับ;

ทักขิเณยโย, เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน;

อัญชะลิกะระณีโย, เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปควรทำอัญชลี;

อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสา ติ.

เป็นเนื้อนาบุญของโลก, ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า ดังนี้.

....

๖. สังฆาภิคีติ

(หันทะ มะยัง สังฆาภิคีตัง กะโรมะ เส.)

สัทธัมมะโช สุปะฏิปัตติคุณาทิยุตโต,

พระสงฆ์ที่เกิดโดยพระสัทธรรม ประกอบด้วยคุณมีความปฏิบัติดีเป็นต้น;

โยฏฐัพพิโธ อะริยะปุคคะละสังฆะเสฏโฐ,

เป็นหมู่แห่งพระอริยบุคคลอันประเสริฐ แปดจำพวก;

สีลาทิธัมมะปะวะราสะยะกายะจิตโต,

มีกายและจิต อันอาศัยธรรมมีศีลเป็นต้น อันบวร;

วันทามะหัง ตะมะริยานะคะณัง สุสุทธัง.

ข้าพเจ้าไหว้หมู่แห่งพระอริยเจ้าเหล่านั้น อันบริสุทธิ์ด้วยดี.

สังโฆ โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง,

พระสงฆ์ หมู่ใด เป็นสรณะอันเกษมสูงสุด ของสัตว์ทั้งหลาย;

ตะติยานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,

ข้าพเจ้าไหว้พระสงฆ์หมู่นั้น อันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึก องค์ที่สาม ด้วยเศียรเกล้า;

สังฆัสสาหัสมิ ทาโส (ทาสี) วะ สังโฆ เม สามิกิสสะโร,

ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระสงฆ์, พระสงฆ์เป็นนาย มีอิสระเหนือข้าพเจ้า;

สังโฆ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม,

พระสงฆ์เป็นเครื่องกำจัดทุกข์ และทรงไว้ซึ่งประโยชน์แก่ข้าพเจ้า;

สังฆัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง,

ข้าพเจ้ามอบกายถวายชีวิตนี้ แด่พระสงฆ์;

วันทันโตหัง (ตี่หัง) จะริสสามิ สังฆัสโสปะฏิปันนะตัง,

ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่จักประพฤติตาม ซึ่งความปฏิบัติดีของพระสงฆ์;

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง สังโฆ เม สะระณัง วะรัง,

สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี, พระสงฆ์เป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า;

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุสาสะเน,

ด้วยการกล่าวคำสัจจ์นี้ ข้าพเจ้าพึงเจริญในพระศาสนา ของพระศาสดา;

สังฆัง เม วันทะมาเนนะ (มานายะ) ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ,

ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ซึ่งพระสงฆ์ ได้ขวนขวายบุญใด ในบัดนี้;

สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา.

อันตรายทั้งปวง อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งบุญนั้น.

....

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา,

ด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี;

สังเฆ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,

กรรมน่าติเตียนอันใด ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้ว ในพระสงฆ์;

สังโฆ ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง,

ขอพระสงฆ์ จงงดซึ่งโทษล่วงเกินอันนั้น;

กาลันตะเร สังวะริตุง วะ สังเฆ.

เพื่อการสำรวมระวัง ในพระสงฆ์ ในกาลต่อไป.

(จบคำทำวัตรเย็น)

....

สวดมนต์บทพิเศษ

บทสวดมนต์แปล อตีตปัจจเวกขณปาฐะ

(หันทะ มะยัง อะตีตะปัจจะเวกขะณะปาฐัง ภะณามะ เส)

(ข้อว่าด้วยจีวร)

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิต์วา ยัง จีวะรัง ปะริภุตตัง, จีวรใด อันเรานุ่งห่มแล้ว ไม่ทันพิจารณา ในวันนี้, **ตัง ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ** จีวรนั้น เรานุ่งห่มแล้ว เพียงเพื่อบำบัดความหนาว, **อุณ์หัสสะ ปะฏิฆาตายะ,** เพื่อบำบัดความร้อน, **ฑังสะมะกะสะวาตาตะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ,** เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจากเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เล็กเล็กคลานทั้งหลาย, **ยาวะเทวะ หิริโกปีนะปะฏิจฉาทะนัตถัง,** และเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะ อันให้เกิดความละอาย.

(ข้อว่าด้วยบิณฑบาต)

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิต์วา โย ปิณฑะปาโต ปะริภุตโต, บิณฑบาตใด อันเราฉันแล้ว ไม่ทันพิจารณาในวันนี้, **โส เนวะ ทะวายะ,** บิณฑบาตนั้น เราฉันแล้ว ไม่ใช่เป็นไปเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน, **นะ มะทายะ,** ไม่ใช่เป็นไปเพื่อความเมามัน เกิดกำลังพลังทางกาย, **นะ มัณฑะนายะ,** ไม่ใช่เป็นไปเพื่อประดับ, **นะ วิภูสะนายะ,** ไม่ใช่เป็นไปเพื่อตกแต่ง, **ยาวะเทวะ อิมัสสะ กายัสสะ ฐิติยา,** แต่ให้เป็นไปเพียงเพื่อความตั้งอยู่ได้แห่งกายนี้, **ยาปะนายะ,** เพื่อความเป็นไปได้ของอัตตภาพ, **วิหิงสุปะระติยา,** เพื่อความสิ้นไปแห่งความลำบากทางกาย, **พ์รห์มะจะริยานุคคะหายะ,** เพื่ออนุเคราะห์แก่การประพฤติพรหมจรรย์, **อิติ ปุราณัญจะ เวทะนัง ปะฏิหังขามิ,** ด้วยการทำอย่างนี้, เราย่อมระงับเสียได้ซึ่งทุกขเวทนาเก่า คือความหิว, **นะวัญจะ เวทะนัง นะ อุปปาเทสสามิ,** และไม่ทำทุกขเวทนาใหม่ให้เกิดขึ้น, **ยาตฺรา**

สวดมนต์บทพิเศษ

จะ เม ภะวิสสะติ, อะนะวัชชะตา จะ ผาสุวิหาโร จาติ, อนึ่ง ความเป็นไปโดยสะดวกแห่งอัตตภาพนี้ด้วย, ความเป็นผู้หาโทษมิได้ด้วย, และความเป็นอยู่โดยผาสุกด้วย, จักมีแก่เรา, ดังนี้.

(ข้อว่าด้วยเสนาสนะ)

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตวา ยัง เสนาสะนัง ปะริภุตตัง, เสนาสนะใด อันเราใช้สอยแล้ว ไม่ทันพิจารณา ในวันนี้, **ตัง ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ,** เสนาสนะนั้น เราใช้สอยแล้ว เพียงเพื่อบำบัดความหนาว, **อุณหัสสะ ปะฏิฆาตายะ,** เพื่อบำบัดความร้อน **ฑังสะมะกะสะวาตาตะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ,** เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจาก เหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย, **ยาวะเทวะ อุตุปะริสสะยะวิโนทะนัง ปะฏิสัลลานารามัตถัง,** เพียงเพื่อบรรเทาอันตรายอันจะพึงมีจากดินฟ้าอากาศ, และเพื่อความเป็นผู้ยินดีอยู่ได้ ในที่หลีกเร้นสำหรับภาวนา.

(ข้อว่าด้วยคิลานเภสัช)

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตวา โย คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขาโร ปะริภุตโต, คิลานเภสัชบริขารใด อันเราบริโภคแล้ว ไม่ทันพิจารณา ในวันนี้, **โส ยาวะเทวะ อุปปันนานัง เวยยาพาธิกานัง เวทะนานัง ปะฏิฆาตายะ,** คิลานเภสัชบริขารนั้น เราบริโภคแล้ว เพียงเพื่อบำบัดทุกขเวทนา อันบังเกิดขึ้นแล้ว มีอาพาธต่าง ๆ เป็นมูล, **อัพยาปัชฌะปะระมะตายาติ,** เพื่อความเป็นผู้ไม่มีโรคเบียดเบียน เป็นอย่างยิ่ง, ดังนี้.

ภาค ๒

สวดมนต์พิเศษ บางบท

๑. ปุพพภาคนมการ

(หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เส.)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต, ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น;
อะระหะโต, ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส;
สัมมาสัมพุทธัสสะ. ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง.

(๓ ครั้ง)

....

๒. สรณคมนปาฐะ

(หันทะ มะยัง ติสะระณะคะมะนะปาฐัง ภะณามะ เส.)

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ข้าพเจ้าถือเอาพระพุทธเจ้า เป็นสรณะ;
ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ข้าพเจ้าถือเอาพระธรรม เป็นสรณะ;
สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,
ข้าพเจ้าถือเอาพระสงฆ์ เป็นสรณะ;
ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สอง ข้าพเจ้าถือเอาพระพุทธเจ้า เป็นสรณะ;

ทุติยัมปี ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สอง ข้าพเจ้าถือเอาพระธรรม เป็นสรณะ;
ทุติยัมปี สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สอง ข้าพเจ้าถือเอาพระสงฆ์ เป็นสรณะ;
ตะติยัมปี พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สาม ข้าพเจ้าถือเอาพระพุทธเจ้า เป็นสรณะ;
ตะติยัมปี ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
แม้ครั้งที่สาม ข้าพเจ้าถือเอาพระธรรม เป็นสรณะ;
ตะติยัมปี สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.
แม้ครั้งที่สาม ข้าพเจ้าถือเอาพระสงฆ์ เป็นสรณะ.

....

๓. อัฏฐสิกขาปทปาฐะ

(หันทะ มะยัง อัฏฐะสิกขาปะทะปาฐัง ภะณามะ เส.)

ปาณาติปาตา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการฆ่า;
อะทินนาทานา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้แล้ว;
อะพ๎รัห๎มะจะริยา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการกระทำอันมิใช่พรหมจรรย์;
มุสาวาทา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดไม่จริง;
สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการเสพของเมา มีสุรา และเมรัย เป็นต้น, อันเป็นที่ตั้งของความประมาท;
วิกาละโภชะนา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล;

นัจจะ คีตะ วาทิตะ วิสูกะ ทัสสะนะ มาลา คันธะ วิเลปะนะ ธาระณะ มัณฑะนะ วิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี,

เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการฟ้อนรำ, การขับเพลง การดนตรี, การดูการเล่นชนิดเป็นข้าศึกต่อกุศล, การทัดทรงสวมใส่ การประดับ การตกแต่งตน, ด้วยพวงมาลา ด้วยเครื่องกลิ่น และเครื่องผัดทา;

อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนา เวระมะณี.

เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการนั่งนอนบนที่นอนสูง และที่นอนใหญ่.

....

๔. ทวัตติงสาการปาฐะ

(หันทะ มะยัง ทวัตติงสาการะปาฐัง ภะณามะ เส.)

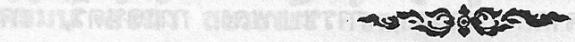
อัตถิ อิมัสฺมิง กาเย, ในร่างกายนี้มี : **เกสา** ผมทั้งหลาย, **โลมา** ขนทั้งหลาย, **นะขา** เล็บทั้งหลาย, **ทันตา** ฟันทั้งหลาย, **ตะโจ** หนัง, **มังสัง** เนื้อ, **นะหารู** เอ็นทั้งหลาย, **อัฏฐี** กระดูกทั้งหลาย, **อัฏฐิมิญชัง** เยื่อในกระดูก, **วักกัง** ไต, **หะทะยัง** หัวใจ, **ยะกะนัง** ตับ, **กิโลมะกัง** พังผืด, **ปีหะกัง** ม้าม, **ปัปผาสัง** ปอด, **อันตัง** ลำไส้, **อันตะคุณัง** ลำไส้สุด, **อุทะริยัง** อาหารในกระเพาะ, **กะรีสัง** อุจจาระ, **ปีตตัง** น้ำดี, **เสม์หัง** เสลด, **ปุพโพ** หนอง, **โลหิตัง** โลหิต, **เสโท** เหงื่อ, **เมโท** มัน, **อัสสุ** น้ำตา, **วะสา** น้ำเหลือง, **เขโฬ** น้ำลาย, **สิงฆานิกา** น้ำเมือก, **ละสิกา** น้ำลื่นหล่อข้อ, **มุตตัง** น้ำมูตร, **มัตถะเก มัตถะลุงคัง** เยื่อมันสมอง ในกระโหลกศีรษะ, **อิติ** ดังนี้แล.

....

คำแปลโกฏฐาส ๓๒ นี้ มีผิดจากที่เคยแปลมาก่อนบ้าง ทั้งนี้โดยสอบสวนค้นคว้าได้ใหม่ ซึ่งใกล้ต่อความถูกต้องมากกว่า จึงแปลไว้ดังนี้ *- ผู้แปล*

๕. เขมาเขมสรณทีปีกคาถา

(หันทะ มะยัง เขมาเขมะสะระณะทีปีกะคาถาโย ภะณามะ เส.)

พะหุง เว สะระณัง ยันติ บัพพะตานิ วะนานิ จะ,
อารามะรุกขะเจตยานิ มะนุสสา ภะยะตัชชิตา,
มนุษย์เป็นอันมาก เมื่อเกิดมีภัยคุกคามแล้ว, ก็ถือเอาภูเขาบ้าง
ป่าไม้บ้าง, อาราม และรุกขเจดีย์บ้าง เป็นสรณะ;

เนตัง โข สะระณัง เขมัง เนตัง สะระณะมุตตะมัง,
เนตัง สะระณะมาคัมมะ สัพพะทุกขา ปะมุจจะติ.
นั่น มิใช่สรณะอันเกษมเลย, นั่น มิใช่สรณะอันสูงสุด;
เขาอาศัยสรณะ นั่นแล้ว ย่อมไม่พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้.

โย จะ พุทธัญจะ ธัมมัญจะ สังฆัญจะ สะระณัง คะโต,
จัตตาริ อะริยะสัจจานิ สัมมัปปัญญายะ บัสสะติ,
ส่วนผู้ใดถือเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะแล้ว,
เห็นอริยสัจจ์คือ ความจริงอันประเสริฐสี่ ด้วยปัญญาอันชอบ;

ทุกขัง ทุกขะสะมุปปาทัง ทุกขัสสะ จะ อะติกกะมัง,
อะริยัญจัฏฐังคิกัง มัคคัง ทุกขูปะสะมะคามินัง,
คือเห็นความทุกข์, เหตุให้เกิดทุกข์, ความก้าวล่วงทุกข์เสียได้,
และหนทางมีองค์แปดอันประเสริฐ เครื่องถึงความระงับทุกข์;

เอตัง โข สะระณัง เขมัง เอตัง สะระณะมุตตะมัง,
เอตัง สะระณะมาคัมมะ สัพพะทุกขา ปะมุจจะติ.
นั่นแหละ เป็นสรณะอันเกษม, นั่น เป็นสรณะอันสูงสุด;
เขาอาศัยสรณะ นั่นแล้ว ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้.

....

๖. อริยธนคาถา

(หันทะ มะยัง อะริยะธะนะคาถาโย ภะณามะ เส.)

ยัสสะ สัทธา ตะถาคะเต อะจะลา สุปะติฏฐิตา,
ศรัทธา ในพระตถาคตของผู้ใด ตั้งมั่นอย่างดี ไม่หวั่นไหว;
สีลัญจะ ยัสสะ กัล๎ยาณัง อะริยะกันตัง ปะสังสิตัง,
และศีลของผู้ใดงดงาม เป็นที่สรรเสริญที่พอใจ ของพระอริยเจ้า;
สังเฆ ปะสาโท ยัสสัตถิ อุชุภูตัญจะ ทัสสะนัง,
ความเลื่อมใสของผู้ใดมีในพระสงฆ์, และความเห็นของผู้ใดตรง;
อะทะฬิทโทติ ตัง อาหุ อะโมฆันตัสสะ ชีวิตัง,
บัณฑิตกล่าวเรียกเขาผู้นั้นว่า คนไม่จน, ชีวิตของเขาไม่เป็นหมัน;
ตัส๎มา สัทธัญจะ สีลัญจะ ปะสาทัง ธัมมะทัสสะนัง,
อะนุยุญเชถะ เมธาวี สะรัง พุทธานะสาสะนัง.
เพราะฉะนั้น เมื่อระลึกได้ ถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอยู่, ผู้มีปัญญา
ควรก่อสร้างศรัทธา ศีล ความเลื่อมใส และความเห็นธรรม ให้เนืองๆ.

....

๗. ติลักขณาทิคาถา

(หันทะ มะยัง ติลักขะณาทิคาถาโย ภะณามะ เส.)

สัพเพ สังขารา อะนิจจาติ ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ,
เมื่อใดบุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง;
อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา,
เมื่อนั้น ย่อมเหนื่อยหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกข์ ที่ตนหลง;
นั่นแหละ เป็นทางแห่งพระนิพพาน อันเป็นธรรมหมดจด.

สัพเพ สังขารา ทุกขาติ ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ,
เมื่อใด บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์;
อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา,
เมื่อนั้น ย่อมเหนื่อยหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกข์ ที่ตนหลง;
นั่นแหละ เป็นทางแห่งพระนิพพาน อันเป็นธรรมหมดจด.
สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ,
เมื่อใด บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา;
อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา,
เมื่อนั้น ย่อมเหนื่อยหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกข์ ที่ตนหลง;
นั่นแหละ เป็นทางแห่งพระนิพพาน อันเป็นธรรมหมดจด.
อัปปะกา เต มะนุสเสสุ เย ชะนา ปาระคามิโน,
ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย, ผู้ที่ถึงฝั่งแห่งพระนิพพานมีน้อยนัก;
อะถายัง อิตะรา ปะชา ตีระเมวานุธาวะติ,
หมู่มนุษย์นอกนั้น ย่อมวิ่งเลาะอยู่ตามฝั่งในนี่เอง.
เย จะ โข สัมมะทักขาเต ธัมเม ธัมมานุวัตติโน,
ก็ชนเหล่าใดประพฤติสมควรแก่ธรรม ในธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้ว;
เต ชะนา ปาระเมสสันติ มัจจุเธยยัง สุทุตตะรัง,
ชนเหล่านั้นจักถึงฝั่งแห่งพระนิพพาน; ข้ามพ้นบ่วงแห่งมัจจุที่ข้ามได้ยากนัก.
กัณหัง ธัมมัง วิปปะหายะ สุกกัง ภาเวถะ ปัณฑิโต,
จงเป็นบัณฑิตละธรรมดำเสีย แล้วเจริญธรรมขาว;
โอกา อะโนกะมาคัมมะ วิเวเก ยัตถะ ทูระมัง,
ตัตราภิระติมิจเฉยยะ หิตวา กาเม อะกิญจะโน.
จงมาถึงที่ไม่มีน้ำ จากที่มีน้ำ, จงละกามเสีย, เป็นผู้ไม่มีความกังวล;
จงยินดีเฉพาะต่อพระนิพพานอันเป็นที่สงัด ซึ่งสัตว์ยินดีได้ โดยยาก.

....

๘. ภารสุตตคาถา

(หันทะ มะยัง ภาระสุตตะคาถาโย ภะณามะ เส.)

ภารา หะเว ปัญจักขันธา,
ขันธ์ทั้งห้า เป็นของหนักเน้อ;
ภาระหาโร จะ ปุคคะโล,
บุคคลแหละ เป็นผู้แบกของหนักพาไป;
ภาราทานัง ทุกขัง โลเก,
การแบกถือของหนัก เป็นความทุกข์ ในโลก;
ภาระนิกเขปะนัง สุขัง,
การสลัดของหนัก ทิ้งลงเสีย เป็นความสุข;
นิกขิปีต์วา คะรุง ภารัง,
พระอริยะเจ้า สลัดทิ้งของหนัก ลงเสียแล้ว;
อัญญัง ภารัง อะนาทิยะ,
ทั้งไม่หยิบฉวยเอาของหนักอันอื่น ขึ้นมาอีก:
สะมูลัง ตัณหัง อัพพุย์หะ,
ก็เป็นผู้ถอนตัณหาขึ้นได้ กระทั่งราก;
นิจฉาโต ปะรินิพพุโต.
เป็นผู้หมดสิ้งปรารถนา ดับสนิทไม่มีส่วนเหลือ.

....

๙. ภัทเทกรัตตคาถา

(หันทะ มะยัง ภัทเทกะรัตตะคาถาโย ภะณามะ เส.)

อะตีตัง นานฺวาคะเมยยะ นัปปะฏิกังเข อะนาคะตัง,

บุคคลไม่ควรตามคิดถึงสิ่งที่ล่วงไปแล้ว ด้วยอาลัย;
และไม่พึงพะวงถึงสิ่งที่ยังไม่มาถึง;

ยะทะตีตัมปะหีนันตัง อัปปัตตัญจะ อะนาคะตัง,

สิ่งเป็นอดีตก็ละไปแล้ว; สิ่งเป็นอนาคตก็ยังไม่มา;

ปัจจุปปันนัญจะ โย ธัมมัง ตัตถะ ตัตถะ วิปัสสะติ,
อะสังหิรัง อะสังกุปปัง ตัง วิทธา มะนุพ๎รูหะเย.

ผู้ใดเห็นธรรมอันเกิดขึ้นเฉพาะหน้าในที่นั้น ๆ อย่างแจ่มแจ้ง;
ไม่ง่อนแง่นคลอนแคลน; เขาควรพอกพูนอาการเช่นนั้นไว้.

อัชเชวะ กิจจะมาตัปปัง โก ชัญญา มะระณัง สุเว,

ความเพียรเป็นกิจที่ต้องทำวันนี้, ใครจะรู้ความตาย แม้พรุ่งนี้;

นะ หิ โน สังคะรันเตนะ มะหาเสเนนะ มัจจุนา,

เพราะการผัดเพี้ยนต่อมัจจุราชซึ่งมีเสนามาก ย่อมไม่มีสำหรับเรา;

เอวังวิหาริมาตาปิง อะโหรัตตะมะตันทิตัง,
ตัง เว ภัทเทกะรัตโตติ สันโต อาจิกขะเต มุนิ.

มุนีผู้สงบ ย่อมกล่าวเรียก ผู้มีความเพียรอยู่เช่นนั้น, ไม่เกียจคร้าน
ทั้งกลางวันกลางคืน ว่า, "ผู้เป็นอยู่แม้เพียงราตรีเดียว ก็น่าชม".

....

๑๐. ธัมมคารวาทิคาถา

(หันทะ มะยัง ธัมมะคาระวาทิคาถาโย ภะณามะ เส.)

เย จะ อะตีตา สัมพุทธา เย จะ พุทธา อะนาคะตา,
โย เจตะระหิ สัมพุทโธ พะหุนนัง โสกะนาสะโน,

พระพุทธเจ้าบรรดาที่ล่วงไปแล้วด้วย, ที่ยังไม่มาตรัสรู้ด้วย,
และพระพุทธเจ้าผู้ขจัดโศกของมหาชนในกาลบัดนี้ ด้วย;

สัพเพ สัทธัมมะคะรุโน วิหะริงสุ วิหาติ จะ,
อะถาปี วิหะริสสันติ เอสา พุทธานะธัมมะตา.

พระพุทธเจ้าทั้งปวงนั้น ทุกพระองค์ เคารพพระธรรม,
ได้เป็นมาแล้วด้วย, กำลังเป็นอยู่ด้วย, และจักเป็นด้วย,
เพราะธรรมดา ของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นเช่นนั้นเอง.

ตัส์มา หิ อัตตะกาเมนะ มะหัตตะมะภิกังขะตา,
สัทธัมโม คะรุกาตัพโพ สะรัง พุทธานะสาสะนัง.

เพราะฉะนั้น บุคคลผู้รักตน หวังอยู่เฉพาะคุณเบื้องสูง, เมื่อระลึกได้
ถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอยู่, จงทำความเคารพพระธรรม.

นะ หิ ธัมโม อะธัมโม จะ อุโภ สะมะวิปากิโน,

ธรรม และ อะธรรม จะมีผลเหมือนกันทั้งสองอย่าง หามิได้;

อะธัมโม นิระยัง เนติ ธัมโม ปาเปติ สุคะติง.

อะธรรม ย่อมนำไปนรก, ธรรม ย่อมนำให้ถึงสุคติ.

ธัมโม หะเว รักขะติ ธัมมะจาริง,

ธรรมแหละ ย่อมรักษา ผู้ประพฤติธรรมเป็นนิจ;

ธัมโม สุจิณโณ สุขะมาวะหาติ,

ธรรมที่ประพฤติดีแล้ว ย่อมนำสุขมาให้ตน;

เอสานิสังโส ธัมเม สุจิณเณ.

นี่เป็นอานิสงส์ ในธรรมที่ตนประพฤติดีแล้ว.

....

๑๑. โอวาทปาติโมกขคาถา

(หันทะ มะยัง โอวาทะปาติโมกขะคาถาโย ภะณามะ เส.)

สัพพะปาปัสสะ อะกะระณัง,

การไม่ทำบาปทั้งปวง;

กุสะลัสสูปะสัมปะทา,

การทำกุศลให้ถึงพร้อม;

สะจิตตะปะริโยทะปะนัง,

การชำระจิตของตนให้ขาวรอบ;

เอตัง พุทธานะสาสะนัง.

ธรรม ๓ อย่างนี้ เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย.

ขันตี ปะระมัง ตะโป ตีติกขา,

ขันตี คือความอดกลั้น เป็นธรรมเครื่องเผากิเลสอย่างยิ่ง;

นิพพานัง ปะระมัง วะทันติ พุทธา,

ผู้รู้ทั้งหลาย กล่าวพระนิพพานว่าเป็นธรรมอันยิ่ง;

นะ หิ บัพพะชิโต ปะรูปะฆาตี,

ผู้กำจัดสัตว์อื่นอยู่ ไม่ชื่อว่าเป็นบรรพชิตเลย;

สะมะโณ โหติ ปะรัง วิเหฐะยันโต.

ผู้ทำสัตว์อื่นให้ลำบากอยู่ ไม่ชื่อว่าเป็นสมณะเลย.

อะนูปะวาโท อะนูปะฆาโต,

การไม่พูดร้าย, การไม่ทำร้าย;

ปาติโมกเข จะ สังวะโร,

การสำรวมในปาติโมกข์;

มัตตัญญุตา จะ ภัตตัสมิง,

ความเป็นผู้รู้ประมาณในการบริโภค;

ปันตัญจะ สะยะนาสะนัง,

การนอน การนั่ง ในที่อันสงัด;

อะธิจิตเต จะ อาโยโค,

ความหมั่นประกอบในการทำจิตให้ยิ่ง;

เอตัง พุทธานะสาสะนัง.

ธรรม ๖ อย่างนี้ เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย.

....

๑๒. ปฐมพุทธภาสิตคาถา

(หันทะ มะยัง ปะฐะมะพุทธะภาสิตะคาถาโย ภะณามะ เส.)

อะเนกะชาติสังสารัง สันธาวิสสัง อะนิพพิสัง,

เมื่อเรายังไม่พบญาณ ได้แล่นท่องเที่ยวไปในสงสารเป็นเอนกชาติ;

คะหะการัง คะเวสันโต ทุกขา ชาติ ปุนัปปุนัง,

แสวงหาอยู่ซึ่งนายช่างปลูกเรือน, คือตัณหาผู้สร้างภพ;

การเกิดทุกคราว เป็นทุกข์ร่ำไป.

คะหะการะกะ ทิฏโฐสิ ปุนะ เคหัง นะ กาหะสิ,

นี่แน่ะ นายช่างปลูกเรือน! เรารู้จักเจ้าเสียแล้ว; เจ้าจะทำเรือนให้เรา ไม่ได้อีกต่อไป.

สัพพา เต ผาสุกา ภัคคา คะหะกูฏัง วิสังขะตัง,

โครงเรือนทั้งหมดของเจ้าเราหักเสียแล้ว; ยอดเรือนเราก็รื้อเสียแล้ว;

วิสังขาระคะตัง จิตตัง ตัณหานัง ขะยะมัชฌะคา.

จิตของเราถึงแล้วซึ่งสภาพที่อะไรปรุงแต่งไม่ได้อีกต่อไป;

มันได้ถึงแล้วซึ่งความสิ้นไปแห่งตัณหา **(คือถึงนิพพาน).**

....

๓๓. บัจฉิมพุทโธวาทปาฐะ

(หันทะ มะยัง บัจฉิมะพุทโธวาทะปาฐัง ภะณามะ เส.)

หันทะทานิ ภิกขะเว อามันตะยามิ โว,

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ! บัดนี้, เราขอเตือนท่านทั้งหลายว่า :–

วะยะธัมมา สังขารา,

สังขารทั้งหลาย มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา;

อัปปะมาเทนะ สัมปาเทถะ,

ท่านทั้งหลาย, จงทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด.

อะยัง ตะถาคะตัสสะ บัจฉิมา วาจา.

นี้เป็นพระวาจามีในครั้งสุดท้าย ของพระตถาคตเจ้า.

....

๑๔. บทพิจารณาสังขาร

(ทุกเวลาทำวัตรเช้าและเวลาเข้านอน)

สัพเพ สังขารา อะนิจจา, สังขารคือร่างกายจิตใจ, แลรูปธรรม นามธรรม ทั้งหมดทั้งสิ้น, มันไม่เที่ยง; เกิดขึ้นแล้วดับไป มีแล้วหายไป.

สัพเพ สังขารา ทุกขา, สังขารคือร่างกายจิตใจ, แลรูปธรรม นามธรรม ทั้งหมดทั้งสิ้น, มันเป็นทุกข์ทนยาก; เพราะเกิดขึ้นแล้ว, แก่ เจ็บ ตายไป.

สัพเพ ธัมมา อะนัตตา, สิ่งทั้งหลายทั้งปวง, ทั้งที่เป็นสังขาร แลมิใช่สังขาร ทั้งหมดทั้งสิ้น, ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน; ไม่ควรถือว่าเรา ว่าของเรา ว่าตัวว่าตนของเรา.

อะธุวัง ชีวิตัง, ชีวิตเป็นของไม่ยั่งยืน;

ธุวัง มะระณัง, ความตายเป็นของยั่งยืน;

อะวัสสัง มะยา มะริตัพพัง, อันเราจะพึงตายเป็นแท้;

มะระณะปะริโยสานัง เม ชีวิตัง, ชีวิตของเรา มีความตาย เป็นที่สุดรอบ;

ชีวิตัง เม อะนิยะตัง, ชีวิตของเรา เป็นของไม่เที่ยง;

มะระณัง เม นิยะตัง. ความตายของเรา เป็นของเที่ยง.

วะตะ, ควรที่จะสังเวช;

อะยัง กาโย, ร่างกายนี้;

อะจิรัง,	มิได้ตั้งอยู่นาน;
อะเปตะวิญญาโณ,	ครั้นปราศจากวิญญาณ;
ฉุฑโฑ,	อันเขาทิ้งเสียแล้ว;
อะธิเสสสะติ,	จักนอนทับ;
ปะฐะวิง,	ซึ่งแผ่นดิน;
กะลิงคะรัง อิวะ,	ประดุจดังว่าท่อนไม้และท่อนฟืน;
นิรัตถัง.	หาประโยชน์มิได้.

หมายเหตุ :– *บทพิจารณานี้เป็นของเก่า แต่ได้แก้ไขคำแปลของบทที่ว่า สัพเพ ธัมมา อะนัตตา ซึ่งยังผิดพลาดอยู่ โดยที่แปลคำว่า ธัมมา เท่ากับคำว่า สังขาร, ซึ่งผิดหลักธรรมและเป็นไปไม่ได้, จึงได้แก้ไขเสียใหม่ ตามที่ปรากฏอยู่นั้น.*

ภาคผนวก

(กรวดน้ำตอนเช้า)

๑. สัพพปัตติทานคาถา

(หันทะ มะยัง สัพพะปัตติทานะคาถาโย ภะณามะ เส.)

ปุญญัสสิทานิ กะตัสสะ ยานัญญานิ กะตานิ เม,
เตสัญจะ ภาคิโน โหนตุ สัตตานันตาปปะมาณะกา,

สัตว์ทั้งหลาย ไม่มีที่สุด ไม่มีประมาณ, จงมีส่วนแห่งบุญที่ข้าพเจ้าได้ทำในบัดนี้, และแห่งบุญอื่นที่ได้ทำไว้ก่อนแล้ว;

เย ปิยา คุณะวันตา จะ มัย์หัง มาตาปิตาทะโย,
ทิฏฐา เม จาป์ยะทิฏฐา วา อัญเญ มัชฌัตตะเวริโน,

คือจะเป็นสัตว์เหล่าใด, ซึ่งเป็นที่รักใคร่และมีบุญคุณ เช่นมารดาบิดาของข้าพเจ้าเป็นต้น ก็ดี; ที่ข้าพเจ้าเห็นแล้ว หรือไม่ได้เห็น ก็ดี; สัตว์เหล่าอื่นที่เป็นกลางๆ หรือเป็นคู่เวรกัน ก็ดี;

สัตตา ติฏฐันติ โลกัส์มิง เต ภุมมา จะตุโยนิกา,
ปัญเจกะจะตุโวการา สังสะรันตา ภะวาภะเว,

สัตว์ทั้งหลาย ตั้งอยู่ในโลก; อยู่ในภูมิทั้งสาม; อยู่ในกำเนิดทั้งสี่; มีขันธ์ห้าขันธ์ มีขันธ์ขันธ์เดียว มีขันธ์สี่ขันธ์; กำลังท่องเที่ยวอยู่ในภพน้อยภพใหญ่ ก็ดี;

ญาตัง เย ปัตติทานัมเม อะนุโมทันตุ เต สะยัง,
เย จิมัง นัปปะชานันติ เทวา เตสัง นิเวทะยุง,

สัตว์เหล่าใด รู้ส่วนบุญที่ข้าพเจ้าแผ่ให้แล้ว, สัตว์เหล่านั้น จงอนุโมทนาเองเถิด; ส่วนสัตว์เหล่าใด ยังไม่รู้ส่วนบุญนี้, ขอเทวดาทั้งหลายจงบอกสัตว์เหล่านั้น ให้รู้;

มะยา ทินนานะ ปุญญานัง อะนุโมทะนะเหตุนา,
สัพเพ สัตตา สะทา โหนตุ อะเวรา สุขะชีวิโน,
เขมัปปะทัญจะ ปัปโปนตุ เตสาสา สิชฌะตัง สุภา.

เพราะเหตุที่ได้อนุโมทนาส่วนบุญที่ข้าพเจ้าแผ่ให้แล้ว; สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง, จงเป็นผู้ไม่มีเวร อยู่เป็นสุขทุกเมื่อ; จนถึงบทอันเกษมกล่าวคือพระนิพพาน; ความปรารถนาที่ดีงามของสัตว์เหล่านั้น จงสำเร็จเถิด.

....

๒. ปัฏฐนฐปนคาถา

(หันทะ มะยัง ปัฏฐะนะ ฐะปะนะ คาถาโย ภะณามะ เส.)

ยันทานิ เม กะตัง ปุญญัง เตนาเนนุททิเสนะ จะ,
ขิปปัง สัจฉิกะเรยยาหัง ธัมเม โลกุตตะเร นะวะ,

บุญใดที่ข้าพเจ้าได้ทำในบัดนี้, เพราะบุญนั้น และการอุทิศแผ่ส่วนบุญนั้น, ขอให้ข้าพเจ้าทำให้แจ้งโลกุตตรธรรมเก้า ในทันที;

สะเจ ตาวะ อะภัพโพหัง สังสาเร ปะนะ สังสะรัง,
ถ้าข้าพเจ้าเป็นผู้อาภัพอยู่ ยังต้องท่องเที่ยวไปในวัฏฏสงสาร;
นิยะโต โพธิสัตโตวะ สัมพุทเธนะ วิยากะโต,
นาฏฐาระสะปี อาภัพพะ– ฐานานิ ปาปุเณยยะหัง,
ขอให้ข้าพเจ้าเป็นเหมือนโพธิสัตว์ผู้เที่ยงแท้ ได้รับพยากรณ์แต่พระพุทธเจ้าแล้ว; ไม่ถึงฐานะแห่งความอาภัพ ๑๘ อย่าง;
บัญจะเวรานิ วัชเชยยัง ระเมยยัง สีละรักขะเน,
บัญจะกาเม อะลักโคหัง วัชเชยยัง กามะบังกะโต,
ข้าพเจ้าพึงเว้นจากเวรทั้งห้า; พึงยินดีในการรักษาศีล; ไม่เกาะเกี่ยวในกามคุณทั้งห้า; พึงเว้นจากเบือกตมกล่าวคือกาม;
ทุททิฏฐิยา นะ ยุชเชยยัง สังยุชเชยยัง สุทิฏฐิยา,
ปาเป มิตเต นะ เสเวยยัง เสเวยยัง บัณฑิเต สะทา,
ขอให้ข้าพเจ้าไม่พึงประกอบด้วยทิฏฐิชั่ว; พึงประกอบด้วยทิฏฐิที่ดีงาม; ไม่พึงคบมิตรชั่ว; พึงคบแต่บัณฑิตทุกเมื่อ;
สัทธาสะติหิโรตตัปปา– ตาบักขันติคุณากะโร,
อัปปะสัย์โห วะ สัตตูหิ เหยยัง อะมันทะมุย์หะโก
ขอให้ข้าพเจ้าเป็นบ่อที่เกิดแห่งคุณ, คือ ศรัทธา สติ หิริ โอตตัปปะ ความเพียร และขันติ; พึงเป็นผู้ที่ศัตรูครอบงำไม่ได้; ไม่เป็นคนเขลาเบาปัญญา;
สัพพายาปายุปาเยสุ เฉโก ธัมมัตถะโกวิโท,
เญยเย วัตตัต์วะสัชชัง เม ญาณัง อะเมวะ มาลุโต,
ขอให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ฉลาดในอุบาย แห่งความเสื่อมและความเจริญ; เป็นผู้เฉียบแหลมในอรรถและธรรม; ขอให้ญาณของข้าพเจ้าเป็นไปไม่ข้องขัดในธรรมที่ควรรู้, ดุจลมพัดไปในอากาศ ฉะนั้น;

ยา กาจิ กุสะลา ม์ยาสา สุเขนะ สิชฌะตัง สะทา,
เอวัง วุตตา คุณา สัพเพ โหนตุ มัย์หัง ภะเว ภะเว,

ความปรารถนาใด ๆ ของข้าพเจ้าที่เป็นกุศล, ขอให้สำเร็จโดยง่ายทุกเมื่อ; คุณที่ข้าพเจ้ากล่าวมาแล้วทั้งปวงนี้, จงมีแก่ข้าพเจ้าทุก ๆ ภพ;

ยะทา อุปปัชชะติ โลเก สัมพุทโธ โมกขะเทสะโก,
ตะทา มุตโต กุกัมเมหิ ลัทโธกาโส ภะเวยยะหัง,

เมื่อใด, พระสัมพุทธเจ้าผู้แสดงธรรมเครื่องพ้นทุกข์ เกิดขึ้นแล้วในโลก; เมื่อนั้น, ขอให้ข้าพเจ้าพ้นจากกรรมอันชั่วช้าทั้งห้าลาย, เป็นผู้ได้โอกาสแห่งการบรรลุธรรม;

มะนุสสัตตัญจะ ลิงคัญจะ บัพพัชชัญจุปะสัมปะทัง,
ละภิต์วา เปสะโล สีลี ธาเรยยัง สัตถุสาสะนัง,

ขอให้ข้าพเจ้าพึงได้ความเป็นมนุษย์; ได้เพศบริสุทธิ์; ได้บรรพชาอุปสมบทแล้ว; เป็นคนรักศีล; มีศีล; ทรงไว้ซึ่งพระศาสนาของพระศาสดา;

สุขาปะฏิปะโท ขิปปา- ภิญโญ สัจฉิกะเรยยะหัง,
อะระหัตตัปผะลัง อัคคัง วิชชาทิคุณะลังกะตัง,

ขอให้เป็นผู้มีการปฏิบัติโดยสะดวก, ตรัสรู้ได้พลัน; กระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตตผลอันเลิศ, อันประดับด้วยธรรม มีวิชชา เป็นต้น.

ยะทิ นุปปัชชะติ พุทโธ กัมมัง ปะริปูรัญจะ เม,
เอวัง สันเต ละเภยยาหัง ปัจเจกะโพธิมุตตะมัน ติ.

ถ้าหากพระพุทธเจ้าไม่บังเกิดขึ้น, แต่กุศลกรรมของข้าพเจ้าเต็มเปี่ยมแล้ว; เมื่อเป็นเช่นนั้น, ขอให้ข้าพเจ้าพึงได้ญาณเป็นเครื่องรู้เฉพาะตนอันสูงสุดเทอญ.

(กรวดน้ำตอนเย็น)

๓. อุทิสสนาธิฏฐานคาถา

(หันทะ มะยัง อุทิสสะนาธิฏฐานะคาถาโย ภะณามะ เส.)

บทที่ ๑

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ	ด้วยบุญนี้ อุทิศให้
อุปัชฌายา คุณุตตะรา	อุปัชฌาย์ ผู้เลิศคุณ
อาจะริยูปะการา จะ	แลอาจารย์ ผู้เกื้อหนุน
มาตา บีตา จะ ญาตะกา	ทั้งพ่อแม่ แลปวงญาติ
สุริโย จันทิมา ราชา	สูรย์จันทร์ แลราชา
คุณะวันตา นะราบี จะ	ผู้ทรงคุณ หรือสูงชาติ
พรหมะมารา จะ อินทา จะ	พรหม มาร และอินทราช
โลกะปาลา จะ เทวะตา	ทั้งทวยเทพ และโลกบาล
ยะโม มิตตา มะนุสสา จะ	ยมราช มนุษย์มิตร
มัชฌัตตา เวริกาบี จะ	ผู้เป็นกลาง ผู้จ้องผลาญ
สัพเพ สัตตา สุขี โหนตุ	ขอให้ เป็นสุขศานติ์
	ทุกทั่วหน้า อย่าทุกข์ทน
ปุญญานิ ปะกะตานิ เม	บุญผอง ที่ข้าทำ
	จงช่วยอำ นวยศุภผล

ภาคผนวก

สุขัง จะ ติวิธัง เทนตุ	ให้สุขสามอย่างล้น
ขิปปัง ปาเปถะ โวมะตัง	ให้ลุถึงนิพพานพลัน
อิมินา ปุญญะกัมเมนะ	ด้วยบุญนี้ที่เราทำ
อิมินา อุททิเสนะ จะ	แลอุทิศให้ปวงสัตว์
ขิปปาหัง สุละเภ เจวะ	เราพลันได้ซึ่งการตัด
ตัณหุปาทานะเฉทะนัง	ตัวตัณหา อุปาทาน
เย สันตาเน หินา ธัมมา	สิ่งชั่วในดวงใจ
ยาวะ นิพพานะโต มะมัง	กว่าเราจะถึงนิพพาน
นัสสันตุ สัพพะทา เยวะ	มลายสิ้นจากสันดาน
ยัตถะ ชาโต ภะเว ภะเว	ทุก ๆ ภพที่เราเกิด
อุชุจิตตัง สะติปัญญา	มีจิตตรง และสติ
	ทั้งปัญญาอันประเสริฐ
สัลเลโข วิริยัมหินา	พร้อมทั้งความเพียรเลิศ
	เป็นเครื่องขูดกิเลสหาย
มารา ละภันตุ โนกาสัง	โอกาสอย่าพึงมี
	แก่หมู่มารสิ้นทั้งหลาย
กาตุญจะ วิริเยสุ เม	เป็นช่องประทุษร้าย
	ทำลายล้างความเพียรจม
พุทธาทิปะวะโร นาโถ	พระพุทธผู้บวรนาถ
ธัมโม นาโถ วะรุตตะโม	พระธรรมที่พึ่งอุดม
นาโถ ปัจเจกะพุทโธ จะ	พระปัจเจกะ พุทธะ–
สังโฆ นาโถตตะโร มะมัง	สมทบพระสงฆ์ที่พึ่งผยอง
เตโสตตะมานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพนั้น

มาโรกาสัง ละภันตุ มา	ขอหมู่มารอย่าได้ช่อง
ทะสะปุญญานุภาเวนะ	ด้วยเดชบุญทั้งสิบป้อง
มาโรกาสัง ละภันตุ มา	อย่าเบิดโอกาสแก่มาร (เทอญ)
เย เกจิ ขุททะกา ปาณา	สัตว์เล็กทั้งหลายใด
มะหันตาปี มะยา หะตา	ทั้งสัตว์ใหญ่ เราห้ำหั่น
เย จาเนเก ปะมาเทนะ	มิใช่น้อย เพราะเผลอผลัน
กายะวาจามะเนเหวะ	ทางกายา วาจาจิต
ปุญญัง เม อะนุโมทันตุ	จงอนุโมทนากุศล
คัณหันตุ ผะละมุตตะมัง	ถือเอาผล อันอุกกฤษฎ์
เวรา โน เจ ปะมุญจันตุ	ถ้ามีเวร จงเปลื้องปลิด
สัพพะโทสัง ขะมันตุ เม	อดโทษข้าทั่วหน้าเทอญ.

๔. บทกรวดน้ำพิเศษ

ยันทานิ เม กะตัง ปุญญัง	บุญใดที่เราได้กระทำแล้ว
ด้วยใจผ่องแผ้วในกาลบัดนี้	ขออุทิศพลีแก่ญาติทั้งหลาย
มีบิดามารดาปู่ย่าตายาย	ทั้งหญิงชายผู้ล่วงโลกไป
การให้ส่วนบุญของข้าพเจ้านั้น	เมื่อทราบพลันไม่ว่าอยู่ไหน
อนุโมทนาเร็วไว	แล้วก็จะได้รับส่วนผลบุญ
อิทัง สุทธิ เม ทานัง	ด้วยทานอันบริสุทธิ์ดี
ของข้าพเจ้านี้ทำแล้วหนา	ขอยกน้อมนำทำเป็นเครื่องบูชา
พระคุณบิดามารดาปู่	อันเป็นหน้าที่ของลูกทุกคน
ที่ต้องทำตนเป็นคนกตัญญู	เราเป็นชาวพุทธเป็นพวกผู้รู้
บำเพ็ญกตัญญูควรทำแท้แล	

๕. บทกรวดน้ำยังกิญจิ

ยังกิญจิ กุสะลัง กัมมัง	กุศลกรรมอย่างใดหนึ่ง
กัตตัพพัง กิริยัง มะมะ	เป็นกิจซึ่งควรฝักใฝ่
กาเยนะ วาจามะนะสา	ด้วยกาย วาจาใจ
ติทะเส สุคะตัง กะตัง	เราทำแล้วเพื่อไปสวรรค์
เย สัตตา สัญญิโน อัตถิ	สัตว์ใดมีสัญญา
เย จะ สัตตา อะสัญญิโน	หรือหาไม่ เป็นอสัญญ์
กะตัง ปุญญะผะลัง มัยหัง	ผลบุญข้าทำนั้น
สัพเพ ภาคี ภะวันตุ เต	ทุก ๆ สัตว์จงมีส่วน
เย ตัง กะตัง สุวิทิตัง	สัตว์ใดรู้ก็เป็นอัน
ทินนัง ปุญญะผะลัง มะยา	ว่าข้าให้แล้วตามควร
เย จะ ตัตถะ นะ ชานันติ	สัตว์ใดมิรู้ถ้วน
เทวา คันต์วา นิเวทะยุง	ขอเทพเจ้าจงเล่าขาน
สัพเพ โลกัมหิ เย สัตตา	ปวงสัตว์ในโลกีย์
ชีวันตาหาระเหตุกา	มีชีวิตด้วยอาหาร
มะนุญญัง โภชะนัง สัพเพ	จงได้โภชน์สำราญ
ละภันตุ มะมะ เจตะสา	ตามเจตนาของข้าเทอญ

๖. กรวดน้ำย่อ

อิทัง เม ญาตีนัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตะโย

ขอส่วนบุญนี้จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้า ขอให้ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้า จงมีความสุขเถิด

(หมายเหตุ ถ้าใช้หลายคนร่วมกันเป็นเจ้าภาพ เปลี่ยนคำว่า “เม” เป็น “โน”)

๗. อานิสงส์การเจริญเมตตา

เอวัม เม สุตัง, ข้าพเจ้า (คือพระอานนท์เถระ) ได้สดับมาแล้วอย่างนี้, **เอกัง สะมะยัง ภะคะวา สาวัตถิยัง วิหะระติ เชตะวะเน อะนาถะปิณฑิกัสสะ อาราเม,** สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า, เสด็จประทับอยู่ที่เชตวันมหาวิหาร, ซึ่งเป็นอารามของอนาถปิณฑิกคฤหบดี ใกล้เมืองสาวัตถี,

ตัตระ โข ภะคะวา ภิกขู อามันเตสิ ภิกขะโวติ, ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกพระภิกษุทั้งหลายว่า, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, **ภะทันเต ติ ภิกขู ภะคะวะโต ปัจจัสโสสุง,** ภิกษุเหล่านั้นทูลรับพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว, **ภะคะวา เอตะทะโวจะ,** พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพระดำรัสนี้ว่า, **เมตตายะ ภิกขะเว เจโตวิมุตติยา,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, เมตตาอันเป็นไปเพื่อความหลุดพ้นแห่งจิตนี้, **อาเสวิตายะ ภาวิตายะ,** อันบุคคลบำเพ็ญจนคุ้นแล้ว ทำให้มากแล้ว, **พะหุลีกาตายะ ยานิกะตายะ,** ทำให้มากคือ, ชำนาญให้เป็นยวดยานของใจ, **วัตถุกะตายะ อะนุฏฐิตายะ,** ให้เป็นที่อยู่ของใจตั้งไว้เป็นนิตย์, **ปะริจิตายะ สุสะมารัทธายะ,** อันบุคคลสั่งสมอบรมแล้ว บำเพ็ญดีแล้ว, **เอกาทะสานิสังสา ปาฏิกังขา,** ย่อมมีอานิสงส์ สิบเอ็ดประการ,

กะตะเม เอกาทะสะ, อานิสงส์สิบเอ็ดประการ อะไรบ้าง, (๑) **สุขัง สุปะติ,** คือ (ผู้เจริญเมตตาจิตนั้น) หลับอยู่ก็เป็นสุขสบาย, (๒) **สุขัง ปะฏิพุชฌะติ,** ตื่นขึ้นก็เป็นสุขสบาย, (๓) **นะปาปะกัง สุปินัง ปัสสะติ,** ไม่ฝันร้าย, (๔) **มะนุสสานัง ปิโย โหติ,** เป็นที่รักของเหล่ามนุษย์ทั้งหลาย, (๕) **อะมะนุสสานัง ปิโย โหติ,** เป็นที่รักของเหล่าอมนุษย์ทั่วไป, (๖) **เทวะตารักขันติ,** เทวดาย่อมคุ้มครองรักษา, (๗) **นาสสะอัคคิ วา วิสัง วา สัตถัง วา กะมะติ,** ไฟก็ดี ยาพิษก็ดี ศัตราก็ดี ย่อมทำอันตรายไม่ได้, (๘) **ตุวะฏัง จิตตัง สะมาธิยะติ,** จิตย่อมเป็นสมาธิได้รวดเร็ว, (๙) **มุขะวัณโณ วิปปะสีทะติ,** ผิวหน้าย่อมผ่องใส, (๑๐) **อะสัมมุฬโห กาลัง กะโรติ** เป็นผู้ไม่ลุ่มหลง ทำกาลกิริยาตาย, (๑๑) **อุตตะริง อัปปะฏิวิชฌันโต, พรัหมะโลกูปะโค โหติ,** เมื่อยังไม่บรรลุคุณวิเศษอันยิ่งๆ ขึ้นไป, ย่อมเป็นผู้เข้าถึงพรหมโลกแล,

เมตตายะ ภิกขะเว เจโต วิมุตติยา, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, เมตตา อันเป็นไปเพื่อความหลุดพ้นแห่งจิตนี้, **อาเสวิตายะ ภาวิตายะ,** อันบุคคลบำเพ็ญจนคุ้นแล้ว ทำให้มากแล้ว, **พะหุลีกาตายะ ยานีกะตายะ,** ทำให้มากคือชำนาญให้เป็นยวดยานของใจ, **วัตถุกะตายะ อะนุฏฐิตายะ,** ทำให้เป็นที่อยู่ของใจตั้งไว้เป็นนิตย์, **ปะริจิตายะ สุสะมารัทธายะ,** อันบุคคลสั่งสมอบรมแล้วบำเพ็ญให้มากแล้ว, **อิเม เอกาทะสานิสังสา ปาฏิกังขาติ,** ย่อมมีอานิสงส์ สิบเอ็ดประการ,

อิทะมะโว จะ ภะคะวา, พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสธรรมปริยายอันนี้แล้ว, **อัตตะมะนา เต ภิกขู ภะคะวะโต,** ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ก็มีใจยินดี, **ภาสิตัง อะภินันทุนติ,** พอใจในภาษิตของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, **อิติ,** ด้วยประการฉะนี้ แล.

๘. บทแผ่เมตตา

สัพเพ สัตตา, สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์, เกิด แก่ เจ็บ ตาย, ด้วยกันหมดทั้งสิ้น,

อะเวรา โหนตุ, จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด, อย่าได้มีเวรซึ่งกันและกันเลย,

อัพยาบัชฌา โหนตุ, จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด, อย่าได้พยาบาท เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย,

อะนีฆา โหนตุ, จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด, อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย,

สุขี อัตตานัง ปะริหะรันตุ, จงมีความสุขกายสุขใจ, รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัย, ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้นเทอญ.

บทแผ่เมตตาแบบสำนักสวนวาง

สัพเพ สัตตา, สัตว์โลกทั้งหลายทั้งปวง, ที่เป็นเพื่อนทุกข์, เกิดแก่เจ็บตาย, ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น,

อะเวรา, จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด, อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย,

อัพยาบัชฌา, จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด, อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย,

อะนีฆา, จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด, อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย,

สุขี อัตตานัง ปะริหะรันตุ, จงมีความสุขกายสุขใจ, รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัย, ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้นเทอญ.

๙. คำสาธุการเมื่อพระเทศน์จบ

(เมื่อพระแสดงธรรมจบ ให้รับสาธุการพร้อมกันด้วยถ้อยคำข้างล่างนี้ทั้งหมด, ว่าเป็นวรรค หยุดตามที่จุดไว้ทุก ๆ จุด)

สาธุ พุทธะสุโพธิตา, สาธุ ! ความตรัสรู้ดีจริงของพระพุทธเจ้า.

สาธุ ธัมมะสุธัมมะตา, สาธุ ! ความเป็นธรรมดีจริงของพระธรรม.

สาธุ สังฆัสสุปะฏิปัตติ, สาธุ ! ความปฏิบัติดีจริงของพระสงฆ์.

อะโห พุทโธ, พระพุทธเจ้า น่าอัศจรรย์จริง.

อะโห ธัมโม, พระธรรมเจ้า น่าอัศจรรย์จริง.

อะโห สังโฆ, พระสงฆเจ้า น่าอัศจรรย์จริง.

อะหัง พุทธัญจะ ธัมมัญจะ สังฆัญจะ สะระณัง คะตา.[๑]

ข้าพเจ้าถึงแล้ว, ซึ่งพระพุทธเจ้า, พระธรรมเจ้า, พระสงฆเจ้า, ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึกถึง.

อุปาสิกัตตัง[๑] **เทเสสิง ภิกขุสังฆัสสะ สัมมุขา.**

ข้าพเจ้าขอแสดงตน, ว่าเป็นอุบาสิกา, ในที่จำเพาะหน้าพระภิกษุสงฆ์.

เอตัง เม สะระณัง เขมัง, เอตัง สะระณะมุตตะมัง.

พระรัตนตรัยนี้, เป็นที่พึ่งของข้าพเจ้าอันเกษม; พระรัตนตรัยนี้, เป็นที่พึ่งอันสูงสุด.

เอตัง สะระณะมาคัมมะ, สัพพะทุกขา ปะมุจจะเย.

เพราะอาศัยพระรัตนตรัยนี้ เป็นที่พึ่ง, ข้าพเจ้าพึงพ้นจากทุกข์ทั้งปวง.

---

๑. ถ้าอุบาสก พึงเปลี่ยนคำว่า "คะตา" เป็น "คะโต", พึงเปลี่ยนคำว่า "อุปาสิกัตตัง" เป็น "อุปาสะกัตตัง" แล้วเปลี่ยนคำแปลเป็น "ว่าเป็นอุบาสก"

ยะถาพะลัง จะเรยยาหัง สัมมาสัมพุทธะสาสะนัง.

ข้าพเจ้าจักประพฤติ, ซึ่งพระธรรมคำสั่งสอน, ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า, โดยสมควรแก่กำลัง.

ทุกขะนิสสะระณัสเสวะ ภาคินิสสัง[๑] อะนาคะเต.

ขอข้าพเจ้าพึงมีส่วนแห่งพระนิพพาน, อันเป็นที่ยกตนออกจากทุกข์; ในอนาคตกาล, เบื้องหน้าโน้น เทอญ.

อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ,
วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู,
อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,
สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวา ติ.
สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม,
สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก,
โอปะนะยิโก ปัตจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ ติ.
สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา,
เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลิกะระณีโย,
อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสา ติ.

(จบแล้ว คอยพึ่งพระ ยะถา สัพพี, จบแล้ว กรวดน้ำ)

๑. ถ้าเป็นอุบาสก เปลี่ยนคำว่า "ภาคินิสสัง" เป็น "ภาคี อัสสัง".

ภาคผนวก

๑๐. อริยมรรคมีองค์แปด

(หันทะ มะยัง อะริยัฏฐังคิกะมัคคะปาฐัง ภะณามะ เส.)

(มรรคมีองค์ ๘) **อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค.** หนทางนี้แล เป็นหนทางอันประเสริฐ ซึ่งประกอบด้วยองค์แปด. **เสยยะถีทัง.** ได้แก่สิ่งเหล่านี้คือ :– **สัมมาทิฏฐิ** ความเห็นชอบ, **สัมมาสังกัปโป** ความดำริชอบ, **สัมมาวาจา** การพูดจาชอบ, **สัมมากัมมันโต** การทำการงานชอบ, **สัมมาอาชีโว** การเลี้ยงชีวิตชอบ, **สัมมาวายาโม** ความพากเพียรชอบ. **สัมมาสะติ** ความระลึกชอบ, **สัมมาสะมาธิ** ความตั้งใจมั่นชอบ,

(องค์มรรคที่ ๑) **กะตะมา จะ ภิกขะเว สัมมาทิฏฐิ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความเห็นชอบ เป็นอย่างไรเล่า ? **ยัง โข ภิกขะเว ทุกเข ญาณัง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความรู้อันใด เป็นความรู้ในทุกข์, **ทุกขะสะมุทะเย ญาณัง,** เป็นความรู้ในเหตุให้เกิดทุกข์, **ทุกขะนิโรเธ ญาณัง,** เป็นความรู้ในความดับแห่งทุกข์, **ทุกขะนิโรธะคามินิยา ปะฏิปะทายะ ญาณัง.** เป็นความรู้ในทางดำเนินให้ถึงความดับแห่งทุกข์. **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาทิฏฐิ** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า ความเห็นชอบ.

(องค์มรรคที่ ๒) **กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาสังกัปโป,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความดำริชอบ เป็นอย่างไรเล่า ? **เนกขัมมะสังกัปโป,** ความดำริในการ

ออกจากกาม, **อะพยาปาทะสังกัปโป,** ดำริในการไม่มุ่งร้าย ; **อะวิหิงสา-สังกัปโป.** ความดำริในการไม่เบียดเบียน. **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมา-สังกัปโป,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, **อันนี้เรากล่าวว่า ความดำริชอบ.**

(องค์มรรคที่ ๓) **กะตะมา จะ ภิกขะเว สัมมาวาจา,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, การพูดจาชอบ เป็นอย่างไรเล่า? **มุสาวาทา เวระมะณี,** เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดไม่จริง, **ปิสุณายะ วาจายะ เวระมะณี,** เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดส่อเสียด, **ผะรุสายะ วาจายะ เวระมะณี,** เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดหยาบ, **สัมผัปปะลาปา เวระมะณี.** เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ. **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาวาจา.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, **อันนี้เรากล่าวว่า การพูดจาชอบ.**

(องค์มรรคที่ ๔) **กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมากัมมันโต,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, การทำการงานชอบ เป็นอย่างไรเล่า? **ปาณาติปาตา เวระมะณี,** เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการฆ่า, **อะทินนาทานา เวระมะณี,** เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการถือเอาสิ่งของ ที่เจ้าของไม่ได้ให้แล้ว, **กาเมสุ มิจฉาจารา เวระมะณี.** เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการประพฤติผิดในกามทั้งหลาย. **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมากัมมันโต.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **การทำการงานชอบ.**

(องค์มรรคที่ ๕) **กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาอาชีโว,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, การเลี้ยงชีวิตชอบ เป็นอย่างไรเล่า? **อิธะ ภิกขะเว อะริยะสาวะโก,**

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, สาวกของพระอริยเจ้า ในธรรมวินัยนี้, **มิจฉาอาชีวัง ปะหายะ,** ละการเลี้ยงชีวิตที่ผิดเสีย, **สัมมาอาชีเวนะ ชีวิกัง กัปเปติ.** ย่อมสำเร็จความเป็นอยู่ด้วยการเลี้ยงชีวิตที่ชอบ. **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมา-อาชีโว.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **การเลี้ยงชีวิตชอบ.**

(องค์มรรคที่ ๖) **กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาวายาโม,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความพากเพียรชอบ เป็นอย่างไรเล่า ? **อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้, **อะนุปปันนานัง ปาปะกานัง อะกุสะลานัง ธัมมานัง อะนุปปาทายะ, ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ, วิริยัง อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ;** ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อมพยายาม, ปรารภความเพียร, ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อจะยังอกุศลธรรมอันเป็นบาปที่ยังไม่เกิด ไม่ให้เกิดขึ้น; **อุปปันนานัง ปาปะกานัง อะกุสะลานัง ธัมมานัง ปะหานายะ, ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ, วิริยัง อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ;** ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อมพยายาม, ปรารภความเพียร, ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อจะละอกุศลธรรม อันเป็นบาป ที่เกิดขึ้นแล้ว; **อะนุปปันนานัง กุสะลานัง ธัมมานัง อุปปาทายะ, ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ, วิริยัง อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ;** ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อมพยายาม, ปรารภความเพียร, ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อจะยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดขึ้น; **อุปปันนานัง กุสะลานัง ธัมมานัง ฐิติยา, อะสัมโมสายะ, ภิยโยภาวายะ, เวปุลลายะ, ภาวะนายะ, ปาริปูริยา, ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ, วิริยัง อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ.** ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อมพยายาม, ปรารภความเพียร,

ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อความตั้งอยู่, ความไม่เลอะเลือน, ความงอกงามยิ่งขึ้น, ความไพบูลย์, ความเจริญ, ความเต็มรอบ, แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว, **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาวายาโม.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **ความพากเพียรชอบ**

(องค์มรรคที่ ๗) **กะตะมา จะ ภิกขะเว สัมมาสะติ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความระลึกชอบ เป็นอย่างไรเล่า ? **อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้, **กาเย กายานุปัสสี วิหะระติ,** ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่เป็นประจำ, **อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง;** มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัมปชัญญะ มีสติ, ถอนความพอใจและความไม่พอใจ ในโลกออกเสียได้; **เวทะนาสุ เวทะนา-นุปัสสี วิหะระติ,** ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่เป็นประจำ, **อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง;** มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัมปชัญญะ มีสติ, ถอนความพอใจและความไม่พอใจ ในโลกออกเสียได้; **จิตเต จิตตานุปัสสี วิหะระติ,** ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่เป็นประจำ, **อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง;** มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัมปชัญญะ มีสติ, ถอนความพอใจ และความไม่พอใจ ในโลกออกเสียได้; **ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหะระติ,** ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่เป็นประจำ, **อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง.** มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัมปชัญญะมีสติ, ถอนความพอใจและความไม่พอใจ ในโลกออกเสียได้. **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาสะติ.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **ความระลึกชอบ.**

ภาคผนวก

(องค์มรรคที่ ๘) **กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาสะมาธิ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความตั้งใจมั่นชอบ เป็นอย่างไรเล่า ? **อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้, **วิวิจเจวะ กาเมหิ,** สงัดแล้วจากกามทั้งหลาย, **วิวิจจะ อะกุสะเลหิ ธัมเมหิ,** สงัดแล้วจากธรรมที่เป็นอกุศลทั้งหลาย, **สะวิตักกัง สะวิจารัง, วิเวกะชัง ปีติสุขัง ปะฐะมัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ;** เข้าถึงปฐมฌาน, ประกอบด้วยวิตกวิจาร, มีปีติและสุข อันเกิดจากวิเวก แล้วแลอยู่; **วิตักกะวิจารานัง วูปะสะมา,** เพราะความที่วิตกวิจารทั้งสองระงับลง, **อัชฌัตตัง สัมปะสาทะนัง เจตะโส, เอโกทิภาวัง, อะวิตักกัง อะวิจารัง, สะมาธิชัง ปีติสุขัง ทุติยัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ;** เข้าถึงทุติยฌาน, เป็นเครื่องผ่องใสแห่งใจในภายใน, ให้สมาธิเป็นธรรมอันเอกผุดมีขึ้น, ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร, มีแต่ปีติและสุข อันเกิดจากสมาธิ แล้วแลอยู่; **ปีติยา จะ วิราคา,** อนึ่ง เพราะความจางคลายไปแห่งปีติ, **อุเปกขะโก จะ วิหะระติ, สะโต จะ สัมปะชาโน,** ย่อมเป็นผู้อยู่อุเบกขา, มีสติและสัมปชัญญะ, **สุขัญจะ กาเยนะ ปะฏิสังเวเทติ,** และย่อมเสวยความสุขด้วยนามกาย, **ยันตัง อะริยา อาจิกขันติ, อุเปกขะโก สะติมา สุขะวิหารี ติ,** ชนิดที่พระอริยเจ้าทั้งหลายย่อมกล่าวสรรเสริญผู้นั้นว่า, "เป็นผู้อยู่ อุเบกขา มีสติ อยู่เป็นปรกติสุข" ดังนี้, **ตะติยัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ;** เข้าถึงตติยฌาน แล้วแลอยู่; **สุขัสสะ จะ ปะหานา,** เพราะละสุขเสียได้, **ทุกขัสสะ จะ ปะหานา,** และเพราะละทุกข์เสียได้, **ปุพเพวะ โสมะนัสสะโทมะนัสสานัง อัตถังคะมา,** เพราะความดับไปแห่งโสมนัสและโทมนัสทั้งสอง ในกาลก่อน, **อะทุกขะมะสุขัง อุเปกขาสะติปาริสุทธิง, จะตุตถัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ.** เข้าถึงจตุตถฌาน, ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข, มีแต่ความที่สติเป็นธรรมชาติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขา แล้วแลอยู่ **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาสะมาธิ.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า **ความตั้งใจมั่นชอบ.**

บทสวดมนต์แปล

๑๑. ธัมมจักกัปปวัตตนสุตตปาฐะ

(พระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงเริ่มวางหลักธรรม ก่อนเรื่องอื่น)

(หันทะ มะยัง ธัมมะจักกัปปะวัตตะนะสุตตะปาฐัง ภะณามะ เส.)

เอวัมเม สุตัง, ข้าพเจ้า (คือพระอานนท์เถระ), ได้สดับมาแล้วอย่างนี้, **เอกัง สะมะยัง ภะคะวา พาราณะสิยัง วิหะระติ อิสิปะตะเน มิคะทาเย,** สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้พระนครพาราณสี, **ตัตระ โข ภะคะวา ปัญจะวัคคิเย ภิกขู อามันเตสิ,** ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า,ตรัสเรียกภิกษุปัญจวัคคีย์มาแล้ว ตรัสว่า

[1]เท็วเม ภิกขะเว อันตา, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ที่สุดแห่งการกระทำสองอย่างเหล่านี้, มีอยู่, **ปัพพะชิเตนะ นะ เสวิตัพพา,** เป็นสิ่งที่บรรพชิตไม่ควรข้องแวะเลย. **โย จายัง กาเมสุ กามะสุขัลลิกานุโยโค,** นี้คือการประกอบตนพัวพันอยู่ด้วยความใคร่ในกามทั้งหลาย, **หีโน,** เป็นของต่ำทราม **คัมโม,** เป็นของชาวบ้าน, **โปถุชชะนิโก,** เป็นของคนชั้นปุถุชน, **อะนะริโย,** ไม่ใช่ข้อปฏิบัติของพระอริยเจ้า, **อะนัตถะสัญหิโต,** ไม่ประกอบด้วยประโยชน์เลย, นี้อย่างหนึ่ง, **โย จายัง อัตตะกิละมะถานุโยโค,** อีกอย่างหนึ่ง, คือการประกอบการทรมานตนให้ลำบาก, **ทุกโข,** เป็นสิ่งนำมาซึ่งทุกข์, **อะนะริโย,** ไม่ใช่ข้อปฏิบัติของพระอริยเจ้า, **อะนัตถะสัญหิโต,** ไม่ประกอบด้วยประโยชน์เลย.

เอเต เต ภิกขะเว อุโภ อันเต อะนุปะคัมมะ มัชฌิมา ปะฏิปะทา ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลาง ไม่เข้าไปหาที่สุดแห่งการกระทำสองอย่างนั้น, มีอยู่, **ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา,** เป็นข้อปฏิบัติที่ตถาคตได้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะแล้ว, **จักขุกะระณี,** เป็นเครื่องกระทำให้เกิดจักษุ, **ญาณะกะระณี,** เป็นเครื่องกระทำให้เกิดญาณ, **อุปะสะมายะ,** เพื่อความสงบ.

---

๑ เท็วเม อ่านว่า ทะเวเม

อะภิญญายะ, เพื่อความรู้ยิ่ง, **สัมโพธายะ,** เพื่อความรู้พร้อม, **นิพพานายะ สังวัตตะติ,** เป็นไปพร้อมเพื่อนิพพาน.

กะตะมา จะ สา ภิกขะเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ? ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลางนั้น เป็นอย่างไรเล่า ? **อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค,** ข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลางนั้น คือข้อปฏิบัติเป็นหนทางอันประเสริฐ ประกอบด้วยองค์แปดประการ นี้เอง, **เสยยะถีทัง,** ได้แก่สิ่งเหล่านี้ คือ :- **สัมมาทิฏฐิ,** ความเห็นชอบ, **สัมมาสังกัปโป,** ความดำริชอบ, **สัมมาวาจา,** การพูดจาชอบ, **สัมมากัมมันโต,** การทำการงานชอบ, **สัมมาอาชีโว,** การเลี้ยงชีวิตชอบ, **สัมมาวายาโม,** ความพากเพียรชอบ, **สัมมาสะติ,** ความระลึกชอบ **สัมมาสะมาธิ,** ความตั้งใจมั่นชอบ.

อะยัง โข สา ภิกขะเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, นี้แล คือข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลาง, **ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา,** เป็นข้อปฏิบัติที่ตถาคตได้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะแล้ว, **จักขุกะระณี,** เป็นเครื่องกระทำให้เกิดจักษุ, **ญาณะกะระณี,** เป็นเครื่องกระทำให้เกิดญาณ, **อุปะสะมายะ,** เพื่อความสงบ, **อะภิญญายะ,** เพื่อความรู้ยิ่ง, **สัมโพธายะ,** เพื่อความรู้พร้อม, **นิพพานายะ สังวัตตะติ,** เป็นไปพร้อมเพื่อนิพพาน.

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขัง อะริยะสัจจัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ก็อริยสัจจ์ คือ ทุกข์นี้, มีอยู่, **ชาติปี ทุกขา,** คือความเกิดก็เป็นทุกข์, **ชะราปี ทุกขา,** ความแก่ก็เป็นทุกข์, **มะระณัมปี ทุกขัง,** ความตายก็เป็นทุกข์, **โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสาปี ทุกขา,** ความโศก ความร่ำไรรำพัน ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจก็เป็นทุกข์, **อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข,** ความประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจก็เป็นทุกข์, **ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข,** ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจก็เป็นทุกข์, **ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง,** มีความปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้น

นั่นก็เป็นทุกข์, **สังขิตเตนะ ปัญจุปาทานักขันธา ทุกขา,** ว่าโดยย่อ อุปาทานขันธ์ทั้งห้า เป็นตัวทุกข์,

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ก็อริยสัจจ์คือเหตุให้เกิดทุกข์นี้, มีอยู่ ยายัง ตัณหา; นี้คือตัณหา, **โปโนพภะวิกา,** อันเป็นเครื่องทำให้มีการเกิดอีก, **นันทิราคะ สะหะคะตา,** อันประกอบอยู่ด้วยความกำหนัดด้วยอำนาจความเพลิน, **ตัตระ ตัตราภินันทินี,** เป็นเครื่องให้เพลินอย่างยิ่งในอารมณ์นั้น ๆ, **เสยยะถีทัง,** ได้แก่ตัณหาเหล่านี้ คือ :- **กามะตัณหา,** ตัณหาในกาม, **ภะวะตัณหา** ตัณหาในความมีความเป็น, **วิภะวะตัณหา,** ตัณหาในความไม่มีไม่เป็น.

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ก็อริยสัจจ์ คือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นี้, มีอยู่, **โย ตัสสาเยวะ ตัณหายะ อะเสสะวิราคะนิโรโธ,** นี้คือความดับสนิทเพราะจางไป โดยไม่มีเหลือของตัณหานั้น นั่นเอง, **จาโค,** เป็นความสละทิ้ง, **ปะฏินิสสัคโค,** เป็นความสลัดคืน, **มุตติ,** เป็นความปล่อย, **อะนาละโย,** เป็นความทำไม่ให้มีที่อาศัยซึ่งตัณหานั้น.

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ก็อริยสัจจ์คือข้อปฏิบัติที่ทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือ แห่งทุกข์นี้, มีอยู่, **อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค,** นี้คือข้อปฏิบัติเป็นหนทางอันประเสริฐ ประกอบด้วยองค์แปดประการ, **เสยยะถีทัง,** ได้แก่สิ่งเหล่านี้ คือ :- **สัมมาทิฏฐิ,** ความเห็นชอบ, **สัมมาสังกัปโป,** ความดำริชอบ, **สัมมาวาจา,** การพูดจาชอบ, **สัมมากัมมันโต,** การทำการงานชอบ, **สัมมาอาชีโว,** การเลี้ยงชีวิตชอบ, **สัมมาวายาโม,** ความพากเพียรชอบ, **สัมมาสะติ,** ความระลึกชอบ, **สัมมาสะมาธิ,** ความตั้งใจมั่นชอบ.

อิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, จักษุเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ญาณเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ปัญญาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, วิชชาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ในธรรมที่เราไม่เคยฟังมาแต่ก่อน, ว่าอริยสัจจ์คือทุกข์, เป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง ปะริญเญยยันติ,** ว่า ก็อริยสัจจ์คือทุกข์นั้นแล, เป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้ ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง ปะริญญาตันติ,** ว่า ก็อริยสัจจ์คือทุกข์นั้นแล, เรากำหนดรู้ได้แล้ว ดังนี้.

อิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, จักษุเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ญาณเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ปัญญาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, วิชชาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ในธรรมที่เราไม่เคยฟังมาแต่ก่อน, ว่าอริยสัจจ์คือเหตุให้เกิดทุกข์, เป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง ปะหาตัพพันติ,** ว่า ก็อริยสัจจ์คือเหตุให้เกิดทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรละเสีย ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง ปะหีนันติ,** ว่า ก็อริยสัจจ์คือเหตุให้เกิดทุกข์นั้นแล, เราละได้แล้ว ดังนี้.

อิทัง ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ, ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, จักษุเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ญาณเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ปัญญาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, วิชชาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ในธรรมที่เราไม่เคยฟังมาแต่ก่อน. ว่าอริยสัจจ์คือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์, เป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง**

ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง สัจฉิกาตัพพันติ, ว่า ก็อริยสัจจ์คือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล เป็นสิ่งที่ควรทำให้แจ้ง ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง สัจฉิกะตันติ,** ว่า ก็อริยสัจจ์คือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล, เราทำให้แจ้งได้แล้ว ดังนี้.

อิทัง ทุกขะนิโรธะคามินีปะฏิปะทา อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ. ญาณัง อุทะปาทิ, ปัญญา อุทะปาทิ, วิชชา อุทะปาทิ, อาโลโก อุทะปาทิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, จักษุเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ญาณเกิดขึ้นแล้วแก่เรา. ปัญญาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, วิชชาเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา, ในธรรมที่เราไม่เคยฟังมาแต่ก่อน, ว่าอริยสัจจ์ คือข้อปฏิบัติที่ทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์, เป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธะคามินีปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง ภาเวตัพพันติ,** ว่า ก็อริยสัจจ์คือข้อปฏิบัติที่ทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล, เป็นสิ่งที่ควรทำให้เกิดมี ดังนี้, **ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธะคามินีปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง ภาวิตันติ,** ว่า ก็อริยสัจจ์ คือข้อปฏิบัติที่ทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้นแล, เราทำให้เกิดมีได้แล้ว ดังนี้.

ยาวะกีวัญจะ เม ภิกขะเว, อิเมสุ จะตูสุ อะริยะสัจเจสุ, เอวันติปะริวัฏฏัง ทวาทะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง นะ สุวิสุทธัง อะโหสิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ปัญญาเครื่องรู้เห็นตามที่เป็นจริง, มีปริวัฏฏ์สามมีอาการสิบสอง เช่นนั้น, ในอริยสัจจ์ทั้งสี่เหล่านี้, ยังไม่เป็นของบริสุทธิ์หมดจดด้วยดีแก่เรา อยู่เพียงใด, **เนวะ ตาวาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพ์รห์มะเก, สัสสะมะณะพ์ราห์มะณิยา ปะชายะ สะเทวะ-มะนุสสายะ, อะนุตตะรัง สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทโธ ปัจจัญญาสิง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ตลอดกาลเพียงนั้น, เรายังไม่ปฏิญญาว่าได้ตรัสรู้พร้อม

เฉพาะแล้ว, ซึ่งอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ, ในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก, ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์.

ยะโต จะ โข เม ภิกขะเว, อิเมสุ จะตูสุ อะริยะสัจเจสุ, เอวันติ ปะริวัฏฏัง ท์วาทะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง สุวิสุทธัง อะโหสิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, เมื่อใด, ปัญญาเครื่องรู้เห็นตามที่เป็นจริง, มีปริวัฏฏ์สาม มีอาการสิบสอง เช่นนั้น ในอริยสัจจ์ทั้งสี่เหล่านี้, เป็นของบริสุทธิ์หมดจดด้วยดีแก่เรา, **อะถาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพร์หมะเก, สัสสะมะณะพร์าห์มะณิยา ปะชายะ สะเทวะมะนุสสายะ, อะนุตตะรัง สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทโธ ปัจจัญญาสิง,** เมื่อนั้น, เราปฏิญญาว่าได้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะแล้ว, ซึ่งอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ, ในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก, ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์.

ญาณัญจะ ปะนะ เม ภิกขะเว ทัสสะนัง อุทะปาทิ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ก็ญาณและทัสสนะได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา, **อะกุปปา เม วิมุตติ,** ว่าความหลุดพ้นของเราไม่กลับกำเริบ, **อะยะมันติมา ชาติ,** ความเกิดนี้เป็นความเกิดครั้งสุดท้าย, **นัตถิทานิ ปุนัพภะโว ติ,** บัดนี้ความเกิดอีกย่อมไม่มี ดังนี้.

ความทุกข์ ที่ถูกกำหนดรู้
คือปากประตู แห่งพระนิพพาน

๑๒. บัญจวัคคิยสูตร*

(อนัตตลักขณสูตร สูตรที่ทำให้ปัญจวัคคีย์เป็นพระอรหันต์)

(หันทะ มะยัง อะนัตตะลักขะณะสุตตะปาฐัง ภะณามะ เส)

เอวัม เม สุตัง, ข้าพเจ้า (คือพระอานนท์เถระ) ได้สดับมาแล้วอย่างนี้,

เอกัง สะมะยัง ภะคะวา พาราณะสิยัง วิหะระติ อิสิปะตะเน มิคะทาเย, สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า, ประทับอยู่ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้พระนครพาราณสี, **ตัตระ โข ภะคะวา ปัญจะวัคคิเย ภิกขู อามันเตสิ ...เอตะทะโวจะ,** ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า, ตรัสเรียกภิกษุเบญจวัคคีย์.... แล้วตรัสว่า,

(๑.) รูปัง ภิกขะเว อะนัตตา, ภิกษุทั้งหลาย! รูปมิใช่ตัวตน, **รูปัญจะ หิทัง ภิกขะเว อัตตา อะภะวิสสะ นะ ยิทัง รูปัง อาพาธายะ สังวัตเตยยะ,** ถ้าหากว่ารูปนี้จักเป็นตัวตนแล้วไซร้, รูปนี้ก็คงไม่เป็นไปเพื่ออาพาธ, **ลัพเภถะ จะ รูเป เอวัง เมรูปัง โหตุ เอวัง เมรูปัง มา อะโหสีติ,** ทั้งยังจะได้ตามความปรารถนาในรูปว่า, ขอรูปของเราจงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย,

ยัสมา จะ โข ภิกขะเว รูปัง อะนัตตา, ก็เพราะเหตุที่รูปมิใช่ตัวตน, **ตัสมา รูปัง อาพาธายะ สังวัตตะติ,** ฉะนั้น รูปจึงเป็นไปเพื่ออาพาธ, **นะ จะ ลัพภะติ รูเป เอวัง เม รูปัง โหตุ เอวัง เม รูปัง มา อะโหสีติ,** และไม่ได้ตามความปรารถนาในรูปว่า, ขอรูปของเราจงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย,

(๒.) เวทะนา อะนัตตา, ภิกษุทั้งหลาย! เวทนามิใช่ตัวตน, **เวทะนา จะ หิทัง ภิกขะเว อัตตา อะภะวิสสะ,** ก็หากเวทนานี้จักเป็นตัวตนแล้วไซร้, **นะ ยิทัง เวทะนา อาพาธายะ สังวัตเตยยะ,** ก็คงไม่เป็นไปเพื่ออาพาธ, **ลัพเภถะ จะเวทะนายะ เอวัง เม เวทะนา โหตุ เอวัง เม เวทะนา มา อะโหสีติ,** ทั้งยังจะได้ตามความปรารถนาในเวทนาว่า, ขอเวทนาของเราจงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย,

---

*บัญจวัคคิยสูตร ๑๗/๗๑

ยัส์มา จะ โข ภิกขะเว เวทะนา อะนัตตา, ก็เพราะเหตุที่เวทนามิใช่ตัวตน, **ตัส์มา เวทะนา อาพาธายะ สังวัตตะติ,** ฉะนั้น เวทนาจึงเป็นไปเพื่ออาพาธ, **นะ จะ ลัพภะติ เวทะนายะ เอวัง เม เวทะนา โหตุ เอวัง เม เวทะนา มา อะโหสีติ,** และไม่ได้ตามความปรารถนาในเวทนาว่า, ขอเวทนาของเราจงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย,

(๓.) สัญญา อะนัตตา, ภิกษุทั้งหลาย! สัญญามิใช่ตัวตน, **สัญญา จะ หิทัง ภิกขะเว อัตตา อะภะวิสสะ,** ก็หากสัญญานี้จักเป็นตัวตนแล้วไซร้, **นะ ยิทัง สัญญา อาพาธายะ สังวัตเตยยะ,** ก็คงไม่เป็นไปเพื่ออาพาธ, **ลัพเภถะ จะ สัญญายะ เอวัง เม สัญญา โหตุ เอวัง เม สัญญา มา อะโหสีติ,** ทั้งยังจะได้ตามความปรารถนาในสัญญาว่า, ขอสัญญาของเราจงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย,

ยัส์มา จะ โข ภิกขะเว สัญญา อะนัตตา, ก็เพราะเหตุที่สัญญามิใช่ตัวตน, **ตัส์มา สัญญา อาพาธายะ สังวัตตะติ,** ฉะนั้น สัญญาจึงเป็นไปเพื่ออาพาธ, **นะ จะ ลัพภะติ สัญญายะ เอวัง เม สัญญา โหตุ เอวัง เม สัญญา มา อะโหสีติ,** และไม่ได้ตามความปรารถนาในสัญญาว่า, ขอสัญญาของเราจงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย.

(๔.) สังขารา อะนัตตา, ภิกษุทั้งหลาย! สังขารมิใช่ตัวตน, **สังขารา จะ หิทัง ภิกขะเว อัตตา อะภะวิสสังสุ,** ก็หากสังขารนี้จักเป็นตัวตนแล้วไซร้, **นะ ยิทัง สังขารา อาพาธายะ สังวัตเตยยุง,** ก็คงไม่เป็นไปเพื่ออาพาธ, **ลัพเภถะ จะ สังขาเรสุ เอวัง เม สังขารา โหนตุ เอวัง เม สังขารา มา อะเหสุนติ,** ทั้งยังจะได้ตามความปรารถนาในสังขารว่า, ขอสังขารของเราจงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย,

ยัส์มา จะ โข ภิกขะเว สังขารา อะนัตตา, ก็เพราะเหตุที่สังขารมิใช่ตัวตน, **ตัส์มา สังขารา อาพาธายะ สังวัตตันติ,** ฉะนั้น สังขารจึงเป็นไปเพื่ออาพาธ, **นะ จะ ลัพภะติ สังขาเรสุ เอวัง เม สังขารา โหนตุ เอวัง เม สังขารา มา อะเหสุนติ,** และไม่ได้ตามความปราถนาในสังขารว่า, ขอสังขารของเราจงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย,

(๕.) **วิญญาณัง อะนัตตา,** ภิกษุทั้งหลาย! วิญญาณมิใช่ตัวตน, **วิญญาณัญจะ หิทัง ภิกขะเว อัตตา อะภะวิสสะ,** ก็หากวิญญาณนี้จักเป็นตัวตนแล้วไซร้, **นะ ยิทัง วิญญาณัง อาพาธายะ สังวัตเตยยะ,** ก็คงไม่เป็นไปเพื่ออาพาธ, **ลัพเภถะ จะ วิญญาเณ เอวัง เม วิญญาณัง โหตุ เอวัง เม วิญญาณัง มา อะโหสีติ,** ทั้งยังจะได้ตามความปรารถนาในวิญญาณว่า, ขอวิญญาณของเราจงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย,

ยัส์มา จะ โข ภิกขะเว วิญญาณัง อะนัตตา, ก็เพราะเหตุที่วิญญาณมิใช่ตัวตน, **ตัส์มา วิญญาณัง อาพาธายะ สังวัตตะติ,** ฉะนั้น วิญญาณจึงเป็นไปเพื่ออาพาธ, **นะ จะ ลัพภะติ วิญญาเณ เอวัง เม วิญญาณัง โหตุ เอวัง เม วิญญาณัง มา อะโหสีติ,** และไม่ได้ตามความปรารถนาในวิญญาณว่า, ขอวิญญาณของเราจงเป็นอย่างนี้เถิด อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย,

ตัง กิง มัญญะถะ ภิกขะเว รูปัง นิจจัง วา อะนิจจัง วาติ, ภิกษุทั้งหลาย! เธอทั้งหลายจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน, รูปเที่ยงหรือไม่เที่ยง ?, **อะนิจจัง ภันเต,** ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า, ไม่เที่ยง พระเจ้าข้า,

ยัม ปะนานิจจัง ทุกขัง วา ตัง สุขัง วาติ, ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือเป็นสุขเล่า ?,

ทุกขัง ภันเต, เป็นทุกข์ พระเจ้าข้า,

ยัม ปะนานิจจัง ทุกขัง วิปะริณามะธัมมัง กัลลัง นุ ตัง, สะมะนุ-ปัสสิตุง เอตัง มะมะ เอโสหะมัส์มิ เอโส เม อัตตาติ, ก็สิ่งใดไม่เที่ยงเป็นทุกข์, มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา, ควรหรือหนอที่จะตามเห็นสิ่งนั้นว่า, นั่นของเรา นั่นเป็นเรา นั่นตัวตนของเรา ?

โน เหตัง ภันเต, ไม่ควรเห็นอย่างนั้น พระเจ้าข้า,

ตัง กิง มัญญะถะ ภิกขะเว เวทะนา นิจจา วา อนิจจา วาติ, ภิกษุทั้งหลาย! เธอทั้งหลายจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน, เวทนาเที่ยงหรือไม่เที่ยง, **อนิจจา ภันเต,** ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า, ไม่เที่ยงพระเจ้าข้า,

ยัมปะนานิจจัง ทุกขัง วา ตัง สุขัง วาติ, ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือเป็นสุขเล่า ?, **ทุกขัง ภันเต,** เป็นทุกข์พระเจ้าข้า,

ยัมปะนานิจจัง ทุกขัง วิปะริณามะธัมมัง กัลลัง นุ ตัง สะมะนุปัสสิตุง เอตัง มะมะ เอโสหะมัส์มิ เอโสเม อัตตาติ, ก็สิ่งใดไม่เที่ยงเป็นทุกข์, มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา, ควรหรือหนอที่จะตามเห็นสิ่งนั้นว่า, นั่นของเรา นั่นเป็นเรา นั่นตัวตนของเรา, **โน เหตัง ภันเต,** ไม่ควรเห็นอย่างนั้นพระเจ้าข้า,

ตัง กิง มัญญะถะ ภิกขะเว สัญญา นิจจา วา อนิจจา วาติ, ภิกษุทั้งหลาย!, เธอทั้งหลายจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน, สัญญาเที่ยงหรือไม่เที่ยง, **อนิจจา ภันเต,** ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า, ไม่เที่ยงพระเจ้าข้า,

ยัมปะนานิจจัง ทุกขัง วา ตัง สุขัง วาติ, ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือเป็นสุขเล่า ?, **ทุกขัง ภันเต,** เป็นทุกข์พระเจ้าข้า,

ยัมปะนานิจจัง ทุกขัง วิปะริณามะธัมมัง กัลลัง นุ ตัง สะมะนุปัสสิตุง เอตัง มะมะ เอโสหะมัส์มิ เอโส เม อัตตาติ, ก็สิ่งใดไม่เที่ยงเป็นทุกข์, มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา, ควรหรือหนอที่จะตามเห็นสิ่งนั้นว่า, นั่นของเรา นั่นเป็นเรา นั่นตัวตนของเรา, **โน เหตัง ภันเต,** ไม่ควรเห็นอย่างนั้นพระเจ้าข้า,

ตัง กิง มัญญะถะ ภิกขะเว สังขารา นิจจา วา อนิจจา วาติ, ภิกษุทั้งหลาย! เธอทั้งหลายจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน, สังขารเที่ยงหรือไม่เที่ยง, **อนิจจา ภันเต,** ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า, ไม่เที่ยงพระเจ้าข้า,

ยัมปะนานิจจัง ทุกขัง วา ตัง สุขัง วาติ, ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือเป็นสุขเล่า ? **ทุกขัง ภันเต,** เป็นทุกข์พระเจ้าข้า,

ยัมปะนานิจจัง ทุกขัง วิปะริณามะธัมมัง กัลลัง นุ ตัง สะมะนุปัสสิตุง เอตัง มะมะ เอโสหะมัส์มิ เอโส เม อัตตาติ, ก็สิ่งใดไม่เที่ยงเป็นทุกข์, มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา, ควรหรือหนอที่จะตามเห็นสิ่งนั้นว่า, นั่นของเรา นั่นเป็นเรา นั่นตัวตนของเรา, **โน เหตัง ภันเต,** ไม่ควรเห็นอย่างนั้นพระเจ้าข้า,

ตัง กิง มัญญะถะ ภิกขะเว วิญญาณัง นิจจัง วา อนิจจัง วาติ, ภิกษุทั้งหลาย! เธอทั้งหลายจะสำคัญความข้อนี้เป็นไฉน, วิญญาณเที่ยงหรือไม่เที่ยง,

อะนิจจัง ภันเต, ไม่เที่ยง พระเจ้าข้า,

ยัมปะนานิจจัง ทุกขัง วา ตัง สุขัง วาติ, ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือเป็นสุขเล่า ?,

ทุกขัง ภันเต, เป็นทุกข์ พระเจ้าข้า,

ยัมปะนานิจจัง ทุกขัง วิปะริณามะธัมมัง กัลลัง นุ ตัง, สะมะนุปัสสิตุง เอตัง มะมะ เอโสหะมัส์มิ เอโส เม อัตตาติ, ก็สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์, มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา, ควรหรือหนอที่จะตามเห็นสิ่งนั้นว่า, นั่นของเรา นั่นเป็นเรา นั่นตัวตนของเรา ?,

โน เหตัง ภันเต, ไม่ควรเห็นอย่างนั้น พระเจ้าข้า,

ตัส์มา ติหะ ภิกขะเว, ภิกษุทั้งหลาย! เพราะเหตุนั้นแหละ,

(๑.) ยังกิญจิ รูปัง อะตีตานาคะตะปัจจุปปันนัง, รูปอย่างใดอย่างหนึ่ง, ทั้งที่เป็นอดีต อนาคต และปัจจุบัน, **อัชฌัตตัง วา พะหิทธา วา,** เป็นภายในหรือภายนอก, **โอพาริกัง วา สุขุมัง วา หีนัง วา ปะณีตัง วา,** หยาบหรือละเอียด เลวหรือประณีต, **ยัน ทูเร สันติเก วา,** ทั้งที่อยู่ในที่ไกลหรือใกล้, **สัพพัง รูปัง เนตัง มะมะ เนโสหะมัส์มิ นะ เมโส อัตตาติ, เอวะเมตัง ยะถาภูตัง สัมมัปปัญญายะ ทัฏฐัพพัง,** รูปทั้งหมดนั้น, เธอทั้งหลายพึงเห็นด้วยปัญญาอันชอบ ตามความเป็นจริง อย่างนี้ว่า, นั่นไม่ใช่ของเรา นั่นไม่เป็นเรา นั่นไม่ใช่ตัวตนของเรา,

(๒.) ยา กาจิ เวทะนา อะตีตานาคะตะปัจจุปปันนา,....เวทนาอย่างใดอย่างหนึ่ง, ทั้งที่เป็นอดีต อนาคตและปัจจุบัน, **อัชฌัตตา วา พะหิทธา วา,** เป็นภายในหรือภายนอก, **โอพาริกา วา สุขุมา วา หีนา วา ปะณีตา วา,** หยาบหรือละเอียด เลวหรือประณีต, **ยา ทูเร สันติเก วา,** ทั้งที่อยู่ไกลหรือใกล้,

สัพพา เวทะนา เนตัง มะมะ เนโสหะมัส์มิ นะ เมโส อัตตาติ, เอวะเมตัง ยะถาภูตัง สัมมัปปัญญายะ ทัฏฐัพพัง, เวทนาทั้งหมดนั้น, เธอทั้งหลายพึงเห็นด้วยปัญญาอันชอบ ตามความเป็นจริงอย่างนี้ว่า, นั่นไม่ใช่ของเรา นั่นไม่เป็นเรา นั่นไม่ใช่ตัวตนของเรา,

(๓.) ยา กาจิ สัญญา อะตีตานาคะตะปัจจุปปันนา, สัญญาอย่างใดอย่างหนึ่ง, ทั้งที่เป็นอดีต อนาคต และปัจจุบัน, **อัชฌัตตา วา พะหิทธา วา,** เป็นภายในหรือภายนอก, **โอฬาริกา วา สุขุมา วา หีนา วา ปะณีตา วา,** หยาบหรือละเอียด เลวหรือประณีต, **ยา ทูเร สันติเก วา,** ทั้งที่อยู่ไกลหรือใกล้, **สัพพา สัญญา เนตัง มะมะ เนโสหะมัส์มิ นะ เมโส อัตตาติ, เอวะเมตัง ยะถาภูตัง สัมมัปปัญญายะ ทัฏฐัพพัง,** สัญญาทั้งหมดนั้น, เธอทั้งหลายพึงเห็นด้วยปัญญาอันชอบ ตามความเป็นจริงอย่างนี้ว่า, นั่นไม่ใช่ของเรา นั่นไม่เป็นเรา นั่นไม่ใช่ตัวตนของเรา,

(๔.) เย เกจิ สังขารา อะตีตานาคะตะปัจจุปปันนา, สังขารเหล่าใดเหล่าหนึ่ง, ทั้งที่เป็นอดีต อนาคต และปัจจุบัน **อัชฌัตตา วา พะหิทธา วา,** เป็นภายในหรือภายนอก, **โอฬาริกา วา สุขุมา วา หีนา วา ปะณีตา วา,** หยาบหรือละเอียด เลวหรือประณีต, **เย ทูเร สันติเก วา,** ทั้งที่อยู่ไกลหรือใกล้, **สัพเพ สังขารา เนตัง มะมะ เนโสหะมัส์มิ นะ เมโส อัตตาติ, เอวะเมตัง ยะถาภูตัง สัมมัปปัญญายะ ทัฏฐัพพัง,** สังขารทั้งหมดนั้น, เธอทั้งหลายพึงเห็นด้วยปัญญาอันชอบ ตามความเป็นจริงอย่างนี้ว่า, นั่นไม่ใช่ของเรา นั่นไม่เป็นเรา นั่นไม่ใช่ตัวตนของเรา,

(๕.) ยังกิญจิ วิญญาณัง อะตีตานาคะตะปัจจุปปันนัง, วิญญาณอย่างใดอย่างหนึ่ง, ทั้งที่เป็นอดีต อนาคต และปัจจุบัน, **อัชฌัตตัง วา พะหิทธา วา,** เป็นภายในหรือภายนอก, **โอฬาริกัง วา สุขุมัง วา หีนัง วา ปะณีตัง วา,**

หยาบหรือละเอียด เลวหรือประณีต, **ยัง ทูเร สันติเก วา,** ทั้งอยู่ที่ไกลหรือใกล้, **สัพพัง วิญญาณัง เนตัง มะมะ เนโสหะมัส์มิ นะ เมโส อัตตาติ, เอวะเมตัง ยะถาภูตัง สัมมัปปัญญายะ ทัฏฐัพพัง,** วิญญาณทั้งหมดนั้น เธอทั้งหลายพึงเห็นด้วยปัญญาอันชอบ ตามความเป็นจริงอย่างนี้ว่า, นั่นไม่ใช่ของเรา นั่นไม่เป็นเรา นั่นไม่ใช่ตัวตนของเรา,

เอวัง ปัสสัง ภิกขะเว สุตะวา อะริยะสาวะโก, ภิกษุทั้งหลาย!, อริยสาวกผู้ได้สดับแล้ว เห็นอย่างนี้, **รูปัส์มิงปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในรูป, **เวทะนายะปี นิพพินทะติ,** แม้ในเวทนา, **สัญญายะปี นิพพินทะติ,** แม้ในสัญญา, **สังขาเรสุปี นิพพินทะติ,** แม้ในสังขาร, **วิญญาณัส์มิงปี นิพพินทะติ,** แม้ในวิญญาณ, **นิพพินทัง วิรัชชะติ,** เมื่อเบื่อหน่าย ย่อมคลายกำหนัด, **วิราคา วิมุจจะติ,** เพราะคลายกำหนัด จึงหลุดพ้น, **วิมุตตัส์มิง วิมุตตะมิติ ญาณัง โหติ,** เมื่อหลุดพ้นแล้ว ย่อมมีญาณหยั่งรู้ว่าหลุดพ้นแล้ว, **ขีณา ชาติ วุสิตัง พ์รัห์มะจะริยัง,** รู้ชัดว่าชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว, **กะตัง กะระณียัง นาปะรัง อิตถัตตายาติ ปะชานาตีติ,** กิจที่ควรทำทำเสร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้มิได้มี,

อิทะมะโวจะ ภะคะวา, พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสอนัตตลักขณสูตรนี้จบลงแล้ว, **อัตตะมะนา ปัญจะวัคคิยา ภิกขู ภะคะวะโต ภาสิตัง อะภินันทุง,** ภิกษุปัญจะวัคคีย์ต่างมีใจยินดี, ชื่นชมพระภาษิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า, **อิมัส์มิญจะ ปะนะ เวยยากะระณัส์มิง ภัญญะมาเน,** ก็ขณะเมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้ากำลังตรัสเทศนาภาษิตนี้อยู่,

ปัญจะวัคคิยานัง ภิกขูนัง อะนุปาทายะ อาสะเวหิ จิตตานิ วิมุจจิงสูติ, ภิกษุปัญจวัคคีย์ ก็มีจิตหลุดพ้นจากอาสวะ, เพราะไม่ยึดมั่นถือมั่น ด้วยอุปาทาน, ดังนี้แล.

๑๓. อาทิตตปริยายสุตตปาฐะ

(หันทะ มะยัง อาทิตตะปริยายะสุตตะปาฐัง ภะณา มะ เส)

เอวัมเม สุตัง, ข้าพเจ้า (คือพระอานนท์เถระ) ได้สดับมาแล้วอย่างนี้, **เอกัง สะมะยัง ภะคะวา คะยายัง วิหะระติ คะยาสีเส,** สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า, เสด็จประทับอยู่ที่ตำบลคยาสีสะ ใกล้แม่น้ำคะยา, **สัทธิง ภิกขุ-สะหัสเสนะ,** พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ ๑,๐๐๐ รูป, **ตัตระ โข ภะคะวา ภิกขู อามันเตสิ,** ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเตือนพระภิกษุทั้งหลาย, ให้ตั้งใจสดับพุทธภาษิตนี้ว่า,

สัพพัง ภิกขะเว อาทิตตัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน, **กิญจะ ภิกขะเว สัพพัง อาทิตตัง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ก็อะไรเล่าชื่อว่าสิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน, **จักขุง ภิกขะเว อาทิตตัง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, จักษุ (คือตา) เป็นของร้อน, **รูปา อาทิตตา,** รูปทั้งหลายเป็นของร้อน, **จักขุวิญญาณัง อาทิตตัง,** จักขุวิญญาณ คือความรู้อารมณ์ทางตาเป็นของร้อน, **จักขุสัมผัสโส อาทิตโต,** จักขุสัมผัส คือสัมผัสทางตาเป็นของร้อน, **ยัมปีทัง จักขุสัมผัสสะ ปัจจะยา อุปปัชชะติ เวทะยิตัง,** เวทนาคือความรู้สึกเสวยอารมณ์นี้, เกิดขึ้นเพราะอาศัยจักขุสัมผัส, คือสัมผัสทางตา เป็นปัจจัย แม้อันใด, **สุขัง วา ทุกขัง วา,** เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี, **อะทุกขะมะสุขัง วา,** หรือไม่ใช่ทุกข์ไม่ใช่สุขก็ดี, **ตัมปิ อาทิตตัง,** แม้อันนั้นก็เป็นของร้อน, **เกนะ อาทิตตัง,** ร้อนเพราะอะไร ? **อาทิตตัง ราคัคคินา โทสัคคินา โมหัคคินา,** ร้อนเพราะไฟคือราคะ ไฟคือโทสะ ไฟคือโมหะ, **อาทิตตัง ชาติยา ชะรามะระเณนะ,** ร้อนเพราะความเกิด ความแก่ และความตาย, **โสเกหิ ปะริเทวเหิ ทุกเขหิ โทมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ,** ร้อนเพราะความโศก ความร่ำไรรำพัน, ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ, ความคับแค้นใจทั้งหลาย, **อาทิตตันติ วะทามิ** เราจึงกล่าวว่านี้เป็นของร้อน,

โสตัง อาทิตตัง, โสตะ คือหูเป็นของร้อน, **สัททา อาทิตตา,** เสียงทั้งหลายเป็นของร้อน, **โสตะวิญญาณัง อาทิตตัง,** โสตวิญญาณ คือความรู้อารมณ์ทางหูเป็นของร้อน, **โสตะสัมผัสโส อาทิตโต,** โสตสัมผัส คือสัมผัสทางหูเป็นของร้อน, **ยัมปีทัง โสตะสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ เวทะยิตัง,** เวทนา คือความรู้สึกเสวยอารมณ์นี้, เกิดขึ้นเพราะอาศัยโสตสัมผัส, คือสัมผัสทางหู เป็นปัจจัย แม้อันใด, **สุขัง วา ทุกขัง วา,** เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี, **อะทุกขะมะสุขัง วา,** หรือไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี, **ตัมปี อาทิตตัง,** แม้อันนั้นก็เป็นของร้อน, **เกนะ อาทิตตัง,** ร้อนเพราะอะไร ? **อาทิตตัง ราคัคคินา โทสัคคินา โมหัคคินา,** ร้อนเพราะไฟคือราคะ ไฟคือโทสะ ไฟคือโมหะ, **อาทิตตัง ชาติยา ชะรามะระเณนะ,** ร้อนเพราะความเกิด ความแก่และความตาย, **โสเกหิ ปะริเทวหิ ทุกเขหิ โทมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ,** ร้อนเพราะความโศก ความร่ำไรรำพัน, ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ, ความคับแค้นใจทั้งหลาย, **อาทิตตันติ วะทามิ,** เราจึงกล่าวว่านี้เป็นของร้อน,

ฆานัง อาทิตตัง, ฆานะ คือจมูกเป็นของร้อน, **คันธา อาทิตตา,** กลิ่นทั้งหลายเป็นของร้อน, **ฆานะวิญญาณัง อาทิตตัง,** ฆานวิญญาณ คือความรู้อารมณ์ทางจมูกเป็นของร้อน, **ฆานะสัมผัสโส อาทิตโต,** ฆานสัมผัสคือสัมผัสทางจมูกเป็นของร้อน, **ยัมปีทัง ฆานะสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ เวทะยิตัง,** เวทนา คือความรู้สึกเสวยอารมณ์นี้, เกิดขึ้นเพราะอาศัยฆานสัมผัส, คือสัมผัสทางจมูกเป็นปัจจัย แม้อันใด, **สุขัง วา ทุกขังวา,** เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี, **อะทุกขะมะสุขัง วา,** หรือไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี, **ตัมปี อาทิตตัง,** แม้อันนั้นก็เป็นของร้อน, **เกนะ อาทิตตัง,** ร้อนเพราะอะไร ? **อาทิตตัง ราคัคคินา โทสัคคินา โมหัคคินา,** ร้อนเพราะไฟคือราคะ ไฟคือโทสะ ไฟคือโมหะ, **อาทิตตัง ชาติยา ชะรามะระเณนะ,** ร้อนเพราะความเกิด ความแก่และความตาย, **โสเกหิ ปะริเทวหิ ทุกเขหิ โทมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ,** ร้อนเพราะความโศก ความร่ำไรรำพัน, ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ, ความคับแค้นใจทั้งหลาย, **อาทิตตันติ วะทามิ,** เราจึงกล่าวว่านี้เป็นของร้อน,

ชิวหา อาทิตตา, ชิวหา (คือลิ้น) เป็นของร้อน, **ระสา อาทิตตา,** รสทั้งหลายเป็นของร้อน, **ชิวหาวิญญาณัง อาทิตตัง,** ชิวหาวิญญาณ คือความรู้สึกเสวยอารมณ์ทางลิ้นเป็นของร้อน, **ชิวหาสัมผัสโส อาทิตโต,** ชิวหาสัมผัส คือสัมผัสทางลิ้นเป็นของร้อน, **ยัมปีทัง ชิวหาสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ เวทะยิตัง,** เวทนา คือความรู้สึกเสวยอารมณ์นี้, เกิดขึ้นเพราะอาศัยชิวหาสัมผัส, คือสัมผัสทางลิ้นเป็นปัจจัย แม้อันใด, **สุขัง วา ทุกขัง วา,** เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี, **อะทุกขะมะสุขัง วา,** หรือไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี, **ตัมปิ อาทิตตัง,** แม้อันนั้นก็เป็นของร้อน, **เกนะ อาทิตตัง,** ร้อนเพราะอะไร ?, **อาทิตตัง ราคัคคินา โทสัคคินา โมหัคคินา,** ร้อนเพราะไฟคือราคะ ไฟคือโทสะ ไฟคือโมหะ, **อาทิตตัง ชาติยา ชะรามะระเณนะ,** ร้อนเพราะความเกิด ความแก่ และความตาย, **โสเกหิ ปะริเทเวหิ ทุกเขหิ โทมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ,** ร้อนเพราะความโศก ความร่ำไรรำพัน, ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ, ความคับแค้นใจทั้งหลาย, **อาทิตตันติ วะทามิ,** เราจึงกล่าวว่านี้เป็นของร้อน,

กาโย อาทิตโต, กายเป็นของร้อน, **โผฏฐัพพา อาทิตตา,** โผฏฐัพพะ (คือสิ่งที่ถูกต้องทางกาย) เป็นของร้อน, **กายะวิญญาณัง อาทิตตัง,** กายวิญญาณ คือความรู้อารมณ์ทางกายเป็นของร้อน, **กายะสัมผัสโส อาทิตโต,** กายสัมผัส คือสัมผัสทางกายเป็นของร้อน, **ยัมปีทัง กายะสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ เวทะยิตัง,** เวทนาคือความรู้สึกเสวยอารมณ์นี้, เกิดขึ้นเพราะอาศัย กายสัมผัส, คือสัมผัสทางกาย เป็นปัจจัย แม้อันใด, **สุขัง วา ทุกขัง วา,** เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี, **อะทุกขะมะสุขัง วา,** หรือไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี, **ตัมปิ อาทิตตัง,** แม้อันนั้น ก็เป็นของร้อน, **เกนะ อาทิตตัง,** ร้อนเพราะอะไร ?, **อาทิตตัง ราคัคคินา โทสัคคินา โมหัคคินา,** ร้อนเพราะไฟคือราคะ ไฟคือโทสะ ไฟคือโมหะ, **อาทิตตัง ชาติยา ชะรามะระเณนะ,** ร้อนเพราะความเกิด ความแก่ และความตาย, **โสเกหิ ปะริเทเวหิ ทุกเขหิ โทมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ,** ร้อนเพราะความโศก ความร่ำไรรำพัน, ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ, ความคับแค้นใจทั้งหลาย, **อาทิตตันติ วะทามิ,** เราจึงกล่าวว่านี้เป็นของร้อน,

มะโน อาทิตโต, มนะ (คือใจ) เป็นของร้อน, **ธัมมา อาทิตตา,** ธรรมทั้งหลาย (คืออารมณ์ที่เกิดแก่ใจ) เป็นของร้อน, **มะโนวิญญาณัง อาทิตตัง,** มโนวิญญาณ คือความรู้อารมณ์ทางใจ เป็นของร้อน, **มะโนสัมผัสโส อาทิตโต,** มโนสัมผัส คือสัมผัสทางใจเป็นของร้อน, **ยัมปีทัง มะโนสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ เวทะยิตัง,** เวทนา คือความรู้สึกเสวยอารมณ์นี้, เกิดขึ้นเพราะอาศัยมโนสัมผัส, คือสัมผัสทางใจ เป็นปัจจัย แม้อันใด, **สุขัง วา ทุกขัง วา,** เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี, **อะทุกขะมะสุขัง วา,** หรือไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี, **ตัมปี อาทิตตัง,** แม้อันนั้น ก็เป็นของร้อน, **เกนะ อาทิตตัง,** ร้อนเพราะอะไร ? **อาทิตตัง ราคัคคินา โทสัคคินา โมหัคคินา,** ร้อนเพราะไฟคือราคะ ไฟคือโทสะ ไฟคือโมหะ, **อาทิตตัง ชาติยา ชะรามะระเณนะ,** ร้อนเพราะความเกิด ความแก่และความตาย, **โสเกหิ ปะริเทวะหิ ทุกเขหิ โทมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ,** ร้อนเพราะความโศก ความร่ำไรรำพัน, ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ, ความคับแค้นใจทั้งหลาย, **อาทิตตันติ วะทามิ,** เราจึงกล่าวว่านี้เป็นของร้อน,

เอวัง ปัสสัง ภิกขะเว สุตะวา อะริยะสาวะโก, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, อริยสาวกผู้ได้สดับมาแล้ว เห็นอยู่อย่างนี้, **จักขุสมิงปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่าย แม้ในจักษุคือตา, **รูเปสุปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่าย แม้ในรูปทั้งหลาย, **จักขุวิญญาเณปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่าย แม้ในจักขุวิญญาณ, คือความรู้อารมณ์ทางตา, **จักขุสัมผัสเสปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่าย แม้ในจักขุสัมผัส, คือสัมผัสทางตา, **ยัมปีทัง จักขุสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ เวทะยิตัง,** เวทนาคือความรู้สึกเสวยอารมณ์นี้, เกิดขึ้นเพราะอาศัย จักขุสัมผัส, คือสัมผัสทางตาเป็นปัจจัย แม้อันใด, **สุขัง วา ทุกขัง วา,** เป็นสุขก็ดี, เป็นทุกข์ก็ดี, **อะทุกขะมะสุขัง วา,** หรือไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี, **ตัสมิงปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่าย แม้ในเวทนา, คือความรู้สึกเสวยอารมณ์นั้น,

โสตัส์มิงปี นิพพินทะติ, ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในโสตะ (คือหู), **สัทเทสุปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในเสียงทั้งหลาย, **โสตะวิญญาเณปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในโสตวิญญาณ, คือความรู้อารมณ์ทางหู, **โสตะสัมผัสเสปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในโสตสัมผัส, คือสัมผัสทางหู, **ยัมปีทัง โสตะ-สัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ เวทะยิตัง,** เวทนาคือความรู้สึกเสวยอารมณ์นี้, เกิดขึ้นเพราะอาศัยโสตสัมผัส, คือสัมผัสทางหู เป็นปัจจัย แม้อันใด, **สุขัง วา ทุกขัง วา,** เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี, **อะทุกขะมะสุขัง วา,** หรือไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี, **ตัส์มิงปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในเวทนา, คือความรู้สึกเสวยอารมณ์นั้น,

ฆานัส์มิงปี นิพพินทะติ, ย่อมเบื่อหน่าย แม้ในฆานะ (คือจมูก), **คันเธสุปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่าย แม้ในกลิ่นทั้งหลาย, **ฆานะวิญญาเณปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่าย แม้ในฆานะวิญญาณ, คือความรู้อารมณ์ทางจมูก, **ฆานะสัมผัสเสปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่าย แม้ในฆานะสัมผัส, คือสัมผัสทางจมูก, **ยัมปีทัง ฆานะสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ เวทะยิตัง,** เวทนาคือความรู้สึกเสวยอารมณ์นี้, เกิดขึ้นเพราะอาศัยฆานะสัมผัส, คือสัมผัสทางจมูก เป็นปัจจัย แม้อันใด, **สุขัง วา ทุกขัง วา,** เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี, **อะทุกขะมะสุขัง วา,** หรือไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี, **ตัส์มิงปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่าย แม้ในเวทนา, คือความรู้สึกเสวยอารมณ์นั้น,

ชิวหายะปี นิพพินทะติ, ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในชิวหา (คือลิ้น), **ระเสสุปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในรสทั้งหลาย, **ชิวหาวิญญาเณปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในชิวหาวิญญาณ, คือความรู้อารมณ์ทางลิ้น, **ชิวหาสัมผัสเสปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในชิวหาสัมผัส, คือสัมผัสทางลิ้น, **ยัมปีทัง**

ชิวหาสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ เวทะยิตัง, เวทนาคือความรู้สึกเสวยอารมณ์นี้, เกิดขึ้นเพราะอาศัยชิวหาสัมผัส, คือสัมผัสทางลิ้นเป็นปัจจัย แม้อันใด, **สุขัง วา ทุกขัง วา,** เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี, **อะทุกขะมะสุขัง วา,** หรือไม่ใช่ทุกข์ไม่ใช่สุขก็ดี, **ตัส์มิงปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในเวทนา, คือความรู้สึกเสวยอารมณ์นั้น,

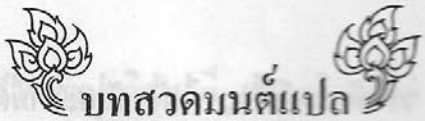
กายัส์มิงปี นิพพินทะติ, ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในกาย, **โผฏฐัพเพสุปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในโผฏฐัพพะ, คือสิ่งที่ถูกต้องทางกายทั้งหลาย, **กายะวิญญาเณปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในกายวิญญาณ, คือความรู้อารมณ์ทางกาย, **กายะสัมผัสเสปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในกายสัมผัส, คือสัมผัสทางกาย, **ยัมปีทัง กายะสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ เวทะยิตัง,** เวทนาคือความรู้สึกเสวยอารมณ์นี้, เกิดขึ้นเพราะอาศัยกายสัมผัส, คือสัมผัสทางกายเป็นปัจจัย แม้อันใด, **สุขัง วา ทุกขัง วา,** เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี, **อะทุกขะมะสุขัง วา,** หรือไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี. **ตัส์มิงปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในเวทนา, คือความรู้สึกเสวยอารมณ์นั้น,

มะนัส์มิงปี นิพพินทะติ, ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในมนะ (คือใจ), **ธัมเมสุปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในธรรมทั้งหลาย, **มะโนวิญญาเณปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในมโนวิญญาณ, คือความรู้อารมณ์ทางใจ, **มะโนสัมผัสเสปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในมโนสัมผัส, คือสัมผัสทางใจ, **ยัมปีทัง มะโนสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ เวทะยิตัง,** เวทนาคือความรู้สึกเสวยอารมณ์นี้, เกิดขึ้นเพราะอาศัยมโนสัมผัส, คือสัมผัสทางใจเป็นปัจจัย แม้อันใด, **สุขัง วา ทุกขัง วา,** เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี, **อะทุกขะมะสุขัง วา,** หรือไม่ใช่ทุกข์ไม่ใช่สุขก็ดี, **ตัส์มิงปี นิพพินทะติ,** ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในเวทนา, คือความรู้สึกเสวยอารมณ์นั้น,

นิพพินทัง วิรัชชะติ, เมื่อเบื่อหน่ายย่อมสิ้นกำหนัด, **วิราคา วิมุจจะติ,** เพราะสิ้นกำหนัด จิตก็หลุดพ้น, **วิมุตตัสะมิง วิมุตตะมิติ ญาณัง โหติ,** เมื่อจิตหลุดพ้นแล้ว ก็รู้ว่าหลุดพ้นแล้ว, **ขีณา ชาติ วุสิตัง พ์รัหม์จะริยัง กะตัง กะระณียัง นาปะรัง อิตถัตตายาติ ปะชานาตีติ,** อริยสาวกนั้นย่อมทราบชัดว่าชาติสิ้นแล้ว, พรหมจรรย์ได้อยู่จบแล้ว, กิจที่ควรทำได้ทำสำเร็จแล้ว, กิจอื่นอีกเพื่อความเป็นอย่างนี้มิได้มี,

อิทะมะโวจะ ภะคะวา, พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสธรรมปริยายอันนี้แล้ว, **อัตตะมะนา เต ภิกขู ภะคะวะโต ภาสิตัง อะภินันทุง,** พระภิกษุเหล่านั้น, ก็มีใจยินดีเพลินในภาษิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า, **อิมัส์ มิญจะปะนะ เวยยากะระณัส์มิง ภัญญะมาเน,** ก็แลเมื่อไวยกรณ์ภาษิต, อันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอยู่, **ตัสสะ ภิกขุสะหัสสัสสะ อนุปาทายะ อาสะเวหิ จิตตานิ วิมุจจิงสูติ,** จิตของพระภิกษุ ๑,๐๐๐ รูปนั้น, ก็พ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย, เพราะไม่ยึดมั่นถือมั่นด้วยอุปาทาน, ดังนี้แล.

วางอบายมุขสิ่งเสพติดแล้วชีวิตจะแจ่มใส
วางการยึดถือว่าตัวเราของเราแล้วจะเบาใจ

บทสวดมนต์แปล

๑๔. อานาปานสติปาฐะที่สมบูรณ์แบบ

(พุทธภาษิตสำคัญ ใน อานาปานสติสูตร)

(หันทะ มะยัง อานาปานะสะติปาฐัง กะถามะ เส.)

อานาปานะสะติ ภิกขะเว ภาวิตา พะหุลีกะตา, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, อานาปานะสะติ อันบุคคลเจริญ ทำให้มากแล้ว; **มะหัปผะลา โหติ มะหานิสังสา,** ย่อมมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่.

อานาปานะสะติ ภิกขะเว ภาวิตา พะหุลีกะตา, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, อานาปานะสะติ อันบุคคลเจริญ ทำให้มากแล้ว; **จัตตาโร สะติปัฏฐานะ ปะริปูเรนติ,** ย่อมทำสติปัฏฐานทั้งสี่ให้บริบูรณ์. **จัตตาโร สะติปัฏฐานา ภาวิตา พะหุลีกะตา,** สติปัฏฐานทั้งสี่ อันบุคคลเจริญ ทำให้มากแล้ว; **สัตตะ โพชฌังเค ปะริปูเรนติ,** ย่อมทำโพชฌงค์ทั้งเจ็ด ให้บริบูรณ์. **สัตตะ โพชฌังคา ภาวิตา พะหุลีกะตา,** โพชฌงค์ทั้งเจ็ด อันบุคคลเจริญ ทำให้มากแล้ว; **วิชชาวิมุตติง ปะริปูเรนติ,** ย่อมทำวิชชาและวิมุติให้สมบูรณ์.

กะถัง ภาวิตา จะ ภิกขะเว อานาปานะสะติ, กะถัง พะหุลีกะตา, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, ก็อานาปานะสะติอันบุคคลเจริญ ทำให้มากแล้วอย่างไรเล่า; **มะหัปผะลา โหติ มะหานิสังสา,** จึงมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่?

อิธะ ภิกขะเว ภิกขุ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, ภิกษุในธรรมวินัยนี้; **อะรัญญะคะโต วา,** ไปแล้วสู่ป่าก็ตาม, **รุกขะมูละคะโต วา,** ไปแล้วสู่โคนไม้ก็ตาม; **สุญญาคาระคะโต วา,** ไปแล้วสู่เรือนว่างก็ตาม: **นิสีทะติ ปัลลังกัง อาภุชิต์วา,** นั่งคู้ขาเข้ามาโดยรอบแล้ว; **อุชุง กายัง ปะณิธายะ, ปะริมุขัง สะติง อุปัฏฐะเปต์วา,** ตั้งกายตรง, ดำรงสติมั่น; **โส สะโต วะ อัสสะสะติ, สะโต ปัสสะสะติ,** ภิกษุนั้น เป็นผู้มีสติอยู่นั่นเทียว หายใจออก, มีสติอยู่หายใจเข้า.

(๑) **ทีฆัง วา อัสสะสันโต, ทีฆัง อัสสะสามีติ ปะชานาติ,** ภิกษุนั้น เมื่อหายใจออกยาว, ก็รู้สึกตัวทั่วถึง ว่าเราหายใจออกยาว, ดังนี้; **ทีฆัง วา ปัสสะสันโต, ทีฆัง ปัสสะสามีติ ปะชานาติ ฯ** เมื่อหายใจเข้ายาว, ก็รู้สึกตัวทั่วถึง ว่าเราหายใจเข้ายาว, ดังนี้.

(๒) **รัสสัง วา อัสสะสันโต, รัสสัง อัสสะสามีติ ปะชานาติ,** ภิกษุนั้น เมื่อหายใจออกสั้น, ก็รู้สึกตัวทั่วถึง ว่าเราหายใจออกสั้น, ดังนี้; **รัสสัง วา ปัสสะสันโต, รัสสัง ปัสสะสามีติ ปะชานาติ ฯ** เมื่อหายใจเข้าสั้น, ก็รู้สึกตัวทั่วถึง ว่าเราหายใจเข้าสั้น, ดังนี้.

(๓) **สัพพะกายะปะฏิสังเวที อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งกายทั้งปวง จักหายใจออก, ดังนี้; **สัพพะกายะปะฏิสังเวที ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งกายทั้งปวง จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(๔) **ปัสสัมภะยัง กายะสังขารัง อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ทำกายสังขารให้รำงับอยู่ จักหายใจออก, ดังนี้; **ปัสสัมภะยัง กายะสังขารัง ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ทำกายสังขารให้รำงับอยู่ จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(จบ จตุกกะที่หนึ่ง)

(๕) **ปีติปะฏิสังเวที อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งปีติ จักหายใจออก, ดังนี้; **ปีติปะฏิสังเวที ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งปีติ จักหายใจเข้า ดังนี้.

(๖) **สุขะปะฏิสังเวที อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งสุข จักหายใจออก, ดังนี้; **สุขะปะฏิสังเวที ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งสุข จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(๗) **จิตตะสังขาระปะฏิสังเวที อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งจิตตสังขาร จักหายใจออก, ดังนี้; **จิตตะสังขาระปะฏิสังเวที ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งจิตตสังขาร จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(๘) **ปัสสัมภะยัง จิตตะสังขารัง อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ทำจิตตสังขารให้ร่ำงับอยู่ จักหายใจออก, ดังนี้; **ปัสสัมภะยัง จิตตะสังขารัง ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ทำจิตตสังขารให้ร่ำงับอยู่ จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(จบ จตุกกะที่สอง)

(๙) **จิตตะปะฏิสังเวที อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งจิต จักหายใจออก, ดังนี้; **จิตตะปะฏิสังเวที ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งจิต จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(๑๐) **อะภิปปะโมทะยัง จิตตัง อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ทำจิตให้ปราโมทย์ยิ่งอยู่ จักหายใจออก, ดังนี้; **อะภิปปะโมทะยัง จิตตัง ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ทำจิตให้ปราโมทย์ยิ่งอยู่ จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(๑๑) **สะมาทะหัง จิตตัง อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ทำจิตให้ตั้งมั่นอยู่ จักหายใจออก, ดังนี้; **สะมาทะหัง จิตตัง ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ทำจิตให้ตั้งมั่นอยู่ จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(๑๒) **วิโมจะยัง จิตตัง อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ทำจิตให้ปล่อยอยู่ จักหายใจออก, ดังนี้; **วิโมจะยัง จิตตัง ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ทำจิตให้ปล่อยอยู่ จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(จบ จตุกกะที่สาม)

(๑๓) **อะนิจจานุปัสสี อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ตามเห็นซึ่งความไม่เที่ยงอยู่เป็นประจำ จักหายใจออก, ดังนี้; **อะนิจจานุปัสสี ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ตามเห็นซึ่งความไม่เที่ยง อยู่เป็นประจำ จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(๑๔) **วิราคานุปัสสี อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ตามเห็นซึ่งความจางคลายอยู่เป็นประจำ จักหายใจออก, ดังนี้; **วิราคานุปัสสี ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ตามเห็นซึ่งความจางคลายอยู่เป็นประจำ จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(๑๕) **นิโรธานุปัสสี อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ตามเห็นซึ่งความดับไม่เหลืออยู่เป็นประจำ จักหายใจออก, ดังนี้; **นิโรธานุปัสสี ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ตามเห็นซึ่งความดับไม่เหลืออยู่เป็นประจำ จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(๑๖) **ปะฏินิสสัคคานุปัสสี อัสสะสิสสามีติ สิกขะติ,** ภิกษุนั้น ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ตามเห็นซึ่งความสลัดคืนอยู่เป็นประจำ จักหายใจออก, ดังนี้; **ปะฏินิสสัคคานุปัสสี ปัสสะสิสสามีติ สิกขะติ ฯ** ย่อมทำในบทศึกษาว่า, เราเป็นผู้ตามเห็นซึ่งความสลัดคืนอยู่เป็นประจำ จักหายใจเข้า, ดังนี้.

(จบ จตุกกะที่สี่)

เอวัง ภาวิตา โข ภิกขะเว อานาปานะสะติ, เอวัง พะหุลีกะตา, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, อานาปานะสะติอันบุคคลเจริญแล้ว ทำให้มากแล้วอย่างนี้แล; **มะหัปผะลา โหติ มะหานิสังสา,** ย่อมมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่; **อิติ ฯ** ด้วยประการฉะนี้แล.

(บาลี ม.ม. เล่ม ๑๓/๑๔๖/๑๔๒)

บทสวดมนต์แปล

๑๕. อิทัปปัจจยตาในปฏิจจสมุปบาท

(ปฏิจจสมุปบาท คือสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ แล้วทรงบัญญัติสอน)

(หันทะ มะยัง ปะฏิจจะสะมุปปาทะธัมเมสุ อิทัปปัจจะยะตาทิธัมมะปาฏิง ภะณามะ เส.)

กะตะโม จะ ภิกขะเว ปะฏิจจะสะมุปปาโท ? ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, ก็ปฏิจจสมุปบาท เป็นอย่างไรเล่า ?

(๑) ชาติปัจจะยา ภิกขะเว ชาระมะระณัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, เพราะชาติเป็นปัจจัย, ชรามรณะย่อมมี. **อุปปาทา วา ภิกขะเว ตะถาคะตานัง, อะนุปปาทา วา ตะถาคะตานัง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, เพราะเหตุที่พระตถาคตทั้งหลาย, จะบังเกิดขึ้น ก็ตาม, จะไม่บังเกิดขึ้น ก็ตาม, **ฐิตาวะ สา ธาตุ, ธรรมธาตุ** นั้น ย่อมตั้งอยู่แล้ว นั่นเทียว, **ธัมมัฏฐิตะตา,** คือความตั้งอยู่แห่งธรรมดา, **ธัมมะนิยามะตา,** คือความเป็นกฎตายตัวแห่งธรรมดา, **อิทัปปัจจะยะตา,** คือความที่เมื่อมีสิ่งนี้สิ่งนี้ เป็นปัจจัย, สิ่งนี้สิ่งนี้ จึงเกิดขึ้น.

ตัง ตะถาคะโต อะภิสัมพุชฌะติ อะภิสะเมติ, ตถาคตย่อมรู้พร้อมเฉพาะ ย่อมถึงพร้อมเฉพาะ, ซึ่งธรรมธาตุนั้น, **อะภิสัมพุชฌิต์วา อะภิสะเมต์วา,** ครั้นรู้พร้อมเฉพาะแล้ว ถึงพร้อมเฉพาะแล้ว, **อาจิกขะติ เทเสติ,** ย่อมบอก ย่อมแสดง, **ปัญญะเปติ ปัฏฐะเปติ,** ย่อมบัญญัติ ย่อมตั้งขึ้นไว้, **วิวะระติ วิภะชะติ,** ย่อมเปิดเผย ย่อมจำแนกแจกแจง, **อุตตานีกะโรติ,** ย่อมทำให้เป็นเหมือนการหงายของที่คว่ำ, **ปัสสะถาติ จาหะ, ชาติปัจจะยา ภิกขะเว ชะรามะระณัง,** และได้กล่าวแล้วในบัดนี้ว่า, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, ท่านทั้งหลายจงมาดู, เพราะชาติเป็นปัจจัย, ชรามรณะย่อมมี.

อิติ โข ภิกขะเว, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, เพราะเหตุดังนี้แล. **ยา ตัตร ตะตะถะตา,** ธรรมธาตุใด ในกรณีนั้น, อันเป็น **ตถตา,** คือความเป็นอย่างนั้น, **อะวิตะถะตา,** เป็น **อวิตถตา,** คือความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, **อะนัญญะถะตา,** เป็น **อนัญญถตา,** คือความไม่เป็นไปโดยประการอื่น, **อิทัปปัจจะยะตา,** เป็น **อิทัปปัจจยตา,** คือความที่เมื่อมีสิ่งนี้สิ่งนี้ เป็นปัจจัย, สิ่งนี้สิ่งนี้ จึงเกิดขึ้น,

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว ปะฏิจจะสะมุปปาโท, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, ธรรมนี้ เราเรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท, (คือธรรมอันเป็นธรรมชาติ อาศัยกันแล้วเกิดขึ้น.)[๑]

(๒) **ภะวะปัจจะยา ภิกขะเว ชาติ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ! เพราะภพเป็นปัจจัย, ชาติย่อมมี .... **ปัสสะถาติ จาหะ, ภะวะปัจจะยา ภิกขะเวชาติ,** และได้กล่าวแล้วในบัดนี้ว่า, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, ท่านทั้งหลายจงมาดู, เพราะภพเป็นปัจจัย, ชาติย่อมมี. ....

(๓) **อุปาทานะปัจจะยา ภิกขะเว ภะโว,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย, ภพย่อมมี. .... **ปัสสะถาติ จาหะ, อุปาทานะปัจจะยา ภิกขะเว ภะโว,** และได้กล่าวแล้วในบัดนี้ว่า, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, ท่านทั้งหลายจงมาดู, เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย, ภพย่อมมี. ....

(๔) **ตัณหาปัจจะยา ภิกขะเว อุปาทานัง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, เพราะตัณหาเป็นปัจจัย, อุปาทานย่อมมี. .... **ปัสสะถาติ จาหะ, ตัณหาปัจจะยา ภิกขะเว อุปาทานัง,** และได้กล่าวแล้วในบัดนี้ว่า, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย !, ท่านทั้งหลายจงมาดู, เพราะตัณหาเป็นปัจจัย, อุปาทานย่อมมี. ....

---

๑ ข้อที่ (๑) สวดเต็มอย่างไร, ข้อที่ (๒)–(๓)–(๔) จนถึงข้อที่ (๑๐), ก็สวดเต็มอย่างนั้น. แต่สำหรับข้อที่ (๑๑) นั้น พิมพ์ไว้เต็ม อย่างข้อที่ (๑) แล้ว; ทั้งนี้ เพื่อประหยัดเนื้อที่.

(๕) **เวทะนาปัจจะยา ภิกขะเว ตัณหา,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เพราะเวทนาเป็นปัจจัย, ตัณหาย่อมมี. .... **ปัสสะถาติ จาหะ, เวทะนาปัจจะยา ภิกขะเว ตัณหา,** และได้กล่าวแล้วในบัดนี้ว่า, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, ท่านทั้งหลายจงมาดู, เพราะเวทนาเป็นปัจจัย, ตัณหาย่อมมี. ___ ___ ___

(๖) **ผัสสะปัจจะยา ภิกขะเว เวทะนา,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เพราะผัสสะเป็นปัจจัย, เวทนาย่อมมี. ___ .... ___ **ปัสสะถาติ จาหะ, ผัสสะปัจจะยา ภิกขะเว เวทะนา,** และได้กล่าวแล้วในบัดนี้ว่า, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, ท่านทั้งหลายจงมาดู, เพราะผัสสะเป็นปัจจัย, เวทนาย่อมมี. ___ ___ ___

(๗) **สะฬายะตะนะปัจจะยา ภิกขะเว ผัสโส,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เพราะสฬายตนะเป็นปัจจัย, ผัสสะย่อมมี. .... **ปัสสะถาติ จาหะ, สะฬายะตะนะปัจจะยา ภิกขะเว ผัสโส,** และได้กล่าวแล้วในบัดนี้ว่า, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, ท่านทั้งหลายจงมาดู, เพราะสฬายตนะเป็นปัจจัย, ผัสสะย่อมมี. ___ ___

(๘) **นามะรูปะปัจจะยา ภิกขะเว สะฬายะตะนัง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เพราะนามรูปเป็นปัจจัย, สฬายตนะย่อมมี. .... **ปัสสะถาติ จาหะ, นามะรูปะปัจจะยา ภิกขะเว สะฬายะตะนัง,** และได้กล่าวแล้วในบัดนี้ว่า, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, ท่านทั้งหลายจงมาดู, เพราะนามรูปเป็นปัจจัย, สฬายตนะย่อมมี. ....

(๙) **วิญญาณะปัจจะยา ภิกขะเว นามะรูปัง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย, นามรูปย่อมมี. .... **ปัสสะถาติ จาหะ, วิญญาณะปัจจะยา ภิกขะเว นามะรูปัง,** และได้กล่าวแล้วในบัดนี้ว่า, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, ท่านทั้งหลายจงมาดู, เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย, นามรูปย่อมมี. ....

(๑๐) **สังขาระปัจจะยา ภิกขะเว วิญญาณัง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เพราะสังขารเป็นปัจจัย, วิญญาณย่อมมี. .... **ปัสสะถาติ จาหะ, สังขาระปัจจะยา ภิกขะเว วิญญาณัง,** และได้กล่าวแล้วในบัดนี้ว่า, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, ท่านทั้งหลายจงมาดู, เพราะสังขารเป็นปัจจัย, วิญญาณย่อมมี. ....

(๑๑) **อะวิชชาปัจจะยา ภิกขะเว สังขารา,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เพราะอวิชชาเป็นจัยจัย, สังขารทั้งหลายย่อมมี. **อุปปาทา วา ภิกขะเว ตถาคะตานัง, อะนุปปาทา วา ตะถาคะตานัง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เพราะเหตุที่พระตถาคตทั้งหลาย, จะบังเกิดขึ้น ก็ตาม, จะไม่บังเกิดขึ้น ก็ตาม, **ฐิตะวะ สา ธาตุ, ธรรมธาตุ** นั้น ย่อมตั้งอยู่แล้ว นั่นเทียว, **ธัมมัฏฐิตะตา,** คือความตั้งอยู่แห่งธรรมดา, **ธัมมะนิยามะตา,** คือความเป็นกฎตายตัวแห่งธรรมดา, **อิทัปปัจจะยา,** คือความที่เมื่อมีสิ่งนี้สิ่งนี้ เป็นปัจจัย, สิ่งนี้สิ่งนี้ จึงเกิดขึ้น.

ตัง ตะถาคะโต อะภิสัมพุชฌะติ อะภิสะเมติ, ตถาคตย่อมรู้พร้อมเฉพาะ ย่อมถึงพร้อมเฉพาะ, ซึ่งธรรมธาตุนั้น, **อะภิสัมพุชฌิต์วา อะภิสะเมต์วา,** ครั้นรู้พร้อมเฉพาะแล้ว ถึงพร้อมเฉพาะแล้ว, **อาจิกขะติ เทเสติ,** ย่อมบอก ย่อมแสดง, **ปัญญะเปติ ปัฏฐะเปติ,** ย่อมบัญญัติ ย่อมตั้งขึ้นไว้, **วิวะระติ วิภะชะติ,** ย่อมเปิดเผย ย่อมจำแนกแจกแจง, **อุตตานีกะโรติ,** ย่อมทำให้เป็นเหมือนการหงายของที่คว่ำ, **ปัสสะถาติ จาหะ, อะวิชชาปัจจะยา ภิกขะเว สังขารา,** และได้กล่าวแล้วในบัดนี้ว่า, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, ท่านทั้งหลายจงมาดู, เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย, สังขารทั้งหลายย่อมมี.

อิติ โข ภิกขะเว, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เพราะเหตุดังนี้แล, **ยา ตัตร ตะถะตา,** ธรรมธาตุใด ในกรณีนั้น, อันเป็น **ตถตา,** คือความเป็นอย่างนั้น, **อะวิตะถะตา,** เป็น **อวิตถตา,** คือความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, **อะนัญญะถะตา,** เป็น **อนัญญถตา,** คือความไม่เป็นไปโดยประการอื่น, **อิทัปปัจจะยะตา,** เป็น **อิทัปปัจจยตา,** คือความที่เมื่อมีสิ่งนี้สิ่งนี้ เป็นปัจจัย, สิ่งนี้สิ่งนี้ จึงเกิดขึ้น.

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว ปะฏิจจะสะมุปปาโท, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, ธรรมนี้ เราเรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท, (คือธรรมอันเป็นธรรมชาติ อาศัยกันแล้วเกิดขึ้น). **อิติ,** ดังนี้แล.

—(บาลีทสมสูตร นิทาน. สํ. นิทานสํ. ๑๖/๓๐/๖๑.)

บทสวดมนต์แปล

๑๖. ธัมมปหังสนปาฐะ

(หันทะ มะยัง ธัมมะปะหังสะนะสะมาทะปะนาทิวะจะนะปาฐัง ภะณามะ เส.)

เอวัง สฺวากขาโต ภิกขะเว มะยา ธัมโม, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, ธรรม เป็นธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว อย่างนี้, **อุตตาโน,** เป็นธรรมอันทำให้เป็นดุจของคว่ำ ที่หงายแล้ว, **วิวะโฏ,** เป็นธรรมอันทำให้เป็นดุจของปิด ที่เปิดแล้ว, **ปะกาสิโต,** เป็นธรรมอันเราตถาคต ประกาศก้องแล้ว, **ฉินนะปิโลติโก,** เป็นธรรมมีส่วนขี้ริ้ว อันเราตถาคตเฉือนออกหมดสิ้นแล้ว, **เอวัง สฺวากขาเต โข ภิกขะเว มะยา ธัมเม,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เมื่อธรรมนี้, เป็นธรรมอันเรากล่าวดีแล้วอย่างนี้, ฯลฯ **อะลัง เอวะ,** ย่อมเป็นการสมควรแล้ว นั่นเทียว, **สัทธาปัพพะชิเตนะ กุละปุตเตนะ วิริยัง อาระภิตุง,** ที่กุลบุตรผู้บวชแล้วด้วยสัทธา, จะพึงปรารภการกระทำความเพียร, **กามัง ตะโจ จะ นะหารุ จะ อัฏฐิ จะ อะวะสิสสะตุ,** ด้วยการอธิษฐานจิตว่า, แม้หนัง เอ็น กระดูก เท่านั้น, จักเหลืออยู่, **สะรีเร อุปะสุสสะตุ มังสะโลหิตัง,** เนื้อและเลือดในสรีระนี้ จักเหือดแห้งไป, ก็ตามที, **ยันตัง ปุริสะถาเมนะ ปุริสะวิริเยนะ ปุริสะ-ปะรักกะเมนะ ปัตตัพพัง,** ประโยชน์ใด, อันบุคคลจะพึงลุถึงได้ด้วยกำลัง, ด้วยความเพียรความบากบั่น ของบุรุษ, **นะ ตัง อะปาปุณิตฺวา, ปุริสัสสะ วิริยัสสะ สัณฐานัง ภะวิสสะตี-ติ,** ถ้ายังไม่บรรลุประโยชน์นั้นแล้ว, จักหยุดความเพียรของบุรุษเสีย, เป็นไม่มี, ดังนี้.

ทุกขัง ภิกขะเว กุสีโต วิหะระติ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, คนผู้เกียจคร้าน ย่อมอยู่เป็นทุกข์, **โวกิณโณ ปาปะเกหิ อะกุสะเลหิ ธัมเมหิ,**

ระคนอยู่ด้วยอกุศลธรรมอันลามกทั้งหลาย ด้วย, **มะหันตัญจะ สะทัตถัง ปะริหาเปติ,** ย่อมทำประโยชน์อันใหญ่หลวงของตนให้เสื่อม ด้วย, **อารัทธะวิริโย จะ โข ภิกขะเว สุขัง วิหะระติ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, บุคคลผู้มีความเพียรอันปรารภแล้ว ย่อมอยู่เป็นสุข, **ปะวิวิตโต ปาปะเกหิ อะกุสะเลหิ ธัมเมหิ,** สงัดแล้วจากอกุศลธรรมอันลามกทั้งหลาย ด้วย, **มะหันตัญจะ สะทัตถัง ปะริปูเรติ,** ย่อมทำประโยชน์อันใหญ่ของตนให้บริบูรณ์ ด้วย, **นะ ภิกขะเว หีเนนะ อัคคัสสะ ปัตติ โหติ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, การบรรลุธรรมอันเลิศด้วยการกระทำอันเลว ย่อมมีไม่ได้เลย; **อัคเคนะ จะ โข อัคคัสสะ ปัตติ โหติ,** แต่การบรรลุธรรมอันเลิศ ด้วยการกระทำอันเลิศ ย่อมมีได้ แล.

มัณฑะเปยยะมิทัง ภิกขะเว พ๎รห๎มะจะริยัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, พรหมจรรย์นี้, น่าดื่ม เหมือนมัณฑะยอดโอชาแห่งโค รส; **สัตถา สัมมุขีภูโต,** ทั้งพระศาสดา ก็อยู่ ณ ที่เฉพาะหน้านี้แล้ว, **ตัส๎มาติหะ ภิกขะเว วิริยัง อาระภะถะ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เพราะฉะนั้น, เธอทั้งหลาย จงปรารภความเพียรเถิด, **อัปปัตตัสสะ ปัตติยา,** เพื่อการบรรลุถึงซึ่งธรรม อันยังไม่บรรลุ, **อะนะธิคะตัสสะ อะธิคะมายะ,** เพื่อการถึงทับซึ่งธรรม อันยังไม่ถึงทับ, **อะสัจฉิกะตัสสะ สัจฉิกิริยายะ,** เพื่อการทำให้แจ้งซึ่งธรรม อันยังไม่ได้ทำให้แจ้ง, **เอวัง โน อะยัง อัม๎หากัง บ๎รห๎มะจัจชา,** เมื่อเป็นอย่างนี้, บรรพชานี้ของเราทั้งหลาย, **อะวังกะตา อะวัญญา ภะวิสสะติ,** จักเป็นบรรพชาไม่ต่ำทราม, จักไม่เป็นหมันเปล่า, **สะผะลา สะอุท๎รยา,** แต่จักเป็นบรรพชาที่มีผล เป็นบรรพชาที่มีกำไร. **เยสัง มะยัง ปะริภุญชามะ จีวะระปิณฑะปาตะเสนาสะนะคิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขารัง,** พวกเราทั้งหลาย, บริโภคจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และเภสัช, ของชนทั้งหลายเหล่าใด; **เตสัง เต การา อัม๎เหสุ,** การกระทำนั้น ๆ ของชนทั้งหลายเหล่านั้น ในเราทั้งหลาย, **มะหัปผะลา**

ภะวิสสันติ มะหานิสังสา–ติ, จักเป็นการกระทำมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่, **ดังนี้. เอวัง หิ โว ภิกขะเว สิกขิตัพพัง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เธอทั้งหลายพึงทำความสำเหนียก อย่างนี้แล.

อัตตัตถัง วา หิ ภิกขะเว สัมปัสสะมาเนนะ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เมื่อบุคคลมองเห็นอยู่ ซึ่งประโยชน์แห่งตน ก็ตาม, **อะละเมวะ อัปปะมาเทนะ สัมปาเทตุง,** ก็ควรแล้วนั่นเทียว, เพื่อยังประโยชน์แห่งตนให้ถึงพร้อม ด้วยความไม่ประมาท, **ปะรัตถัง วา หิ ภิกขะเว สัมปัสสะมาเนนะ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, เมื่อบุคคลมองเห็นอยู่ ซึ่งประโยชน์แห่งชนเหล่าอื่นก็ตาม, **อะละเมวะ อัปปะมาเทนะ สัมปาเทตุง,** ก็ควรแล้วนั่นเทียว, เพื่อยังประโยชน์แห่งชนเหล่าอื่น ให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท, **อุภะยัตถัง วา หิ ภิกขะเว สัมปัสสะมาเนนะ,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย!, หรือว่า เมื่อบุคคลมองเห็นอยู่ ซึ่งประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายก็ตาม, **อะละเมวะ อัปปะมาเทนะ สัมปาเทตุง** ก็ควรแล้วนั่นเทียว, เพื่อยังประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายนั้นให้ถึงพร้อม ด้วยความไม่ประมาท, **อิติ,** ดังนี้แล.

—(บาลีทุติยสูตร ทสพลวรรค นิทาน สำ. ๑๖/๓๔/๖๖.)

๑๗. บทสวดมนต์แปล ธัมมนิยามสุตตปาฐะ

(หันทะ มะยัง ธัมมะนิยามะสุตตะปาฐัง ภะณามะ เส.)

อุปปาทา วา ภิกขะเว ตะถาคะตานัง, อะนุปปาทา วา ตะถาคะตานัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, เพราะเหตุที่พระตถาคตทั้งหลาย, จะบังเกิดขึ้น ก็ตาม จะไม่บังเกิดขึ้น ก็ตาม, **ฐิตาวะ สา ธาตุ,** ธรรมธาตุนั้น ย่อมตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว, **ธัมมัฏฐิตะตา,** คือความตั้งอยู่แห่งธรรมดา, **ธัมมะนิยามะตา,** คือความเป็นกฎตายตัวแห่งธรรมดา, **สัพเพ สังขารา อะนิจจาติ.** ว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวง ไม่เที่ยง ดังนี้.

ตัง ตะถาคะโต อะภิสัมพุชฌะติ อะภิสะเมติ, ตถาคตย่อมรู้พร้อมเฉพาะ ย่อมถึงพร้อมเฉพาะ, ซึ่งธรรมธาตุนั้น, **อะภิสัมพุชฌิต์วา อะภิสะเมต์วา,** ครั้นรู้พร้อมเฉพาะแล้ว ถึงพร้อมเฉพาะแล้ว, **อาจิกขะติ เทเสติ,** ย่อมบอก ย่อมแสดง, **บัญญะเปติ ปัฏฐะเปติ,** ย่อมบัญญัติ ย่อมตั้งขึ้นไว้, **วิวะระติ วิภะชะติ,** ย่อมเบิดเผย ย่อมจำแนกแจกแจง, **อุตตานีกะโรติ,** ย่อมทำให้เป็นเหมือนการหงายของที่คว่ำ, **สัพเพ สังขารา อะนิจจาติ.** ว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวง ไม่เที่ยง ดังนี้.

อุปปาทา วา ภิกขะเว ตะถาคะตานัง, อะนุปปาทา วา ตะถาคะตานัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, เพราะเหตุที่พระตถาคตทั้งหลาย, จะบังเกิดขึ้น ก็ตาม จะไม่บังเกิดขึ้น ก็ตาม, **ฐิตาวะ สา ธาตุ,** ธรรมธาตุนั้น ย่อมตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว, **ธัมมัฏฐิตะตา,** คือความตั้งอยู่แห่งธรรมดา, **ธัมมะนิยามะตา,** คือความเป็นกฎตายตัวแห่งธรรมดา, **สัพเพ สังขารา ทุกขาติ.** ว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวง เป็นทุกข์, ดังนี้.

ตัง ตะถาคะโต อะภิสัมพุชฌะติ อะภิสะเมติ, ตถาคตย่อมรู้พร้อมเฉพาะ ย่อมถึงพร้อมเฉพาะ, ซึ่งธรรมธาตุนั้น, **อะภิสัมพุชฌิต์วา อะภิสะเมต์วา,** ครั้นรู้พร้อมเฉพาะแล้ว ถึงพร้อมเฉพาะแล้ว, **อาจิกขะติ เทเสติ,** ย่อมบอก ย่อมแสดง, **ปัญญะเปติ ปัฏฐะเปติ,** ย่อมบัญญัติ ย่อมตั้งขึ้นไว้, **วิวะระติ, วิภะชะติ,** ย่อมเบิดเผย ย่อมจำแนกแจกแจง, **อุตตานีกะโรติ,** ย่อมทำให้เป็นเหมือนการหงายของที่คว่ำ, **สัพเพ สังขารา ทุกขาติ.** ว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์, ดังนี้.

อุปปาทา วา ภิกขะเว ตะถาคะตานัง, อะนุปปาทา วา ตะถาคะตานัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, เพราะเหตุที่พระตถาคตทั้งหลาย, จะบังเกิดขึ้น ก็ตาม จะไม่บังเกิดขึ้น ก็ตาม, **ฐิตาวะ สา ธาตุ,** ธรรมธาตุนั้น ย่อมตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว, **ธัมมัฏฐิตะตา,** คือความตั้งอยู่แห่งธรรมดา, **ธัมมะนิยามะตา,** คือความเป็นกฎตายตัวแห่งธรรมดา, **สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ.** ว่า ธรรมทั้งหลายทั้งปวง เป็นอนัตตา ดังนี้.

ตัง ตะถาคะโต อะภิสัมพุชฌะติ อะภิสะเมติ, ตถาคตย่อมรู้พร้อมเฉพาะ ย่อมถึงพร้อมเฉพาะ, ซึ่งธรรมธาตุนั้น, **อะภิสัมพุชฌิต์วา อะภิสะเมต์วา,** ครั้นรู้พร้อมเฉพาะแล้ว ถึงพร้อมเฉพาะแล้ว, **อาจิกขะติ เทเสติ,** ย่อมบอก ย่อมแสดง, **ปัญญะเปติ ปัฏฐะเปติ,** ย่อมบัญญัติ ย่อมตั้งขึ้นไว้, **วิวะระติ วิภะชะติ,** ย่อมเบิดเผย ย่อมจำแนกแจกแจง, **อุตตานีกะโรติ,** ย่อมทำให้เป็นเหมือนการหงายของที่คว่ำ **สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ.** ว่า ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา, ดังนี้.

๑๘. บทสวดมนต์แปล โยคฐานาริยสัจจธัมมปาฐะ

(หันทะ มะยัง อะริยะสัจเจสุ โยคะฐานะธัมมะปาฐัง ภะณามะ เส.)

จัตตารีมานิ ภิกขะเว, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ธรรมชาติทั้งหลาย ๔ อย่าง เหล่านี้, **ตะถานิ,** อันเป็น **ตถา,** คือธรรมชาติ ที่มีความเป็นอย่างนั้น, **อะวิตถานิ,** เป็น **อวิตถา,** คือธรรมชาติ ที่มีความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, **อะนัญญะถานิ.** เป็น **อนัญญถา,** คือธรรมชาติ ที่มีความไม่เป็นไปโดยประการอื่น, มีอยู่.

กะตะมานิ จัตตาริ ? ธรรมชาติทั้งหลาย ๔ อย่างเหล่านั้น เป็นอย่างไรเล่า ?

อิทัง ทุกขัน-ติ ภิกขะเว ตะถะเมตัง, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, สี่อย่างเหล่านั้น คือ:- ธรรมชาติอันมีอยู่อย่างตายตัว, ว่า ความทุกข์ ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้; นั่นแหละ ได้แก่ธรรมชาติอันเป็น **ตถา,** คือธรรมชาติที่มีความเป็นอย่างนั้น; **อะวิตะถะเมตัง,** หรือว่า ได้แก่ธรรมชาติอันเป็น **อวิตถา,** คือธรรมชาติที่มีความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น; **อะนัญญะถะเมตัง,** หรือว่า ได้แก่ธรรมชาติอันเป็น **อนัญญถา,** คือธรรมชาติที่มีความไม่เป็นไปโดยประการอื่น.

อะยัง ทุกขะสะมุทะโย-ติ ตะถะเมตัง, อนึ่ง ธรรมชาติอันมีอยู่อย่างตายตัว, ว่า เหตุให้เกิดขึ้นแห่งทุกข์ ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้; นั่นแหละ ได้แก่ธรรมชาติอันเป็น **ตถา,** คือธรรมชาติที่มีความเป็นอย่างนั้น; **อะวิตะถะเมตัง,** หรือว่า ได้แก่ธรรมชาติอันเป็น **อวิตถา,** คือธรรมชาติที่มีความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น; **อะนัญญะถะเมตัง,** หรือว่า ได้แก่ธรรมชาติอันเป็น **อนัญญถา,** คือธรรมชาติที่มีความไม่เป็นไปโดยประการอื่น.

อะยัง ทุกขะนิโรโธ-ติ ตะถะเมตัง, อนึ่ง ธรรมชาติอันมีอยู่อย่างตายตัว, ว่า ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้; นั่นแหละ ได้แก่ธรรมชาติอันเป็น **ตถา,** คือธรรมชาติที่มีความเป็นอย่างนั้น; **อะวิตะถะเมตัง,** หรือว่า ได้แก่ธรรมชาติอันเป็น **อวิตถา,** คือธรรมชาติที่มีความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น; **อะนัญญะถะเมตัง,** หรือว่า ได้แก่ธรรมชาติอันเป็น **อนัญญถา,** คือธรรมชาติที่มีความไม่เป็นไปโดยประการอื่น.

อะยัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา-ติ ตะถะเมตัง, อนึ่ง ธรรมชาติอันมีอยู่อย่างตายตัว, ว่า ข้อปฏิบัติเครื่องทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้, นั่นแหละ ได้แก่ธรรมชาติอันเป็น **ตถา,** คือธรรมชาติที่มีความเป็นอย่างนั้น; **อะวิตะถะเมตัง,** หรือว่า ได้แก่ธรรมชาติอันเป็น **อวิตถา,** คือธรรมชาติที่มีความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น; **อะนัญญะ-ถะเมตัง,** หรือว่า ได้แก่ธรรมชาติอันเป็น **อนัญญถา,** คือธรรมชาติที่มีความไม่เป็นไปโดยประการอื่น.

อิมานิ โข ภิกขะเว จัตตาริ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, เหล่านี้แล คือธรรมชาติทั้งหลาย ๔ อย่าง, **ตะถานิ,** อันเป็น **ตถา,** คือธรรมชาติที่มีความเป็นอย่างนั้น, **อะวิตะถานิ,** เป็น **อวิตะถา,** คือธรรมชาติที่มีความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, **อะนัญญะถานิ,** เป็น **อนัญญถา,** คือธรรมชาติที่มีความไม่เป็นไปโดยประการอื่น.

ตัสฺมา ติหะ ภิกขะเว, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, เพราะเหตุนั้น ในเรื่องนี้;

อิทำ ทุกขัน-ติ โยโค กะระณีโย; โยคะปฏิบัติ อันเธอทั้งหลายพึงกระทำ, เพื่อความรู้แจ้ง, ว่า ความทุกข์ ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้;

อะยัง ทุกขะสะมุทะโย-ติ โยโค กะระณีโย, โยคะปฏิบัติ อันเธอทั้งหลายพึงกระทำ, เพื่อความรู้แจ้ง, ว่า เหตุให้เกิดแห่งทุกข์ ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้;

อะยัง ทุกขะนิโรโธ-ติ โยโค กะระณีโย; โยคะปฏิบัติ อันเธอทั้งหลายพึงกระทำ, เพื่อความรู้แจ้ง, ว่า ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้;

อะยัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา-ติ โยโค กะระณีโย; โยคะ-ปฏิบัติอันเธอทั้งหลายพึงกระทำ, เพื่อความรู้แจ้ง, ว่า ข้อปฏิบัติเครื่องทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้ ดังนี้;

อิติ. ดังนี้แล.

เอกลักษณ์ของวัด

๑. เป็นสถานที่สงบเย็น เป็นที่พึ่งทางใจของทุกคน
๒. เป็นสถานที่เผยแพร่ชีวิตตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชน
๓. เป็นสถานที่ปลอดจากอบายมุขทุกชนิด
๔. เป็นสถานที่ต่อต้านความงมงาย อบายมุข สิ่งชั่วร้ายทุกชนิด
๕. เป็นสถานที่ศึกษาปฏิบัติธรรม และเผยแพร่ธรรมแก่มวลชน
๖. เป็นสถานที่รวมใจของชุมชน และฝึกอบรม ให้ความรู้แก่ชุมชน

๑๙. บทสวดมนต์แปล ปรมัตถสภาวธัมมปาฐะ

(หันทะ มะยัง ปะระมัตถะสะภาวะธัมมะสังวัณณะนายะ

ปะฐะมะภาคัสสะ ปาฐัง ภะณามะ เส.)

(๑. หมวดว่าด้วยธาตุ)

ฉะธาตุโร อะยัง ภิกขุ ปุริโส, ดูก่อนภิกษุ, บุรุษ *(คือคนเรา)* นี้ ประกอบอยู่ด้วยธาตุ ๖ อย่าง ... ฯลฯ ... **กิญเจตัง ปะฏิจจะ วุตตัง ?** คำนี้, เราอาศัยเนื้อความอะไรกล่าวเล่า? **ฉะยิมา ภิกขุ ธาตุโย :** ดูก่อนภิกษุ, ธาตุทั้งหลาย ๖ อย่าง เหล่านี้, มีอยู่ : **ปะฐะวีธาตุ,**[๒] คือปฐวีธาตุ, (ธาตุดิน) **อาโปธาตุ,**[๒] คืออาโปธาตุ, (ธาตุน้ำ) **เตโชธาตุ,**[๒] คือเตโชธาตุ (ธาตุไฟ), **วาโยธาตุ,**[๒] คือวาโยธาตุ, (ธาตุลม) **อากาสะธาตุ,**[๒] คืออากาสธาตุ, (ธาตุอากาศ) **วิญญาณะธาตุ,**[๒] คือวิญญาณธาตุ, (ธาตุรู้) ดังนี้.

—(ธาตุวิภังคสูตร อุปริ. ม. ๑๔/๔๓๖/๖๗๘-๙.)

โย ภิกขะเว *(เตสัง ฉันนัง ธาตูนัง)*[๑] **อุปปาโท ฐิติ อะภินิพพัตติ-ปาตุภาโว;** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ภาวะอันใด, เป็นความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิดขึ้นมา ความปรากฏออก, *(แห่งธาตุทั้งหลาย ๖ อย่าง เหล่านั้น)*; **ทุกขัสเสโส อุปปาโท,** นั่นแหละ คือความบังเกิดเกิดขึ้นแห่งทุกข์, **โรคานัง ฐิติ,** ความตั้งอยู่แห่งธรรมชาติเป็นเครื่องเสียบแทงทั้งหลาย, **ชะรามะระณัสสะ ปาตุ-ภาโว,** เป็นความปรากฏออกแห่งชราและมรณะ, **โย จะ โข ภิกขะเว** *(เตสัง ฉันนัง ธาตูนัง)*,[๑] **นิโรโธ วูปะสะโม อัตถังคะโม;** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ส่วน

---

๑. ข้อความนี้ เป็นข้อความที่กล่าวรวมธาตุทั้ง ๖ ในคราวเดียวกัน. ไม่แยกกล่าวทีละอย่าง ๆ ตามบาลีแห่งสูตรนั้น; ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการสวด.

๒. คำว่า ธาตุ อ่านว่า ธา—ตุ

ภาวะอันใด, เป็นความดับไม่เหลือ ความเข้าไปสงบรำงับ ความถึงซึ่งอันตั้งอยู่ไม่ได้, *(แห่งธาตุทั้งหลาย ๖ อย่าง เหล่านั้น)*; **ทุกขัสเสโส นิโรโธ,** นั่นแหละคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์, **โรคานัง วูปะสะโม,** ความเข้าไปสงบรำงับแห่งธรรมชาติเป็นเครื่องเสียบแทงทั้งหลาย, **ชะรามะระณัสสะ อัตถังคะโม,** ความถึงซึ่งอันตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ, ดังนี้.

—(สูตรที่ ๙ อุปฺปาทสํ. ขนฺธวาร. สํ. ๑๗/๒๙๖/๔๙๕-๖.)

ฉันนัง ภิกขะเว ธาตูนัง อุปาทายะ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, เพราะอาศัยธาตุ ๖ อย่าง เหล่านี้, **คัพภัสสาวักกันติ โหติ;** ย่อมมีการหยั่งลงสู่ครรภ์; **โอกกันติยา สะติ นามะรูปัง;** เมื่อการหยั่งลงสู่ครรภ์มีอยู่, นามรูปย่อมมี; **นามะรูปะปัจจะยา สะพายะตะนัง** เพราะมีนามรูปเป็นปัจจัย, สฬายตนะย่อมมี; **สะพายะตะนะปัจจะยา ผัสโส;** เพราะมีสฬายตนะเป็นปัจจัย, ผัสสะ ย่อมมี; **ผัสสะปัจจะยา เวทะนา.** เพราะมีผัสสะเป็นปัจจัย, เวทนา ย่อมมี. **เวทิยะมานัสสะ โข ปะนาหัง ภิกขะเว,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, สำหรับบุคคลผู้มีความรู้สึกต่อเวทนาอยู่ นั่นแล, **อิทัง ทุกขันติ ปัญญาเปมิ,** เรายอมบัญญัติให้รู้ว่า, ทุกข์เป็นอย่างนี้ ๆ, **อะยัง ทุกขะสะมุทะโยติ ปัญญาเปมิ,** ย่อมบัญญัติให้รู้ว่า, เหตุให้เกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นอย่างนี้ ๆ, **อะยัง ทุกขะโรโธติ ปัญญาเปมิ,** ย่อมบัญญัติให้รู้ว่า, ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ เป็นอย่างนี้ ๆ, **อะยัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทาติ ปัญญาเปมิ.** ย่อมบัญญัติให้รู้ว่า, ข้อปฏิบัติเครื่องทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ เป็นอย่างนี้ ๆ, ดังนี้.

—(สูตรที่ ๑ มหาวรรค ติก.. อ ๒๐/๒๒๗/๕๐๑-)

อะปะราปิ *(อาวุโส)* **ติสโส ธาตุโย:** *(ดูก่อนท่านผู้มีอายุทั้งหลาย!,)* ธาตุทั้งหลาย แม้เหล่าอื่น ๓ อย่าง ยังมีอีก : **กามะธาตุ,** กล่าวคือ ธาตุเป็นที่ตั้ง

แห่งกาม, เป็นไปเพื่อกามทั้งหลาย, อย่างหนึ่ง; **รูปะธาตุ,** กล่าวคือ ธาตุเป็นที่ตั้งแห่งรูป, เป็นไปเพื่อรูปธรรมทั้งหลาย, อย่างหนึ่ง; **อะรูปะธาตุ,** กล่าวคือ ธาตุเป็นที่ตั้งแห่งอรูป, เป็นไปเพื่ออรูปธรรมทั้งหลาย, อย่างหนึ่ง. ดังนี้.

—(ข้อความตอนนี้ เป็นสารีปุตตเถรภาษิต ในสังคีติสูตร ปา. ที. ๑๑/๒๒๘/๒๒๘.)

อะปะราปิ *(อาวุโส)* **ติสโส ธาตุโย :** *(ดูก่อนท่านผู้มีอายุทั้งหลาย,)* ธาตุทั้งหลายแม้เหล่าอื่น ๓ อย่าง ยังมีอีก: **รูปะธาตุ,** กล่าวคือ ธาตุเป็นที่ตั้งแห่งรูป, เป็นไปเพื่อรูปธรรมทั้งหลาย, อย่างหนึ่ง **อะรูปะธาตุ,** กล่าวคือ ธาตุเป็นที่ตั้งแห่งอรูป, เป็นไปเพื่ออรูปธรรมทั้งหลาย, อย่างหนึ่ง; **นิโรธะธาตุ,** กล่าวคือ ธาตุเป็นที่ดับแห่งรูปธาตุและอรูปธาตุทั้งหลาย, เป็นไปเพื่อนิพพาน, อย่างหนึ่ง. ดังนี้.

—(ข้อความตอนนี้ เป็นสารีปุตตเถรภาษิต ในสังคีติสูตร ปา. ที. ๑๑/๒๒๘/๒๒๘.)

ติสโส *(อาวุโส)* **นิสสาระณียา ธาตุโย :** *(ดูก่อนท่านผู้มีอายุทั้งหลาย,)* ธาตุ อันเป็นธรรมชาติเครื่องสลัดออก ซึ่งสิ่งควรสลัดออก, มีอยู่ ๓ อย่าง : **กามานะเมตัง นิสสะระณัง, ยะทิทัง เนกขัมมัง,** กล่าวคือเนกขัมมธาตุ อันเป็นเครื่องสลัดออกซึ่งกามธาตุนั้น, อย่างหนึ่ง; **รูปานะเมตัง นิสสะระณัง, ยะทิทัง อะรูปัง** กล่าวคืออรูปธาตุ อันเป็นเครื่องสลัดออกซึ่งรูปธาตุนั้น, อย่างหนึ่ง; **ยังโข ปะนะ กิญจิ ภูตัง สังขะตัง ปะฏิจจะสะมุปปันนัง, นิโรโธ ตัสสะ นิสสะระณัง,** กล่าวคือ นิโรธธาตุ อันเป็นเครื่องสลัดออกซึ่งสังขารธาตุอันเกิดแล้ว, ปรุงแต่งแล้ว อาศัยกันเกิดขึ้นแล้ว ใดๆ ก็ตามนั้น, อย่างหนึ่ง, ดังนี้.

—(ข้อความตอนนี้ เป็นสารีปุตตเถรภาษิต ในสังคีติสูตร ปา. ที. ๑๑/๒๙๓/๓๙๕.)

เย จะ รูปูปะคา สัตตา, สัตว์ทั้งหลายเหล่าใด ผู้เข้าไปถือเอาซึ่งรูปธาตุด้วย, **เย จะ อะรูปัฏฐายิโน,** สัตว์ทั้งหลายเหล่าใด ผู้เข้าไปตั้งอยู่ในอรูปธาตุด้วย

นิโรธัง อัปปะชานันตา, ล้วนแต่เป็นผู้ไม่รู้ทั่วถึงอยู่ ซึ่งนิโรธธาตุ, **อาคันตาโร เต ปุนัพภะวัง.** สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น, ย่อมเป็นผู้มาสู่ภพใหม่อีก. **เย จะ รูเป ปะริญญายะ,** ส่วนสัตว์ทั้งหลายเหล่าใด, รอบรู้แล้ว ซึ่งรูปธาตุทั้งหลาย, **อะรูเปสุ อะสัญฐิตา,** ไม่ติดอยู่แล้ว ในอรูปธาตุทั้งหลาย, **นิโรเธ เยวะ มุจจันติ;** ย่อมหลุดพ้นไปในนิโรธธาตุ นั่นเทียว; **เต ชะนา มัจจุหายิโน.** สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น, ชื่อว่าผู้ละซึ่งมัจจุ. ดังนี้.

—(ทัวยตานุบีสสนาสูตร มหาวรรค สุ. ขุ. ๒๕/๔๔๐/๔๐๔.)

อะถะวา : อีกอย่างหนึ่ง : **สัพพะสังขาระธาตุยา จิตตัง ปะฏิวาเปต๋วา,** นรชน, ถอนแล้วซึ่งจิตจากสังขารธาตุทั้งปวง, **อะมะตายะ ธาตุยา จิตตัง อุปะสังหะระติ;** ย่อมน้อมนำจิตเข้าไปในอมตธาตุ; **เอตัง สันตัง เอตัง ปะณีตัง,** นั่นแหละ คือธรรมชาติอันรำงับ, นั่นแหละ คือธรรมชาติอันประณีต, **ยะทิทัง,** ได้แก่สิ่งเหล่านี้ คือ:- **สัพพะสังขาระสะมะโถ,** คือ ความสงบรำงับแห่งสังขารทั้งปวง, **สัพพูปะธิปะฏินิสสัคโค,** คือความสลัดคืนซึ่งอุปธิทั้งปวง, **ตัณหักขะโย,** คือความสิ้นไปแห่งตัณหา, **วิราโค,** คือความจางไปหมดสิ้น, **นิโรโธ,** คือความดับไม่เหลือ, **นิพพานัง,** คือความดับเย็นสนิท. ดังนี้.

—(มหานิ. ขุ. ๒๕/๕๑๖/๘๒๕.)

(๒. หมวดว่าด้วยอายตนะ)

อะถาปะรัง โภนโต อายะตะนานัง สังวัณณะนา อัมเหหิ สัชฌายิตัพพา. ดูก่อนท่านผู้เจริญทั้งหลาย, ลำดับนี้. เรื่องอันเกี่ยวกับอายตนะทั้งหลาย, เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าทั้งหลาย จะนำมาสาธยาย:-

สัพพัง โว ภิกขะเว เทสิสสามิ. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, เราจักแสดงซึ่ง **"สิ่งทั้งปวง"** แก่เธอทั้งหลาย. **ตัง สุณาถะ.** เธอทั้งหลาย จงฟังซึ่งธรรมนั้น.

กิญจะ ภิกขะเว สัพพัง? ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อะไรเล่า ชื่อว่า **"สิ่งทั้งปวง"? จักขุญเจวะ รูปา จะ;** อายตนะ คือจักษุและรูปทั้งหลายด้วย นั่นเอง; **โสตัญจะ สัททา จะ;** อายตนะ คือหูและเสียงทั้งหลายด้วย; **ฆานัญจะ คันธา จะ;** อายตนะ คือจมูกและกลิ่นทั้งหลายด้วย; **ชิวหา จะ ระสา จะ;** อายตนะ คือลิ้นและรสทั้งหลายด้วย; **กาโย จะ โผฏฐัพพา จะ;** อายตนะ คือกายและโผฏฐัพพะทั้งหลายด้วย; **มะโน จะ ธัมมา จะ;** อายตนะ คือมโนและธรรมารมณ์ทั้งหลายด้วย; **อิทัง วุจจะติ ภิกขะเว สัพพัง.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อายตนะทั้งหลายเหล่านี้ นี่เราเรียกว่า **"สิ่งทั้งปวง"** ดังนี้.

—(สูตรที่ ๑ สัพพวรรค สฬายตนสํ. สฬา. สํ. ๑๘/๑๙/๒๔.)

กะตะมัญจะ ภิกขะเว สะฬายะตะนัง? ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ก็สิ่งที่เรียกว่า อายตนะ ๖ อย่าง นั้นคืออะไรเล่า? **จักขุ์วายะตะนัง,** คือจักขุ–อายตนะ, กล่าวคือตา เป็นทวารที่กระทบแห่งอารมณ์ทางตา, **โสตายะตะนัง,** คือโสตะ–อายตนะ, กล่าวคือหู เป็นทวารที่กระทบแห่งอารมณ์ทางหู, **ฆานายะตะนัง,** คือฆานะ–อายตนะ, กล่าวคือจมูก เป็นทวารที่กระทบแห่งอารมณ์ทางจมูก, **ชิวหายะตะนัง,** คือชิวหา–อายตนะ, กล่าวคือลิ้น เป็นทวารที่กระทบแห่งอารมณ์ทางลิ้น, **กายายะตะนัง,** คือกายะ–อายตนะ, กล่าวคือเนื้อหนัง เป็นทวารที่กระทบแห่งอารมณ์ทางกาย. **มะนายะตะนัง;** คือมนะ–อายตนะ, กล่าวคือใจ เป็นทวารที่กระทบแห่งอารมณ์ทางใจ; **อิทัง วุจจะติ ภิกขะเว สะฬายะตะนัง.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, นี่เราเรียกว่า อายตนะ ๖ อย่าง. ดังนี้.

—(สูตรที่ ๒ พุทธวรรค นิทานสํ. นิทาน. สํ. ๑๖/๔/๑๓.)

สะมุทโท สะมุทโทติ ภิกขะเว อัสสุตวา ปุถุชชะโน ภาสะติ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ปุถุชน ผู้มีการสดับอย่างธรรมดาสามัญ, กล่าวกันอยู่ว่า สมุทร ๆ ดังนี้. **เนโส ภิกขะเว อะริยัสสะ วินะเย สะมุทโท,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย,

สมุทร ดังที่กล่าวนั้น หาใช่สมุทร ในอริยวินัย, กล่าวคือระเบียบแห่งการพูดจาของพระอริยเจ้าไม่; **มะหา เอโส ภิกขะเว อุทะกะราสิ มะหา อุทะกัณณะโว.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, นั่นเป็นเพียงน่านน้ำใหญ่ๆ ห้วงน้ำใหญ่ๆ. **สันติ ภิกขะเว จักขุวิญเญยยา รูปา,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, สมุทร ในระเบียบแห่งการพูดจาของพระอริยเจ้า มีอยู่, คือรูปทั้งหลาย อันจะพึงรู้สึกได้ด้วยจักษุ, **อิฏฐา กันตา มะนาปา,** เป็นที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ. **ปิยะรูปา กามูปะสัญหิตา ระชะนิยา;** มีรูปน่ารัก เป็นที่ตั้งแห่งความใคร่เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด; **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว อะริยัสสะ วินะเย สะมุทโท.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, นี้แล, คือสิ่งที่เรียกว่า สมุทรๆ ในระเบียบแห่งการพูดจาของพระอริยเจ้า. **เอตถายัง สะเทวะโก โลโก สะมาระโก สะพ๎รห๎มะโก,** ในสมุทรนั้นแล, สัตว์โลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก, **สัสสะมะณะพ๎ราห๎มะณี ปะชา สะเทวะมะนุสสา,** หมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์, **เยภุยเยนะ สะมุนะนา ตันตา,** โดยมากพากันตกอยู่ จมอยู่, **กุละกะชาตา กุละคุณะฑิกะชาตา มุญชะบ๎พพะชะภูตา,** มีจิตเหมือนกลุ่มด้ายยุ่ง, ยุ่งเหยิงเหมือนความยุ่งของกลุ่มด้ายที่หนาแน่นไปด้วยปม, พัวพันกันยุ่งเหมือนเชิงหญ้ามุญชะและหญ้าปิ๎พพชะ, **อะปายัง ทุคคะติง วินิปาตัง สังสารัง นาติวัตตันติ.** ย่อมไม่ล่วงพ้นซึ่งสังสารวัฏฏ์ คืออบาย ทุคติ วินิบาต ดังนี้.

(ในกรณีแห่งเสียงเป็นสมุทรก็ดี กลิ่นเป็นสมุทรก็ดี รสเป็นสมุทรก็ดี โผฏฐัพพะเป็นสมุทรก็ดี ธรรมารมณ์เป็นสมุทรก็ดี, พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสไว้, มีนัย อย่างเดียวกันกับในกรณีแห่งรูปเป็นสมุทร).

—(สูตรที่ ๒ สมุททวรรค สพายตนสํ. สฬา. สํ. ๑๘/๑๙๖/๒๘๗.)

หัตเถสุ ภิกขะเว สะติ, อาทานะนิกเขปะนัง ปัญญายะติ; ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, เมื่อมือทั้งหลายมีอยู่, การจับหรือการวาง ย่อมปรากฏให้เห็น;

ปาเทสุ สะติ, อะภิกกะมะปะฏิกกะโม ปัญญายะติ; เมื่อเท้าทั้งหลาย มีอยู่; การก้าวไปหรือการถอยกลับ ย่อมปรากฏให้เห็น; **ปัพเพสุ สะติ สัมมิญชะ-นะปะสาระณัง ปัญญายะติ;** เมื่อข้อศอกข้อเท้าทั้งหลาย มีอยู่, การคู้เข้าหรือการเหยียดออก ย่อมปรากฏให้เห็น; **กุจฉิสฺมิง สะติ ชิฆัจฉาปีปาสา ปัญญายะติ;** เมื่อท้องไส้ มีอยู่, ความหิวหรือความกระหาย ย่อมปรากฏให้เห็น; นี้ฉันใด; **เอวะเมวะ โข ภิกขะเว :** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ข้อนี้ ก็ฉันนั้น : **จักขุสฺมิงปี สะติ,** กล่าวคือ เมื่อจักษุมีอยู่, **จักขุสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ อัชฌัตตัง สุขะทุกขัง;** เพราะจักษุสัมผัสนั้นเป็นปัจจัย, ย่อมเกิดความสุขและทุกข์ขึ้นในตน, **โสตัสฺมิงสะติ,** เมื่อหูมีอยู่, **โสตะสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ อัชฌัตตัง สุขะทุกขัง,** เพราะโสตสัมผัสนั้นเป็นปัจจัย, ย่อมเกิดความสุขและทุกข์ขึ้นในตน; **ฆานัสฺมิง สะติ,** เมื่อจมูกมีอยู่, **ฆานะสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ อัชฌัต-ตัง สุขะทุกขัง;** เพราะฆานสัมผัสนั้นเป็นปัจจัย, ย่อมเกิดความสุขและทุกข์ขึ้นในตน; **ชิวหายะ สะติ,** เมื่อลิ้นมีอยู่, **ชิวหาสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ อัชฌัตตัง สุขะทุกขัง;** เพราะชิวหาสัมผัสนั้นเป็นปัจจัย, ย่อมเกิดความสุขและทุกข์ขึ้นในตน; **กายัสฺมิง สะติ,** เมื่อกายมีอยู่, **กายะสัมผัสสะปัจจะยา อุป-ปัชชะติ อัชฌัตตัง สุขะทุกขัง;** เพราะกายสัมผัสนั้นเป็นปัจจัย, ย่อมเกิดความสุขและทุกข์ขึ้นในตน; **มะนัสฺมิง สะติ,** เมื่อใจมีอยู่ **มะโนสัมผัสสะปัจจะยา อุปปัชชะติ อัชฌัตตัง สุขะทุกขัง.** เพราะมโนสัมผัสนั้นเป็นปัจจัย, ย่อมเกิดความสุขและทุกข์ขึ้นในตน. ดังนี้.

—(สูตรที่ ๔ สมุททวรรค สฬายตนสํ. สฬา. สํ. ๑๘/๒๑๔/๓๐๕.)

ทิฏฐา มะยา ภิกขะเว ฉะ ผัสสายะตะนิกา นามะ นิระยา. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, นรก ชื่อฉผัสสายตนิกา, *(คือนรกอันเป็นไปในการสัมผัสทางอายตนะ-ทั้ง ๖)* เราได้เห็นแล้ว. **ตัตถะ ยังกิญจิ จักขุนา รูปัง ปัสสะติ,** ในนรกนั้น

บุคคลเห็นรูปใด ๆ ด้วยจักษุ, **อะนิฏฐะรูปัญเญวะ....อะกันตะรูปัญเญวะ....อะมะนาปะรูปัญเญวะ ปัสสะติ,** ย่อมเห็นแต่รูป อันมีลักษณะไม่พึงปรารถนา.... ไม่น่าใคร่ ไม่น่าพอใจ ทั้งนั้น, **โน อิฏฐะรูปัง....กันตะรูปัง....มะนาปะรูปัง,** ไม่ได้เห็นรูป อันมีลักษณะพึงปรารถนา ...น่าใคร่....น่าพอใจ เลย; **ยังกิญจิ โสเตนะ สัททัง สุณาติ,** ในนรกนั้น, บุคคลฟังเสียงใด ๆ ด้วยหู, **อะนิฏฐะสัททัญเญวะ....อะกันตะสัททัญเญวะ อะมะนาปะสัททัญเญวะ สุณาติ,** ย่อมฟังแต่เสียง อันมีลักษณะไม่พึงปรารถนา ...ไม่น่าใคร่...ไม่น่าพอใจ ทั้งนั้น, **โน อิฏฐะสัททัง กันตะสัททังมะนาปะสัททัง;** ไม่ได้ฟังเสียง อันมีลักษณะพึงปรารถนา ..น่าใคร่ ....น่าพอใจ เลย; **ยังกิญจิ ฆาเนนะ คันธัง ฆายะติ,** ในนรกนั้น, บุคคลดมกลิ่นใด ๆ ด้วยจมูก, **อะนิฏฐะคันธัญเญวะ อะกันตะคันธัญเญวะ อะมะนาปะคันธัญเญวะ ฆายะติ,** ย่อมดมแต่กลิ่น อันมีลักษณะไม่พึงปรารถนา ..ไม่น่าใคร่ ...ไม่น่าพอใจ ทั้งนั้น, **โน อิฏฐะคันธัง กันตะคันธัง มะนาปะคันธัง;** ไม่ได้ดมกลิ่น อันมีลักษณะพึงปรารถนา....น่าใคร่ น่าพอใจ เลย; **ยังกิญจิ ชิวหายะ ระสัง สายะติ,** ในนรกนั้น, บุคคลลิ้มรสใด ๆ ด้วยลิ้น, **อะนิฏฐะระสัญเญวะ อะกันตะระสัญเญวะ อะมะนาปะระสัญเญวะ สายะติ,** ย่อมลิ้มแตรส อันมีลักษณะไม่พึงปรารถนา....ไม่น่าใคร่....ไม่น่าพอใจ ทั้งนั้น, **โน อิฏฐะระสัง กันตะระสัง มะนาปะระสัง;** ไม่ได้ลิ้มรส อันมีลักษณะพึงปรารถนา....น่าใคร่.... น่าพอใจ เลย; **ยังกิญจิ กาเยนะ โผฏฐัพพัง ผุสะติ,** ในนรกนั้น, บุคคลสัมผัสโผฏฐัพพะใด ๆ ด้วยผิวกาย**อะนิฏฐะโผฏฐัพพัญเญวะอะกันตะโผฏฐัพพัญเญวะ อะมะนาปะโผฏฐัพพัญเญวะ ผุสะติ,** ย่อมสัมผัสแต่โผฏฐัพพะ อันมีลักษณะไม่พึงปรารถนา...ไม่น่าใคร่ ไม่น่าพอใจ ทั้งนั้น, **โน อิฏฐะโผฏฐัพพัง กันตะโผฏฐัพพัง มะนาปะโผฏฐัพพัง** ; ไม่ได้สัมผัสโผฏฐัพพะ อันมีลักษณะพึงปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ เลย; **ยังกิญจิ มะนะสา ธัมมัง วิชานาติ,** ในนรกนั้น, บุคคลรู้สึกธรรมารมณ์ใด ๆ ด้วยใจ, **อะนิฏฐะธัมมัญเญวะ อะกันตะธัมมัญเญวะ อะมะนาปะธัมมัญเญวะ**

วิชานาติ, ย่อมรู้สึกแต่ธรรมารมณ์ อันมีลักษณะไม่พึงปรารถนา....ไม่น่าใคร่ ไม่น่าพอใจ ทั้งนั้น, **โน อิฏฐะธัมมัง กันตะธัมมัง มะนาปะธัมมัง.** ไม่ได้รู้สึกธรรมารมณ์ อันมีลักษณะพึงปรารถนา น่าใคร่....น่าพอใจ เลย. ดังนี้.

-(สูตรที่ ๒ เทวทหวรรค สฬายตนสํ. สฬา. สํ. ๑๘/๑๕๘/๒๑๔.)

ทิฏฐา มะยา ภิกขะเว ฉะ ผัสสายะตะนิกา นามะ สัคคา. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, สวรรค์ ชื่อฉผัสสายตนิกา, *(คือสวรรค์อันเป็นไปในการสัมผัสทางอายตนะทั้ง ๖)*, เราได้เห็นแล้ว. **ตัตถะ ยังกิญจิ จักขุนา รูปัง ปัสสะติ,** ในสวรรค์นั้น, บุคคลเห็นรูปใด ๆ ด้วยจักษุ, **อิฏฐะรูปัง เยวะ....กันตะรูปัง เยวะ....มะนาปะรูปัง เยวะ ปัสสะติ,** ย่อมเห็นแต่รูป อันมีลักษณะพึงปรารถนา ....น่าใคร่....น่าพอใจ ทั้งนั้น, **โน อะนิฏฐะรูปัง....อะกันตะรูปัง....อะมะนาปะรูปัง;** ไม่ได้เห็นรูป อันมีลักษณะไม่พึงปรารถนา....ไม่น่าใคร่....ไม่น่าพอใจ เลย; **ยังกิญจิ โสเตนะ สัททัง สุณาติ,** ในสวรรค์นั้น, บุคคลฟังเสียงใด ๆ ด้วยหู, **อิฏฐะสัททังเยวะ ...กันตะสัททังเยวะ....มะนาปะสัททัง เยวะ สุณาติ,** ย่อมฟังแต่เสียง อันมีลักษณะพึงปรารถนา...น่าใคร่...น่าพอใจ ทั้งนั้น, **โน อะนิฏฐะสัททัง อะกันตะสัททัง อะมะนาปะสัททัง;** ไม่ได้ฟังเสียง อันมีลักษณะไม่พึงปรารถนา...ไม่น่าใคร่....ไม่น่าพอใจ เลย; **ยังกิญจิ ฆาเนนะ คันธัง ฆายะติ,** ในสวรรค์นั้น, บุคคลดมกลิ่นใด ๆ ด้วยจมูก, **อิฏฐะคันธัง เยวะ....กันตะคันธัง เยวะ มะนาปะคันธัง เยวะ ฆายะติ,** ย่อมดมแต่กลิ่น อันมีลักษณะพึงปรารถนา...น่าใคร่....น่าพอใจ ทั้งนั้น, **โน อนิฏฐะคันธัง อะกันตะคันธัง อะมะนาปะคันธัง;** ไม่ได้ดมกลิ่น อันมีลักษณะไม่พึงปรารถนา...ไม่น่าใคร่....ไม่น่าพอใจ เลย; **ยังกิญจิ ชิวหายะ ระสัง สายะติ,** ในสวรรค์นั้น, บุคคลลิ้มรสใด ๆ ด้วยลิ้น, **อิฏฐะระสัง เยวะ....กันตะระสัง เยวะ....มะนาปะระสัง เยวะ สายะติ,** ย่อมลิ้มแต่รส อันมีลักษณะพึงปรารถนา...น่าใคร่....น่าพอใจ ทั้งนั้น, **โน อะนิฏ-**

ฐะระสัง อะกันตะระสัง..อะมะนาปะระสัง; ไม่ได้ลิ้มรส อันมีลักษณะไม่พึงปรารถนา....ไม่น่าใคร่... ไม่น่าพอใจ เลย; **ยังกิญจิ กาเยนะ โผฏฐัพพัง ผุสะติ,** ในสวรรค์นั้น, บุคคลสัมผัสโผฏฐัพพะใดๆ ด้วยผิวกาย, **อิฏฐะโผฏฐัพพัง เยวะ...กันตะโผฏฐัพพัง เยวะ....มะนาปะโผฏฐัพพัง เยวะ ผุสะติ,** ย่อมสัมผัสแต่โผฏฐัพพะ อันมีลักษณะพึงปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ ทั้งนั้น, **โน อะนิฏฐะโผฏฐัพพัง....อะกันตะโผฏฐัพพัง อะมะนาปะโผฏฐัพพัง;** ไม่ได้สัมผัสโผฏฐัพพะ อันมีลักษณะไม่พึงปรารถนา ไม่น่าใคร่....ไม่น่าพอใจ เลย; **ยังกิญจิ มะนะสา ธัมมัง วิชานาติ,** ในสวรรค์นั้น, บุคคลรู้สึกธรรมารมณ์ใด ๆ ด้วยใจ, **อิฏฐะธัมมัง เยวะ....กันตะธัมมัง เยวะ ....มะนาปะธัมมัง เยวะ วิชานาติ,** ย่อมรู้สึกแต่ธรรมารมณ์ อันมีลักษณะพึงปรารถนา....น่าใคร่....น่าพอใจ ทั้งนั้น, **โน อะนิฏฐะธัมมัง อะกันตะธัมมัง อะมะนาปะธัมมัง.** ไม่ได้รู้สึกธรรมารมณ์ อันมีลักษณะไม่พึงปรารถนา....ไม่น่าใคร่....ไม่น่าพอใจ เลย. ดังนี้.

—(สูตรที่ ๒ เทวทหวรรค สฬายตนสํ. สฬา. สํ. ๑๘/๑๕๙/๒๑๕.)

กิสฺมิง โลโก สะมุปปันโน? โลกคือหมู่สัตว์, เกิดขึ้นแล้ว ในอะไร? **ฉะสุ โลโก สะมุปปันโน:** โลกคือหมู่สัตว์, เกิดขึ้นแล้ว ในสภาวธรรม คือคู่แห่งอายตนะทั้งหลาย หก; **กัสฺมิง กุพพะติ สันถะวัง?** โลกคือหมู่สัตว์, ย่อมกระทำซึ่งความชิดชม ในอะไร? **ฉะสุ กุพพะติ สันถะวัง;** โลกคือหมู่สัตว์, ย่อมกระทำซึ่งความชิดชม ในสภาวธรรม คือคู่แห่งอายตนะทั้งหลาย หก; **กัสฺมิง โลโก อุปาทายะ?** โลกคือหมู่สัตว์, เข้าไปยึดถือแล้ว ซึ่งอัสสาทะแห่งอะไร? **ฉันนะเมวะ อุปาทายะ,** โลกคือหมู่สัตว์, เข้าไปยึดถือแล้ว ซึ่งอัสสาทะแห่งสภาวธรรม คือคู่แห่งอายตนะทั้งหลาย หก นั่นเทียว; **กัสฺมิง โลโก วิหัญญะติ?** โลกคือหมู่สัตว์, ย่อมลำบากเดือดร้อน เพราะเหตุแห่งอะไร? **ฉะสุ โลโก วิหัญญะติ.**

โลกคือหมู่สัตว์, ย่อมลำบากเดือดร้อน เพราะเหตุแห่งสภาวธรรม คือคู่แห่งอายตนะทั้งหลาย หก. ดังนี้.

—(เหมวตสูตร อุรควรรค สุ. ขุ. ๒๕/๓๕๗/๓๐๙.)

หัตเถสุ ภิกขะเว อะสะติ อาทานะนิกเขปะนัง นะ ปัญญายะติ; ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, เมื่อมือทั้งหลายไม่มี, การจับหรือการวาง ย่อมไม่ปรากฏให้เห็น; **ปาเทสุ อะสะติ, อะภิกกะมะปะฏิกกะโม นะ ปัญญายะติ,** เมื่อเท้าทั้งหลายไม่มี, การก้าวไปหรือถอยกลับ ย่อมไม่ปรากฏให้เห็น; **บัพเพสุ อะสะติ, สัมมิญชะนะปะสาระณัง นะ ปัญญายะติ;** เมื่อข้อศอกข้อเท้าทั้งหลายไม่มี, การคู้เข้าหรือการเหยียดออก ย่อมไม่ปรากฏให้เห็น; **กุจฉิสมิง อะสะติ, ชิฆัจฉาปีปาสา นะ ปัญญายะติ;** เมื่อท้องไส้ ไม่มี, ความหิวหรือความกระหาย ย่อมไม่ปรากฏให้เห็น; นี้ฉันใด **เอวะเมวะ โข ภิกขะเว :** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ข้อนี้ ก็ฉันนั้น **: จักขุสมิง อะสะติ,** กล่าวคือ เมื่อจักษุไม่มี, **จักขุสัมผัสสะปัจจะยา นุปปัชชะติ อัชฌัตตัง สุขะทุกขัง,** ก็ไม่เกิดความสุขและทุกข์ ที่มีจักษุสัมผัสเป็นปัจจัย ขึ้นในตน; **โสตัสมิง อะสะติ,** เมื่อหูไม่มี, **โสตะสัมผัสสะปัจจะยา นุปปัชชะติ อัชฌัตตัง สุขะทุกขัง;** ก็ไม่เกิดความสุขและทุกข์ ที่มีโสตสัมผัสเป็นปัจจัย ขึ้นในตน; **ฆานัสมิง อะสะติ,** เมื่อจมูกไม่มี, **ฆานะสัมผัสสะปัจจะยา นุปปัชชะติ อัชฌัตตังสุขะทุกขัง;** ก็ไม่เกิดความสุขและทุกข์ ที่มีฆานสัมผัสเป็นปัจจัย ขึ้นในตน; **ชิวหายะ อะสะติ,** เมื่อลิ้นไม่มี, **ชิวหาสัมผัสสะปัจจะยา นุปปัชชะติ อัชฌัตตัง สุขะทุกขัง;** ก็ไม่เกิดความสุขและทุกข์ ที่มีชิวหาสัมผัสเป็นปัจจัย ขึ้นในตน; **กายัสมิง อะสะติ,** เมื่อกายไม่มี, **กายะสัมผัสสะปัจจะยา นุปปัชชะติ อัชฌัตตัง สุขะทุกขัง;** ก็ไม่เกิดความสุขและทุกข์ ที่มีกายสัมผัสเป็นปัจจัย ขึ้นในตน; **มะนัสมิง อะสะติ,** เมื่อ

ใจไม่มี, **มโนสัมผัสสะปัจจะยา นุปปัชชะติ อัชฌัตตัง สุขะทุกขัง.** ก็ไม่เกิดความสุขและทุกข์ ที่มีมโนสัมผัสเป็นปัจจัยขึ้นในตน. ดังนี้.

—(สูตรที่ ๙ สมุททวรรค สฬายตนสํ. สฬา. สํ. ๑๘/๒๑๔/๓๐๖.)

โย ภิกขะเว (*เตสัง ฉันนัง ฉันนัง อายะตะนานัง*)[๑], **อุปปาโท ฐิติ อะภินิพพัตติ ปาตุภาโว;** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ภาวะอันใด, เป็นความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิดขึ้นมา ความปรากฏออก, (*แห่งอายตนะทั้งหลาย หก และหก เหล่านั้น*); **ทุกขัสเสโส อุปปาโท,** นั่นแหละ คือความเกิดขึ้นแห่งทุกข์, **โรคานัง ฐิติ,** ความตั้งอยู่แห่งธรรมชาติเป็นเครื่องเสียบแทงทั้งหลาย, **ชะรามะระณัสสะ ปาตุภาโว,** เป็นความปรากฏออกแห่งชราและมรณะ. **โย จะ โข ภิกขะเว** (*เตสัง ฉันนัง ฉันนัง อายะตะนานัง*), **นิโรโธ วูปะสะโม อัตถังคะโม;** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ส่วนภาวะอันใด, เป็นความดับไม่เหลือ ความเข้าไปสงบรำงับ ความถึงซึ่งอันตั้งอยู่ไม่ได้, (*แห่งอายตนะทั้งหลาย หกและหก เหล่านั้น*); **ทุกขัสเสโส นิโรโธ,** นั่นแหละ คือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ **โรคานัง วูปะสะโม,** ความเข้าไปสงบรำงับ แห่งธรรมชาติเป็นเครื่องเสียบแทงทั้งหลาย, **ชะรามะระณัสสะ อัตถังคะโม.** ความถึงซึ่งอันตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ. ดังนี้.

—(สูตรที่ ๑ อุปฺปาทสํ. ขนฺธวาร. สํ. ๑๗/๒๘๓/๔๗๙,๔๘๐.)

จักขุสมิง โข สะติ, อะระหันโต สุขะทุกขัง ปัญญะเปนติ; เมื่อจักษุ (*ของสัตว์*) นั่นแล มีอยู่, พระอรหันต์ ก็มีทางที่จะบัญญัติซึ่งสุขและทุกข์; **จักขุสมิง อะสะติ, อะระหันโต สุขะทุกขัง นะ ปัญญะเปนติ;** เมื่อจักษุ (*ของสัตว์*) ไม่มี, พระอรหันต์ ก็ไม่มีทางที่จะบัญญัติซึ่งสุขและทุกข์; **โสตัสมิง สะติ, อะระหันโต สุขะทุกขัง ปัญญะเปนติ;** เมื่อหู (*ของสัตว์*) มีอยู่, พระ-

๑. ข้อความตอนนี้ เป็นข้อความที่กล่าวรวบอายตนะทั้ง ๖ ทั้งสองหมวด ในคราวเดียวกัน, ไม่แยกกล่าวทีละอย่าง ๆ ตามบาลีแห่งสูตรนั้น ๆ ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการสวด.

อรหันต์ ก็มีทางที่จะบัญญัติซึ่งสุขและทุกข์; **โสตัส์มิง อะสะติ, อะระหันโต สุขะทุกขัง นะ ปัญญะเปนติ,** เมื่อหู (*ของสัตว์*) ไม่มี, พระอรหันต์ ก็ไม่มีทางที่จะบัญญัติซึ่งสุขและทุกข์; **ฆานัส์มิง สะติ, อะระหันโต สุขะทุกขัง ปัญญะเปนติ;** เมื่อจมูก (*ของสัตว์*) มีอยู่, พระอรหันต์ ก็มีทางที่จะบัญญัติซึ่งสุขและทุกข์; **ฆานัส์มิง อะสะติ,** อะระหันโต สุขะทุกขัง นะ ปัญญะเปนติ; เมื่อจมูก (*ของสัตว์*) ไม่มี, พระอรหันต์ ก็ไม่มีทางที่จะบัญญัติซึ่งสุขและทุกข์; **ชิวหายะ สะติ, อะระหันโต** สุขะทุกขัง ปัญญะเปนติ; เมื่อลิ้น (*ของสัตว์*) มีอยู่, พระอรหันต์ ก็มีทางที่จะบัญญัติซึ่งสุขและทุกข์; ชิวหายะ อะสะติ, อะระหันโต **สุขะทุกขัง นะ ปัญญะเปนติ;** เมื่อลิ้น (*ของสัตว์*) ไม่มี, พระอรหันต์ ก็ไม่มีทางที่จะบัญญัติซึ่งสุขและทุกข์; **กายัส์มิง สะติ, อะระหันโต สุขะทุกขัง ปัญญะเปนติ;** เมื่อกาย (*ของสัตว์*) มีอยู่, พระอรหันต์ ก็มีทางที่จะบัญญัติซึ่งสุขและทุกข์; **กายัส์มิง อะสะติ, อะระหันโต สุขะทุกขัง นะ ปัญญะเปนติ;** เมื่อกาย (*ของสัตว์*) ไม่มี, พระอรหันต์ ก็ไม่มีทางที่จะบัญญัติซึ่งสุขและทุกข์; **มะนัส์มิง สะติ, อะระหันโต สุขะทุกขัง ปัญญะเปนติ;** เมื่อใจ (*ของสัตว์*) มีอยู่, พระอรหันต์ ก็มีทางที่จะบัญญัติซึ่งสุขและทุกข์; **มะนัส์มิง อะสะติ, อะระหันโต สุขะทุกขัง นะ ปัญญะเปนติ.** เมื่อใจ (*ของสัตว์*) ไม่มี. พระอรหันต์ ก็ไม่มีทางที่จะบัญญัติซึ่งสุขและทุกข์. ดังนี้.

—(ข้อความตอนนี้ เป็นอุทายิเถรภาษิต ขุ.ถ.ที่ ๑๐ คฤปติวรรค สฬายตนสํ. สฬา. สํ. ๑๘/๑๕๕/๒๑๒.)

สะมุทโท สะมุทโทติ ภิกขะเว อัสสุตะวา ปุถุชชะโน ภาสะติ. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ปุถุชน ผู้มีการสดับอย่างธรรมดาสามัญ, กล่าวกันอยู่ว่า สมุทร ๆ ดังนี้. **เนโส ภิกขะเว อะริยัสสะ วินะเย สะมุทโท.** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, สมุทรดังที่กล่าวนั้น หาใช่สมุทร ในอริยวินัย, กล่าวคือระเบียบแห่งการพูดจาของพระอริยเจ้าไม่, **มะหา เอโส ภิกขะเว อะทะกะราสิ มะหา อุทะ-**

กัณณะโว. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, นั่นเป็นเพียงน่านน้ำใหญ่ๆ ห้วงน้ำใหญ่ๆ. **จักขุง ภิกขะเว ปุริสัสสะ สะมุทโท;** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, จักษุ เป็นสมุทรของคนเรา; **ตัสสะ รูปะมะโย เวโค.** กำลังของจักษุสมุทรนั้น สำเร็จมาแต่รูป. **โย ตัง รูปมะยัง เวคัง สะหะติ;** บุคคลใดหยุดเสียได้ซึ่งกำลังแห่งสมุทรอันสำเร็จมาแต่รูปนั้น; **อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว อะตะริ จักขุสะมุททัง,** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, บุคคลนี้, เรากล่าวว่า ข้ามได้แล้วซึ่งจักษุสมุทร. **สะอุมมิง สาวัฏฏัง สะคาหัง สะรักขะสัง** อันมีคลื่น มีเกลียววน, มีสัตว์ร้าย มีรากษส, **ติณโณ,** เป็นผู้ข้ามแล้ว, **ปาระคะโต,** เป็นผู้ถึงฝั่งแล้ว, **ถะเล ติฏฐะติ พ์ราห์มะโณ.** เป็นพราหมณ์ ยืนอยู่บนบก. ดังนี้.

(ในกรณีแห่งหูเป็นสมุทรก็ดี จมูกเป็นสมุทรก็ดี ลิ้นเป็นสมุทรก็ดี กายเป็นสมุทรก็ดี ใจเป็นสมุทรก็ดี, พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสไว้, มีนัยอย่างเดียวกันกับในกรณีแห่งจักษุเป็นสมุทร.)

—(สูตรที่ ๑ สมุททวรรค สฬายตนสํ. สฬา. สํ. ๑๘/๑๙๖/๒๘๕.)

โย อิมัง สะมุททัง สะคาหัง สะรักขะสัง, สะอุมมิ ภะยัง ทุตตะรัง อัจจะตะริ; บุคคลใด ข้ามล่วงพ้นแล้วซึ่งสมุทรนี้, อันมีสัตว์ร้าย มีรากษส, คลื่นมีภัย ข้ามได้โดยยาก; **สะเวทะค วุสิตะพ์รห์มะจะริโย, โลกันตะคู ปาระคะโตติ วุจจะติ.** บุคคลนั้น. เรากล่าวว่า เป็นผู้จบเวท จบพรหมจรรย์, ถึงที่สุดแห่งโลก ถึงฝั่งนอกแล้ว. ดังนี้.

—(สูตรที่ ๑ สมุททวรรค สฬายตนสํ. สฬา. สํ. ๑๘/๑๙๖/๒๘๖.)

ยัสสะ ราโค จะ โทโส จะ อะวิชชา จะ วิราชิตา; ราคะ โทสะ และอวิชชา ของบุคคลใด, จางไปหมดสิ้นแล้ว; **โส อิมัง สะมุททัง สะคาหัง สะรักขะสัง, สะอุมมิภะยัง สุทุตตะรัง อัจจะตะริ.** บุคคลนั้น, ข้ามล่วงพ้นแล้วซึ่งสมุทรนี้, อันมีสัตว์ร้าย มีรากษส, มีภัยเกิดแต่คลื่น ข้ามได้แสนยาก. **อิติ,** ดังนี้แล.

—(สูตรที่ ๒ สมุททวรรค สฬายตนสํ. สฬา. สํ. ๑๘/๑๙๗/๒๘๘.)

๒๐. บทสวดมนต์แปล มหาพุทธโฆมนาการปาฐะ

พระพุทธคุณร้อยบท

(หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต โฆมะนาการะปาฐัง ภะณามะ เส.)

เตนะหิ ภันเต สุโณหิ, ดูก่อนท่านผู้เจริญ, ขอท่านจงฟังซึ่งคำของข้าพเจ้าเถิด:

ยัสสาหัง สาวะโก, ข้าพเจ้านั้น เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระองค์ใด,

ธีรัสสะ, พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น, เป็นนักปราชญ์ผู้ทรงไว้ซึ่งปัญญา,

วิคะตะโมหัสสะ, เป็นผู้ปราศจากแล้ว จากโมหะ,

ปะภินนะขีลัสสะ, เป็นผู้มีเสาเขื่อนเครื่องตรึงจิต อันหักแล้ว,

วิชิตะวิชะยัสสะ, เป็นผู้มีชัยชนะ อันวิชิตแล้ว,

อะนีฆัสสะ, เป็นผู้ปราศจากแล้ว จากสิ่งคับแค้นสะเทือนใจ,

สุสะมะจิตตัสสะ, เป็นผู้มีจิตสม่ำเสมอด้วยดี,

พุทธะสีลัสสะ, เป็นผู้มีปรกติภาวะ แห่งบุคคลผู้เป็นพุทธะ,

สาธุปัญญัสสะ, เป็นผู้มีปัญญา เครื่องยังประโยชน์ให้สำเร็จ,

เวสะมันตารัสสะ, เป็นผู้ข้ามไปได้แล้ว ซึ่งวัฏฏสงสารอันขรุขระ,

วิมะลัสสะ, เป็นผู้ปราศจากแล้ว จากมลทินทั้งปวง,

ภะคะวะโต ตัสสะ สาวะโกหะมัสมิ, ข้าพเจ้าเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น;

อะกะถังกะถิสสะ, พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น, เป็นผู้ไม่มีการถามใครว่าอะไร เป็นอะไร,

ตุสิตัสสะ, เป็นผู้อิ่มแล้ว ด้วยความอิ่มในธรรม อยู่เสมอ,

วันตะโลกามิสัสสะ, เป็นผู้มีเหยื่อในโลก อันทรงคายทิ้งแล้ว,

มุทิตัสสะ, เป็นผู้มีมุทิตาจิต ในสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง,
กะตะสะมะณัสสะ, เป็นผู้มีสมณะภาวะ อันทรงกระทำสำเร็จแล้ว,
มะนุชัสสะ, เป็นผู้ถือกำเนิดแล้ว แต่กำเนิดแห่งมนู (มนุษย์) โดยแท้,
อันติมะสะรีรัสสะ, เป็นผู้มีสรีระ อันมีในครั้งสุดท้าย,
นะรัสสะ, เป็นผู้เป็นนรชน คือเป็นคนแท้,
อะโนปะมัสสะ, เป็นผู้อันใคร ๆ กระทำอุปมามิได้,
วิระชัสสะ, เป็นผู้ปราศจากกิเลส อันพึงเปรียบได้ด้วยธุลี,
ภะคะวะโต ตัสสะ สาวะโกหะมัส์มิ, ข้าพเจ้าเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น.
อะสังสะยัสสะ, พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น, เป็นผู้หมดสิ้นแล้ว จากความสงสัยทั้งปวง,
กุสะลัสสะ, เป็นผู้มีปัญญา เครื่องตัดกิเลสดุจหญ้าคา เสียได้,
เวนะยิกัสสะ, เป็นผู้นำสัตว์ สู่สภาพอันวิเศษ.
สาระถิวะรัสสะ, เป็นสารถีอันประเสริฐ กว่าสารถีทั้งหลาย,
อะนุตตะรัสสะ, เป็นผู้ไม่มีใครยิ่งกว่า โดยคุณธรรมทั้งปวง,
รุจิระธัมมัสสะ, เป็นผู้มีธรรม เป็นที่ตั้งแห่งความชอบใจ ของสัตว์ทั้งปวง
นิกกังขัสสะ, เป็นผู้มีกังขาเครื่องข้องใจ อันทรงนำออกแล้วหมดสิ้น,
ปะภาสะกะรัสสะ, เป็นผู้กระทำ ซึ่งความสว่างแก่ปวงสัตว์,
มานัจฉิทัสสะ, เป็นผู้ตัดแล้วซึ่งมานะ เครื่องทำความสำคัญมั่นหมาย,
วีรัสสะ, เป็นผู้มีวีรธรรม เครื่องกระทำความแกล้วกล้า,
ภะคะวะโต ตัสสะ สาวะโกหะมัส์มิ, ข้าพเจ้าเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น;
นิสะภัสสะ, พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น, เป็นผู้เป็นยอดมนุษย์ แห่งมนุษย์ทั้งหลาย,

อัปปะเมยยัสสะ, เป็นผู้มีคุณอันใคร ๆ กำหนดประมาณให้มิได้,
คัมภีรัสสะ, เป็นผู้มีธรรมะสภาวะอันลึกซึ้ง, ไม่มีใครหยั่งได้,
โมนัปปัตตัสสะ, เป็นผู้ถึงซึ่งปัญญา เครื่องทำความเป็นแห่งมุนี,
เขมังกะรัสสะ, เป็นผู้กระทำความเกษม แก่สรรพสัตว์,
เวทัสสะ, เป็นผู้มีเวท คือญาณเครื่องเจาะแทงซึ่งโมหะ,
ธัมมัฏฐัสสะ, เป็นผู้ประดิษฐานอยู่ในธรรม,
สุสังวุตตัตตัสสะ เป็นผู้มีพระองค์ อันทรงจัดสรรดีแล้ว,
สังคาติคัสสะ, เป็นผู้ล่วงกิเลส อันเป็นเครื่องข้องเสียได้,
มุตตัสสะ, เป็นผู้หลุดรอดแล้ว จากบ่วงทั้งปวง,
ภะคะวะโต ตัสสะ สาวะโกหะมัส์มิ, ข้าพเจ้าเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น;
นาคัสสะ, พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น, เป็นผู้ เป็นดังพระยาช้างตัวประเสริฐ,
บันตะเสนัสสะ, เป็นผู้มีการนอนอันสงัด จากการรบกวนแห่งกิเลส,
ขีณะสัญโญชะนัสสะ, เป็นผู้มีกิเลส เครื่องประกอบไว้ในภพ สิ้นสุดแล้ว,
วิมุตตัสสะ, เป็นผู้พ้นพิเศษแล้ว จากทุกข์ทั้งปวง,
ปะฏิมันตะกัสสะ, เป็นผู้มีความคิด เหมาะเจาะเฉพาะเรื่อง,
โมนัสสะ, เป็นผู้มีปัญญา เครื่องทำความเป็นแห่งมุนี,
บันนะธะชัสสะ, เป็นผู้มีมานะเป็นดุจธง อันพระองค์ทรงลดลงได้แล้ว.
วีตะราคัสสะ, เป็นผู้ปราศจากแล้ว จากราคะ,
ทันตัสสะ, เป็นผู้มีการฝึกตน อันฝึกแล้ว,
นิปปะปัญจัสสะ, เป็นผู้หมดสิ้นแล้ว จากกิเลสเครื่องเหนี่ยวหน่วงให้เนิ่นช้า,
ภะคะวะโต ตัสสะ สาวะโกหะมัส์มิ, ข้าพเจ้าเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น

อิสิสัตตะมัสสะ, พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น, เป็นผู้แสวงหา พบคุณอันใหญ่หลวง องค์ที่ ๗,

อะกุหัสสะ, เป็นผู้ปราศจากแล้ว จากความคดโกง,

เตวิชชัสสะ, เป็นผู้ทรงไว้ ซึ่งวิชชาทั้ง ๓,

พ์รห์มะสัตตัสสะ, เป็นผู้เป็นพรหม แห่งปวงสัตว์,

น์หาตะกัสสะ, เป็นผู้เสร็จ จากการอาบการล้างแล้ว,

ปะทะกัสสะ, เป็นผู้มีหลักเกณฑ์ ในการกระทำทั้งปวง,

บัสสัทธัสสะ, เป็นผู้มีกมลสันดาน อันระงับแล้ว,

วิทิตะเวทัสสะ, เป็นผู้มีญาณเวท อันวิทิตแล้ว,

ปุรินทะทัสสะ, เป็นผู้ทำลาย ซึ่งธานีนคร แห่งกิเลสทั้งหลาย,

สักกัสสะ, เป็นผู้เป็นจอม แห่งสัตว์ทั้งปวง,

ภะคะวะโต ตัสสะ สาวะโกหะมัส์มิ, ข้าพเจ้าเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น,

อะริยัสสะ, พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น, เป็นผู้ไปพ้นแล้ว จากข้าศึกคือกิเลส,

ภาวิตัตตัสสะ, เป็นผู้มีตน อันอบรมถึงที่สุดแล้ว,

บัตติบัตตัสสะ, เป็นผู้มีธรรมที่ควรบรรลุ อันบรรลุแล้ว,

เวยยากะระณัสสะ, เป็นผู้กระทำ ซึ่งอรรถะทั้งหลาย ให้แจ่มแจ้ง,

สะติมะโต, เป็นผู้มีสติสมบูรณ์อยู่เอง ในทุกกรณี,

วิบัสสิสสะ, เป็นผู้มีความรู้แจ้งเห็นแจ้ง เป็นปรกติ,

อะนะภิณะตัสสะ, เป็นผู้มีจิตไม่แฟบลง ด้วยอำนาจแห่งกิเลส,

โน อะปะณะตัสสะ, เป็นผู้มีจิตไม่ฟูขึ้น ด้วยอำนาจแห่งกิเลส,

อาเนชัสสะ, เป็นผู้มีจิตไม่หวั่นไหว ด้วยอำนาจแห่งกิเลส,

วะสิปปัตตัสสะ, เป็นผู้บรรลุถึง ซึ่งความมีอำนาจเหนือกิเลส,
ภะคะวะโต ตัสสะ สาวะโกหะมัส๎มิ, ข้าพเจ้าเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค,
พระองค์นั้น;

สัมมัคคะตัสสะ, พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น, เป็นผู้ไปแล้ว โดยชอบ
ญายิสสะ, เป็นผู้มีการเพ่งพินิจ ทั้งในสมาธิและปัญญา,
อะนันคะตันตะรัสสะ, เป็นผู้มีสันดาน อันกิเลสตามถึงไม่ได้แล้ว,
สุทธัสสะ, เป็นผู้หมดจดแล้ว จากสิ่งเศร้าหมองทั้งปวง,
อะสิตัสสะ, เป็นผู้อันตัณหาและทิฏฐิ อาศัยไม่ได้แล้ว
อัปปะกิตัสสะ, เป็นผู้ไม่มีความหวาดกลัว ในสิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งความกลัว
ปะวิวิตตัสสะ, เป็นผู้สงัดแล้ว จากการรบกวนแห่งกิเลสทั้งปวง,
อัคคัปปัตตัสสะ, เป็นผู้บรรลุแล้ว ซึ่งธรรมอันเลิศ,
ติณณัสสะ, เป็นผู้ข้ามแล้ว ซึ่งโอฆะกันดาร,
ตาระยันตัสสะ, เป็นผู้ยังบุคคลอื่นให้ข้ามแล้ว ซึ่งโอฆะนั้น,
ภะคะวะโต ตัสสะ สาวะโกหะมัส๎มิ, ข้าพเจ้าเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค
พระองค์นั้น;

สันตัสสะ, พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น, เป็นผู้มีสันดานสงบรำงับแล้ว,
ภูริปัญญัสสะ, เป็นผู้มีปัญญา อันหนาแน่น,
มะหาปัญญัสสะ, เป็นผู้มีปัญญา อันใหญ่หลวง,
วีตะโลภัสสะ, เป็นผู้ปราศจากแล้ว จากโลภะ,
ตะถาคะตัสสะ, เป็นผู้มีการไปและการมา เหมือนอย่างพระพุทธเจ้าทั้งหลาย,
สุคะตัสสะ, เป็นผู้ไปแล้วด้วยดี,
อัปปะฏิปุคคะลัสสะ, เป็นบุคคล ผู้ไม่มีบุคคลใดเปรียบ,

อะสะมัสสะ, เป็นบุคคล ผู้ไม่มีบุคคลใดเสมอ,

วิสาระทัสสะ, เป็นบุคคล ผู้มีญาณอันแกล้วกล้า,

นิปุณัสสะ, เป็นผู้มีปัญญาละเอียดอ่อน,

ภะคะวะโต ตัสสะ สาวะโกหะมัส์มิ, ข้าพเจ้าเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น.

ตัณหัจฉิทัสสะ, พระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น, เป็นผู้เจาะทะลุข่าย คือตัณหาเครื่องดักสัตว์,

พุทธัสสะ, เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เป็นปรกติ,

วีตะธูมัสสะ, เป็นผู้มีกิเลสดุจควันไฟ ไปปราศแล้ว,

อะนุปะลิตตัสสะ, เป็นผู้อันตัณหาและทิฐิ ไม่ฉาบทาได้อีกต่อไป,

อาหุเนยยัสสะ, เป็นผู้เป็นอาหุเนยยบุคคล ควรแก่ของที่เขานำไปบูชา,

ยักขัสสะ, เป็นผู้ที่โลกทั้งปวง ต้องบูชา,

อุตตะมะปุคคะลัสสะ, เป็นบุคคลผู้สูงสุด แห่งบุคคลทั้งหลาย,

อะตุลัสสะ, เป็นผู้มีคุณ อันไม่มีใครวัดได้,

มะหะโต, เป็นผู้เป็นมหาบุรุษ,

ยะสัคคัปปัตตัสสะ, เป็นผู้ถึงแล้ว ซึ่งความเลิศด้วยเกียรติคุณ,

ภะคะวะโต ตัสสะ สาวะโกหะมัส์มิ, ข้าพเจ้าเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระองค์นั้น.

อิติ. ดังนี้แล.

(อุปาลิวาทสูตร ม.ม. ๑๓/๗๗/๘๒.)

๒๑. บัจจเวกขณ์องค์อุโบสถศีล

(หันทะ มะยัง อุโปสะถังคะ บัจจะเวกขะณะ ปาฐัง ภะณามะ เส.)

(องค์อุโบสถที่ ๑)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย **ปาณาติปาตัง ปะหายะ,** ท่านละการฆ่าสัตว์มีชีวิตแล้ว, **ปาณาติปาตา ปะฏิวิระตา,** เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์มีชีวิตแล้ว, **นิหิตะทัณฑา นิหิตะสัตถา,** ทิ้งเครื่องทุบตีแล้ว, ทิ้งเครื่องศัสตราแล้ว, **ลัชชี ทะยาปันนา,** มีความละอายแก่บาป, ถึงพร้อมแล้วด้วยความขวนขวายเพราะกรุณา, **สัพพะปาณะภูตะหิตา-นุกัมปีโน วิหะรันติ,** เป็นผู้เฉยไม่ได้ในการเกื้อกูลแก่สัตว์มีชีวิตทั้งปวง;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **ปาณาติปาตัง ปาหายะ,** ก็ละการฆ่าสัตว์มีชีวิตแล้ว, **ปาณาติปาตา ปะฏิวิระโต** (*ระตา*), เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์มีชีวิตแล้ว, **นิหิตะทัณโฑ** (*ทัณฑา*) **นิหิตะสัตโถ** (*สัตถา*), ทิ้งเครื่องทุบตีแล้ว, ทิ้งเครื่องศัสตราแล้ว, **ลัชชี** (*ลัชชีนี*) **ทะยาปันโน** (*ปันนา*), มีความละอายแก่บาป, ถึงพร้อมแล้วด้วยความขวนขวายเพราะกรุณา, **สัพพะปาณะภูตะหิตานุกัมปี** (*กัมปีนี*) **วิหะรามิ,** เป็นผู้เฉยไม่ได้ในการเกื้อกูลแก่สัตว์มีชีวิตทั้งปวง, **อิมินาปี อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๒)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **อะทินนาทานัง ปะหายะ,** ท่านละการถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ให้แล้ว, **อะทินนาทานา ปะฏิวิระตา,** เว้นขาดจากการถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ให้แล้ว, **ทินนาทายี ทินนะปาฏิกังขี,** ถือเอาแต่สิ่งของที่เขาให้, มีความมุ่งหวังแต่สิ่งของที่เขาให้, **อะเถเนนะ สุจิภูเตนะ อัตตะนา วิหะรันติ,** มีตนเป็นคนไม่ขโมย, มีตนเป็นคนสะอาด เป็นอยู่;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **อะทินนาทานัง ปะหายะ,** ก็ละการถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ให้แล้ว, **อะทินนาทานา ปะฏิวิระโต** (*ระตา*), เว้นขาดจากการถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ให้แล้ว, **ทินนาทายี** (*ทายินี*) **ทินนะปาฏิกังขี** (*กังขินี*), ถือเอาแต่สิ่งของที่เขาให้, มีความมุ่งหวังแต่สิ่งของที่เขาให้, **อะเถเนนะ สุจิภูเตนะ อัตตะนา วิหะรามิ,** มีตนเป็นคนไม่ขโมย, มีตนเป็นคนสะอาด เป็นอยู่, **อิมินาปี อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๓)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **อะพ็รห์มะจะริยัง ปะหายะ,** ท่านละความประพฤติอันมิใช่พรหมจรรย์เสียแล้ว, **พ็รห์มะจารี อาราจารี,** เป็นผู้ประพฤติพรหมจรรย์, ประพฤติห่างไกลจากกามคุณ, **วิระตา เมถุนา คามะธัมมา,** เว้นจากการประพฤติของคนที่อยู่กันเป็นคู่, อันเป็นของสำหรับชาวบ้าน;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ **ทิวะสัง,** แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **อะพ๎รห๎มะจะริยัง** ปะหายะ, ก็ละความประพฤติอันมิใช่พรหมจรรย์เสียแล้ว, **พ๎รห๎มะจารี** (*จาริ*) **ฮาราจารี** (*จาริ*), เป็นผู้ประพฤติพรหมจรรย์, ประพฤติห่างไกลจากกามคุณ, **วิระโต** (*ระตา*) **เมถุนา คามะธัมมา,** เว้นจากการประพฤติของคนที่อยู่กันเป็นคู่, อันเป็นของสำหรับชาวบ้านเสีย, **อิมินาปี อังเคนะ** อะระหะตัง อะนุกะโรมิ, เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๔)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **มุสาวาทัง** ปะหายะ, ท่านละการพูดเท็จแล้ว, **มุสาวาทา ปะฏิวิระตา,** เว้นขาดจากการพูดเท็จแล้ว, **สัจจะวาทิโน สัจจะสันธา,** เป็นผู้พูดแต่คำจริง, ธำรงไว้ซึ่งความจริง, **เถตา ปัจจะยิกา,** เป็นผู้มีคำพูดเชื่อถือได้, เป็นผู้พูดมีเหตุผล, **อะวิสังวาทะกา โลกัสสะ,** ไม่เป็นคนลวงโลก;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ **ทิวะสัง,** แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **มุสาวาทัง** ปะหายะ, ก็ละการพูดเท็จแล้ว, **มุสาวาทา ปะฏิวิระโต** (*ระตา*), เว้นขาดจากการพูดเท็จแล้ว, **สัจจะวาที** (*วาทิ*) **สัจจะสันโธ** (*สันธา*), เป็นผู้พูดแต่คำจริง, ธำรงไว้ซึ่งความจริง, **เถโต** (*เถตา*) **ปัจจะยิโก** (*ยิกา*), เป็นผู้มีคำพูดเชื่อถือได้, เป็นผู้พูดมีเหตุผล, **อะวิสังวาทะโก** (*วาทิกา*) **โลกัสสะ,** ไม่เป็นคนลวงโลก, **อิมินาปี อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๕)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานัง ปะหายะ,** ท่านละการเสพของเมามีสุราและเมรัยเป็นต้น, อันเป็นที่ตั้งของความประมาทแล้ว, **สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา ปะฏิวิระตา,** เว้นขาดจากการเสพของเมามีสุราและเมรัย เป็นต้น, อันเป็นที่ตั้งของความประมาทแล้ว;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานัง ปะหายะ,** ก็ละการเสพของเมามีสุราและเมรัย เป็นต้น, อันเป็นที่ตั้งของความประมาทแล้ว, **สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา ปะฏิวิระโต** (*ระตา*), เว้นขาดจากการเสพของเมามีสุราและเมรัย เป็นต้น, อันเป็นที่ตั้งของความประมาทแล้ว, **อิมินาปี อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๖)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **เอกะภัตติกา,** ท่านมีอาหารวันหนึ่งเพียงหนเดียว, **รัตตูปะระตา,** งดการบริโภคในราตรี; **วิระตา วิกาละโภชะนา,** เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **เอกะภัตติโก** (*ติกา*), ก็เป็นผู้มีอาหารวันหนึ่งเพียงหนเดียว, **รัตตูปะระโต** (*ระตา*), งดการบริโภคในราตรี, **วิระโต** (*ระตา*) **วิกาละโภชะนา,** เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล, **อิมินาปี อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๗)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **นัจจะ คีตะ วาทิตะ วิสูกะ ทัสสะนะ มาลา คันธะ วิเลปะนะ ธาระณะ มัณฑะนะ วิภูสะนัฏฐานา ปะฏิวิระตา,** ท่านเป็นผู้เว้นขาดแล้ว, จากการฟ้อนรำ การขับเพลง การดนตรี, การดูการเล่นชนิดเป็นข้าศึกต่อกุศล, การทัดทรงสวมใส่ การประดับ การตกแต่งตน, ด้วยพวงมาลา ด้วยเครื่องกลิ่นและเครื่องผัดทา;

อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **นัจจะ คีตะ วาทิตะ วิสูกะ ทัสสะนะ มาลา คันธะ วิเลปะนะ ธาระณะ มัณฑะนะ วิภูสะนัฏฐานา ปะฏิวิระโต** *(ระตา)*, ก็เป็นผู้เว้นขาดแล้ว, จากการฟ้อนรำ การขับเพลง การดนตรี, การดูการเล่นชนิดเป็นข้าศึกต่อกุศล, การทัดทรงสวมใส่ การประดับ การตกแต่งตน, ด้วยพวงมาลาด้วยเครื่องกลิ่นและเครื่องผัดทา **อิมินาปี อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้, **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

(องค์อุโบสถที่ ๘)

ยาวะชีวัง อะระหันโต, จำเดิมแต่ต้นจนตลอดชีวิต, พระอรหันต์ทั้งหลาย, **อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนัง ปะหายะ,** ท่านละการนอนบนที่นอนสูง และที่นอนใหญ่แล้ว, **อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนา ปะฏิวิระตา,** เว้นขาดจากการนอนบนที่นอนสูงและที่นอนใหญ่แล้ว, **นีจะเสยยัง กัปเปนติ, มัญจะเก วา ติณะสันถะระเก วา,** ย่อมสำเร็จการนอนบนที่นอนอันต่ำ, บนเตียงน้อย, หรือบนเครื่องลาดอันทำด้วยหญ้า;

ภาคผนวก

อะหัมปีชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, แม้เราในวันนี้, ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่งนี้, **อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนัง ปะหายะ,** ก็ละการนอนบนที่นอนสูง และที่นอนใหญ่แล้ว, **อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนา ปะฏิวิระโต** *(ระตา)*, เว้นขาดจากการนอนบนที่นอนสูง และที่นอนใหญ่แล้ว, **นีจะเสยยัง กัปเปมิ, มัญจะเก วา ติณะสันถะระเก วา,** ย่อมสำเร็จการนอนบนที่นอนอันต่ำ, บนเตียงน้อย, หรือบนเครื่องลาดอันทำด้วยหญ้า, **อิมินาปี องเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ,** เราทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย, ด้วยองค์แห่งอุโบสถแม้นี้. **อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ.** และอุโบสถจักเป็นอันเราเข้าอยู่แล้ว.

....

เอวัง อุปะวุตโถ โข ภิกขะเว, อัฏฐังคะสะมันนาคะโต อุโปสะโถ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อุโบสถอันประกอบด้วยองค์แปด, ที่อริยสาวกเข้าอยู่แล้วด้วยอาการอย่างนี้, **มะหัปผะโล โหติ มะหานิสังโส,** ย่อมมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่, **มะหาชุติโก มะหาวิปผาโร,** มีความรุ่งเรืองใหญ่, มีความแผ่ไพศาลใหญ่, **อิติ.** ด้วยประการฉะนี้แล.

.... ----

หมายเหตุ :– คำในวงเล็บ เป็นคำสำหรับสตรีว่า แทนคำข้างหน้าซึ่งสำหรับบุรุษว่า.

๒๒. บทสวดมนต์แปล ธาตุบัจจเวกขณปาฐะ

(หันทะ มะยัง ธาตุปั่จจะเวกขะณะปาฐัง ภะณามะ เส.)

(ข้อว่าด้วยจีวร)

ยะถาบัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ธาตุมัตตะเมวะตัง, สิ่งเหล่านี้ที่เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติเท่านั้น, กำลังเป็นไปตามเหตุตามบัจจัยอยู่เนืองนิจ, **ยะทิทัง จีวะรัง, ตะทุปะภุญชะโก จะ ปุคคะโล,** สิ่งเหล่านี้ คือจีวร, และคนผู้ใช้สอยจีวรนั้น, **ธาตุมัตตะโก,** เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติ, **นิสสัตโต,** มิได้เป็นสัตวะอันยั่งยืน, **นิชชีโว,** มิได้เป็นชีวะอันเป็นบุรุษบุคคล, **สุญโญ,** ว่างเปล่าจากความหมายแห่งความเป็นตัวตน, **สัพพานิ ปะนะ อิมานิ จีวะรานิ อะชิคุจฉะนิยานิ,** ก็จีวรทั้งหมดนี้ ไม่เป็นของน่าเกลียดมาแต่เดิม, **อิมัง ปูติกายัง บัต์วา,** ครั้นมาถูกเข้ากับกายอันเน่าอยู่เป็นนิจนี้แล้ว, **อะติวิยะ ชิคุจฉะนิยานิ ชายันติ,** ย่อมกลายเป็นของน่าเกลียดอย่างยิ่งไปด้วยกัน.

(ข้อว่าด้วยบิณฑบาต)

ยะถาบัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ธาตุมัตตะเมวะตัง, สิ่งเหล่านี้ที่เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติเท่านั้น, กำลังเป็นไปตามเหตุตามบัจจัยอยู่เนืองนิจ, **ยะทิทัง บิณฑะปาโต, ตะทุปะภุญชะโก จะ ปุคคะโล,** สิ่งเหล่านี้คือบิณฑบาต, และคนผู้บริโภคบิณฑบาตนั้น, **ธาตุมัตตะโก,** เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติ, **นิสสัตโต,** มิได้เป็นสัตวะอันยั่งยืน, **นิชชีโว,** มิได้เป็นชีวะอันเป็นบุรุษบุคคล, **สุญโญ,** ว่างเปล่าจากความหมายแห่งความเป็นตัวตน, **สัพโพ ปะนายัง บิณฑะปาโต อะชิคุจฉะนิโย,** ก็บิณฑบาตทั้งหมดนี้ ไม่เป็นของน่าเกลียดมาแต่เดิม, **อิมัง ปูติกายัง บัต์วา,** ครั้นมาถูกเข้ากับกาย อันเน่าอยู่เป็นนิจนี้แล้ว, **อะติวิยะ ชิคุจฉะนิโย ชายะติ,** ย่อมกลายเป็นของน่าเกลียดอย่างยิ่งไปด้วยกัน.

(ข้อว่าด้วยเสนาสนะ)

ยะถาปัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ธาตุมัตตะเมวตัง, สิ่งเหล่านี้นี่เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติเท่านั้น, กำลังเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยอยู่เนืองนิจ, **ยะทิทัง เสนาสะนัง, ตะทุปะภุญชะโก จะ ปุคคะโล,** สิ่งเหล่านี้ คือเสนาสนะ, และคนผู้ใช้สอยเสนาสนะนั้น, **ธาตุมัตตะโก,** เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติ, **นิสสัตโต,** มิได้เป็นสัตวะอันยั่งยืน, **นิชชีโว,** มิได้เป็นชีวะอัน:ปันบุรุษบุคคล, **สุญโญ,** ว่างเปล่าจากความหมายแห่งความเป็นตัวตน, **สัพพานิ ปะนะ อิมานิ เสนาสะนานิ อะชิคุจฉะนิยานิ,** ก็เสนาสะนะทั้งหมดนี้ ไม่เป็นของน่าเกลียดมาแต่เดิม, **อิมัง ปูติกายัง ปัตตะวา,** ครั้นมาถูกเข้ากับกายอันเน่าอยู่เป็นนิจนี้แล้ว, **อะติวิยะ ชิคุจฉะนิยานิ ชายันติ,** ย่อมกลายเป็นของน่าเกลียดอย่างยิ่งไปด้วยกัน.

(ข้อว่าด้วยคิลานเภสัช)

ยะถาปัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ธาตุมัตตะเมวตัง, สิ่งเหล่านี้นี่เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติเท่านั้น, กำลังเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยอยู่เนืองนิจ, **ยะทิทัง คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขาโร, ตะทุปะภุญชะโก จะ ปุคคะโล,** สิ่งเหล่านี้ คือเภสัชบริขารอันเกื้อกูลแก่คนไข้, และคนผู้บริโภคเภสัชบริขารนั้น, **ธาตุมัตตะโก,** เป็นสักว่าธาตุตามธรรมชาติ, **นิสสัตโต,** มิได้เป็นสัตวะอันยั่งยืน, **นิชชีโว,** มิได้เป็นชีวะอันเป็นบุรุษบุคคล, **สุญโญ** ว่างเปล่าจากความหมายแห่งความเป็นตัวตน, **สัพโพ ปะนายัง คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขาโร อะชิคุจฉะนิโย,** ก็คิลานเภสัชบริขารทั้งหมดนี้ ไม่เป็นของน่าเกลียดมาแต่เดิม, **อิมัง ปูติกายัง ปัตวา,** ครั้นมาถูกเข้ากับกายอันเน่าอยู่เป็นนิจนี้แล้ว, **อะติวิยะ ชิคุจฉะนิโย ชายะติ,** ย่อมกลายเป็นของน่าเกลียดอย่างยิ่งไปด้วยกัน.

(บทสวดสำหรับภิกษุสามเณรทุกองค์ ใช้เตือนตนเอง)

(หันทะ มะยัง บัพพะชิตะอะภิณหะปัจจะเวกขะณะปาฐัง ภะณามะ เส.)

ทะสะ อิเม ภิกขะเว ธัมมา, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ธรรมทั้งหลาย ๑๐ ประการ เหล่านี้, มีอยู่; **บัพพะชิเตนะ อะภิณหัง ปัจจะเวกขิตัพพัง** เป็นธรรมที่บรรพชิตพึงพิจารณาโดยแจ่มชัด อยู่เนืองนิจ.

กะตะเม ทะสะ ? ธรรมทั้งหลาย ๑๐ ประการนั้น เป็นอย่างไรเล่า ?

เววัณณิยัมหิ อัชฌุปะคะโต-ติ บัพพะชิเตนะ อะภิณหัง ปัจจะเวกขิตัพพัง, คือ บรรพชิตพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, เราเป็นผู้เข้าถึงเฉพาะแล้วซึ่งวรรณะอันต่างอันพิเศษ, (มีเพศต่างจากคฤหัสถ์แล้ว, อาการกริยาใดของสมณะเราต้องทำอาการกริยานั้น ๆ), ดังนี้.

ปะระปะฏิพัทธา เม ชีวิกา-ติ บัพพะชิเตนะ อะภิณหัง ปัจจะเวกขิตัพพัง, บรรพชิตพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, การเลี้ยงชีวิตของเราเนื่องเฉพาะแล้วด้วยผู้อื่น, (เราควรทำตัวให้เขาเลี้ยงง่าย), ดังนี้.

อัญโญ เม อากัปโป กะระณีโย-ติ บัพพะชิเตนะ อะภิณหัง ปัจจะเวกขิตัพพัง, บรรพชิตพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, ระเบียบการปฏิบัติอย่างอื่น ที่เราจะต้องทำ (ให้ดียิ่งขึ้นไปกว่านี้ยัง), มีอยู่, (มิใช่เพียงเท่านี้), ดังนี้.

กัจจิ นุ โข เม อัตตา สีละโต นะ อุปะวะทะตี-ติ บัพพะชิเตนะ อะภิณหัง ปัจจะเวกขิตัพพัง, บรรพชิตพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, เมื่อกล่าวโดยศีล, เรายอมตำหนิติเตียนตนเองไม่ได้ มิใช่หรือ, ดังนี้.

กัจจิ นุ โข มัง อะนุวิจจะ วิญญู สะพ์รัห์มะจารี สีละโต นะ อุปะวะทันตี-ติ บัพพะชิเตนะ อะภิณหัง ปัจจะเวกขิตัพพัง, บรรพชิตพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, เมื่อกล่าวโดยศีล, เพื่อนสพรหมจารีที่เป็นวิญญูชน, ใคร่ครวญแล้ว, ย่อมตำหนิติเตียนเราไม่ได้ มิใช่หรือ, ดังนี้.

สัพเพหิ เม ปิเยหิ มะนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว-ติ บัพพะชิเตนะ อะภิณหัง ปัจจะเวกขิตัพพัง. บรรพชิตพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น, จักมีแก่เรา, ดังนี้.

กัมมัสสะโกม์หิ กัมมะทายาโท กัมมะโยนิ กัมมะพันธุ กัมมะ-ปะฏิสะระโณ, ยัง กัมมัง กะริสสามิ กัล์ยาณัง วา ปาปะกัง วา, ตัสสะ ทายาโท ภะวิสสามี-ติ บัพพะชิเตนะ อะภิณ์หัง บัจจะเวกขิตัพพัง, บรรพชิตพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, เราเป็นผู้มีกรรมเป็นของตน, มีกรรมที่ต้องรับผลเป็นมรดกตกทอด. มีกรรมเป็นที่กำเนิด. มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย, เราทำกรรมใดไว้ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม, เราจักเป็นผู้รับผลตกทอดแห่งกรรมนั้น, ดังนี้.

กะถัมภูตัสสะ เม รัตตินทิวา วีติปะตันตี-ติ บัพพะชิเตนะ อะภิณ์หัง บัจจะเวกขิตัพพัง, บรรพชิตพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, วันคืนล่วงไป-ล่วงไป ในเมื่อเรากำลังเป็นอยู่ในสภาพเช่นไร (บัดนี้เรากำลังทำอะไรอยู่), ดังนี้.

กัจจิ นุ โขหัง สุญญาคาเร อะภิระมามี-ติ บัพพะชิเตนะ อะภิณ์หัง บัจจะเวกขิตัพพัง, บรรพชิตพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, เราย่อมยินดีในโรงเรือนอันสงัดอยู่หรือหนอ, ดังนี้.

อัตถิ นุ โข เม อุตตะริมะนุสสะธัมมา อะละมะริยะญาณะทัสสะนะวิเสโส อะธิคะโต, โสหัง บัจฉิเม กาเล สะพ์รัห์มะจารีหิ ปุฏฐัง นะ มังกุ ภะวิสสามี-ติ บัพพะชิเตนะ อะภิณ์หัง บัจจะเวกขิตัพพัง, บรรพชิตพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, ญาณทัสนะอันวิเศษ ควรแก่พระอริยเจ้า, อันยิ่งกว่าวิสัยธรรมดาของมนุษย์, ที่เราได้บรรลุแล้ว, เพื่อเราจะไม่เป็นผู้เก้อเขิน เมื่อถูกเพื่อนสพรหมจารีด้วยกันถามในภายหลัง, มีอยู่แก่เราหรือไม่, ดังนี้.

อิเม โข ภิกขะเว ทะสะ ธัมมา, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ธรรมทั้งหลาย ๑๐ ประการ เหล่านี้แล;

บัพพะชิเตนะ อะภิณ์หัง บัจจะเวกขิตัพพา, เป็นธรรมที่บรรพชิตพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจ.

อิติ ด้วยอาการอย่างนี้แล.

—(ไตร. ล. ๒๔/๙๑/๔๘.)

(ธรรมที่พุทธบริษัทพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจ ๕ ประการ)

(หันทะ มะยัง ปัญจะอะภิณหะปัจจะเวกขะณะปาฐัง ภะณามะ เส)

๑. **ชะราธัมโมมฺ[๑]หิ ชะรัง อะนะตีโต (ตา)[๒]-ติ, อะภิณ์หัง ปัจจะเวกขิตัพพัง,** พุทธบริษัทพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, เรามีความแก่เป็นธรรมดา, จะล่วงพ้นความแก่ไปไม่ได้, ดังนี้

๒. **พะยาธิธัมโมมฺ[๑]หิ พะยาธิง อะนะตีโต (ตา)[๒]-ติ, อะภิณ์หัง ปัจจะเวกขิตัพพัง,** พุทธบริษัทพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา, จะล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปไม่ได้, ดังนี้.

๓. **มะระณะธัมโมมฺ[๑]หิ มะระณัง อะนะตีโต (ตา)[๒]-ติ, อะภิณ์หัง ปัจจะเวกขิตัพพัง,** พุทธบริษัทพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, เรามีความตายเป็นธรรมดา, จะล่วงพ้นความตายไปไม่ได้, ดังนี้.

๔. **สัพเพหิ เม ปิเยหิ มะนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว-ติ, อะภิณ์หัง ปัจจะเวกขิตัพพัง,** พุทธบริษัทพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, เราจักต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น, ดังนี้.

๕. **กัมมัสสะโกมฺหิ กัมมะทายาโท กัมมะโยนิ กัมมะพันธุ กัมมะปะฏิสะระโณ, ยัง กัมมัง กะริสสามิ กัล์ยาณัง วา ปาปะกัง วา, ตัสสะ ทายาโท ภะวิสสามี-ติ, อะภิณ์หัง ปัจจะเวกขิตัพพัง,**

พุทธบริษัทพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจว่า, เราเป็นผู้มีกรรมเป็นของตน, มีกรรมที่ต้องรับผลเป็นมรดกตกทอด, มีกรรมเป็นที่กำเนิด, มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์, มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย, เราทำกรรมใดไว้, ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม, เราจักเป็นผู้รับผลตกทอดแห่งกรรมนั้น, ดังนี้.

เอวัง อัมเหหิ อะภิณ์หัง ปัจจะเวกขิตัพพัง,

ธรรมทั้ง ๕ ประการนี้, เป็นธรรมที่พุทธบริษัทพึงพิจารณาโดยแจ่มชัดอยู่เนืองนิจ,

อิติ, ด้วยอาการอย่างนี้แล.

---

๑. "ธัมโมมฺหิ" อ่านว่า "ธัม–โมม–หิ" ๒. ในวงเล็บ (ตา) สำหรับอุบาสิกาสวด

๒๕. ปรมกัลยาณมิตตคาถา[๑]

พระพุทธเจ้าทรงเป็นยอดกัลยาณมิตร ผู้ใดอาศัยพระพุทธเจ้า (คืออริยมรรคมีองค์แปด เป็นกัลยาณมิตรแล้ว) ผู้นั้นย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

(หันทะ มะยัง ปะระมะกัลยาณะมิตตะคาถาโย ภะณามะ เส)

อานันโท ภิกขุ มัง เอตะทะโวจะ, พระอานนท์ได้กล่าวคำนี้กับพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า, **อุปัฑฒะมิทัง ภันเต พ์รัห์มะจะริยัสสะ ยะทิทัง, กัล์ยาณะมิตตะตา กัล์ยาณะสะหายะตา กัล์ยาณะสัมปะวังกะตาติ,** ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ, ความเป็นผู้มีมิตรดี, ความมีสหายดี, ความมีเพื่อนผู้แวดล้อมดี, นี้ เป็นครึ่งหนึ่งของพรหมจรรย์,

เอวัง วุตตาหัง อานันทะ ภิกขุง เอตะทะโวจัง, เมื่อพระอานนท์กล่าวอย่างนี้แล้ว, พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสกับพระอานนท์ว่า, **มา เหวัง อานันทะ,** ดูก่อนอานนท์เธออย่ากล่าวอย่างนั้น, **สะกะละเมวะ หิทัง อานันทะ พ์รัห์มะ จะริยัง ยะทิทัง, กัล์ยาณะมิตตะตา กัล์ยาณะสะหายะตา กัล์ยาณะสัมปะวังกะตาติ,** ดูก่อนอานนท์, ความเป็นผู้มีมิตรดี, ความมีสหายดี, ความมีเพื่อนผู้แวดล้อมดี, นี้ เป็นทั้งหมดทั้งสิ้นของพรหมจรรย์ทีเดียว,

เอวัง โข อานันทะ, ดูก่อนอานนท์, **ภิกขุ กัล์ยาณะมิตโต กัล์ยาณะสะหาโย กัล์ยาณะสัมปะวังโก,** ภิกษุ (พุทธบริษัท) ผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนผู้แวดล้อมดี, **อะริยัง อัฏฐังคิกัง มัคคัง ภาเวติ,** ย่อมเจริญอริยมรรคมีองค์แปด, **อะริยัง อัฏฐังคิกัง มัคคัง พะหุลีกะโรติ,** ย่อมกระทำซึ่งอริยมรรคมีองค์แปดให้มากได้ อย่างนี้แล

มะมัญหิ อานันทะ กัล์ยาณมิตตัง อาคัมมะ, ดูก่อนอานนท์, สัตว์ทั้งหลายเหล่าใด ได้อาศัยเรา (คือพระพุทธเจ้า), เป็นกัลยาณมิตรแล้ว, **ชาติธัมมา สัตตา ชาติยา ปะริมุจจันติ,** สัตว์ทั้งหลายผู้ที่มีความเกิดเป็นธรรมดา,

---

๑ ตัดทอนจาก ทุติยอัปปมาทสูตรที่ ๙ เล่มที่ ๑๕ หน้า ๑๒๗ ข้อ ๓๘๒—๓๘๓

ย่อมหลุดพ้นจากความเกิดได้, **ชะราธัมมา สัตตา ชะรายะ ปะริมุจจันติ,** สัตว์ทั้งหลายผู้ที่มีความแก่เป็นธรรมดา, ย่อมหลุดพ้นจากความแก่ได้, **พะยาธิธัมมา สัตตา พะยาธิโต ปะริมุจจันติ,** สัตว์ทั้งหลายผู้ที่มีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา, ย่อมหลุดพ้นจากความเจ็บไข้ได้, **มะระณาธัมมา สัตตา มะระเณนะ ปะริมุจจันติ,** สัตว์ทั้งหลายผู้ที่มีความตายเป็นธรรมดา, ย่อมหลุดพ้นจากความตายได้, **โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสะธัมมา สัตตา โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาเสหิ ปะริมุจจันตีติ,** สัตว์ทั้งหลายผู้ที่มีความโศก, ความร่ำไรรำพัน, ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ, ความคับแค้นใจเป็นธรรมดา, ย่อมหลุดพ้นจากความโศก, ความร่ำไรรำพัน, ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจได้ดังนี้.

เพราะฉะนั้น ผู้ใดอาศัยพระพุทธเจ้าเป็นกัลยาณมิตรแล้ว, ย่อมเจริญอริยมรรคมีองค์แปด, ย่อมกระทำให้มากซึ่งอริยมรรคมีองค์แปด, ด้วยเหตุนี้ผู้นั้นย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ อิติ. ด้วยอาการอย่างนี้แล.

(บทสวดอริยมรรคมีองค์แปด มีอยู่ในหนังสือสวดมนต์หน้าที่ ๔๘)

เห็นพระพุทธเจ้าคือเห็นปฏิจจสมุปบาท

[๑]**โย ธมฺมํ ปสฺสติ โส มํ ปสฺสติ,** ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าย่อมเห็นเราตถาคต, **โย มํ ปสฺสติ โส ธมฺมํ ปสฺสติ,** ผู้ใดเห็นเราตถาคต ผู้นั้นชื่อว่าย่อมเห็นธรรม,

[๒]**โย ธมฺมํ ปสฺสติ โส ปฏิจจสมุปฺปาทํ ปสฺสติ,** ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าย่อมเห็นปฏิจจสมุปบาท, **โย ปฏิจจสมุปฺปาทํ ปสฺสติ โส ธมฺมํ ปสฺสติ,** ผู้ใดเห็นปฏิจจสมุปบาท ผู้นั้นย่อมเห็นธรรม,

เพราะฉะนั้น การเห็นพระพุทธเจ้า คือการเห็นปฏิจจสมุปบาท, คือเห็นการเกิดขึ้นของความทุกข์, และการดับไม่เหลือของความทุกข์ในขณะจิตหนึ่ง ๆ

(บทสวดปฏิจจสมุปบาทมีอยู่ในหนังสือสวดมนต์หน้าที่ ๗๗)

---

๑. วักกลิกสูตร ๑๗/๑๒๙, ๒. มูลปัณณาสก ๑๒/๑๔๖/๒๔๙

ภาค ๓ พระอภิธรรม

พระอภิธรรม ๗ บท*

(หันทะ มะยัง สัตตาภิธัมมะปะกะเณสุ ปุพพะภาคะ กะถาโย ภะณามะ เส)

๑. พระสังคิณี

กุสะลา ธัมมา, ธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศล, ให้ผลเป็นความสุข,
อะกุสะลา ธัมมา, ธรรมทั้งหลายที่เป็นอกุศล, ให้ผลเป็นความทุกข์,
อัพยากะตา ธัมมา, ธรรมทั้งหลายที่เป็นอัพยากฤต, เป็นจิตกลาง ๆ อยู่,
กะตะเม ธัมมา กุสะลา, ธรรมเหล่าไหนเป็นกุศล,
ยัส์มิง สะมะเย, ในสมัยใด,
กามาวะจะรัง กุสะลัง จิตตัง อุปบันนัง โหติโสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง,
กามาวจรกุศลจิตที่ร่วมด้วยโสมนัส, คือความยินดี, ประกอบด้วยญาน คือปัญญาเกิดขึ้น ปรารภอารมณ์ใด ๆ,
รูปารัมมะนัง วา, จะเป็นรูปารมณ์, คือยินดีในรูปเป็นอารมณ์ก็ดี,
สัททารัมมะนัง วา, จะเป็นสัททารมณ์, คือยินดีในเสียงเป็นอารมณ์ก็ดี,
คันธารัมมะนัง วา, จะเป็นคันธารมณ์, คือยินดีในกลิ่นเป็นอารมณ์ก็ดี,
ระสารัมมะนัง วา, จะเป็นรสารมณ์, คือยินดีในรสเป็นอารมณ์ก็ดี,
โผฏฐัพพารัมมะนัง วา, จะเป็นโผฏฐัพพารมณ์, คือยินดีในสิ่งที่กระทบถูกต้องกายเป็นอารมณ์ก็ดี,
ธัมมารัมมะนัง วา ยัง ยัง วา ปะนารัพภะ, จะเป็นธรรมารมณ์, คือยินดีในธรรมเป็นอารมณ์ก็ดี,

---

*ภาคพระอภิธรรม มีผู้แปลไว้ก่อน อาจารย์วศิน อินทสระ เมตตาตรวจทานให้มีมาในพระไตรปิฎก เล่มที่ ๓๔ ถึง ๔๕ (ผู้รวบรวมได้แก้ไขบทแปลใหม่บางส่วน)

ตัสมิง สะมะเย ผัสโส โหติ, อะวิกเขโป โหติ, เย วา ปะนะ ตัสมิง สะมะเย, อัญเญปี อัตถิ ปะฏิจจะสะมุปปันนา อะรูปิโน ธัมมา,

ในสมัยนั้นผัสสะและความไม่ฟุ้งซ่านย่อมมี, อีกอย่างหนึ่ง ในสมัยนั้น ธรรมเหล่าใด, แม้อื่นมีอยู่เป็นธรรมที่ไม่มีรูป, อาศัยกันและกันเกิดขึ้น,

อิเม ธัมมา กุสะลา, ธรรมเหล่านี้เป็นกุศล, ให้ผลเป็นความสุข

๒. พระวิภังค์

บัญจักขันธา, ขันธ์ห้าคือส่วนประกอบห้าอย่างที่รวมเข้าเป็นตัวชีวิต ได้แก่,

รูปักขันโธ, รูปขันธ์คือส่วนที่เป็นรูปภายนอกและภายในคือร่างกายนี้, ประกอบด้วยธาตุ ๔,

เวทะนากขันโธ, เวทนาขันธ์คือความรู้สึกเสวยอารมณ์ ที่เป็นสุข เป็นทุกข์ หรือเฉยๆ

สัญญากขันโธ, สัญญาขันธ์คือความจำได้หมายรู้ในอารมณ์ ๖.

สังขารักขันโธ, สังขารขันธ์คือความคิดที่ปรุงแต่งจิตให้ดีหรือชั่วหรือเป็นกลางๆ

วิญญาณักขันโธ, วิญญาณขันธ์คือความรู้แจ้งในอารมณ์ ทางอายตนะทั้ง ๖,

ตัตถะ กะตะโม รูปักขันโธ, บรรดาขันธ์ทั้งหมดรูปขันธ์เป็นอย่างไร,

ยังกิญจิ รูปัง, รูปอย่างใดอย่างหนึ่ง,

อะตีตานาคะตะปัจจุปปันนัง, ที่เป็นอดีต อนาคต และปัจจุบัน,

อัชฌัตตัง วา, ภายในก็ตาม,

พะหิทธา วา, ภายนอกก็ตาม,

โอฬาริกัง วา สุขุมัง วา, หยาบก็ตาม ละเอียดก็ตาม,

หีนัง วา ปะณีตัง วา, เลวก็ตาม ประณีตก็ตาม,

ยัง ทูเร วา สันติเก วา, อยู่ไกลก็ตาม อยู่ใกล้ก็ตาม,

สัพพัมปิ รูปัง เอกะชาลัง อะภิสัญญูหิตวา อะภิสังขิปิตวา, ย่นกล่าวรวมกัน,

อะยัง วุจจะติ รูปักขันโธ, เรียกว่ารูปขันธ์,

๓. พระธาตุกถา

สังคะโห อะสังคะโห, การสงเคราะห์ การไม่สงเคราะห์ คือ,
สังคะหิเตนะ อะสังคะหิตัง, สิ่งที่ไม่สงเคราะห์เข้ากับสิ่งที่สงเคราะห์แล้ว,
อะสังคะหิเตนะ สังคะหิตัง, สิ่งที่สงเคราะห์เข้ากับสิ่งสงเคราะห์ไม่ได้,
สังคะหิเตนะ สังคะหิตัง, สิ่งที่สงเคราะห์เข้ากับสิ่งที่สงเคราะห์ได้,
อะสังคะหิเตนะ อะสังคะหิตัง, สิ่งที่ไม่สงเคราะห์เข้ากับสิ่งที่สงเคราะห์ไม่ได้,
สัมปะโยโค วิปปะโยโค, การอยู่ด้วยกัน การพลัดพราก คือ,
สัมปะยุตเตนะ วิปปะยุตตัง, การพลัดพรากจากสิ่งที่อยู่ด้วยกัน,
วิปปะยุตเตนะ สัมปะยุตตัง, การอยู่ร่วมกับสิ่งที่พลัดพรากไป,
อะสังคะหิตัง, จัดเป็นสิ่งที่สงเคราะห์ไม่ได้,

๔. พระปุคคลบัญญัติ

ฉะปัญญัตติโย, บัญญัติ ๖ ประการ, อันบัณฑิตผู้รู้พึงบัญญัติขึ้น คือ,
ขันธะปัญญัตติ, การบัญญัติธรรมที่เป็นหมวดหมู่กันเรียกว่าขันธ์ มี ๕,
อายะตะนะปัญญัตติ, การบัญญัติธรรมอันเป็นบ่อเกิด (แห่งทุกข์และไม่ทุกข์), เรียกว่าอายตนะ มี ๑๒,
ธาตุปัญญัตติ, การบัญญัติธรรมที่ทรงตัวอยู่เรียกว่าธาตุ มี ๑๘,
สัจจะปัญญัตติ, การบัญญัติธรรมที่เป็นของจริงเรียกว่าสัจจะ มี ๔, คือ อริยสัจจ์ ๔,
อินท์ริยะปัญญัตติ, การบัญญัติธรรมที่เป็นใหญ่เรียกว่าอินทรีย์ มี ๒๒,
ปุคคะละปัญญัตติ, การบัญญัติจำพวกบุคคลของบุคคลทั้งหลาย,
กิตตาวะตา ปุคคะลานัง ปุคคะละปัญญัตติ, บุคคลบัญญัติของบุคคลมีเท่าไร,
สะมะยะวิมุตโต อะสะมะยะวิมุตโต, ผู้พ้นในกาลบางคราว,ผู้พ้นอย่างเด็ดขาด,
กุปปะธัมโม อะกุปปะธัมโม, ผู้มีธรรมที่กำเริบได้, ผู้มีธรรมที่กำเริบไม่ได้,

ปะริหานะธัมโม อะปะริหานะธัมโม, ผู้มีธรรมที่เสื่อมได้, ผู้มีธรรมที่เสื่อมไม่ได้,
เจตะนาภัพโพ อะนุรักขะนาภัพโพ, ผู้มีธรรมที่ควรแก่เจตนา, ผู้มีธรรมที่ควรแก่การรักษา,
ปุถุชชะโน โคตระภู, ผู้เป็นปุถุชน ผู้ครอบโคตร,
ภะยูปะระโต อะภะยูปะระโต, ผู้เว้นชั่วเพราะกลัว, ผู้เว้นชั่วไม่ใช่เพราะกลัว,
ภัพพาคะมะโน อะภัพพาคะมะโน, ผู้ควรแก่มรรคผลนิพพาน, ผู้ไม่ควรแก่มรรคผลนิพพาน,
นิยะโต อะนิยะโต, ผู้เที่ยง ผู้ไม่เที่ยง,
ปะฏิบันนะโก ผะเลฏฐิโต, ผู้ปฏิบัติอริยมรรค, ผู้ตั้งอยู่ในอริยผล,
อะระหา อะระหัตตายะ ปะฏิบันโน, ผู้เป็นพระอรหันต์, ผู้ปฏิบัติเพื่อเป็นพระอรหันต์,

๕. พระกถาวัตถุ

ปุคคะโล อุปะลัพภะติ สัจฉิกัตถะปะระมัตเถนาติ, ค้นหาบุคคลไม่ได้โดยปรมัตถ์, คือความหมายอันแท้จริงหรือ ?, อามันตา, ถูกแล้ว,

โย สัจฉิกัตโถ ปะระมัตโถ, ตะโต โส ปุคคะโล อุปะลัพภะติ, สัจฉิกัตถะปะระมัตเถนาติ,

ปรมัตถ์ คือความหมายอันแท้จริงอันใดมีอยู่, ค้นหาบุคคลนั้นไม่ได้โดยปรมัตถ์, คือโดยความหมายอันแท้จริงอันนั้นหรือ ?

นะ เหวัง วัตตัพเพ, ท่านไม่ควรกล่าวอย่างนั้น,

อาชานาหิ นิคคะหัง หันทะ ปุคคะโล อุปะลัพภะติ, สัจฉิกัตถะปะระมัตเถนะ เตนะ วะตะ เร วัตตัพเพ, โย สัจฉิกัตโถ ปะระมัตโถ ตะโต โส ปุคคะโล อุปะลัพภะติ สัจฉิกัตถะปะระมัตเถนาติ มิจฉา,

ท่านจงรู้นิคหะ (การข่ม ปราม) เถิด, ถ้าท่านค้นหาบุคคลไม่ได้ โดยปรมัตถ์, คือโดยความหมายอันแท้จริงแล้ว, ท่านก็ควรกล่าวด้วยเหตุนั้นว่าปรมัตถ์,

คือความหมายอันแท้จริงอันใดมีอยู่, เราค้นหาบุคคลนั้นไม่ได้โดยปรมัตถ์; คือโดยความหมายอันแท้จริงนั้น, คำตอบของท่านที่ว่าปรมัตถ์ คือความหมายอันแท้จริงอันใดมีอยู่, เราค้นหาบุคคลนั้นไม่ได้ โดยปรมัตถ์, คือโดยความหมายอันแท้จริงอันนั้นจึงผิด,

๖. พระยมก

เย เกจิ สุสะลา ธัมมา,	ธรรมบางเหล่าเป็นกุศล,
สัพเพ เต กุสะละมูลา,	ธรรมเหล่านั้นทั้งหมดมีกุศลเป็นมูล,
เย วา ปะนะ กุสะละมูลา,	อีกอย่างหนึ่งธรรมเหล่าใด มีกุศลเป็นมูล,
สัพเพ เต ธัมมา กุสะลา,	ธรรมเหล่านั้นทั้งหมดก็เป็นกุศล,
เย เกจิ กุสะลา ธัมมา,	ธรรมบางเหล่าเป็นกุศล,
สัพเพ เต กุสะละมูเลนะ-เอกะมูลา,	ธรรมเหล่านั้น ทั้งหมดมีมูลอันเดียวกับธรรมที่มีกุศลเป็นมูล,
เย วา ปะนะ กุสะละมูเลนะ-เอกะมูลา,	อีกอย่างหนึ่งธรรมเหล่าใดมีมูลอันเดียวกับธรรมที่มีกุศล เป็นมูล,
สัพเพ เต ธัมมากุสะลา,	ธรรมเหล่านั้นทั้งหมดเป็นกุศล.

๗. พระมหาปัฏฐาน

เหตุปัจจะโย,	ธรรมที่มีเหตุเป็นปัจจัย,
อารัมมะณะปัจจะโย,	ธรรมที่มีอารมณ์เป็นปัจจัย,
อะธิปะติปัจจะโย,	ธรรมที่มีอธิบดีเป็นปัจจัย,
อะนันตะระปัจจะโย,	ธรรมที่มีปัจจัยไม่มีอะไรคั่นในระหว่าง,
สะมะนันตะระปัจจะโย,	ธรรมที่มีปัจจัยมีที่สุดเสมอกัน,
สะหะชาตะปัจจะโย,	ธรรมที่เกิดพร้อมกับปัจจัย,

อัญญะมัญญะปัจจะโย,	ธรรมที่เป็นปัจจัยของกันและกัน,
นิสสะยะปัจจะโย,	ธรรมที่มีนิสัยเป็นปัจจัย,
อุปะนิสสะยะปัจจะโย,	ธรรมที่มีอุปนิสัยเป็นปัจจัย,
ปุเรชาตะปัจจะโย,	ธรรมที่มีการเกิดก่อนเป็นปัจจัย,
ปัจฉาชาตะปัจจะโย,	ธรรมที่มีการเกิดภายหลังเป็นปัจจัย,
อาเสวะนะปัจจะโย,	ธรรมที่มีการเสพเป็นปัจจัย,
กัมมะปัจจะโย,	ธรรมที่มีกรรมเป็นปัจจัย,
วิปากะปัจจะโย,	ธรรมที่มีวิบากเป็นปัจจัย
อาหาระปัจจะโย,	ธรรมที่มีอาหารเป็นปัจจัย,
อินท์ริยะปัจจะโย,	ธรรมที่มีอินทรีย์เป็นปัจจัย,
ฌานะปัจจะโย,	ธรรมที่มีฌานเป็นปัจจัย,
มัคคะปัจจะโย,	ธรรมที่มีมรรคเป็นปัจจัย,
สัมปะยุตตะปัจจะโย,	ธรรมที่มีการประกอบเป็นปัจจัย,
วิปปะยุตตะปัจจะโย,	ธรรมที่ไม่มีการประกอบเป็นปัจจัย,
อัตถิปัจจะโย,	ธรรมที่มีปัจจัย,
นัตถิปัจจะโย,	ธรรมที่ไม่มีปัจจัย,
วิคะตะปัจจะโย,	ธรรมที่มีการอยู่ปราศจากเป็นปัจจัย,
อะวิคะตะปัจจะโย,	ธรรมที่มีการอยู่ไม่ปราศจากเป็นปัจจัย.

๘. บังสกุลตาย

อะนิจจา วะตะ สังขารา,	สังขารนี้ไม่เที่ยงหนอ.
อุปปาทะวะยะธัมมิโน.	ซึ่งมีการเกิดขึ้นแล้วย่อมเสื่อมไปเป็นธรรมดา,
อุปปัชชิตตะวานิรุชฌันติ,	เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป,
เตสัง วูปะสะโม สุโข,	ความเข้าไปสงบระงับแห่งสังขาร, คือความคิดปรุงแต่งนี้เสียได้, ย่อมเป็นสุข ดังนี้.

๙. ธัมมะสังคิณีมาติกา

(หันทะ มะยัง ธัมมะสังคิณีมาติกะคาถาโย ภะณามะ เส)

(อันว่าธรรมนั้น)

กุสะลา ธัมมา ธรรมที่เป็นกุศล ก็มี

อะกุสะลา ธัมมา ธรรมที่เป็นอกุศล ก็มี

อัพย๎ากะตา ธัมมา ธรรมไม่เป็นทั้งกุศลและอกุศล ก็มี

สุขายะ เวทะนายะ สัมปะยุตตา ธัมมา ธรรมที่ประกอบด้วยความรู้สึกเป็นสุข ก็มี

ทุกขายะ เวทะนายะ สัมปะยุตตา ธัมมา ธรรมที่ประกอบด้วยความรู้สึกเป็นทุกข์ ก็มี

อะทุกขะมะสุขายะ เวทะนายะ สัมปะยุตตา ธัมมา ธรรมที่ประกอบด้วยความรู้สึกไม่สุขไม่ทุกข์ ก็มี

วิปากา ธัมมา ธรรมที่เป็นผล ก็มี

วิปากะธัมมะ ธัมมา ธรรมที่เป็นเหตุแห่งผล ก็มี

เนวะวิปากะนะวิปากะธัมมะ ธัมมา ธรรมที่ทั้งไม่เป็นผล และไม่เป็นเหตุแห่งผล ก็มี

อุปาทินนุปาทานิยา ธัมมา ธรรมที่ถูกยึดมั่น และเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น ก็มี

อะนุปาทินนุปาทานิยา ธัมมา ธรรมที่ไม่ถูกยึดมั่น แต่เป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น ก็มี

อะนุปาทินนานุปาทานิยา ธัมมา ธรรมที่ทั้งไม่ถูกยึดมั่น และไม่เป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น ก็มี

สังกิลิฏฐะสังกิเลสิกา ธัมมา ธรรมที่เศร้าหมอง และเป็นที่ตั้งแห่งความเศร้าหมองได้ ก็มี

อะสังกิลิฏฐะสังกิเลสิกา ธัมมา ธรรมที่ไม่เศร้าหมอง แต่เป็นที่ตั้งแห่งความเศร้าหมองได้ ก็มี

อะสังกิลิฏฐาสังกิเลสิกา ธัมมา ธรรมที่ทั้งไม่เศร้าหมอง และไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเศร้าหมองได้ ก็มี

สะวิตักกะสะวิจารา ธัมมา ธรรมที่มีวิตก คือความตรึก และมีวิจาร คือความตรอง ก็มี

อะวิตักกะ วิจาระมัตตา ธัมมา ธรรมที่ไม่มีวิตก มีแต่วิจาร ก็มี

อะวิตักกาวิจารา ธัมมา ธรรมที่ไม่มีทั้งวิตก และวิจารก็มี

ปีติสะหะคะตา ธัมมา ธรรมที่เป็นไปพร้อมกับความเอิบอิ่มใจ ก็มี

สุขะสะหะคะตา ธัมมา ธรรมที่เป็นไปพร้อมกับความสุข ก็มี

อุเปกขาสะหะคะตา ธัมมา ธรรมที่เป็นไปพร้อมกับความวางเฉย ก็มี

ทัสสะเนนะปะหาตัพพา ธัมมา ธรรมที่พึงละด้วยทัศนะ (การเห็น) ก็มี

ภาวะนายะ ปะหาตัพพา ธัมมา ธรรมที่พึงละด้วยภาวนา ก็มี

เนวะ ทัสสะเนนะ นะ ภาวะนายะ ปะหาตัพพา ธัมมา ธรรมที่ละไม่ได้ ทั้งด้วยทัศนะ (การเห็น) และด้วยภาวนา ก็มี

ทัสสะเนนะ ปะหาตัพพะเหตุกา ธัมมา ธรรมมีสาเหตุที่พึงละด้วยทัศนะ (การเห็น) ก็มี

ภาวะนายะ ปะหาตัพพะเหตุกา ธัมมา ธรรมมีสาเหตุที่พึงละด้วยภาวนา ก็มี

เนวะ ทัสสะเนนะ นะ ภาวะนายะ ปะหาตัพพะเหตุกา ธัมมา ธรรมมีสาเหตุที่ละมิได้ด้วยทัศนะ (การเห็น) และมิได้ด้วยภาวนา ก็มี

อาจะยะคามิโน ธัมมา ธรรมที่นำไปสู่การสั่งสม ก็มี

อะปะจะยะคามิโน ธัมมา ธรรมที่นำไปสู่ความปราศจากการสั่งสม ก็มี

เนวาจะยะคามิโน นาปะจะยะคามิโน ธัมมา ธรรมที่ไม่นำไปทั้งสู่การสั่งสม และสู่ความปราศจากการสั่งสม ก็มี

เสกขา ธัมมา	ธรรมที่เป็นของอริยบุคคล ผู้ยังต้องศึกษาอยู่ ก็มี
อะเสกขา ธัมมา	ธรรมที่เป็นของผู้บรรลุอรหัตผล ซึ่งไม่ต้องศึกษาแล้ว ก็มี
เนวะเสกขา นาเสกขา ธัมมา	ธรรมที่ไม่เป็นทั้งของผู้ยังต้องศึกษาและผู้ไม่ต้องศึกษา ก็มี
ปะริตตา ธัมมา	ธรรมที่ยังเล็กน้อย ก็มี
มะหัคคะตา ธัมมา	ธรรมที่ถึงภาวะใหญ่แล้ว ก็มี
อัปปะมาณา ธัมมา	ธรรมที่ประมาณมิได้ ก็มี
ปะริตตารัมมะณา ธัมมา	ธรรมที่มีสภาวะที่ยังเล็กน้อยเป็นอารมณ์ ก็มี
มะหัคคะตารัมมะณา ธัมมา	ธรรมที่มีสภาวะที่ถึงภาวะใหญ่แล้วเป็นอารมณ์ ก็มี
อัปปะมาณารัมมะณา ธัมมา	ธรรมที่มีสภาวะอันประมาณมิได้เป็นอารมณ์ ก็มี
หีนา ธัมมา	ธรรมอย่างทราม ก็มี
มัชฌิมา ธัมมา	ธรรมอย่างเป็นกลาง ก็มี
ปะณีตา ธัมมา	ธรรมอย่างประณีต ก็มี
มิจฉัตตะนิยะตา ธัมมา	ธรรมที่แน่นอนฝ่ายผิด ก็มี
สัมมัตตะนิยะตา ธัมมา	ธรรมที่แน่นอนฝ่ายถูก ก็มี
อะนิยะตา ธัมมา	ธรรมที่ไม่แน่นอน ก็มี
มัคคารัมมะณา ธัมมา	ธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์ ก็มี
มัคคะเหตุกา ธัมมา	ธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุ ก็มี
มัคคาธิปะติโน ธัมมา	ธรรมที่มีมรรคเป็นประธาน ก็มี
อุปปันนา ธัมมา	ธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ก็มี
อะนุปปันนา ธัมมา	ธรรมที่ไม่เกิดขึ้นแล้ว ก็มี
อุปปาทิโน ธัมมา	ธรรมที่จักเกิดขึ้น ก็มี

อะตีตา ธัมมา ธรรมที่เป็นอดีตก็มี

อะนาคะตา ธัมมา ธรรมที่เป็นอนาคต ก็มี

ปัจจุปบันนา ธัมมา ธรรมที่เป็นปัจจุบัน ก็มี

อะตีตารัมมะณา ธัมมา ธรรมที่มีอดีตเป็นอารมณ์ ก็มี

อะนาคะตารัมมะณา ธัมมา ธรรมที่มีอนาคตเป็นอารมณ์ ก็มี

ปัจจุปบันนารัมมะณา ธัมมา ธรรมที่มีปัจจุบันเป็นอารมณ์ ก็มี

อัชฌัตตา ธัมมา ธรรมภายใน ก็มี

พะหิทธา ธัมมา ธรรมภายนอก ก็มี

อัชฌัตตะพะหิทธา ธัมมา ธรรมทั้งภายในและภายนอก ก็มี

อัชฌัตตารัมมะณา ธัมมา ธรรมมีสภาวะภายในเป็นอารมณ์ ก็มี

พะหิทธารัมมะณา ธัมมา ธรรมมีสภาวะภายนอกเป็นอารมณ์ ก็มี

อัชฌัตตะพะหิทธารัมมะณา ธัมมา ธรรมมีสภาวะทั้งภายใน และภายนอกเป็นอารมณ์ ก็มี

สะนิทัสสะนะสัปปะฏิฆา ธัมมา ธรรมที่เห็นได้และกระทบได้ ก็มี

อะนิทัสสะนะสัปปะฏิฆา ธัมมา ธรรมที่เห็นไม่ได้ แต่กระทบได้ ก็มี

อะนิทัสสะนาปปะฏิฆา ธัมมา ธรรมทั้งที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้ ก็มี

ภาค ๔ มนต์พิธี

๑. นมการสิทธิคาถา

๑. **โย จักขุมา โมหะมาลาปะกัฏโฐ** ท่านพระองค์ใด, มีพระปัญญาจักษุขจัดมลทิน คือโมหะเสียแล้ว, **สามังวะ พุทโธ สุคะโต วิมุตโต** ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าโดยลำพังพระองค์เอง, เสด็จไปดีพ้นไปแล้ว, **มารัสสะ ปาสา วินิโมจะยันโต ปาเปสิ เขมัง ชะนะตัง วิเนยยัง** ทรงเปลื้องชุมนุมชนอันเป็นเวไนยจากบ่วงแห่งมาร, นำให้ถึงความเกษม, **พุทธัง วะรันตัง สิระสา นะมามิ** ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายนมัสการ, พระพุทธเจ้าผู้บวรพระองค์นั้น, **โลกัสสะ นาถัญจะ วินายะกัญจะ** ผู้เป็นนาถะแลเป็นผู้นำแห่งโลก, **ตันเตชะสา เต ชะยะสิทธิ โหตุ,** ด้วยเดชพระพุทธเจ้านั้น, ขอความสำเร็จแห่งชัยชนะจงมีแก่ท่าน, **สัพพันตะรายา จะ วินาสะเมนตุ** แลขออันตรายทั้งมวล จงถึงความพินาศ.

๒. **ธัมโม ธะโช โย วิยะ ตัสสะ สัตถุ** พระธรรมเจ้าใด,เป็นดุจธงชัยแห่งพระศาสดาพระองค์นั้น, **ทัสเสสิ โลกัสสะ วิสุทธิมัคคัง** สำแดงทางแห่งความบริสุทธิ์แก่โลก, **นิยยานิโก ธัมมะธะรัสสะธารี** เป็นคุณอันนำยุคเข็ญคุ้มครองชนผู้ทรงธรรม **สาตาวะโห สันติกะโร สุจิณโณ** ประพฤติดีแล้วนำความสุขมาทำความสงบ, **ธัมมัง วะรันตัง สิระสา นะมามิ** ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายนมัสการพระธรรมอันบวรนั้น, **โมหัปปะทาลัง อุปะสันตะทาหัง** อันทำลายโมหะระงับความเร่าร้อน, **ตันเตชะสา เต ชะยะสิทธิ โหตุ** ด้วยเดชพระธรรมเจ้านั้น, ขอความสำเร็จแห่งชัยชนะ จงมีแก่ท่าน **สัพพันตะรายา จะ วินาสะเมนตุ** แลขออันตรายทั้งมวล จงถึงความพินาศ.

๓. **สัทธัมมะเสนาสุคะตานุโค โย** พระสงฆ์เจ้าใด, เป็นเสนาประกาศพระสัทธรรม, ดำเนินตามพระศาสดาผู้เสด็จดีแล้ว, (คือมีสมานฉันท์ในการประกาศพระศาสนา), **โลกัสสะ ปาปูปะกิเลสะเชตา** ผจญเสียซึ่งอุปกิเลส

อันลามกของโลก, (คือปราบความชั่วลามกของชุมนุมชนด้วยสั่งสอนให้ละเสีย), **สันโต สะยัง สันตินิโยชะโก** จะ เป็นผู้สงบเองด้วย, ประกอบผู้อื่นไว้ในความสงบด้วย, **สะวากขาตะธัมมัง วิทิตัง กะโรติ** ย่อมทำพระธรรมอันพระศาสดาตรัสดีแล้ว, ให้มีผู้รู้ตาม, **สังฆัง วะรันตัง สิระสา นะมามิ** ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายนมัสการ, พระสงฆ์เจ้าผู้บวรนั้น **พุทธานุพุทธัง สะมะสีละทิฏฐิง** ผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้า, มีศีลและทิฏฐิเสมอกัน, **ตันเตชะสา เต ชะยะสิทธิโหตุ** ด้วยเดชพระสงฆ์เจ้านั้น, ขอความสำเร็จแห่งชัยชนะจงมีแก่ท่าน, **สัพพันตะรายา จะ วินาสะเมนตุ** แลขออันตรายทั้งมวลจงถึงความพินาศเทอญ.

๒. นโมการัฏฐกคาถา

นะโม อะระหะโต สัมมา สัมพุทธัสสะ มหาสิโน

ขอนอบน้อม แด่พระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า,ผู้แสวงหาซึ่งประโยชน์อันใหญ่

นะโม อุตตะมะธัมมัสสะ สะวากขาตัสสะ เตนิธะ

ขอนอบน้อม แด่พระธรรมอันสูงสุดในพระศาสนานี้, ที่พระองค์ตรัสดีแล้ว

นะโม มะหาสังฆัสสาปิ วิสุทธะสีละทิฏฐิโน

ขอนอบน้อม แด่พระสงฆ์หมู่ใหญ่, ผู้มีศีลและทิฏฐิอันหมดจด

นะโม โอมาตะยารัทธัสสะ ระตะนัตตะยัสสะ สาธุกัง

การนอบน้อม แด่พระรัตนตรัยที่ปรารภแล้วว่าโอม, (คือ อะ.อุ.มะ.) ดังนี้, ให้สำเร็จประโยชน์

นะโม โอมะกาตีตัสสะ ตัสสะ วัตถุตะยัสสะปิ

ขอนอบน้อม แม้แด่หมวดวัตถุ ๓, อันล่วงพ้นโทษต่ำช้านั้น

นะโม การัปปะภาเวนะ วิคัจฉันตุ อุปัททะวา

ด้วยความประกาศ การกระทำความนอบน้อม, อุปัทวะทั้งหลายจงปราศจากไป

นะโม การานุภาเวนะ สุวัตถิ โหตุ สัพพะทา

ขอความสวัสดีจงมีทุกเมื่อ

นะโม การัสสะ เตชะนะ วิธิมหิ โหมิ เตชะวา

ด้วยเดช แห่งการกระทำความนอบน้อม, เราจงเป็นผู้มีเดชในมงคลพิธีเถิด

๓. มงคลสูตร

(หันทะ มะยัง มังคะละสุตตะปาฐัง ภะณามะ เส)

พะหู เทวา มะนุสสา จะ มังคะลานิ อะจินตะยุง, อากังขะมานา โสตถานัง พ๎รูหิ มังคะละมุตตะมัง, เทวดาองค์หนึ่งได้กราบทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า, หมู่เทวดาและมนุษย์มากหลาย, มุ่งหมายความเจริญก้าวหน้า, ได้คิดถึงเรื่องมงคลแล้ว, ขอพระองค์ทรงบอกทางมงคลอันสูงสุดเถิด, สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสตอบดังนี้ว่า :-

อะเสวะนา จะ พาลานัง, การไม่คบคนพาล, **บัณฑิตานัญจะ เสวะนา,** การคบบัณฑิต, **ปูชา จะ ปูชะนียานัง,** การบูชาต่อบุคคลที่ควรบูชา, **เอตัมมังคะละมุตตะมัง,** กิจสามอย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

ปะฏิรูปะเทสะวาโส จะ, การอยู่ในประเทศอันสมควร, **ปุพเพ จะ กะตะปุญญะตา,** การเป็นผู้มีบุญได้ทำไว้ก่อนแล้ว, **อัตตะสัมมาปะณิธิ จะ,** การตั้งตนไว้ชอบ, **เอตัมมังคะละมุตตะมัง,** กิจสามอย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

พาหุสัจจัญจะ, การเป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก, **สิปปัญจะ,** การมีศิลปวิทยา, **วินะโย จะ สุสิกขิโต,** วินัยที่ศึกษาดีแล้ว, **สุภาสิตา จะ ยา วาจา,** วาจาที่เป็นสุภาษิต, **เอตัมมังคะละมุตตะมัง,** กิจสี่อย่างนี้เป็นมงคลอันสูงสุด,

มาตาปิตุอุปัฏฐานัง, การบำรุงเลี้ยงมารดาบิดา, **ปุตตะทารัสสะ สังคะโห,** การสงเคราะห์บุตรและภรรยา, **อะนากุลา จะกัมมันตา,** การงานที่ไม่ยุ่งเหยิงสับสน, **เอตัมมังคะละมุตตะมัง,** กิจสามอย่างนี้เป็นมงคลอันสูงสุด,

ทานัญจะ, การบำเพ็ญทาน, **ธัมมะจะริยา จะ,** การประพฤติธรรม, **ญาตะกา นัญจะ สังคะโห,** การสงเคราะห์หมู่ญาติ **อะนะวัชชานิ กัมมานิ,** การงานอันปราศจากโทษ, **เอตัมมังคะละมุตตะมัง,** กิจสี่อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

อาระตี วิระตี ปาปา, การงดเว้นจากบาปกรรม, **มัชชะปานา จะ สัญญะโม,** การเหนี่ยวรั้งใจไว้ได้จากการดื่มน้ำเมา, **อัปปะมาโท จะ ธัมเมสุ,** การไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย, **เอตัมมังคะละมุตตะมัง,** กิจสามอย่างนี้เป็นมงคลอันสูงสุด,

คาระโว จะ, ความเคารพอ่อนน้อม, **นิวาโต จะ,** ความถ่อมตัว ไม่เย่อหยิ่งจองหอง, **สันตุฏฐี จะ,** ความสันโดษยินดีในของที่มีอยู่, **กะตัญญุตา,** ความเป็นคนกตัญญู, **กาเลนะ ธัมมัสสะวะนัง,** การฟังธรรมตามกาล, **เอตัมมังคะละมุตตะมัง,** กิจห้าอย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

ขันตี จะ, ความอดทน, **โสวะจัสสะตา,** ความเป็นคนว่าง่าย, **สะมะณานัญจะ ทัสสะนัง,** การพบเห็นสมณะผู้สงบจากกิเลส, **กาเลนะ ธัมมะสากัจฉา,** การสนทนาธรรมตามกาล, **เอตัมมังคะละมุตตะมัง,** กิจสี่อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

ตะโป จะ, ความเพียรเผากิเลส, **พรัห์มะจะริยัญจะ,** การประพฤติพรหมจรรย์ **อะริยะสัจจานะ ทัสสะนัง,** การเห็นอริยสัจจ์, **นิพพานะสัจฉิกิริยา จะ,** การทำพระนิพพานให้แจ้ง, **เอตัมมังคะละมุตตะมัง,** กิจสี่อย่างนี้เป็นมงคลอันสูงสุด.

ผุฏฐัสสะ โลกะธัมเมหิ จิตตัง ยัสสะ นะ กัมปะติ, จิตของผู้ใดอันโลกธรรมทั้งหลาย, ถูกต้องแล้วย่อมไม่หวั่นไหว, **อะโสกัง,** เป็นจิตไม่เศร้าโศก, **วิระชัง,** เป็นจิตไร้ธุลีกิเลส, **เขมัง,** เป็นจิตอันเกษมสานต์, **เอตัมมังคะละ-มุตตะมัง,** กิจสี่อย่างนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด,

เอตาทิสานิ กัต์ตะวานะ สัพพัตถะมะปะราชิตา, สัพพัตถะ โสตถิง คัจฉันติ ตันเตสังมังคะละมุตตะมันติ, หมู่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย, ได้กระทำมงคลทั้ง ๓๘ ประการเหล่านี้ให้มีในตนได้แล้ว, จึงเป็นผู้ไม่พ่ายแพ้ในที่ทั้งปวง, ย่อมถึงความสวัสดีในทุกสถาน, ทั้งหมดนี้เป็นมงคล คือเหตุให้ถึงความเจริญก้าวหน้าอันสูงสุด, ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายเหล่านั้นโดยแท้,

อิติ. ด้วยประการฉะนี้แล.

๔. กรณียเมตตสูตร

กะระณียะมัตถะกุสะเลนะ ยันตัง สันตัง ปะทัง อภิสะเมจจะ กิจนั้นใดอันพระอริยเจ้า บรรลุบทอันระงับกระทำแล้ว, กิจนั้นอันกุลบุตรผู้ฉลาดในประโยชน์พึงกระทำ **สักโก อุชู จะ สุหุชู จะ กุลบุตรนั้น** พึงเป็นผู้อาจหาญและซื่อตรงดี **สุวะโจ จัสสะ มุทุ อะนะติมานี** เป็นผู้ที่ว่าง่าย อ่อนโยน ไม่มีอติมานะ

สันตุสสะโก จะ สุภะโร จะ เป็นผู้สันโดษเลี้ยงง่าย **อัปปะกิจโจ จะ สัลละหุกะวุตติ** เป็นผู้มีกิจธุระน้อย ประพฤติเบากายจิต **สันตินทริโย จะ นิปะโก จะ** มีอินทรีย์อันระงับแล้ว มีปัญญา **อัปปะคัพโภ กุเลสุ อะนะนุคิทโธ** เป็นผู้ไม่คะนอง ไม่พัวพันในสกุลทั้งหลาย **นะ จะ ขุททัง สะมาจะเร กิญจิ เยนะ วิญญู ปะเร อุปะวะเทยยุง** วิญญูชนติเตียนชนทั้งหลายได้ด้วยกรรมอันใด,ไม่พึงประพฤติกรรมอันนั้นเลย, (พึงแผ่ไมตรีจิตไปในหมู่สัตว์ว่า)

สุขิโน วา เขมิโน โหนตุ สัพเพ สัตตา ภะวันตุ สุขิตัตตา ขอสัตว์ทั้งปวง จงเป็นผู้มีสุข, มีความเกษม มีตนถึงความสุขเถิด **เย เกจิ ปาณะ ภูตัตถิ** สัตว์มีชีวิตทั้งหลาย เหล่าใดเหล่าหนึ่งมีอยู่ **ตะสา วา ถาวะรา วา อะนะวะเสสา** ยังเป็นผู้สะดุ้ง (คือมีตัณหา), หรือเป็นผู้มั่นคง (ไม่มีตัณหา) ทั้งหมดไม่เหลือ **ทีฆา วา เย มะหันตา วา มัชฌิมา รัสสะกา อณุกะถูลา**

เหล่าใดยาวหรือใหญ่ หรือปานกลางหรือสั้น, หรือผอม พี **ทิฏฐา วา เย จะ อะทิฏฐา เย จะ ทูเร วะสันติ อะวิทูเร** เหล่าใดที่เราเห็นแล้ว หรือมิได้เห็น เหล่าใด, อยู่ในที่ไกลหรือที่ไม่ไกล **ภูตา วา สัมภะเวสี วา** ที่เกิดแล้ว หรือกำลังแสวงหาภพก็ดี **สัพเพ สัตตา กะวันตุ สุขิตัตตา** ขอสัตว์ทั้งปวงเหล่านั้น, จงเป็นผู้มีตนถึงความสุขเถิด **นะ ปะโร ปะรัง นิกุพเพถะ** สัตว์อื่นไม่พึงข่มเหงสัตว์อื่น **นาติมัญเญถะ กัตถะจิ นัง กิญจิ** อย่าพึงดูหมิ่นอะไร ๆ เขาในที่ไร ๆ เลย **พะยาโรสะนา ปะฏิฆะสัญญา นาญญะมัญญัสสะ ทุกขะมิจเฉยยะ** ไม่ควรปรารถนาทุกข์แก่กันและกัน, เพราะความกริ้วโกรธและความคุมแค้น **มาตา ยะถา นิยัง ปุตตัง อายุสา เอกะปุตตะมะนุรักเข** มารดาถนอมลูกคนเดียวผู้เกิดในตน, ด้วยยอมพร่าชีวิตได้ ฉันใด **เอวัมปี สัพพะภูเตสุ มานะสัมภาวะเย อะปะริมาณัง** พึงเจริญเมตตา มีในใจ, ไม่มีประมาณในสัตว์ทั้งปวง, แม้ฉันนั้น

เมตตัญจะ สัพพะโลกัสมิง มานะสัมภาวะเย อะปะริมาณัง บุคคลพึงเจริญเมตตา มีในใจ, ไม่มีประมาณไปในโลกทั้งสิ้น **อุทธัง อะโธ จะ ติริยัญจะ** ทั้งเบื้องบนเบื้องต่ำเบื้องเฉียง **อะสัมพาธัง อะเวรัง อะสะปัตตัง** เป็นธรรมอันไม่คับแคบ ไม่มีเวร ไม่มีศัตรู **ติฏฐัญจะรัง นิสินโน วา** ผู้เจริญเมตตาจิตนั้น, ยืนอยู่ก็ดี เดินไปก็ดี นั่งแล้วก็ดี **สะยาโน วา ยาวะตัสสะ วิคะตะมิทโธ** นอนแล้วก็ดี เป็นผู้ปราศจากความง่วงนอนเพียงใด **เอตัง สะติง อะธิฏเฐยยะ** ก็ตั้งสติอันนั้นได้เพียงนั้น **พ๎รัห๎มะเมตัง วิหารัง อิธะมาหุ** บัณฑิตทั้งหลาย กล่าวกิริยาอันนี้ว่า, เป็นพรหมวิหารในพระศาสนานี้ **ทิฏฐิญจะ อะนุปะคัมมะ สีละวา** บุคคลที่มีเมตตา ไม่เข้าถึงทิฏฐิ เป็นผู้มีศีล **ทัสสะเนนะ สัมปันโน** ถึงพร้อมแล้วด้วยทัสสนะ (คือโสดาปัตติมรรค) **กาเมสุ วิเนยยะ เคธัง** นำความหมกมุ่นในกามทั้งหลายออก **นะ หิ ชาตุ คัพภะเสยยัง ปุนะเรตีติ** ย่อมไม่ถึงความนอน (เกิด) ในครรภ์อีก โดยแท้ทีเดียวแล.

๕. ยันทุนนิมิตตัง

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท ปาบีคะโห ทุสสุบีนัง อะกันตัง พุทธานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ลางชั่วร้ายอันใด และอวมงคลอันใด, เสียงนก เป็นที่ไม่ชอบใจอันใด และบาปเคราะห์อันใด, สุบิน (ความฝัน) ชั่วอันไม่พอใจอันใด มีอยู่, ขอสิ่งเหล่านั้นจงถึงความพินาศไป ด้วยอานุภาพพระพุทธเจ้า

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท ปาบีคะโห ทุสสุบีนัง อะกันตัง ธัมมานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ลางชั่วร้ายอันใด และอวมงคลอันใด, เสียงนก เป็นที่ไม่ชอบใจอันใด และบาปเคราะห์อันใด, สุบิน (ความฝัน) ชั่วอันไม่พอใจอันใด มีอยู่, ขอสิ่งเหล่านั้นจงถึงความพินาศไป ด้วยอานุภาพพระธรรมเจ้า

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท ปาบีคะโห ทุสสุบีนัง อะกันตัง สังฆานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ลางชั่วร้ายอันใด และอวมงคลอันใด, เสียงนก เป็นที่ไม่ชอบใจอันใด และบาปเคราะห์อันใด, สุบิน (ความฝัน) ชั่วอันไม่พอใจอันใด มีอยู่, ขอสิ่งเหล่านั้นจงถึงความพินาศไป ด้วยอานุภาพพระสงฆเจ้า

๖. เทวะตาอุยโยชะนะคาถา

ทุกขัปปัตตา จะ นิททุกขา ภะยัปปัตตา จะ นิพภะยา โสกัปปัตตา จะ นิสโสกา โหนตุ สัพเพปี ปาณิโน ขอสรรพสัตว์ทั้งหลาย ที่ถึงแล้วซึ่งทุกข์จงเป็นผู้ไม่มีทุกข์, และที่ถึงแล้วซึ่งภัย จงเป็นผู้ไม่มีภัย, และที่ถึงแล้วซึ่งโศกจงเป็นผู้ไม่มีโศก

เอตตาวะตา จะ อัมเหหิ สัมภะตัง ปุญญะสัมปะทัง สัพเพ-เทวานุโมทันตุ และขอเหล่าเทพเจ้าทั้งปวง จงอนุโมทนาซึ่งบุญสมบัติ, อันเราทั้งหลายก่อสร้างแล้ว ด้วยเหตุมีประมาณเท่านี้

สัพพะสัมปัตติสิทธิยา เพื่ออันสำเร็จสมบัติทั้งปวง
ทานัง ทะทันตุ สัทธายะ มนุษย์ทั้งหลาย จงให้ทานด้วยศรัทธา
สีลัง รักขันตุ สัพพะทา จงรักษาศีลในกาลทั้งปวง
ภาวะนาภิระตา โหนตุ จงเป็นผู้ยินดีแล้วในภาวนา
คัจฉันตุ เทวะตา คะตา เทพดาทั้งหลายที่มาแล้ว เชิญกลับไปเถิด
สัพเพ พุทธา พะลัปปัตตา พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ล้วนทรงพระกำลังทั้งหมด
ปัจเจกานัญจะ ยัง พะลัง อะระหันตานัญจะ เตเชนะ รักขัง พันธามิ สัพพะโส กำลังใดแห่งพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย, และแห่งพระอรหันต์ทั้งหลายมีอยู่, ข้าพเจ้าขอผูกความรักษา, ด้วยเดชแห่งกำลังนั้น โดยประการทั้งปวง

๗. พุทธวิธีชนะมาร

พุทธชัยมงคลคาถา

๑. พาหุง สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง กิเลสะสัง อุทิตะโฆระสะเสนะมารัง ทานาทิธัมมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ พระจอมมุนี ได้ชนะพญามาร, ผู้นิรมิตแขนมากตั้งพัน ถืออาวุธครบมือ, ขี่คชสารคือกิเลส พร้อมด้วยเสนามารโห่ร้องก้องกึก, ด้วยธรรมวิธีทานบารมีเป็นต้น, ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน, ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

๒. มาราติเรกะมะภิยุชฌิตะสัพพะรัตติง โฆรัมปะนาฬะวะกะมักขะมะถัทธะยักขัง ขันตีสุทันตะวิธินา ชิตะวา มุนินโท ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ พระจอมมุนี ได้ชนะอาฬวกยักษ์, ผู้มีจิตกระด้างปราศจากความอดทน, มีฤทธิ์พิลึกยิ่งกว่าพญามารเข้ามาต่อสู้ยิ่งนักจนตลอดรุ่ง, ด้วยวิธีทรมานเป็นอันดี, คือพระขันตี (ความอดทน), ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน, ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

๓. **นาฬาคิริง คะชะวะรัง อะติมัตตะภูตัง ทาวัคคิจักกะมะสะนีวะสุทารุณันตัง เมตตัมพุเสกะวิธินา ชิตะวา มุนินโท ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ** พระจอมมุนี ได้ชนะช้างตัวประเสริฐชื่อนาฬาคิรี, เป็นช้างเมายิ่งนักแสนที่จะทารุณ, ประดุจไฟป่าและจักราวุธและสายฟ้า, ด้วยวิธีรดลงด้วยน้ำคือพระเมตตา, ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน, ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

๔. **อุกขิตตะขัคคะมะติหัตถะสุทารุณันตัง ธาวันติโยชะนะปะถังคุลิมาละวันตัง อิทธีภิสังขะตะมะโน ชิตะวา มุนินโท ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ** พระจอมมุนี มีพระหฤทัยไปในที่จะกระทำอิทธิปาฏิหาริย์, ได้ชนะโจรชื่อองคุลิมาล, (ผู้มีพวงคือนิ้วมือมนุษย์) แสนร้ายกาจมีผีมือ, ถือดาบวิ่งไล่พระองค์ไปสิ้นทาง ๓ โยชน์, ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน, ด้วยเดชแห่งพุทธชัยมงคลนั้น

๕. **กัตวานะ กัฏฐะมุทะรัง อิวะ คัพภินียา จิญจายะ ทุฏฐะวาจะนัง ชะนะกายะ มัชเฌ สันเตนะ โสมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ** พระจอมมุนี ได้ชนะความกล่าวร้ายของนางจิญจมาณวิกา, ทำอาการประหนึ่งว่ามีครรภ์, เพราะทำไม้มีสัณฐานอันกลม ให้เป็นประดุจมีท้อง, ด้วยวิธีสมาธิอันงาม, คือความระงับพระหฤทัยในท่ามกลางหมู่ชน, ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน, ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

๖. **สัจจัง วิหายะ มะติสัจจะกะวาทะเกตุง วาทาภิโรปีตะมะนังอติอันธะภูตัง ปัญญาปะทีปะชะลิโต ชิตะวา มุนินโท ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ** พระจอมมุนี รุ่งเรืองแล้วด้วยประทีป คือปัญญา, ได้ชนะสัจจกนิครนถ์, ผู้มีอัชฌาสัยในที่จะสละเสียซึ่งความสัตย์, มีใจในที่จะยกถ้อยคำของตน ให้สูงดุจยกธง, เป็นผู้มืดมนยิ่งนัก, ด้วยเทศนาญาณวิธี, คือรู้อัชฌาสัยแล้วตรัสเทศนา, ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน, ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

๗. **นันโทปะนันทะภุชะคัง วิพุธัง มะหิทธิง ปุตเตนะ เถระภุชะเคนะ ทะมาปะยันโต อิทธูปะเทสะวิธินา ชิตะวา มุนินโท ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ** พระจอมมุนี โปรดให้พระโมคคัลลานเถระพุทธชิโนรส, นิรมิตกายเป็นนาคราชใปทรมานพญานาคราช ชื่อนันโทปนันทะ, ผู้มีความรู้ผิด มีฤทธิ์มาก, ด้วยวิธีอันให้อุปเท่ห์แห่งฤทธิ์แก่พระเถระ, ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน, ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

๘. **ทุคคาหะทิฏฐิภุชะเคนะ สุทัฏฐะหัตถัง พรัห์มัง วิสุทธิชุติมิทธิพะกาภิธานัง ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตะวา มุนินโท ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ** พระจอมมุนี ได้ชนะพรหมผู้มีนามว่า ท้าวพกา, ผู้มีฤทธิ์ มีอันสำคัญตนว่าเป็นผู้รุ่งเรืองด้วยคุณอันบริสุทธิ์, มีมืออันท้าวภุชงค์, คือทิฏฐิที่ตนถือผิดรัดรึงไว้แน่นแฟ้นแล้ว, ด้วยวิธีวางยาอันพิเศษคือเทศนาญาณ, ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน, ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

เอตาปี พุทธะชะยะมังคะละอัฏฐะคาถา โย วาจะโน ทินะทิเน สะระเต มะตันที หิตะวานะเนกะวิวิธานิ จุปัททะวานิ โมกขัง สุขัง อธิคะเมยยะ นะโร สะปัญโญ นรชนใด มีปัญญา ไม่เกียจคร้าน, สวดก็ดี ระลึกก็ดี ซึ่งพระพุทธชัยมงคล ๘ คาถา, แม้เหล่านี้ทุกๆ วัน, นรชนนั้นจะพึงละเสียได้ ซึ่งอุปัทวันตรายทั้งหลาย, มีประการต่างๆ เป็นเอนก, ถึงซึ่งวิโมกขสิวาลัยอันเป็นบรมสุขแล.

มหาการุณิโก นาโถ ผู้เป็นที่พึ่งของสัตว์ ประกอบแล้วด้วยพระมหากรุณา **หิตายะ สัพพะปาณินัง ปูเรต์วา ปาระมี สัพพา** ยังบารมีทั้งหลายทั้งปวงให้เต็มเพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย **ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง** ถึงแล้วซึ่งความตรัสรู้อันอุดม **เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ** ด้วยความกล่าวคำสัตย์นี้ **โหตุ เต ชะยะมังคะลัง** ขอชัยมงคลจงมีแก่ท่าน

๘. ชยันโต

ชะยันโต โพธิยา มูเล สักย์ยานัง นันทิวัฑฒะโน เอวัง ต์วัง วิชะโย โหหิ ชะยัสสุ ชะยะมังคะเล อะปะราชิตะบัลลังเก สีเส ปะฐะวิโปกขะเร อะภิเสเก สัพพะพุทธานัง อัคคัปปัตโต ปะโมทะติ ขอท่านจงมีชัยชนะ, ในมงคลพิธีเหมือนพระจอมมุนีทรงชนะมารที่โคนโพธิพฤกษ์, ถึงความเป็นผู้เลิศในสรรพพุทธาภิเษก, ทรงปราโมทย์อยู่บนอปราชิตบัลลังก์อันสูง, เป็นจอมมหาปฐพี, ทรงเพิ่มพูนความยินดีแก่เหล่าประยูรญาติศากยวงศ์ฉะนั้นเทอญ

สุนักขัตตัง สุมังคะลัง เวลาที่สัตว์ประพฤติชอบ ชื่อว่าฤกษ์ดี มงคลดี **สุปะภาตัง สุหุฏฐิตัง** สว่างดี รุ่งดี **สุขะโณ สุมุหุตโต จะ** และขณะดี ครู่ดี **สุยิฏฐัง พรัหมะจาริสุ** บูชาดีแล้ว ในพรหมจารีบุคคลทั้งหลาย **ปะทักขิณัง กายะกัมมัง** กายกรรม เป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวา **วาจากัมมัง ปะทักขิณัง** วจีกรรม เป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวา **ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง** มโนกรรม เป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวา **ปะณิธี เต ปะทักขิณา** ความปรารถนาของท่านเป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวา **ปะทักขิณานิ กัต์วานะ** สัตว์ทั้งหลาย ทำกรรมอันเป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวาแล้ว **ละภันตัตเถ ปะทักขิเณ** ย่อมได้ประโยชน์ทั้งหลาย อันเป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวา

◎ **ภะวะตุสัพพะมังคะลัง,** ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน, **รักขันตุสัพพะเทวะตา,** ขอเหล่าเทวดา (ทั้งปวง) จงรักษาท่าน, **สัพพะพุทธานุภาเวนะ,** ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้า (ทั้งปวง), **สะทา โสตถี ภะวันตุ เต,** ขอความสวัสดีทั้งหลาย, จงมีแด่ท่านทุกเมื่อ,

◎ **ภะวะตุสัพพะมังคะลัง,** ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน, **รักขันตุสัพพะเทวะตา,** ขอเหล่าเทวดา (ทั้งปวง) จงรักษาท่าน, **สัพพะธัมมานุภาเวนะ,** ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรม (ทั้งปวง), **สะทา โสตถี ภะวันตุ เต,** ขอความสวัสดีทั้งหลาย, จงมีแด่ท่านทุกเมื่อ,

◎ **ภะวะตุสัพพะมังคะลัง,** ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน, **รักขันตุสัพพะเทวะตา,** ขอเหล่าเทวดา (ทั้งปวง) จงรักษาท่าน **สัพพะสังฆานุภาเวนะ,** ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์ (ทั้งปวง), **สะทา โสตถี ภะวันตุ เต,** ขอความสวัสดีทั้งหลาย, จงมีแด่ท่านทุกเมื่อ เทอญ.

๙. ปราภวสุตตปาฐะ

(หันทะ มะยัง ปะราภะวะสุตตะปาฐัง ภะณามะ เส)

สุวิชาโน ภะวัง โหติ — ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ,
ทุวิชาโน ปะราภะโว — ผู้รู้ชั่วเป็นผู้เสื่อม,
ธัมมะกาโม ภะวัง โหติ — ผู้ใคร่ธรรมเป็นผู้เจริญ,
ธัมมะเทสสี ปะราภะโว — ผู้เกลียดชังธรรมเป็นผู้เสื่อม,

๑. อะสันตัสสะ ปิยา โหนติ — นะ สันเต กุรุเต ปิยัง,
อะสะตัง ธัมมัง โรเจติ — ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.

ผู้ใดทำความรักในคนพาล, ไม่ทำความรักในบัณฑิต, เขาชอบใจธรรมของคนพาล, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

๒. นิททาสีลี สะภาสีลี — อะนุฏฐาตา จะ โย นะโร.
อะละโส โกธะปัญญาโน — ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.

ผู้ใดเป็นผู้ชอบนอนหลับ, ชอบพูดคุย, ไม่ขยันมักเกียจคร้านการงาน, และเป็นคนมักโกรธ, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

๓. โย มาตะรัง ปิตะรัง วา — ชิณณะกัง คะตะโยพพะนัง.
ปะหุสันโต นะ ภะระติ — ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.

ผู้ใดมีความสามารถอยู่, ไม่เลี้ยงดูบิดามารดา ผู้แก่เฒ่าชราแล้ว, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

๔. โย พ์ราห์มะณัง สะมะณัง วา อัญญัง วาปี วะณิพพะกัง,
มุสาวาเทนะ วัญเจติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.

ผู้ใดหลอกลวงสมณะพราหมณ์, หลอกแม้วณิพกคนขอทานอื่นใด ด้วยมุสาวาจา, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

๕. ปะหูตะวิตโต ปุริโส สะหิรัญโญ สะโภชะ โน,
เอโก ภุญชะติ สาธูนิ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.

ผู้ใดมีทรัพย์สินเงินทองมีของเหลือกินเหลือใช้, เขาบริโภคของที่ดี ๆ นั้นแต่ผู้เดียว, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

๖. ชาติถัทโธ ธะนะถัทโธ โคตตะถัทโธ จะ โย นะโร,
สัญญาติมะติมัญเญติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.

ผู้ใดหยิ่งเพราะชาติกำเนิด, หยิ่งเพราะทรัพย์, หยิ่งเพราะโคตร, แล้วดูหมิ่นซึ่งญาติของตน, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

๗. อิตถีธุตโต สุราธุตโต อักขะธุตโต จะ โย นะโร,
ลัทธัง ลัทธัง วินาเสติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.

ผู้ใดเป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา และนักเลงเล่นการพนัน, เขาได้ทำลายทรัพย์ที่หามาได้ ให้พินาศฉิบหายไป, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

๘. เสหิ ทาเรหิ อะสันตุฏโฐ เวสิยาสุ ปะทุสสะติ,
ทุสสะติ ปะระทาเรสุ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.

ผู้ใดไม่พอใจรักใคร่ในภรรยาตน, กลับไปเที่ยวซุกซนกับหญิงแพศยา, และลอบทำชู้กับภรรยาของผู้อื่น, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

๙. อะตีตะโยพพะโน โปโส อาเนติ ติมพะรุตถะนิง,
ตัสสา อิสสา นะ สุปปะติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.

ชายใดผู้ถึงวัยแก่เฒ่าชราแล้ว, ได้นำหญิงสาวแรกรุ่นมาเป็นภรรยา, เขานอนไม่หลับเพราะความหึงหวง และห่วงอาลัยในหญิงนั้น. ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

๑๐. อิตถิง โสณฑิง วิกิริณิง ปุริสัง วาปี ตาทิสัง,
อิสสะริยัส์มิง ฐะเปติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.

ชายใดตั้งหญิงนักเลงใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายมาเป็นแม่เรือน, และหรือหญิงใดตั้งชายนักเลงใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายมาเป็นพ่อเรือน, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

๑๑. อัปปะโภโค มะหาตัณโห ขัตติเย ชายะเต กุเล,
โส จะ รัชชัง ปัตถะยะติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.

ผู้ใดเกิดในตระกูลกษัตริย์, มีโภคะน้อย, แต่มีความอยากใหญ่ ปรารถนาราชสมบัติ, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

เอเต ปะราภะเว โลเก บัณฑิโต สะมะเวกขิยะ,
อะริโย ทัสสะนะสัมปันโน สะ โลเก กะชะเต สิวัง.

ผู้เป็นบัณฑิตสมบูรณ์ด้วยความเห็นอันประเสริฐ, ได้เห็นเหตุแห่งความเสื่อมทั้งหลายเหล่านั้นชัดแล้ว, ท่านย่อมเว้นสิ่งเหล่านั้นเสีย. เมื่อเป็นเช่นนั้น ท่านจึงพบและเสพแต่โลกซึ่งมีแต่ความเจริญ ฝ่ายเดียว.

อิติ ด้วยประการฉะนี้แล.

๑๐. บุคคล ๔ จำพวก

ตะโม ตะมะปะรายะโน	มืดมาแล้ว มืดต่อไป
ตะโม โชติปะรายะโน	มืดมาแล้ว สว่างต่อไป
โชติ ตะมะปะรายะโน	สว่างมาแล้ว มืดต่อไป
โชติ โชติปะรายะโน	สว่างมาแล้ว สว่างต่อไป

๑๑. คนจะดีหรือเลวอยู่ที่พฤติกรรม การกระทำ

นะ ชัจจา วะสะโล โหติ	จะเป็นคนเลวเพราะชาติกำเนิดก็หาไม่
นะ ชัจจา โหติ พ์รัห์มะโณ	จะเป็นคนดีเพราะชาติกำเนิดก็หาไม่
กัมมุนา วะสะโล โหติ	แต่จะเป็นคนเลวก็เพราะพฤติกรรมคือการกระทำของตนเอง
กัมมุนา โหติ พ์รัห์มะโณ	จะเป็นคนดีก็เพราะพฤติกรรมคือการกระทำของตนเอง

ภาค ๕ บทอนุโมทนาแปล

๑. อะนุโมทะนาคาถา (ให้พรแปล)

ยะถา วาริวะหา ปูรา ปะริปูเรนติ- สาคะรัง,	ห้วงน้ำที่เต็มย่อมยังสมุทรสาครให้บริบูรณ์ได้ฉันใด,
เอวะ เมวะ อิโต ทินนัง เปตานัง- อุปะกัปปะติ,	ทานที่ท่านอุทิศให้แล้วในโลกนี้, ย่อมสำเร็จประโยชน์แด่ผู้ที่ละโลกนี้ไปได้แล้วฉะนั้น,
อิจฉิตัง ปัตถิตัง ตุมหัง, ขิปปะเมวะ สะมิชฌะตุ,	ขออิฏฐะผลที่ท่านปรารถนาแล้วตั้งใจแล้ว, จงสำเร็จโดยฉับพลัน,
สัพเพ ปูเรนตุ สังกัปปา, จันโท ปัณณะระโส ยะถา, มะณิ โชติระโส ยะถา, สัพพีติโย วิวัชชันตุ, สัพพะโรโค วินัสสะตุ, มา เต ภะวัตวันตะราโย, สุขี ฑีฆายุโก ภาวะ,	ขอความดำริทั้งปวงจงเต็มที่, เหมือนพระจันทร์ในวันเพ็ญ, เหมือนแก้วมณีอันสว่างไสวควรยินดี, ความจัญไรทั้งปวงจงบำราศไป, โรคทั้งปวงของท่านจงหาย, อันตรายอย่ามีแก่ท่าน, ท่านจงเป็นผู้มีความสุข มีอายุยืน,
อะภิวาทะนะสีลิสสะ นิจจัง วุฑฒา- ปะจายิโน, จัตตาโร ธัมมา วัฑฒันติ อายุ วัณโณ สุขัง พะลัง.	พรสี่ประการคือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ, ย่อมเจริญแด่บุคคล, ผู้มีปกติไหว้กราบ, มีปกติอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่เป็นนิจ, ด้วยประการฉะนี้แล
ภะวะตุสัพพะมังคะลัง, รักขันตุสัพพะเทวะตา, สัพพะพุทธานุภะเวนะ, สัพพะธัมมานุภาเวนะ, สัพพะสังฆานุภาเวนะ, สะทา โสตถี ภะวันตุเต,	ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน, ขอเหล่าเทวดาจงรักษาท่าน, ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้า, ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรม, ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์, ขอความสวัสดีทั้งหลาย จงมีแด่ท่านทุกเมื่อเทอญ.

๒. โภชะนะทานานุโมทะนาคาถา

อายุโท พะละ โท ธีโร,	ผู้มีปัญญาให้อายุ ให้กำลัง,
วัณณะโท ปะฏิภาณะโท,	ให้วรรณะ ให้ปฏิภาณ,
สุขัสสะ ทาตา เมธาวี,	ผู้มีปัญญาให้ความสุข,
สุขัง โส อะธิคัจฉะติ,	ย่อมได้ประสพสุข,
อายุง ทัต๎ตะวา พะลัง วัณณัง- สุขัญจะ ปะฏิภาณะโท,	บุคคลผู้ให้อายุ พละ วรรณะ สุขะ และปฏิภาณ,
๛ยุ ยะสะวา โหติ ยัตถะ- ยัตถูปะปัชชะ ตี๎ติ.	ไปเกิดในที่ใดๆ ย่อมเป็นผู้มีอายุยืน มียศ ในที่นั้นๆ ดังนี้.

๓. สัพพะโรคะวินิมุตโต

สัพพะโรคะวินิมุตโต	ท่านจงเป็นผู้พ้นจากโรคทั้งปวง,
สัพพะสันตาปะวัชชิโต,	จงว่างเว้นจากความเดือดร้อนทั้งปวง,
สัพพะเวระมะติกกันโต,	จงล่วงเสียซึ่งเวรทั้งปวง,
นิพพุโต จะ ตุวัง ภะวะ,	จงถึงความดับไปซึ่งทุกข์ทั้งปวงแห่งท่านทั้งหลาย,
สัจเจนะ จะ สีเลนะ จะ,	ด้วยสัจจะก็ดี ด้วยศีลก็ดี,
ขันติเมตตา พะเลนะ จะ,	ด้วยพลังแห่งขันติ และเมตตาก็ดี,
เตสัง พุทธานัง,	แห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลาย,
อะนุรักขันตุ เต,	จงรักษาท่านทุกเมื่อ,
อะโรคะ เยนะ จะ,	ด้วยสภาวะหาโรคมิได้ก็ดี,
สุเขนะ จะ,	ด้วยความสุขก็ดี,
โหนตุ เต,	จงมีแด่ท่านทุกเมื่อเทอญ.

๔. โสอัตถะลัทโท

โสอัตถะลัทโท สุขิโต,	ท่านชายจงเป็นผู้มีประโยชน์, อันได้แล้วถึงแล้วซึ่งความสุข,
วิรุฬโห พุทธะสาสะเน,	เจริญในพระพุทธศาสนา,
อะโรโค สุขิโต โหหิ,	ไม่มีโรคถึงแล้วซึ่งความสุข,
สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ,	พร้อมกับด้วยญาติทั้งหลาย,
สาอัตถะลัททา สุขิตา,	ท่านหญิงจงเป็นผู้มีประโยชน์, อันได้แล้วถึงแล้วซึ่งความสุข,
วิรุฬหา พุทธะสาสะเน,	เจริญในพระพุทธศาสนา,
อะโรคา สุขิตา โหหิ,	ไม่มีโรคถึงแล้วซึ่งความสุข,
สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ,	พร้อมกับด้วยญาติทั้งหลาย,
เตอัตถะลัททา สุขิตา,	ท่านชายและหญิง, จงเป็นผู้มีประโยชน์, อันได้แล้วถึงแล้วซึ่งความสุข,
วิรุฬหา พุทธะสาสะเน,	เจริญในพระพุทธศาสนา,
อะโรคา สุขิตา โหถะ,	ไม่มีโรคถึงแล้วซึ่งความสุข,
สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ,	พร้อมกับด้วยญาติทั้งหลาย, ทั้งชายและหญิง, จงรักษาศีลให้บริบูรณ์เทอญ.

๕. อัคคัปปะสาทะสุตตะคาถา

อัคคะโต เว ปะสันนานัง อัคคัง-ธัมมัง วิชานะตัง,	เมื่อบุคคลรู้จักธรรมอันเลิศ, เลื่อมใสแล้วโดยความเป็นของเลิศ,
อัคเค พุทเธ ปะสันนานัง,	เลื่อมใสแล้วในพระพุทธเจ้าผู้เลิศ,
ทักขิเณยเย อะนุตตะเร,	ซึ่งเป็นทักษิเณยยะบุคคลอันเยี่ยมยอด,

อัคเค ธัมเม ปะสันนานัง, เลื่อมใสแล้วในพระธรรมอันเลิศ,
วิราคูปะสะเม สุเข, ซึ่งเป็นธรรมปราศจากกามราคะ สงบระงับเป็นสุข
อัคเค สังเฆ ปะสันนานัง, เลื่อมใสแล้วในพระสงฆ์ผู้เลิศ,
ปุญญักเขตเต อะนุตตะเร, ซึ่งเป็นบุญญเขตอย่างยอดเยี่ยม,
อัคคัสสะมิง ทานัง ทะทะตัง, ถวายทานในท่านผู้เลิศ,
อัคคัง ปุญญัง ปะวัฑฒะติ, บุญที่เลิศย่อมเจริญ,
อัคคัง อายุ จะ วัณโณ จะ, อายุวรรณะที่เลิศ,
ยะโส กิตติ สุขัง พะลัง, และยศเกียรติคุณสุขะพละที่เลิศย่อมเจริญ,
อัคคัสสะ ทาตา เมธาวี, ผู้มีปัญญาตั้งมั่นในธรรมอันเลิศ,
อัคคะ ธัมมะ สะมาหิโต, และให้ทานแก่ท่านผู้มีธรรมอันเลิศ,
เทวะ ภูโต มะนุสโสวา, จะไปเกิดเป็นเทวดา หรือเป็นมนุษย์ก็ตาม
อัคคัปปัตโต ปะโมทะตีติ. ย่อมถึงความเป็นผู้เลิศ อันบันเทิงอยู่ดังนี้แล.

๖. กาละทานะสุตตะคาถา

กาเล ทะทันติ สะปัญญา วะทัญญู วีตะมัจฉะรา,
ผู้มีปัญญารอบรู้และปราศจากความตระหนี่,
กาเลนะ ทินนัง อะริเยสุ อุชุภูเตสุ ตาทิสุ,
ย่อมถวายทานตามกาละสมัย, ในพระอริยเจ้าทั้งหลาย ผู้ประพฤติตรงคงที่,
วิปปะสันนะมะนา ตัสสะ วิปุลา โหติ ทักขิณา,
เมื่อมีใจเลื่อมใสศรัทธาแล้ว, ทักษิณาทานย่อมมีผลอันไพบูลย์,
เย ตัตถะ อนุโมทันติ เวยยาวัจจัง กะโรนติ วา,
ชนทั้งหลายเหล่าใดร่วมอนุโมทนา, หรือช่วยกระทำการขวนขวายในทานนี้,
นะ เตนะ ทักขิณา โอนา, ทักษิณาทานนั้นมิได้พร่องไปด้วยเหตุแห่งอนุโมทนานั้นเลย,

เตปี ปุญญัสสะ ภาคิโน, แม้ชนผู้ร่วมอนุโมทนา ก็มีส่วนแห่งบุญด้วย,
ตัส์สะมา ทะเท อัปปะฏิวานะจิตโต ยัตถะ ทินนัง มะหัปผะลัง,
เพราะฉะนั้น เมื่อบุคคลไม่มีจิตท้อถอยในทาน, ทานนั้นย่อมมีผลมาก,
ปุญญานิ ปะระโลกัส์สะมิง ปะติฏฐา โหนติ ปาฌินันติ.
บุญที่ทำแล้ว, ย่อมเป็นที่พึ่งของท่านทั้งหลาย ในกาลข้างหน้าได้แล.

๗. ติโรกุฑฑะกัณฑะคาถา

อะทาสิ เม อะกาสิ เม ญาติมิตตา สะขา จะ เม เปตานัง, ทักขิณัง ทัชชาปุพเพ กะตะมะนุสสะรัง,
เมื่อบุคคลได้มาระลึกถึงคุณอุปการะ, อันท่านได้กระทำแล้วแก่ตนในกาลก่อนว่า, ผู้นี้ได้ให้สิ่งนี้แก่เรา, ผู้นี้ได้ช่วยทำกิจนี้ของเรา, ผู้นี้เป็นญาติเป็นมิตรของเราดังนี้, ก็ควรให้ทักษิณานุปาทาน, เพื่อผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้วนั้น,

นะ หิ รุณณัง วา โสโก วา ยาวัญญา ปะริเทวะนา,
การร้องไห้ก็ดี, การเศร้าโศกก็ดี, หรือการร่ำไรรำพันอย่างอื่นก็ดี,
บุคคลไม่ควรทำที่เดียว,

นะ ตัง เปตานะมัตถายะ,
เพราะการร้องไห้เป็นต้นนั้น, ไม่เป็นประโยชน์แก่ญาติทั้งหลาย,
ผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้ว,

เอวัง ติฏฐันติ ญาตะโย, ญาติทั้งหลายย่อมตั้งอยู่อย่างนั้น,
อะยัญจะ โข ทักขิณา ทินนา, ก็ทักษิณานุปาทานนี้แล, อันท่านได้ให้แล้ว,
สังฆัมหิ สุปะติฏฐิตา, ประดิษฐานไว้ดีแล้วในสงฆ์,
ทีฆะรัตตัง หิตายัสสะ ฐานะโส อุปะกัปปะติ,
ย่อมสำเร็จประโยชน์เกื้อกูล, แต่ผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้วนั้น, ตลอดกาลนาน ตามฐานะ,

โส ญาติธัมโม จะ อะยัง นิทัสสิโต,
ญาติธรรมนี้นั้น, ท่านได้แสดงให้ปรากฏแล้วแก่ญาติทั้งหลาย, ผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้ว,

เปตานะปูชา จะ กะตา อุฬารา,
แลบูชาอย่างยิ่ง, ท่านก็ได้ทำแล้วแก่ญาติทั้งหลาย, ผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้วนั้น,

พะลัญจะ ภิกขู นะมะนุปปะทินนัง,
กำลังแห่งท่านพระภิกษุทั้งหลาย, ชื่อว่าท่านได้เพิ่มให้แล้วด้วย,

ตุมเหหิ ปุญญัง ปะสุตัง อะนัปปะกันติ,
ได้บุญไม่น้อย, ท่านได้ขวนขวายแล้วดังนี้.

๘. มงคลจักรวาลน้อย

สัพพะพุทธานุภาเวนะ,	ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้าทั้งปวง,
สัพพะธัมมานุภาเวนะ,	ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมทั้งปวง,
สัพพะสังฆานุภาเวนะ,	ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์ทั้งปวง,
พุทธะระตะนัง ธัมมะระตะนัง สังฆะระตะนัง, ติณณัง ระตะนานัง อานุภาเวนะ,	ด้วยอานุภาพแห่งพระรัตนะสามคือ, พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ,
จะตุราสีติสะหัสสะธัมมักขันธา นุภาเวนะ,	ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมขันธ์แปดหมื่นสี่พัน,
ปิฎะกัตตะยานุภาเวนะ,	ด้วยอานุภาพแห่งพระไตรปิฎก,
ชินะสาวะกานุภาเวนะ,	ด้วยอานุภาพแห่งพระสาวกของพระชินเจ้า,
สัพเพ เต โรคา สัพเพ เต ภะยา,	โรคทั้งหลายของท่าน, ภัยทั้งหลายของท่าน,

สัพเพ เต อันตะรายา สัพเพ เต อุบัททะวา,	อันตรายทั้งหลายของท่าน, อุบัทวะทั้งหลายของท่าน,
สัพเพ เต ทุนนิมิตตา สัพเพ เต อะวะ มังคะลา,	นิมิตรร้ายทั้งหลายของท่าน, สิ่งไม่เป็นมงคลทั้งหลายของท่าน,
วินัสสันตุ,	จงพินาศไป,
อายุวัฑฒะโก, ธะนะวัฑฒะโก,	ความเจริญอายุ ความเจริญทรัพย์,
สิริวัฑฒะโก ยะสะวัฑฒะโก,	ความเจริญสิริ ความเจริญยศ,
พะละวัฑฒะโก วัณณะวัฑฒะโก,	ความเจริญกำลัง ความเจริญวรรณะ,
สุขะวัฑฒะโก โหตุ สัพพะทา,	ความเจริญสุขจงมีแก่ท่านในกาลทั้งปวง,
ทุกขะโรคะภะยา เวรา,	ความทุกข์ โรค ภัย และเวรทั้งหลาย,
โสกา สัตตุ จุบัททะวา,	ความโศก ศัตรู และอุบัทวะทั้งปวง.
อะเนกา อันตะรายา วินัสสันตุ จะ เตชะสา,	อันตรายทั้งหลายเป็นเอนกประการ, จงพินาศไปด้วยเดชะ,
ชะยะสิทธิ ธะนัง ลาภัง,	ความชนะ ความสำเร็จ ทรัพย์และลาภ,
โสตถี ภาคะยัง สุขัง พะลัง,	ความสวัสดี ความมีโชค ความสุขและกำลัง
สิริ อายุ จะ วัณโณ จะ โภคัง,	สิริ อายุ วรรณะ โภคทรัพย์,
วุฑฒี จะ ยะสะวา,	ความเจริญและความเป็นผู้มียศ,
สะตะวัสสา จะ อายุ จะ,	การได้อายุยืนเป็นร้อยปี,
ชีวะสิทธี ภะวันตุ เต,	และความสำเร็จกิจในความเป็นอยู่จงมีแก่ท่านในกาลทุกเมื่อเทอญ.

ภาค ๖ บทพิธีกรต่าง ๆ

๑. คำอาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต (วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ) ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ,

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต (วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ) ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ,

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต (วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ) ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ,

คำแปล

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอศีล ๕ พร้อมทั้งไตรสรณคมน์ เพื่อจะรักษา (ต่างๆกัน หรือแยกรักษาแต่ละข้อ) แม้ครั้งที่ ๒.....,แม้ครั้งที่ ๓..... ...

หมายเหตุ.– ถ้าคนเดียวพึงเปลี่ยนคำว่า "มะยัง" เป็น "อะหัง" "ยาจามะ" เป็น "ยาจามิ" ถ้าศีล ๘ ให้เปลี่ยน "ปัญจะ" เป็น "อัฏฐะ".

๒. คำอาราธนาอุโบสถศีล

มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ, อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง, อุโปสะถัง ยาจามะ,

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ, อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง, อุโปสะถัง จายามะ,

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ, อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง, อุโปสะถัง ยาจามะ.

หมายเหตุ.– ถ้าคนเดียวพึงเปลี่ยนคำว่า "มะยัง" เป็น "อะหัง", "ยาจามะ" เป็น "ยาจามิ"

๓. คำอาราธนาศีล ๕, ศีล ๘ (ศีลอุโบสถ) พร้อมกัน

มะยัง ภันเต (วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ) เอเกติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ, เอเกติสะระเณนะ สะหะ อัฏฐะสีลานิ ยาจามะ (เอเกติสะระเณนะ สะหะ อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง, อุโปสะถัง ยาจามะ) ทุติยัมปิ ฯลฯ ตะติยัมปิ ฯลฯ

คำแปล

ข้าแต่ท่านผู้เจริญข้าพเจ้าทั้งหลาย, พวกหนึ่งขอศีล ๕ พร้อมทั้งไตรสรณคมน์, พวกหนึ่งขอศีล ๘ พร้อมทั้งไตรสรณคมน์, (พวกหนึ่งขอศีลอุโบสถ พร้อมทั้งไตรสรณคมน์), เพื่อรักษาแยกกัน ๆ ของแต่ละคน ๆ แม้ครั้งที่สอง ฯลฯ แม้ครั้งที่สาม ฯลฯ

๔. คำอาราธนาพระปริตร

วิบัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
สัพพะทุกขะวินาสายะ ปะริตตัง พ๎รูถะ มังคะลัง,
วิบัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
สัพพะภะยะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง,
วิบัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
สัพพะโรคะวินาสายะ ปะริตตัง พ๎รูถะ มังคะลัง,

คำแปล

ขอพระคุณเจ้าโปรดสวดพระปริตรอันเป็นมงคล, เพื่อป้องกันความวิบัติ, เพื่อสำเร็จสมบัติทุกประการ, เพื่อให้ทุกข์ ภัย โรค อันตรายใด ๆ ทุกชนิด, จงพินาศสูญไป.

หมายเหตุ.– ใช้อาราธนาเวลาพระเจริญพระพุทธมนต์ในงานมงคลต่าง ๆ.

๕. คำอาราธนาธรรม

พ์รัห์มา จะ โลกาธิปะติ, สะหัมปะติ, กัตอัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ, สันตีธะ สัตตาปปะระชักขะชาติกา, เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปีมัง ปะชัง.

คำแปล

ท้าวสหัมบดี ผู้เป็นอธิบดีแห่งโลก, ได้ประคองอัญชลี, ทูลวิงวอนพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐว่า, สัตว์ผู้มีธุลีในดวงตาน้อยมีอยู่ในโลก, ขอพระคุณเจ้าโปรดแสดงธรรมอนุเคราะห์ด้วยเถิด.

หมายเหตุ.– ใช้อาราธนาเวลาพระแสดงธรรมและสวดงานอวมงคล เช่น งานศพ เป็นต้น.

๖. คำถวายทานสามัญ

อิทัง เม ทานัง, มาตาปิตุอาทีนัง, ญาตะกานัง สังวัตตะตุ, มัยหัง, มาตาปิตาทะโย, ญาตะกา, อิมัสสะ ทานัสสะ, ปัตติง ละภันตุ, มะมะ เจตะสา.

คำแปล

ทานของข้าพเจ้านี้, จงเป็นไปเพื่อญาติทั้งหลาย, มีมารดาบิดาเป็นต้น ของข้าพเจ้า, ขอบรรดาญาติทั้งหลาย, มีมารดาบิดาเป็นต้น, จงได้รับส่วนบุญแห่งทานนี้, ตามความประสงค์ของข้าพเจ้าเทอญ.

๗. คำถวายสังฆทานสามัญ

อิมานิ มะยัง ภันเต, ภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ ภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, ภัตตาหาร, กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้, แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ, ภัตตาหาร, กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์และความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, สิ้นกาลนานเทอญ.

๘. คำถวายสังฆทานอุทิศให้ผู้ตาย

อิมานิ มะยัง ภันเต มะตะกะภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ มะตะกะภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ปฏิคคัณหาตุ, อัมหากัญเจวะ, มาตาปิตุอาทีนัญจะ, ญาตะกานัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, ซึ่งมะตะกะภัตตาหาร, กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้, แด่พระภิกษุสงฆ์, ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ, มะตะกะภัตตาหาร, กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์และความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย, แก่ญาติของข้าพเจ้าทั้งหลาย, มีมารดาบิดาเป็นต้น, ผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้วด้วย สิ้นกาลนานเทอญ.

๙. คำถวายผ้าบำ

อิมานิ มะยัง ภันเต, บังสุกุละจีวะรานิ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ, บังสุกุละจีวะรานิ, สะปะริวารานิ, ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, ผ้าบังสุกุลจีวร, กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้, แด่พระภิกษุสงฆ์ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ, ผ้าบังสุกุลจีวร, กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์และความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, สิ้นกาลนานเทอญ.

๑๐. คำถวายเทียนพรรษา

ยัคเฆ ภันเต สังโฆ, ปะฏิชานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง ปะทีปะสะปะริวารัง, เตมาสัง พุทธัสสะ, ปูชะนัตถายะ, อิมัสสะหมิง, อุโปสะถาคาเร (วิหาเร), นิยยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง เตมาสัง, พุทธัสสะ, ปูชะนัตถายะ, ปะทีปะ, ทานัสสะ อานิสังโส, อัมหากัญเจวะ, มาตาปิตุ, อาทินัญจะ, ปิยะชะนานัง, ฑีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ, สังวัตตะตุ.

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ขอพระสงฆ์จงรับทราบ, ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวาย, เทียนพรรษา, กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้, ไว้ ณ. พระอุโบสถ (วิหาร) นี้, เพื่อเป็นพุทธบูชาตลอดพรรษา, ขออานิสงส์แห่งการถวายเทียนพรรษา, เพื่อเป็นพุทธบูชาตลอดพรรษานี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, จงเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย, แก่ปิยะชนทั้งหลาย, มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย, สิ้นกาลนานเทอญ.

๑๑. คำถวายเทียนพรรษาพร้อมผ้าอาบน้ำฝน

อิมานิ มะยัง ภันเต, วัสสิกะสาฏิกานิ, เจวะ วัสสิกะปะทีปานิ จะ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ, วัสสิกะสาฏิกานิ, เจวะ, วัสสิกะปะทีปานิ จะ, สะปะริวารานิ,ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัญเจวะ, มาตาปิตุ อาทินัญจะ, ปิยะชะนานัง, ฑีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย, ผ้าอาบน้ำฝน และเทียนพรรษา, กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้, แด่พระภิกษุสงฆ์, ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ, ผ้าอาบน้ำฝนและเทียนพรรษา, กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์และความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย, แก่ปิยะชนทั้งหลาย, มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย, สิ้นกาลนานเทอญ.

๑๒. คำถวายผ้ากฐิน

อิมัง ภันเต, สะปะริวารัง, กะฐินะจีวะระทุสสัง, สังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, สังโฆ, อิมัง, สะปะริวารัง, กะฐินะทุสสัง, ปฏิคคัณหาตุ, ปฏิคคะเหต๋วา จะ, อิมินา ทุสเสนะ, กะฐินัง, อัตถะระตุ อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, ผ้ากฐินจีวร, กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้, แด่พระภิกษุสงฆ์, ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับผ้ากฐิน, กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้, รับแล้วจงกรานกฐินด้วยผ้านี้, เพื่อประโยชน์และความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, สิ้นกาลนานเทญ.

๑๓. คำถวายสลากภัตต์

เอตานิ มะยัง ภันเต, ภัตตานิ, สะปะริวารานิ, อะสุกัฏฐาเน, ฐะปีตานิ, สังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, สังโฆ, เอตานิ, ภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ปฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ภัตตาหารกับทั้งบริวารทั้งหลาย, ซึ่งตั้งไว้ ณ ที่โน้นนั้น, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ, ภัตตาหารกับทั้งบริวารเหล่านั้น ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์และความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.

๑๔. คำขอบวชชี

เอสาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปี, ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ปัพพัชชัง มัง ภันเต, สังโฆ ธาเรตุ อัชชะตัคเค ปาณุเปตัง, สะระณัง คะตัง. (พระสงฆ์รับสาธุ)

คำแปล

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าขอถึงสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า แม้เสด็จดับขันธ์ปรินิพพานนานแล้ว กับทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ว่าเป็นสรณะที่พึ่งที่ระลึก ขอพระสงฆ์จงจำข้าพเจ้าไว้ว่าเป็นผู้บวชในพระธรรมวินัย ผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะตลอดชีวิต ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป (จากนั้นสมาทานศีล ๘ ต่อไป)

๑๕. คำอธิษฐานเวลายกของที่จะบริจาคเป็นทาน

(ตักบาตร)

สุทินนัง วะตะ เม ทานัง อาสะวักขะยะวะหัง นิพพานัง โหตุ.
ขอทานของข้าพเจ้าที่ให้ดีแล้วนี้ จงเป็นเครื่องนำมาซึ่งความสิ้นกิเลสให้ถึงนิพพานเถิด.

๑๖. คำชักผ้าบำที่เขาทอดทิ้งไว้

อิทัง วัตถัง อัสสามิกัง ปังสุกูละจีวะรัง มัยหัง ปาปุณาติ.
ผ้าบังสกุลจีวร อันหาเจ้าของมิได้นี้ ย่อมถึงแก่เรา.

๑๗. คำชักผ้าบำที่มีเจ้าของคอยรับพร

อิทัง วัตถัง สัสสามิกัง ปังสุกูละจีวะรัง มัยหัง ปาปุณาติ.
ผ้าบังสกุลจีวร อันนี้มีเจ้าของ ย่อมถึงแก่เรา,

๑๘. คำลาสิกขา (สึก)

ผู้จะลาสิกขาพึงแสดงอาบัติ แล้วเข้าไปหาพระที่เป็นประธาน กราบ ๓ ครั้ง แล้วว่า นะโม.....๓ จบ แล้วกล่าวคำลาสิกขาดังนี้ **"ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่าไม่สามารถประพฤติพรหมจรรย์เป็นภิกษุต่อไปได้ สิกขังปัจจักขามิ คิหิติ มัง ธาเรถะ = ข้าพเจ้าขอลาสิกขา ขอท่านทั้งหลาย จงจำข้าพเจ้าว่าเป็นคฤหัสถ์ ฉะ นั้นนี้"** (ว่า ๓ หน) พระผู้เป็นประธานชักสังฆาฏิออกจากบ่า กราบ ๓ ครั้ง เปลี่ยนผ้านุ่งห่มแล้วกลับมาที่เดิมสมาทานศีล ๕ จบกราบ ๓ ครั้ง ตั้งใจฟังโอวาทถวายไทยทาน (ถ้ามี) พระสงฆ์อนุโมทนาเป็นเสร็จพิธี.

๑๙. ข้อปฏิบัติสำหรับผู้ที่จะบวช

การบวชมิใช่เป็นเรื่องง่าย หรือทำกันเล่น ๆ ผู้ที่บวชจะต้องตั้งใจจริง มิเช่นนั้นจะไม่เกิดประโยชน์อันใด ดีไม่ดีจะเป็นการทำลายศาสนาโดยไม่รู้สึกตัว

คำว่า "บวช" มาจากศัพท์บาลีว่า **ปะ+วะชะ** แปลว่า เว้นไปหมด หรือสละทุกอย่าง คือ เว้นจากการกระทำหรือสละทุกเรื่องที่เกี่ยวกับฆราวาสออกเสีย แล้วมาประพฤติปฏิบัติตามธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า เป็นการมาฝึกหัดบังคับตนเอง

ด้วยเหตุนี้ทางสำนักสวนวางจึงจำเป็นที่จะต้อง คัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีศรัทธาและตั้งใจจริงเท่านั้น เพื่อประโยชน์แก่ตัวผู้บวชเองและแก่พระศาสนาด้วย จึงต้องมีการเข้มงวดระเบียบต่าง ๆ บางอย่าง ฉะนั้นผู้ที่จะบวชจะต้องคิดให้รอบครอบเสียก่อน เพราะถ้าคิดว่าจะบวชเพื่อสบายแล้ว นั่นผิดจุดประสงค์ของการบวช โดยผู้ที่จะบวชจะต้องมาฝึกหัดปฏิบัติอยู่ที่วัดก่อนตามระเบียบของสำนักที่วางไว้คือ.-

๑. จะต้องมาโกนหัวถือศีล ๘ บวชนาคอยู่วัดเป็นเวลา ๑ เดือน หรืออย่างน้อย ๒๐ วัน และจะออกจากนอกสำนักไปไม่ได้ นอกจากว่ามีกิจธุระจำเป็น

๒. ฝึกทานข้าววันละ ๑ มื้อ

๓. ฝึกซ้อมคำขอบรรพาอุปสมบท ไหว้พระสวดมนต์แปล โดยเฉพาะคำขอบรรพชาอุปสมบทจะต้องว่าให้ได้ มิเช่นนั้นจะไม่มีสิทธิ์บวช

๔. จะต้องเลิกละอบายมุข หมากพลู บุหรี่ สิ่งเสพติดทุกชนิด

๕. การจัดงานบวชจะต้องจัดอย่างชาวพุทธ ประหยัดปราศจากอบายมุขทุกชนิด

๒๐. ข้อปฏิบัติสำหรับผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรม

๑. ฉันสำรวมในบาตรวันละมื้อ
๒. ถือสันโดษในปัจจัยสี่
๓. หมากพลูบุหรี่ สิ่งเสพติดพึงเว้นขาด
๔. ประกาศสัจจธรรมคำสอนอันแท้จริง
๕. เว้นสอนสิ่งงมงาย เดรัจฉานวิชา ไสยศาสตร์
๖. ฝาดพ้นต่อต้านอบายมุขทุกชนิด
๗. อุทิศตนเพื่องานศาสนา
๘. ตั้งหน้าศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง
๙. ไม่มุ่งหวังแสวงหาลาภสักการะ
๑๐. มุ่งหน้าละกิเลสตัณหา
๑๑. เจริญภาวนาอยู่เนืองนิจ
๑๒. เป็นกัลยาณมิตรของปวงชน
๑๓. งดรับนิมนต์งานทุกชนิดที่ประกอบด้วยอบายมุข เล่นการพนัน เลี้ยงสุรายาเมา โดยไม่เคารพต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม

วัดจะหมดความหมาย
เมื่อความงมงาย และอบายมุขเต็มวัด

๒๓. คำขอบรรพชาอุปสมบท

กุลบุตรผู้มีศรัทธามุ่งบรรพชาอุปสมบท พึงรับผ้าไตรจากผู้มอบให้อุ้มประณมมือเข้าไปในท่ามกลางสงฆ์ วางผ้าไตรไว้ข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวายแก่พระอุปัชฌาย์ แล้วกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง นั่งคุกเข่าอุ้มผ้าไตรประณมมือเปล่งวาจา ถึงสรณะและขอบรรพชาว่า.–

๑. เอสาหัง ภันเต ทุติยัมปาหัง ภันเต ตะติยัมปาหัง ภันเต | สุจิระปะรินิพพุตัมปี, ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ภะคะวะโต, ธัมมะวินะเย ปัพพะชัง, ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง,

๒. อะหัง ภันเต ทุติยัมปี อะหัง ภันเต ตะติยัมปี อะหัง ภันเต | ปัพพัชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหตตะวา, ปัพพาเชถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ถ้าบวชเป็นสามเณรให้ ยกคำว่า “ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง” ออกเสีย,

ในลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์รับเอาผ้าไตรจากผู้บวชวางไว้หน้าตัก แล้วกล่าวสอนถึงพระรัตนตรัยเป็นต้น และบอก “ตะจะปัญจะกะกัมมัฏฐาน” ให้ว่าตามไปทีละบท โดยอนุโลม และปฏิโลม ดังนี้.–

๓. เกสา โลมา นะขา ทันตา ตะโจ (อนุโลม)
ตะโจ ทันตา นะขา โลมา เกสา (ปฏิโลม)

ครั้นสอนแล้วพระอุปัชฌาย์ชักอังสะออกจากไตรสวมให้แล้ว สั่งให้ออกไปครองไตรจีวรตามระเบียบ ครั้นเสร็จแล้วเข้าไปหาพระอาจารย์ รับเครื่องสักการะถวายท่านแล้วกราบ ๓ หน นั่งคุกเข่า ประณมมือเปล่งวาจาขอสรณะและศีลดังนี้

๔. อะหัง ภันเต
ทุติยัมปี อะหัง ภันเต
ตะติยัมปี อะหัง ภันเต
} สะระณะสีลัง ยาจามิ,

ลำดับนั้นพระอาจารย์กล่าวคำนมัสการนำ ให้ผู้มุ่งบรรพชาว่าตามไปดังนี้.–

๕. นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ, (ว่า ๓ หน)

แต่นั้นพระอาจารย์พึงสั่งด้วยคำว่า "เอวัง วะเทหิ" หรือ "ยะมะหัง วะทามิ ตัง วะเทหิ" พึงรับว่า "อามะ ภันเต"

ครั้นแล้วท่านนำให้เปล่งวาจาว่าสรณคมน์ตามไปทีละพากย์ดังนี้.–

พุทธัง
ธัมมัง
สังฆัง
ทุติยัมปี พุทธัง
ทุติยัมปี ธัมมัง
ทุติยัมปี สังฆัง
ตะติยัมปี พุทธัง
ตะติยัมปี ธัมมัง
ตะติยัมปี สังฆัง
} สะระณัง คัจฉามิ,

เมื่อจบแล้วท่านบอกว่า "ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง" ให้พึงรับว่า "อามะ ภันเต" ลำดับนั้นพระอาจารย์จะบอกให้รู้ว่า การบวชเป็นสามเณรสำเร็จด้วยสรณคมน์เพียงเท่านี้ ทีนี้พึงสมาทานสิกขาบท ๑๐ ประการ ว่าตามท่านดังนี้.–

๑. ปาณาติปาตา เวระมณี
๒. อะทินนาทานา เวระมณี

๓. อะพ์รัห์มะจะริยา เวระมะณี
๔. มุสาวาทา เวระมณี
๕. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี
๖. วิกาละโภชะนา เวระมณี
๗. นัจจะคีตะวาทิตะวิสูกะทัสสะนา เวระมณี
๘. มาลาคันธะวิเลปะนะ ธาระณะมัณฑะนะ วิภูสะนัฏฐานา เวระมณี
๙. อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา เวระมณี
๑๐. ชาตะรูปะระชะตะปะฏิคคะหะณา เวระมณี
อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ. (ว่า ๓ หน)

ลำดับนั้น สามเณรพึงรับบาตร อุ้มเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ในท่ามกลางสงฆ์วางไว้ข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวายท่าน แล้วกราบ ๓ หน นั่งคุกเข่าประณมมือกล่าวคำขอนิสัย ว่าดังนี้.–

๖. อะหัง ภันเต
ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต
ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต
} นิสสะยัง ยาจามิ,

พระอุปัชฌาย์กล่าวคำว่า	สามเณรพึงรับว่า
โอปายิกัง	สาธุ ภันเต
ปะฏิรูปัง	สาธุ ภันเต
ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ,	สาธุ ภันเต

อุปัชฌาโย เม ภันเต โหหิ (ว่า ๓ หน)
อัชชะตัคเคทานิ เถโร, มัยหัง ภาโร, อะหัมปิ เถรัสสะ ภาโร, (ว่า ๓ หน)
(สำหรับการบวชเป็นสามเณรพึงจบเพียงขอนิสัยเท่านี้)

๗. เสร็จแล้วกราบ ๓ หน ลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์แนะนำสามเณรไปตามระเบียบ แล้วพระอาจารย์ผู้เป็นกรรมวาจา (คู่สวด) เอาบาตรมีสายคล้องตัวผู้บวช บอกบาตรและจีวร ผู้บวชพึงรับว่า "อามะ ภันเต" ๔ หน ดังนี้.–

คำบอกบาตรจีวร	คำรับ
๑. อะยันเต บัตโต	อามะ ภันเต
๒. อะยัง สังฆาฏิ	อามะ ภันเต
๓. อะยัง อุตตะราสังโค	อามะ ภันเต
๔. อะยัง อันตะระวาสะโก	อามะ ภันเต

๘. ต่อจากนั้น พระอาจารย์ท่านบอกให้ออกไปข้างนอกว่า "**คัจฉะ อะมุมหิ โอกาเส ติฏฐาหิ**" พึงถอยออกลุกขึ้นไปยืนอยู่ในที่ที่กำหนดไว้ พระอาจารย์ท่านสวดสมมุติตนเป็นผู้สอนซ้อม แล้วออกไปสวดถามอันตรายิกธรรม ให้พึงรับว่า "**นัตถิ ภันเต**" ๕ หน "**อามะ ภันเต**" ๘ หน ดังนี้.–

ถาม	ตอบ
๑. กุฏฐัง	นัตถิ ภันเต
๒. คัณโฑ	นัตถิ ภันเต
๓. กิลาโส	นัตถิ ภันเต
๔. โสโส	นัตถิ ภันเต
๕. อะปะมาโร	นัตถิ ภันเต
๑. มะนุสโสสิ์	อามะ ภันเต
๒. ปุริโสสิ์	อามะ ภันเต
๓. ภุชิสโสสิ์	อามะ ภันเต
๔. อะนะโณสิ์	อามะ ภันเต
๕. นะสิ์ ราชะภะโฏ	อามะ ภันเต

ถาม	ตอบ
๖. อะนุญญาโตสิ๊ มาตาปีตุหิ	อามะ ภันเต
๗. ปะริปุณณะวีสะติวัสโสสิ๊	อามะ ภันเต
๘. ปะริปุณณันเต บัตตะจีวะรัง	อามะ ภันเต
๑. กินนาโมสิ๊	อะหัง ภันเต.....นามะ
๒. โก นามะ เต อุบัชฌาโย,	อุบัชฌาโย เม ภันเต อายัส์มา .....นามะ

ถ้าตอบพร้อมกันให้เปลี่ยน "อุบัชฌาโย เม" เป็น "อุบัชฌาโย โน" ช่องที่.....ไว้ ข้อที่ ๑. เป็นชื่อฉายาของผู้บวช ซึ่งอุบัชฌาย์เป็นผู้ตั้งให้ ส่วนช่องที่.....ไว้ ข้อที่ ๒. เป็นชื่อฉายาของอุบัชฌาย์

ครั้นสวดซ้อมแล้ว ท่านกลับเข้ามาสวดเรียกอุปสัมปทาเปกขะ (สามเณร) พึงเข้ามาในท่ามกลางสงฆ์ กราบลงตรงหน้าพระอุบัชฌาย์ ๓ หน แล้วนั่งคุกเข่าประณมมือ เปล่งวาจาขออุปสมบท ดังนี้.-

๙. สังฆัม ภันเต
ทุติยัมปี ภันเต สังฆัง
ตะติยัมปี ภันเต สังฆัง } อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ.

ในลำดับนั้น พระอุบัชฌาย์กล่าวเผดียงสงฆ์แล้ว และพระอาจารย์ (คู่สวด) สวดสมมุติตน ถามอันตรายิกธรรมอุปสัมปทาเปกขะ พึงรับว่า "นัตถิ ภันเต" ๔ หน "อามะ ภันเต" ๘ หน บอกชื่อตนและชื่ออุบัชฌาย์ โดยนัยหนหลัง แต่นั้นพึงนั่งฟังท่านสวดกรรมวาจาอุปสมบทไปจนจบ ครั้นจบแล้วเอาบาตรออกจากตัว แล้วพึงกราบ ๓ หน นั่งพับเพียบประณมมือฟังพระอุบัชฌาย์บอกอนุศาสน์ไปจนจบแล้วรับว่า "อามะ ภันเต" แล้วกราบ ๓ หน ถวายไทยทานกรวดน้ำเป็นอันเสร็จพิธี

คำขอบรรพชานาคคู่

๑. เอเต มะยัง ภันเต
ทุติยัมปี มะยัง ภันเต
ตะติยัมปี มะยัง ภันเต
สุจิระปะรินิพพุตัมปี, ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามะ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยามะ มะยังภันเต, ตัสสะ ภะคะวะโต, ธัมมะวินะเย บัพพะชัง, ละเภยยามะ อุปะสัมปะทัง,

๒. มะยัง ภันเต
ทุติยัมปี มะยัง ภันเต
ตะติยัมปี มะยัง ภันเต
บัพพัชชัง ยาจามะ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเห็ตวา, บัพพาเชถะ โน ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

๓. เกสา โลมา นะขา ทันตา ตะโจ (อนุโลม)
ตะโจ ทันตา นะขา โลมา เกสา (ปฏิโลม)
ว่าตามพระอุปัชฌาย์

๔. อะหัง ภันเต
ทุติยัมปี อะหัง ภันเต
ตะติยัมปี อะหัง ภันเต
สะระณะสีลัง ยาจามิ,

๕. คำขอสะระณะและสมาทานศีล ๑๐ ข้อ นั้นเหมือนเดิมทุกประการ

๖. มะยัง ภันเต
ทุติยัมปี มะยัง ภันเต
ตะติยัมปี มะยัง ภันเต
นิสสะยัง ยาจามะ,
อุปัชฌาโย โน ภันเต โหหิ (ว่า ๓ หน).....(พึงรับ สาธุ ภันเต ๓ หน)
อัชชะตัคเคทานิ เถโร, อัมหากัง ภาโร, มะยัมปี เถรัสสะ ภารา, (๓ หน)

๗. พระอาจารย์พึงบอกบาตรจีวร พึงรับ "อามะ ภันเต" ๔ หน

๘. พระอาจารย์สวดถามอันตรายิกธรรม พึงรับ "นัตถิ ภันเต" ๕ หน รับ "อามะ ภันเต" ๘ หน.

๙. สังฆัม ภันเต
ทุติยัมปี ภันเต สังฆัง
ตะติยัมปี ภันเต สังฆัง
อุปะสัมปะทัง ยาจามะ, อุลลุมปะตุ โน ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ.

หมายเหตุ บวชเณรพึงตัดคำขีดเส้นใต้ "ละเภยยามะ อุปะสัมปะทัง" ออก และว่าถึงเพียงข้อ ๖ เท่านั้น

๒๒. คำอธิษฐานเข้าพรรษา

อิมัส์มิง อาวาเส อิมัง เตมาสัง วัสสัง อุเปมิ (ว่า ๓ จบ)

๒๓. คำปวารณาออกพรรษา

สังฆัม ภันเต
ทุติยัมปี ภันเต สังฆัง
ตะติยัมปี ภันตะ สังฆัง

ปะวาเรมิ ทิฏเฐนะ วา, สุเตนะ วา ปะริสังกายะ วา, วะทันตุ มัง อายัส์มันโต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ, ปัสสันโต ปะฏิกกะริสามิ,

๒๔. วิธีแสดงอาบัติ

(ผู้แสดงพรรษาอ่อนกว่า)

สัพพา ตา อาปัตติโย อาโรเจมิ (ว่า ๓ หน)

สัพพา ละหุกา อาปัตติโย อาโรเจมิ (ว่า ๓ หน)

อะหัง ภันเต สัมพะหุลา นานาวัตถุกาโย อาปัตติโย อาปัชชิง ตา ตุมหะ มูเล ปะฏิเทเสมิ

(ผู้รับพรรษาอ่อนกว่าว่า) ปัสสะสิ อาวุโส ตา อาปัตติโย

(ผู้แสดงพรรษาอ่อนกว่าว่า) อุกาสะ อามะ ภันเต ปัสสามิ

(ผู้รับพรรษาแก่กว่าว่า) อายะติง อาวุโส สังวะเรยยาสิ

(ผู้แสดงพรรษาอ่อนกว่าว่า) สาธุ สุฏฐุ ภันเต สังวะริสสามิ

ทุติยัมปี สาธุ สุฏฐุ ภันเต สังวะริสสามิ

ตะติยัมปี สาธุ สุฏฐุ ภันเต สังวะริสสามิ

นะ ปุเนวัง กะริสสามิ (ผู้รับว่า) สาธุ

นะ ปุเนวัง ภาสิสสามิ (ผู้รับว่า) สาธุ

นะ ปุเนวัง จินตะยิสสามิ (ผู้รับว่า) สาธุ

(ผู้แสดงพรรษาแก่กว่าว่า)

สัพพา ตา อาบัตติโย อาโรเจมิ (ว่า ๓ หน)

สัพพา ละหุกา อาบัตติโย อาโรเจมิ (ว่า ๓ หน)

อะหัง อาวุโส สัมพะหุลา นานาวัตถุกาโย อาบัตติโย อาบัชชิง ตา ตุยหะ มูเล ปะฏิเทเสมิ

(ผู้รับพรรษาอ่อนกว่าว่า) **อุกาสะ บัสสะถะ ภันเต ตา อาบัตติโย**

(ผู้แสดงพรรษาแก่กว่าว่า) **อามะ อาวุโส บัสสามิ**

(ผู้รับพรรษาอ่อนกว่าว่า) **อายะติง ภันเต สังวะเรยยาถะ**

(ผู้แสดงพรรษาแก่กว่าว่า) **สาธุ สุฏฐุ อาวุโส สังวะริสสามิ**

ทุติยัมปี สาธุ สุฏฐุ อาวุโส สังวะริสสามิ

ตะติยัมปี สาธุ สุฏฐุ อาวุโส สังวะรีสสามิ

นะ ปุเนวัง กะริสสามิ (ผู้รับว่า) สาธุ

นะ ปุเนวัง ภาสิสสามิ (ผู้รับว่า) สาธุ

นะ ปุเนวัง จินตะยิสสามิ (ผู้รับว่า) สาธุ

๒๕. กิจที่ต้องลาพรรษาหรือสัตตาหะ

เมื่อมีกิจจำเป็นตามที่วินัยบัญญัติให้ลาได้ ภิกษุจะลาพรรษาไป ภายใน ๗ วัน วิธีลานั้นบางแห่งเป็นแต่ทำความอาลัยไว้เท่านั้น บางแห่งมีวิธีคือต้องบอกแก่ภิกษุรูปใรรูปหนึ่ง ดังนี้

สัตตาหะกะระณียัง กิจจัง เม อัตถิ, ตัสมา มะยา คันตัพพัง อิมัสส์มิง สัตตาหัพ ภันตะเร นิวัตติสสามิ

กิจที่ต้องทำสัตตาหะของผมมีอยู่ เพราะฉะนั้น ผมจำต้องไป, ผมจักกลับมาภายใน ๗ วันนี้

๒๐. คำพินทุผ้า

(ก่อนจะใช้)

อิมัง พินทุกัปปัง กะโรมิ

คำอธิษฐาน

(ก่อนจะใช้ผ้า ๓ ผืนนี้ เรียกว่าไตรครอง)

สังฆาฏิ,	อิมัง สังฆาฏิง	อะธิฏฐามิ
จีวร,	อิมัง อุตตะราสังคัง	อะธิฏฐามิ
สบง	อิมัง อันตะระวาสะกัง	อะธิฏฐามิ
ผ้าอาบน้ำฝน.	อิมัง วัสสิกะสาฏิกัง	อะธิฏฐามิ
บาตร,	อิมัง ปัตตัง	อะธิฏฐามิ

คำเสียสละ

(จีวรเป็นนิสัคคีย์ เพราะอยู่ปราศจากเขตล่วงราตรี หรือเก็บผ้าอดิเรกไว้เกิน ๑๐ วัน)

อิทัง เม ภันเต จีวะรัง รัตติวิปปะวุตถัง อัญญัตระ ภิกขุสัมมะติยา นิสสัคคิยัง อิมาหัง อายัสมะโต นิสสัชชามิ.

(ถ้า ๒ ผืนว่า ทะวิจีวะรัง ถ้าทั้ง ๓ ผืนว่า ติจีวะรัง)

คำคืน

อิมัง จีวะรัง อายัสมะโต ทัมมิ

คำวิกัปป์

(ทำให้เป็น ๒ เจ้าของร่วมกัน)

อิมัง จีวะรัง ตุยหัง วิกัปเปมิ (ถ้าหลายผืนว่า อิมานิ จีวะรานิ ตุยหัง วิกัปเปมิ)

คำถอน

(สละสิทธิ์ในผ้านั้น)

อิมัง จีวะรัง มัยหัง สันตะกัง ปะริภุญชะ (ปะริภุญชะถะ) วา วิสัชเชหิ (วิสัชเชถะ) วา ยะถาปัจจะยัง วา กะโรหิ (กะโรถะ)

(ในวงเล็บสำหรับผู้ถอน พรรษาอ่อนกว่าว่า)

๒๗. แบบกรรมวาจาสวดให้ผ้ากฐิน

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (ว่า ๓ หน)

สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ, อิทัง สังฆัสสะ กะฐินะทุสสัง อุปบันนัง, ยะทิ สังฆัสสะ ปัตตะกัลลัง, สังโฆ อิมัง กะฐินะทุสสัง อายัส์มะโต (.....) ทะเทยยะ, กะฐินัง อัตถะริตุง, เอสา ญัตติ,

สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ, อิทัง สังฆัสสะ กะฐินะทุสสัง อุปบันนัง, สังโฆ อิมัง กะฐินะทุสสัง อายัส์มะโต (.....) เทติ, กะฐินัง อัตถะริตุง, ยัสสายัส์มะโต ขะมะติ, อิมัสสะ กะฐินะทุสสัสสะ อายัส์มะโต (.....) ทานัง, กะฐินัง อัตถะริตุง, โส ตุณ์หัสสะ ยัสสะ นักขะมะติ, โส ภาเสยยะ,

ทินนัง อิทัง สังเฆนะ, กะฐินะทุสสัง อายัส์มะโต (.....), กะฐินัง อัตถะริตุง, ขะมะติ สังฆัสสะ ตัส์มา ตุณ์หี, เอวะเมตัง, ธาระยามิ. (ในวงเล็บนั้นให้ใส่ชื่อผู้ครองกฐิน)

๒๘. คำอธิษฐานผ้ากฐิน

(สังฆาฏิ) อิมายะ สังฆาฏิยา กะฐินัง อัตถะรามิ (ว่า ๓ หน)

(จีวร) อิมินา อุตตะราสังเคนะ กะฐินัง อัตถะรามิ (ว่า ๓ หน)

(สบง) อิมินา อันตะระวาสะเกนะ กะฐินัง อัตถะรามิ (ว่า ๓ หน)

๒๙. คำอนุโมทนากฐิน

อัตถะตัง อาวุโส (ภันเต) สังฆัสสะ กะฐินัง ธัมมิโก กะฐินัตถาโร อะนุโมทะถะ (ว่า ๓ หน) ในวงเล็บสำหรับมีภิกษุอื่นที่มีพรรษามากกว่าผู้ครองกฐินแล้วพระสงฆ์ทั้งปวงกล่าวอนุโมทนาต่อไปว่า

อัตถะตัง ภันเต (อาวุโส) สังฆัสสะ กะฐินัง ธัมมิโก กะฐินัตถาโร อะนุโมทามะ (ว่า ๓ หน) ในวงเล็บสำหรับมีภิกษุอื่นที่มีพรรษามากกว่าผู้ครองกฐิน

๓๐. คำอปโลกน์กฐิน (แบบ ๒ รูป)

รูปที่ ๑ ตั้งพัดว่า

ผ้ากฐินทานกับทั้งผ้าอานิสังสบริวารทั้งปวงนี้ เป็นของ.....
พร้อมด้วย.....ผู้ประกอบด้วยศรัทธา อุตสาหะพร้อมเพรียงกันนำมาถวาย, แด่พระภิกษุสงฆ์ผู้จำพรรษาถ้วนไตรมาส ในอาวาสนี้,

ก็แลผ้ากฐินทานนี้, เป็นของบริสุทธิ์ ดุจเลื่อนลอยมาโดยนภากาศ, แล้วหยาดตกลงในท่ามกลางสงฆ์ มิได้จำเพาะเจาะจงแก่พระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง, มีพระบรมพุทธานุญาตไว้ว่า, ให้พระสงฆ์ทั้งปวงยินยอมอนุญาตให้แก่ภิกษุรูปหนึ่ง, ซึ่งมีจีวรอันเก่า หรือมีจีวรอันคร่ำคร่า, หรือมีสติปัญญาสามารถ อาจจะกระทำกฐินัตถารกิจ ให้ถูกต้องตามวินัยนิยมบรมพุทธานุญาติได้,

บัดนี้ พระสงฆ์ทั้งปวง จะเห็นสมควรแก่ภิกษุรูปใด, จงพร้อมกันยินยอมยกให้แก่ภิกษุรูปนั้นเทอญ (ไม่ต้องสาธุ)

รูปที่ ๒ ตั้งพัดว่า

ผ้ากฐินทาน กับทั้งผ้าอานิสังสบริวารทั้งปวง, ข้าพเจ้าพิจารณาแล้ว เห็นสมควรแก่.....เป็นผู้มีสติปัญญาสามารถ อาจกระทำกฐินัตถารกิจ ให้ถูกต้องตามพระบรมพุทธานุญาตได้, ถ้าพระภิกษุรูปใดเห็นไม่สมควรจงทักท้วงขึ้นในท่ามกลางสงฆ์ (หยุดนิดหนึ่ง) ถ้าเห็นสมควรแล้วไซร้จงให้สัททสัญญาสาธุการขึ้นให้พร้อมกันเทอญ (พระสงฆ์รับสาธุ)

หมายเหตุ ที่ละไว้.....ออกชื่อเจ้าภาพและญาติมิตร สำหรับรูปหนึ่ง,
ออกชื่อพระที่ครองกฐิน สำหรับรูปที่สอง

๓๑. คำทำวัตรพระ

(ยืนขึ้นว่า) **อุกาสะ วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต, มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ, สาธุ อะนุโมทามิ,**

(นั่งคุกเข่า มือทั้งสองประคองพานดอกไม้ ธูปเทียนไว้เสมออกแล้วกล่าวคำขอขมาดังนี้) **สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต** (ถวายเครื่องสักการะกราบ ๓ ครั้ง แล้วกล่าวคำว่า) **อุกาสะ ทะวารัตตะเยนะ กะตัง สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต**

(ผู้รับขมาว่า) **อะหัง ขะมามิ ตะยาปี เม ขะมิตัพพัง** (ถ้ามีผู้ขอหลายรูปเปลี่ยน "ตะยาปี" เป็น "ตุมเหหิปี"

(ผู้ขอขมาว่า) **ขะมามิ ภันเต** (ถ้ามีผู้ขอหลายรูปเปลี่ยน "ขะมามิ" เป็น "ขะมามะ" (กราบ ๓ ครั้ง ยืนขึ้นว่า)

วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะเม ภันเต, มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ, สาธุ, อะนุโมทามิ (กราบ ๓ ครั้ง)

หมายเหตุ วันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๐ ของทุกปีเป็นวันทำวัตร ท่านอาจารย์พุทธทาส ที่สวนโมกข์

๓๒. คำนำถวายดอกไม้ ธูป เทียน

ในวันมาฆบูชา ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓

(นำ) **หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เส**

ว่านะโม ๓ จบ แล้วนำ

อัชชายัง มาฆะปุณณะมี สัมปัตตา, มาฆะนักขัตเตนะ ปุณณะจันโท ยุตโต, ยัตถะ ตะภาคะโต อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, จาตุรังคิเก สาวะกะสันนิปาเต, โอวาทะปาฏิโมกขัง อุททิสิ,

ตะทา หิ, อัฑฒะเตระสานิ ภิกขุสะตานิ, สัพเพสังเยวะ ขีณาสะวานัง, สัพเพเต เอหิภิกขุกา, สัพเพปี เต อะนามันติตาวะ, ภะคะวะโต สันติกัง อาคะตา, เวฬุวะเน กะลันทะกะนิวาเป, มาฆะปุณณะมิยัง วัฑฒะมานะกัจฉายายะ, ตัส์มิญจะ สันนิปาเต, ภะคะวา วิสุทธุโปสะถัง อะกาสิ, โอวาทะปาฏิโมกขัง อุททิสิ,

อะยัง อัมหากัง ภะคะวะโต, เอโกเยวะ สาวะกะสันนิปาโต อะโหสิ จาตุรังคิโก, อัฑฒะเตระสานิ ภิกขุสะตานิ, สัพเพสังเยวะ ขีณาสะวานัง, มะยันทานิ, อิมัง มาฆะปุณณะมึ, นักขัตตะสะมะยัง, ตักกาละสะทิสัง สัมปัตตา, สุจิระปะรินิพพุตัมปี ตัง ภะคะวันตัง อนุสสะระมานา, อิมัส์มิง ตัสสะ ภะคะวะโต, สักขิภูเต เจติเย, อิเม ทัณฑะที่ปะธูปะปุปผาทิสักกาเร คะเหต์วา, อัตตะโน กายัง สักการุปะธานัง กะริต์วา, ตัสสะ ภะคะวะโต, เตสัญจะ อัฑฒะเตระสานัง ภิกขุสะตานัง, ยะถาภุจเจ คุเณ อะนุสสะรันตา, อิมัง พุทธะปะฏิมัง (ในกรณีที่เวียนรอบสถูปใช้ อิมัง ถูปัง), ติกขัตตุง ปะทักขิณัง กะริสสามะ, ยะถาคะหิเตหิ สักกาเรหิ, ปูชัง กุรุมานา,

สาธุ โน ภันเต ภะคะวา สะสาวะกาสังโฆ, สุจิระปะรินิพพุโตปี, คุเณหิ ธะระมาโน, อิเม สักกาเร ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ.

คำแปล

วันนี้ ถึงวันมาฆะปุณณมี, เพ็ญเดือน ๓ พระจันทร์เต็มดวง, ประกอบด้วยมาฆนักขัตตฤกษ์, ตรงกับวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราทั้งหลาย, ได้ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์, ในที่ประชุมสาวกสงฆ์ อันประกอบด้วยองค์สี่,

ครั้งนั้น ภิกษุ ๑,๒๕๐ รูป, ล้วนแต่พระขีณาสพอรหันต์, อุปสมบทด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทา, ได้มาประชุมพร้อมกันโดยมิได้นัดหมาย, ในสำนัก

พระผู้มีพระภาคเจ้า, ณ. พระเวฬุวนาราม กะลันทกะนิวาปะสถาน, เวลาตะวันบ่าย ในวันมาฆะปุณณมี, สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ทรงกระทำวิสุทธิอุโบสถ, ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ ณ. ที่ประชุมนั้น,

การประชุมสาวกสงฆ์พร้อมด้วยองค์ ๔, ของพระผู้มีพระภาคเจ้าแห่งเราทั้งหลายนี้, ได้มีครั้งเดียวเท่านั้น, ภิกษุ ๑,๒๕๐ รูป ล้วนเป็นพระขีณาสพอรหันต์ทั้งสิ้น, บัดนี้เราทั้งหลาย, มาถึงวันมาฆปุณณมี นักขัตตสมัย, ซึ่งคล้ายกับวันจาตุรงคสันนิบาตนั้นแล้ว, ระลึกถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, แม้เสด็จปรินิพพานไปนานแล้ว, จึงพากันถือเครื่องสักการะ มีประทีป ธูปเทียน ดอกไม้ เป็นต้นเหล่านี้, ทำกายของตนให้เป็นดังภาชนะรองรับเครื่องสักการะ, ระลึกถึงพระคุณตามเป็นจริงทั้งหลาย, ของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, จักกระทำประทักษิณพระพุทธปฏิมานี้ (พระสถูปนี้), สิ้นวาระ ๓ รอบ, กระทำการบูชาด้วยเครื่องสักการะทั้งหลาย, ตามที่ข้าพเจ้าทั้งหลายถือไว้แล้ว,

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ, ดังข้าพเจ้าขอโอกาส, ขออัญเชิญพระผู้มีพระ-ภาคเจ้าพร้อมด้วยพระสงฆ์สาวก, แม้เสด็จปรินิพพานไปนานแล้ว, แต่ยังปรากฏอยู่ด้วยพระคุณทั้งหลาย, จงทรงรับเครื่องสักการะเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ตลอดกาลนาน เทอญ.

๓๓. คำบูชาในวันวิสาขปุณณมี

(นำ) **หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เส**

ว่านะโม ๓ จบ แล้วนำ

ยะมัมหะ โข มะยัง ภะคะวันตัง สะระณัง คะตา, โย โน ภะคะวา สัตถา, ยัสสะ จะ มะยัง ภะวะโต ธัมมัง โรเจมะ, อะโหสิ โข โส ภะคะวา, มัชฌิเมสุ ชะนะปะเทสุ, อะริยะเกสุ มะนุสเสสุ อุปปันโน, ขัตติโย ชาติยา, โคตะโม โคตเตนะ, สักยะปุตโต สักยะกุลา ปัพพะชิโต, สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพรัห์มะเก, สัสสะมะณะพราหมะณิยา

ปะชายะ สะเทวะมะนุสสายะ, อะนุตตะรัง สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทโธ, นิสสังสะยัง โข โส ภะคะวา, อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน, สุคะโต โลกะวิทู, อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ, สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวา,

สะวากขาโต โข ปะนะ เตนะ ภะคะวะตา ธัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก, เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก, ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ,

สุปะฏิปันโน โข ปะนัสสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ, อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา, เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อาหุเนยโย ปาหุเนยโย, ทักขิเณยโย อัญชะลีกะระณีโย, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสะ,

อะยัง โข ปะนะ พุทธะปะฏิมา (ในกรณีเวียนรอบสถูปใช้ "ถูโป") ตัง ภะคะวันตัง อุททิสสะ กะโต (กะตา), ยาวะเทวะ ทัสสะเนนะ, ตัง ภะคะวันตัง อะนุสสะริตุวา, ปะสาทะสังเวคะปะฏิลาภายะ, มะยัง โข เอตะระหิ, อิมัง วิสาขะปุณณะมีกาลัง, ตัสสะ ภะคะวะโต, ชาติสัมโพธินิพพานะกาละ สัมมะตัง ปัตวา, อิมัง ฐานัง สัมปัตตา, อิเมทัณฑะ ทีปะธูปะปุปผาทิสักกาเร คะเหตวา, อัตตะโน กายัง สักการุปะธานัง กะริตวา, ตัสสะ ภะคะวะโต, ยะถาภุจเจ คุเณ อะนุสสะรันตา, อิมัง พุทธะปะฏิมัง (ในกรณีที่เวียนรอบสถูปใช้ อิมัง ถูปัง), ติกขัตตุง ปะทักขิณัง กะริสสะมะ, ยะถาคะหิเตหิ สักกาเรหิ, ปูชัง กุรุมานา,

สาธุ โน ภันเต ภะคะวา, สุจิระปะรินิพพุโตปี, ญาตัพเพหิ คุเณหิ, อะตีตารัมมะณะตายา ปัญญายะมาโน, อิเม อัมเมหิ คะหิเต สักกาเร ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

คำแปล

เราทั้งหลาย ถึงซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใดว่าเป็นที่พึ่ง, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด เป็นศาสดาของเราทั้งหลาย, ก็เราทั้งหลายชอบใจธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นแล, ได้ทรงอุบัติแล้วในหมู่มนุษย์ ชาวอริยกะ มัชฌิมชนบท, พระองค์เป็นกษัตริย์โดยพระชาติ, เป็นโคดมโดยพระโคตร, เป็นโอรสแห่งเจ้าศากยะ, เสด็จออกบรรพชาจากศากยตระกูล, พระองค์ได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลก, ทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก, ในหมู่สัตว์ทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์, ข้อนี้ไม่ต้องสงสัยเลย, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, เป็นพระอรหันต์, เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง, เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ, เป็นผู้ไปแล้วด้วยดี, เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง, เป็นผู้สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า, เป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย, เป็นผู้รู้ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม, เป็นผู้มีความจำเริญ จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์,

อนึ่ง พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นแล, ได้ตรัสไว้ดีแล้ว, เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติ พึงเห็นได้ด้วยตนเอง, เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้และให้ผลได้ไม่จำกัดกาล, เป็นสิ่งที่ควรกล่าวกะผู้อื่นว่า ท่านจงมาดูเถิด, เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว, เป็นสิ่งที่ผู้รู้ทั้งรู้ได้เฉพาะตน,

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นแล, ปฏิบัติดีแล้ว, ปฏิบัติตรงแล้ว, ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมเป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว, ปฏิบัติสมควรแล้ว, ได้แก่บุคคลเหล่านี้ คือ, คู่แห่งบุรุษ ๔ คู่, นับเรียงตัวบุรุษได้ ๘ บุรุษ, นั่นแหละสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า, เป็นสงฆ์ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา, เป็นสงฆ์ควรแก่สักการะที่เขาจัดไว้ต้อนรับ, เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน, เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปควรทำอัญชลี (กราบไหว้), เป็นเนื้อนาบุญของโลก, ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า,

ก็พระพุทธปฏิมา (พระสถูป) นี้แล, อันผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสได้สร้างประดิษฐานไว้, อุทิศถวายพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, เพื่อจะให้เป็นที่ระลึก

ถึงพระคุณของพระผู้มีพระภาคเจ้า, เพื่อให้เกิดความสังเวชและความเลื่อมใส, จะได้เป็นปัจจัยแก่พระนิพพาน,

บัดนี้ เราทั้งหลายมาถึงกาลวิสาขปุณณมีนี้ เป็นที่รู้กันว่า กาลเป็นที่ประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน, ของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, จึงมาประชุมกันแล้ว ณ ที่นี้, ถือเครื่องสักการะ มีประทีป ธูปเทียน ดอกไม้เป็นต้นเหล่านี้, ทำกายของตนให้เป็นดังภาชนะรองรับเครื่องสักการะ, ระลึกถึงพระคุณตามความเป็นจริงทั้งหลาย, ของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, จักกระทำประทักษิณพระพุทธปฏิมานี้ (พระสถูปนี้), สิ้นวาระ ๓ รอบ, กระทำการบูชาด้วยเครื่องสักการะทั้งหลาย, ตามที่ข้าพเจ้าทั้งหลายถือไว้แล้ว.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ, ดังข้าพเจ้าขอโอกาส, ขออัญเชิญพระผู้มีพระภาคเจ้า, แม้เสด็จปรินิพพานไปนานแล้ว, แต่ยังปรากฏอยู่ด้วยพระคุณทั้งหลาย, อันบุคคลพึงรู้โดยความเป็นอดีตารมณ์, จงทรงรับเครื่องสักการะเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ตลอดกาลนานเทอญ

๓๔. คำบูชาในวันอาสาฬหปุณณมี

(นำ) **หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เส**

ว่านะโม ๓ จบ แล้วนำ

ยะมัมหะ โข มะยัง ภะคะวันตัง สะระณัง คะตา, โย โน ภะคะวา สัตถา, ยัสสะ จะ มะยัง ภะคะวะโต ธัมมัง โรเจมะ, อะโหสิ โข โส ภะคะวา, อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, สัตเตสุ การุญญัง ปะฏิจจะ กะรุณายะโก หิเตสี อะนุกัมปัง อุปาทายะ, อาสาฬหะปุณณะมิยัง พาราณะสิยัง อิสิปะตะเน มิคะทาเย, ปัญจะวัคคิยานัง ภิกขูนัง, อนุตตะรัง ธัมมะจักกัง ปะฐะมัง ปะวัตเตต์วา, จัตตาริ อะริยะสัจจานิ ปะกาเสสิ,

ตัส์มิญจะ โข สะมะเย บัญจะวัคคิยานัง ภิกขูนัง ปะมุโข, อายัส์มา อัญญาโกณฑัญโญ, ภะคะวะโต ธัมมัง สุต์วา, วิระชัง วีตะมะลัง ธัมมะจักขุง ปะฏิละภิต์วา, "ยังกิญจิ สะมุทะยะธัมมัง สัพพันตัง นิโรธะธัมมันติ", ภะคะวันตัง อุปะสังกะมิต์วา, ภะคะวะโต เยวะ สันติกา, เอหิภิกขุอุปะสัมปะทัง ยาจิต์วา, ภะคะวะโต ธัมมะวินะเย อะริยะสาวะกะสังโฆ, โลเก ปะฐะมัง อุปบันโน อะโหสิ,

ตัส์มิญจาปี โข สะมะเย, สังฆะระตะนัง โลเก ปะฐะมัง อุปบันนัง อะโหสิ, พุทธะระตะนัง ธัมมะระตะนัง สังฆะระตะนันติ, ติระตะนัง สัมปุณณัง อะโหสิ,

มะยัง โข เอตะระหิ, อิมัง อาสาฬหะปุณณะมีกาลัง, ตัสสะ ภะคะวะโต, ธัมมะจักกัปปะวัตตะนะกาละสัมมะตัง, อะริยะสาวะกะสังฆะ อุปบัตติกาละสัมมะตัญจะ, ระตะนัตตะยะสัมปุระณะกาละสัมมะตัญจะ ปัต์วา, อิมัง ฐานัง สัมปัตตา, อิเม ทัณฑะทีปะธูปะปุปผาทิ สักกาเร คะเหต์วา, อัตตะโน กายัง สักการุปะธานัง กะริต์วา, ตัสสะ ภะคะวะโต ยะถาภุจเจ คุเณ อนุสสะรันตา, อิมัง พุทธปะฏิมัง (ถูปัง), ติกขัตตุง ปะทักขิณัง กะริสสามะ, ยะถาคะหิเตหิ สักกาเรหิ, ปูชัง กุรุมานา,

สาธุ โน ภันเต ภะคะวา, สุจิระปะรินิพพุโตปี, ญาตัพเพหิ คุเณหิ, อะตีตารัมมะณะตายะ ปัญญายะมาโน, อิเม อัมเหหิ คะหิเต สักกาเร ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

คำแปล

เราทั้งหลายถึงซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใดว่าเป็นที่พึ่ง, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด, เป็นศาสดาของเราทั้งหลาย, อนึ่ง เราทั้งหลายชอบใจธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, เป็นพระอรหันต์, ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง, ทรงอาศัยความกรุณาในสัตว์ทั้งหลาย,

ทรงพระกรุณาแสวงหาประโยชน์เกื้อกูล, ทรงอาศัยความเอ็นดู, ได้ยังพระธรรม-จักรอันยอดเยี่ยมให้เป็นไป, ทรงประกาศอริยสัจ ๔ เป็นครั้งแรก, แก่พระภิกษุปัญจวัคคีย์, ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้กรุงพาราณสี, ในวันอาสาฬหปุณณมี,

อนึ่ง ในสมัยนั้นแล, ท่านพระอัญญาโกณฑัญญะ เป็นหัวหน้าของพระภิกษุปัญจวัคคีย์, ฟังธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว, ได้ธรรมจักษุอันบริสุทธิ์ปราศจากมลทินว่า, "สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา, สิ่งทั้งปวงนั้นมีความดับเป็นธรรมดา", จึงทูลขออุปสมบทกับพระผู้มีพระภาคเจ้า, แล้วได้เป็นพระอริยสงฆ์สาวกในธรรมวินัย, ของพระผู้มีพระเจ้าเป็นองค์แรกในโลก,

อนึ่ง ในสมัยนั้นแล, พระสังฆรัตนะได้บังเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก, พระ-รัตนตรัย, คือ พระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ พระสังฆรัตนะ, ได้สมบูรณ์แล้วในโลก,

บัดนี้ เราทั้งหลายแล, มาประจวบมงคลสมัยอาสาฬหปุณณมี, วันเพ็ญอาสาฬหมาสที่รู้พร้อมกันว่า, เป็นวันที่พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, ทรงประกาศพระธรรมจักร, เป็นวันที่เกิดขึ้นแห่งพระอริยสงฆ์สาวก, และเป็นวันที่พระรัตนตรัยสมบูรณ์ คือครบ ๓ รัตนะ, จึงมาประชุมกันแล้ว ณ ที่นี้, ถือเครื่องสักการะ, มีประทีป ธูปเทียน ดอกไม้เป็นต้นเหล่านี้ ทำกายของตนให้เป็นดังภาชนะรองรับเครื่องสักการะ ระลึกถึงพระคุณตามเป็นจริงทั้งหลาย, ของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, จักกระทำประทักษิณพระพุทธปฏิมานี้ (พระสถูปนี้), สิ้นวาระ ๓ รอบ, กระทำบูชาด้วยเครื่องสักการะทั้งหลาย, ตามที่ข้าพเจ้าทั้งหลายถือไว้แล้ว,

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ, ดังข้าพเจ้าขอโอกาส, ขออัญเชิญพระผู้มีพระภาคเจ้า, แม้เสด็จปรินิพพานไปนานแล้ว, แต่ยังปรากฏอยู่ด้วยพระคุณทั้งหลาย, อันบุคคลพึงรู้โดยตามเป็นอตีตารมณ์, จงทรงรับเครื่องสักการะเหล่านี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ตลอดกาลนาน เทอญ.

ยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก

๑. อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง วัจจะโส ภะคะวา. อิติปิ โส ภะคะวา สัมมาสัมพุทโธ วัจจะโส ภะคะวา. อิติปิ โส ภะคะวา วิชชา-จะระณะสัมปันโน วัจจะโส ภะคะวา. อิติปิ โส ภะคะวา สุคะโต วัจจะโส ภะคะวา. อิติปิ โส ภะคะวา โลกะวิทู วัจจะโส ภะคะวา.

๒. อะระหันตัง สะระณัง คัจฉามิ อะระหันตัง สิระสา นะมามิ สัมมาสัมพุทธัง สะระณัง คัจฉามิ สัมมาสัมพุทธัง สิระสา นะมามิ วิชชา-จะระณะสัมปันนัง สะระณัง คัจฉามิ วิชชาจะระณะสัมปันนัง สิระสา นะมามิ สุคะตัง สะระณัง คัจฉามิ สุคะตัง สิระสา นะมามิ โลกะวิทัง สะระณัง คัจฉามิ โลกะวิทัง สิระสา นะมามิ.

๓. อิติปิ โส ภะคะวา อะนุตตะโร วัจจะโส ภะคะวา. อิติปิ โส ภะคะวา ปุริสะทัมมะสาระถิ วัจจะโส ภะคะวา. อิติปิ โส ภะคะวา สัตถา เทวะมะนุสสานัง วัจจะโส ภะคะวา. อิติปิ โส ภะคะวา พุทโธ วัจจะโส ภะคะวา.

๔. อะนุตตะรัง สะระณัง คัจฉามิ อะนุตตะรัง สิระสา นะมามิ ปุริสะทัมมะสาระถิ สะระณัง คัจฉามิ ปุริสะทัมมะสาระถิ สิระสา นะมามิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง สะระณัง คัจฉามิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง สิระสา นะมามิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ พุทธัง สิระสา นะมามิ อิติปิ โส ภะคะวา.

๕. อิติปิ โส ภะคะวา รูปะขันโธ อะนิจจะลักขะณะปาระมี จะ สัมปันโน อิติปิ โส ภะคะวา. อิติปิ โส ภะคะวา เวทะนาขันโธ อะนิจจะ-

ลักขะณะปาระมี จะ สัมบันโน อิติปี โส ภะคะวา. อิติปี โส ภะคะวา สัญญาขันโธ อะนิจจะลักขะณะปาระมี จะ สัมบันโน อิติปี โส ภะคะวา. อิติปี โส ภะคะวา สังขาระขันโธ อะนิจจะลักขะณะปาระมี จะ สัมบันโน อิติปี โส ภะคะวา. อิติปี โส ภะคะวา วิญญาณะขันโธ อะนิจจะลักขะณะ-ปาระมี จะ สัมบันโน อิติปี โส ภะคะวา.

๖. อิติปี โส ภะคะวา ปะฐะวี จักกะวาฬะ จาตุมมะหาราชิกา ตาวะติงสา ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา เตโช จักกะวาฬะ จาตุมมะหาราชิกา ตาวะติงสา ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา วาโย จักกะวาฬะ จาตุมมะหาราชิกา ตาวะติงสา ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา อาโป จักกะวาฬะ จาตุมมะหาราชิกา ตาวะติงสา ธาตุสัมมา-ทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา อากาสะ จักกะวาฬะ จาตุมมะหาราชิกา ตาวะติงสา ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน.

๗. อิติปี โส ภะคะวา ยามา ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา ตุสิตา ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา นิมมานะระติ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา กามาวะจะระ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา รูปาวะจะระ ธาตุสัมมา-ทิยานะสัมบันโน.

๘. อิติปี โส ภะคะวา ปะฐะมะฌานะ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา ทุติยะฌานะ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา ตะติยะฌานะ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา จะตุตถะฌานะ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา บัญจะมะ-ฌานะ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน.

๙. อิติปี โส ภะคะวา อากาสานัญจายะตะนะ เนวะสัญญานา-สัญญายะตะนะ อะรูปาวะจะระ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา วิญญาณัญจายะตะนะ เนวะสัญญานาสัญญายะตะนะ อะรูปาวะจะระ

ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา อากิญจัญญายะตะนะ เนวะ-สัญญานาสัญญายะตะนะ อะรูปาวะจะระ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน.

๑๐. อิติปี โส ภะคะวา โสตาปะฏิมัคคะ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา สะกิทาคาปะฏิมัคคะ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา อะนาคาปะฏิมัคคะ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา อะระหัตตะปะฏิมัคคะ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน.

๑๑. อิติปี โส ภะคะวา โสตาอะระหัตตะปะฏิผะละ ธาตุสัมมา-ทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา สะกิทาคาอะระหัตตะปะฏิผะละ ธาตุ-สัมมาทิยานะสัมบันโน. อิติปี โส ภะคะวา อะนาคาอะระหัตตะปะฏิผะละ ธาตุสัมมาทิยานะสัมบันโน.

๑๒. กุสะลา ธัมมา อิติปี โส ภะคะวา อะอา ยาวะชี่วัง พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ ชัมพูทิปัญจะ อิสสะโร กุสะลา ธัมมา นะโม พุทธายะ นะโม ธัมมายะ นะโม สังฆายะ ปัญจะ พุทธา นะมามิหัง อาปามะจุปะ ทิมะสังอังขุ สังวิธาปุกะยะปะอุปะสะชะ สุเหปาสายะโส โสสะสะอะอะอะ-อะนิ เตชะสุเนมะภูจะนาวิเว อะสังวิสุโลปุสะภุพะอิส์วาสุ สุส์วาอิ กุสะลา ธัมมา จิตติวิอัตถิ.

๑๓. อิติปี โส ภะคะวา อะระหัง อะอา ยาวะชี่วัง พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ สาโพธิ ปัญจะ อิสสะโร ธัมมา.

๑๔. กุสะลา ธัมมา นันทะวิวังโก อิติ สัมมาสัมพุทโธ สุคะลาโน ยาวะชี่วัง พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.

๑๕. จาตุมมะหาราชิกา อิสสะโร กุสะลา ธัมมา อิติ วิชชาจะระณะ-สัมบันโน อุอุ ยาวะ ตาวะติงสา อิสสะโร กุสะลา ธัมมา นันทะปัญจะ สุคะโต โลกะวิทู มะหาเอโอ ยาวะชี่วัง พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.

๑๖. ยามา อิสสะโร กุสะลา ธัมมา พ์รัห์มาสัททะปัญจะ สัตตะ-สัตตาปาระมี อะนุตตะโร ยะมะกะชะ ยาวะชี่วัง พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.

๑๗. ตุสิตา อิสสะโร กุสะลา ธัมมา ปุยะปะกะ ปุริสะทัมมะสาระถิ ยาวะชีวัง พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.

๑๘. นิมมานะระติ อิสสะโร กุสะลา ธัมมา เหตุโปวะ สัตถา เทวะ-มะนุสสานัง ตะถะ ยาวะชีวัง พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.

๑๙. ปะระนิมมิตะวะสะวัตติ อิสสะโร กุสะลา ธัมมา สังขาระขันโธ ทุกขัง อะนิจจัง อะนัตตา รูปะขันโธ พุทธะปะผะ ยาวะชีวัง พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ.

๒๐. พ์รัห์มา อิสสะโร กุสะลา ธัมมา นัจจิบ์จะยา วินะบ์ญจะ ภะคะวะตา ยาวะนิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ นะโม พุทธัสสะ นะโม ธัมมัสสะ นะโม สังฆัสสะ พุทธิลาโร กะลา กะระกะนา เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหนตุ หุลู หุลู หุลู ส์วาหายะ.

๒๑. นะโม พุทธัสสะ นะโม ธัมมัสสะ นะโม สังฆัสสะ วิตติ วิตติ วิตติ มิตติ มิตติ จิตติ จิตติ จิตติ วัตติ วัตติ ยะมะสุ สุวัตถิ โหนตุ หุลู หุลู ส์วาหายะ.

๒๒. อินทะสาวัง มะหาอินทะสาวัง พ์รัห์มะสาวัง มะหาพ์รัห์มะ-สาวัง จักกะวัตติสาวัง มะหาจักกะวัตติสาวัง เทวาสาวัง มะหาเทวาสาวัง อิสีสาวัง มะหาอิสีสาวัง มุนีสาวัง มะหามุนีสาวัง สัปปุริสาวัง มะหาสัปปุริ-สาวัง พุทธะสาวัง บ์จเจกะพุทธะสาวัง อะระห์ตะสาวัง สัพพะสิทธิวิชชา-ธะรานังสาวัง สัพพะโลกาอิริยานังสาวัง เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหนตุ.

๒๓. สาวังคุณัง วะชะพะลัง เตชัง วิริยัง สิทธิกัมมัง นิพพานัง โมกขัง คุยหะกังถานะสีลัง บ์ญญานิกขัง ปุญญัง ภาค์ยัง ตัปบ์ง สุขัง สิริรูบ์ง กุวิสสะติเสนัง เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหนตุ หุลู หุลู หุลู ส์วาหายะ.

๒๔. นะโม พุทธัสสะ ทุกขัง อะนิจจัง อะนัตตา รูปะขันโธ เวทะนาขันโธ สัญญาขันโธ สังขาระขันโธ วิญญาณะขันโธ นะโม อิติปิ โส ภะคะวา.

๒๕. นะโม พุทธัสสะ ทุกขัง อะนิจจัง อะนัตตา รูปะขันโธ เวทะนาขันโธ สัญญาขันโธ สังขาระขันโธ วิญญาณะขันโธ นะโม ส์วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม.

๒๖. นะโม ธัมมัสสะ ทุกขัง อะนิจจัง อะนัตตา รูปะขันโธ เวทะนาขันโธ สัญญาขันโธ สังขาระขันโธ วิญญาณะขันโธ นะโม ส์วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม.

๒๗. นะโม ธัมมัสสะ ทุกขัง อะนิจจัง อะนัตตา รูปะขันโธ เวทะนาขันโธ สัญญาขันโธ สังขาระขันโธ วิญญาณะขันโธ นะโม สุปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ.

๒๘. นะโม สังฆัสสะ ทุกขัง อะนิจจัง อะนัตตา รูปะขันโธ เวทะนาขันโธ สัญญาขันโธ สังขาระขันโธ วิญญาณะขันโธ นะโม สุปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ วาหะปะริตตัง.

๒๙. นะโม พุทธายะ มะอะอุ ทุกขัง อะนิจจัง อะนัตตา ยาวะ-ตัสสะ หาโย โมนะ อุอะมะ ทุกขัง อะนิจจัง อะนัตตา อุอะมะ อะวันทา นะโม พุทธายะ นะอะกะติ นิสะระณะ อาระปะขุธัง มะอะอุ ทุกขัง อะนิจจัง อะนัตตา.

ประวัติและอานิสงส์ยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก

หนังสือยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎกนี้ เปิดกรุได้ที่เมืองสวรรคโลก จารเป็นอักษรขอมจารึกไว้ในใบลาน โบราณาจารย์จึงได้แปลเป็นอักษรไทย หลวงธรรมาภิกรณ์ (พระภิกษุแสง) ได้มาแต่พระแท่นศิลาอาสน์ มณฑลพิษณุโลกมีคำกล่าวไว้ในหนังสือนำว่า ถ้าผู้ใดได้สวดมนต์ภาวนาทุกเช้าค่ำแล้ว เป็นการบูชารำลึกถึงพระพุทธเจ้า ผู้นั้นจะไม่ไปตกอบายภูมิ แม้ได้บูชาไว้กับบ้านเรือนก็บ้องกันอันตราย

ต่างๆ จะภาวนาพระคาถานี้ ๆ สัก ๑๐๐ ปี อานิสงส์ก็ไม่สูงเท่าภาวนาพระคาถานี้ครั้งหนึ่ง อนึ่ง แม้อินทร์ พรหม ยม ยักษ์ ทิฆัมพร จะพึงเนรมิตรแผ่นอิฐเป็นทองคำก่อเป็นพระเจดีย์ ตั้งแต่มนุษย์โลกสูงขึ้นไปจนถึงพรหมโลก อานิสงส์ก็ยังไม่เท่าการภาวนายอดพระภัณฑ์ไตรปิฎกนี้ และยังมีคำอธิบายคุณความดีไว้ในตอนต้นฉบับเดิมนั้นอีกนานัปการ

ยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎกนี้ ถ้าผู้ใดบริจาคทรัพย์สร้างถวายพระภิกษุสงฆ์สามเณรและญาติมิตรสหาย หรือสวดจนครบ ๗ วัน ครบอายุบัจจุบันของตนจะบังเกิดโชคลาภทำมาค้าขายเจริญรุ่งเรือง พ้นเคราะห์ ปราศจากทุกข์ โศก โรค และภัยพิบัติทั้งปวงแล.

พระคาถาชินบัญชร

ของ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี)

๑. หะยาสะนาคะตา พุทธา เชตะวา มารัง สะวาหะนัง
จะตุสัจจาสะภัง ระสัง เย ปีวิงสุ นะราสะภา.

๒. ตัณหังกะราทะโย พุทธา อัฏฐะวีสะติ นายะกา
สัพเพ ปะติฏฐิตา มัยหัง มัตถะเก เต มุนิสสะรา.

๓. สีเส ปะติฏฐิโต มัยหัง พุทโธ ธัมโม ทะวิโลจะเน
สังโฆ ปะติฏฐิโต มัยหัง อุเร สัพพะคุณากะโร.

๔. หะทะเย เม อะนุรุทโธ สารีปุตโต จะ ทักขิเณ
โกณฑัญโญ ปีฏฐิภาคัสมิง โมคคัลลาโน จะ วามะเก.

๕. ทักขิเณ สะวะเน มัยหัง อาสุง อานันทะราหุลา
กัสสะโป จะ มะหานาโม อุภาสุง วามะโสตะเก.

๖. เกสันเต[๑] ปีฏฐิภาคัส์มิง สุริโย วะ ปะภังกะโร
นิสินโน สิริสัมปันโน โสภิโต มุนิปุงคะโว.

๗. กุมาระกัสสะโป เถโร มะเหสี จิตตะวาทะโก
โส มัยหัง วะทะเน นิจจัง ปะติฏฐาสิ คุณากะโร.

๘. ปุณโณ อังคุลิมาโล จะ อุปาลี นันทะสีวะลี
เถรา ปัญจะ อิเม ชาตา นะลาเฏ ติละกา มะมะ.
(เสสาสีติ มะหาเถรา วิชิตา ชินะสาวะกา[๒])

๙. เอเตสีติ มะหาเถรา ชิตะวันโต ชิโนระสา
ชะลันตา สีละเตเชนะ อังคะมังเคสุ สัณฐิตา.

๑๐. ระตะนัง ปุระโต อาสิ ทักขิเณ เมฆะสุตตะกัง
ธะชัคคัง ปัจฉะโต อาสิ วาเม อังคุลิมาละกัง.

๑๑. ขันธะโมระปะริตตัญจะ อาฏานาฏิยะสุตตะกัง
อากาเส ฉะทะนัง อาสิ เสสา ปาการะสัณฐิตา.

๑๒. ชินา นานาพะลายุตตา สัตตะปาการะลังกะตา
วาตะปีตาทิสัญชาตา พาหิรัชฌัตตุปัททะวา.

๑๓. อะเสสา วินะยัง ยันตุ อะนันตะชินะเตชะสา
วะสะโต เม สะกิจเจนะ สะทา สัมพุทธะปัญชะเร.

๑๔. ชินะปัญชะระมัชฌัมหิ วิหะรันตัง มะหีตะเล
สะทา ปาเลนตุ มัง สัพเพเต มะหาปุริสาสะภา.

๑๕. อิจเจวะมันโต สุคุตโต สุรักโข
ชินานุภาเวนะ ชิตุปัททะโว
ธัมมานุภาเวนะ ชิตารินโต
สังฆานุภาเวนะ ชิตันตะราโย
สัทธัมมานุภาวะปาลิโต จะรามิ ชินะปัญชะเรติ.

---

๑. บางตำหรับใช้ เกเสนเต, เกสะโต, ก็มี ๒. ฉบับสิงหลไม่มีวรรคนี้

[1]ปุตตะกาโม ละเภ ปุตตัง ธะนะกาโม ละเภ ธะนัง
อัตถิ กาเย กายะญายะ เทวานัง ปิยะตัง สุต์วา.
อิติปิ โส ภะคะวา ยะมะราชาโน ท้าวเวสสุวัณโณ มะระณัง สุขัง อะระหัง สุคะโต นะโม พุทธายะ.

คำแปล

พระคาถาชินบัญชร

๑. พระพุทธเจ้าและพระนราสภาทั้งหลายผู้ประทับนั่งแล้วบนชัยบัลลังก์ ทรงพิชิตพระยามาราธิราชผู้พรั่งพร้อมด้วยเสนาราชพาหนะแล้ว เสวยอมตรสคือ อริยสัจธรรมทั้งสี่ประการ.

๒. พระพุทธเจ้าผู้จอมมุนีทั้งหมดนั้น ๒๘ พระองค์ มีพระผู้ทรงพระนามว่า ตัณหังกร เป็นอาทิ เป็นผู้นำสรรพสัตว์ ให้ข้ามพ้นจากกิเลสและกองทุกข์ ข้าพระพุทธเจ้าขออัญเชิญมาประดิษฐานเหนือกระหม่อม.

๓. องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประดิษฐานอยู่บนศีรษะ พระธรรมอยู่ที่ดวงตาทั้งสอง พระสงฆ์ผู้เป็นอากรบ่อเกิดแห่งสรรพคุณอยู่ที่อก.

๔. พระอนุรุทธะอยู่ที่ใจ พระสารีบุตรอยู่เบื้องขวา พระโมคคัลลานะอยู่เบื้องซ้าย พระอัญญาโกณฑัญญะอยู่เบื้องหลัง.

๕. พระอานนท์กับพระราหุลอยู่หูขวา พระกัสสปะกับพระมหานามะอยู่ที่หูซ้าย.

๖. มุนีผู้ประเสริฐ คือ พระโสภิตะผู้สมบูรณ์ด้วยสิริดังพระอาทิตย์ส่องแสงอยู่ที่ทุกเส้นขน ตลอดร่างทั้งข้างหน้าและข้างหลัง.

๗. พระเถระกุมารกัสสปะผู้แสวงบุญทรงคุณอันวิเศษ มีวาทะอันวิจิตรไพเราะอยู่ปากเป็นประจำ.

---

๑. กล่าวกันว่าเป็นคาถาบูชาสมเด็จพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี)

๘. พระปุณณะ พระองคุลิมาล พระอุบาลี พระนันทะ และพระสีวลี พระเถระทั้ง ๕ นี้ จงปรากฏเกิดเป็นกระแจะจุณเจิมที่หน้าผาก.

๙. ส่วนพระอสีติมหาเถระที่เหลือ ผู้มีชัยและเป็นพระโอรสเป็นพระสาวกของพระพุทธเจ้าผู้ทรงชัย แต่ละองค์ล้วนรุ่งเรืองไพโรจน์ด้วยเดชแห่งศีลให้ดำรงอยู่ทั่วอวัยวะน้อยใหญ่.

๑๐. พระรัตนสูตรอยู่เบื้องหน้า พระเมตตสูตรอยู่เบื้องขวา พระอังคุลิมาลปริตรอยู่เบื้องซ้าย พระธชัคคสูตรอยู่เบื้องหลัง.

๑๑. พระขันธปริตร พระโมรปริตร และพระอาฏานาฏิยสูตรเป็นเครื่องกางกั้นดุจหลังคาอยู่บนนภากาศ.

๑๒. อนึ่ง พระชินเจ้าทั้งหลายนอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ผู้ประกอบพร้อมด้วยกำลังนานาชนิดมีศีลาทิคุณอันมั่นคง คือสัตตปราการเป็นอาภรณ์มาล้อมเป็นกำแพงคุ้มครองเจ็ดชั้น.

๑๓. ด้วยเดชานุภาพแห่งพระอนันตชินเจ้าไม่ว่าจะทำกิจการใด ๆ เมื่อข้าพระพุทธเจ้าเข้าอาศัยอยู่ในพระบัญชรแวดวงกรงล้อมแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอโรคอุบัทวะทุกข์ทั้งภายนอกและภายในอันเกิดแต่โรคร้าย คือ โรคลมและโรคดีเป็นต้น เป็นสมุฏฐาน จงกำจัดให้พินาศไปอย่าได้เหลือ.

๑๔. ขอพระมหาบุรุษผู้ทรงพระคุณอันล้ำเลิศทั้งปวงนั้น จงอภิบาลข้าพระพุทธเจ้าผู้อยู่ในภาคพื้นท่ามกลางพระชินบัญชร ข้าพระพุทธเจ้าได้รับการคุ้มครองปกปักรักษาภายในเป็นอันดี ฉะนี้แล.

๑๕. ข้าพระพุทธเจ้าได้รับการอภิบาลด้วยคุณานุภาพแห่งพระสัทธรรม จึงชนะเสียได้ซึ่งอุบัทวะอันตรายใด ๆ ด้วยอานุภาพแห่งพระชินเจ้า ชนะข้าศึกศัตรูด้วยอานุภาพแห่งพระธรรม ชนะอันตรายทั้งปวง ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์ ขอข้าพระพุทธเจ้าจงได้ปฏิบัติ และรักษาดำเนินไปโดยสวัสดีเป็นนิจนิรันดรเทอญ.

อานิสงส์ชินบัญชร

พระคาถาชินบัญชรนี้เป็นคาถาที่ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งนัก ตกทอดมาจากลังกา เจ้าประคุณสมเด็จ ฯ ค้นพบในคัมภีร์โบราณ จึงได้ดัดแปลงแก้ไขแต่งเติมให้ดีขึ้น เป็นเอกลักษณ์พิเศษ ได้เนื้อถ้อยกระทงความสมบูรณ์แปลออกมาแล้วมีแต่สิ่งที่เป็นสิริมงคลแก่ผู้สวดภาวนาทุกประการ พระคาถานี้เป็นการอัญเชิญพระพุทธานุภาพแห่งพระบรมศาสดา สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระพุทธเจ้าที่ได้เคยมาตรัสรู้ก่อนหน้านั้น จากนั้นเป็นการอัญเชิญพระอรหันต์ขีณาสพ อันสำเร็จคุณธรรมวิเศษแต่ละองค์ไม่เหมือนกัน นอกจากนั้นยังอัญเชิญพระสูตรต่าง ๆ อันโบราณาจารย์เจ้าถือว่าเป็นพระพุทธมนต์อันวิเศษแต่ละสูตรมารวมกัน สอดคล้องเป็นกำแพงแก้วคุ้มกันตั้งแต่กระหม่อมจอมขวัญของผู้ภาวนาพระคาถาลงมาจนล้อมรอบตัว จนกระทั่งหาช่องโหว่ให้อันตรายสอดแทรกเข้ามามิได้

ผู้ใดได้สวดภาวนาพระคาถาชินบัญชรนี้ เป็นประจำอยู่สม่ำเสมอ จะทำให้เกิดความสิริมงคลสมบูรณ์พูนผล ศัตรูหมู่พาลไม่กล้ากล้ำกลาย ไปทางใดย่อมเกิดเมตตามหานิยม เกิดลาภผลพูนทวี ขจัดภัยจากภูตผีปีศาจ ตลอดจนคุณไสยต่าง ๆ ทำน้ำมนต์รดแก้วิกลจริตแก้สรรพโรคภัยหายสิ้น เป็นสิริมงคลแก่ชีวิต มีคุณานุภาพตามแต่จะปรารถนา ดังคำโบราณว่า "ฝอยท่วมหลังช้าง" จะเดินทางไปที่ใด ๆ สวด ๑๐ จบ แล้วอธิษฐานจะสำเร็จสมดังใจ

การเริ่มต้นสวดภาวนาให้หาวันดีคือ วันพฤหัสบดีเป็นวันเริ่มต้น โดยน้อมนำดอกไม้ ธูปเทียน ถวายบูชาคุณพระศรีรัตนตรัยและดวงพระวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าประคุณสมเด็จ ฯ ถ้าไปที่วัดระฆังได้ก็ยิ่งดี ถ้าไปไม่ได้ก็ให้ระลึกถึงท่านและหันหน้าไปทางวัดระฆังก็ใช้ได้ เมื่อบูชาพระรัตนตรัยและดวงวิญญาณของเจ้าประคุณสมเด็จ ฯ แล้ว จึงเริ่มต้นสวด โดยอ่านตามบทให้ได้ ๑ จบ ก็เป็นอันเสร็จพิธีเริ่มต้น.

ภาค ๗ ผนวกพิเศษ

๑. บทสวดพระเจ้าพิมพิสาร*

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ
อะตีเต กาเล พิมพิสาโร ราชา นามะ อะโหสิ,
โส ราชะคะหะมะหานะคะเร รัชชัง กาเรติ.

โภ สาธะโว, ดูกรชาวเจ้าสาธุชาวสัตบุรุษบรรษัท แห่งพระศรีรัตน์ผู้มีสมภาร **อะตีเต กาเล,** ก็ในกาลปางก่อน **เอโก ราชา,** ยังมีพระภูธรผู้ทรงอำนาจ **พิมพิสาโร นามะ,** ทรงพระนามว่าพิมพิสารราชผู้งามไกร; **รัชชัง กาเรติ,** พระองค์ได้เป็นเจ้าครองเมืองใหญ่, **ราชะคะหะมะหานะคะเร,** อยู่ในกรุงราชคฤห์มหานครบวรราชธานี, **เอกะรัตติยัง,** ในสมัยราตรีครั้งหนึ่ง พระองค์มีพระทัยอนุสรณ์รำพึงถึงที่จะบำเพ็ญพระราชกุศล ตอบแทนบุพพการิกชนคือพระญาติกา เป็นต้นว่า พระบิดาและมารดร อันถึงม้วยมรณ์สู่ปรโลก ว่าอาตมานี้จะบำเพ็ญผลกุศลอนุโยคเป็นประการใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ใหญ่อุทิศแก่พระญาติกาเป็นต้นว่า พระบิดาและมารดร.

ปุนัปปุนัง อะนุสสะริต์วา ครั้นพระองค์ทรงพระอนุสรณ์อยู่แล้วๆ เล่าๆ **ปุนะทิวะเส** ครั้งรุ่งขึ้นเพลาเช้า รับสั่งแก่ราชบริพารทั้งหลาย ให้ตกแต่งซึ่งข้าวตอกและดอกไม้ธูปเทียนชวาลา ทั้งรสสุคนธนานาพร้อมสำเร็จ แล้วพระองค์ก็เสด็จคลาคลาดพร้อมด้วยเสวกามาตย์ราชบริพาร คมนาการไปสู่พระเวฬุวันที่สมเด็จพระศาสดาจารย์ประทับอาศัย; **อุปะสังกะมิต์วา** พระองค์ก็เข้าไปเฝ้า

---

*บทสวดพิมพิสารนี้ มีธรรมเนียม พระสวด ๔ รูป ในที่สมควรแห่งใดแห่งหนึ่ง ในวันทำบุญตายาย แต่หัวรุ่งไปจนตลอดเวลาทำบุญ. (ท่านอาจารย์ พุทธทาสได้นำมาพิมพ์ไว้ในหนังสือธรรมโฆษณ์ ชุดศารทกาลิกเทศนา เล่ม ๑ เห็นเป็นของเก่าจึงได้มาพิมพ์ไว้ เกรงว่าจะสูญหายไป ผู้รวบรวม)

พระมหามุนี ยอพระกรขึ้นเหนือพระเกศีกระทำสักการะบูชา ด้วยเครื่องวัตถา ทั้งหลาย ทั้งข้าวตอกและดอกไม้สุคันธรสของหอมเป็นอันงาม กล่าวคาถา คุณะประณามอันบวร แล้วพระองค์ก็ทรงยอพระกรขึ้นบังคมแล้วทูลถาม.

ภันเต ภะคะวา ข้าแต่พระองค์ผู้ทรงพระภาคเป็นอันงามพระพุทธิเจ้าข้า เมื่อพระองค์ทรงสนองพระคุณพระมารดาในดาวดึงสาสวรรค์ ให้ตั้งมั่นอยู่ใน มรรคญาณ ผลญาณอันวิเศษ กับทั้งหมู่อมรเทเวศร์ ทั้งหลายเหลือที่จะนับจะคณนา พระองค์ทรงพระมหากรุณาตอบแทนพระคุณเพื่อเหตุอันใด บัดนี้เกล้ากระหม่อม จะบำเพ็ญกุศลอันยิ่งใหญ่แก่ญาติวงศ์ทั้งหลาย ขอพระองค์จงทรงอภิปรายโปรดให้ กระหม่อมทราบในการบำเพ็ญกุศลประโยชน์ ณ กาลบัดนี้เถิด; กระหม่อมจะได้ บำเพ็ญกุศลอันประเสริฐแผ่ผลแก่พระญาติกานั้นนา.

ภะคะวา สุต์วา ฝ่ายสมเด็จพระองค์ผู้ทรงสิริสวัสดิ์ ได้ทรงฟังมหา-กระษัตริย์พิมพิสาราช ที่ท้าวเธอตรัสประภาสรับสั่งถามขึ้นดังนี้; สมเด็จพระชินศรี ก็ทรงเปล่งเสียงอันไพเราะ มีศัพทสำเนียงอันเสนาะ ดังเสียงท้าวมหาพรหม พระองค์ทรงซร้องสาธุการอันอุดมด้วยพระพุทธวาจาว่า **สาธุ มะหาราชะ** ดูก่อน มหาบพิตรพระราชสมภาร ข้อที่พระองค์ทรงอาวัชชนาการดังนี้ ก็เป็นพื้นประเพณี บัณฑิตยชาติแต่ปางก่อน พระองค์ทรงอนุสรณ์จะบำเพ็ญพระราชกุศลตอบแทน คุณพระชนกา แลพระชนนีญาติวงศาทั้งหลายนั้น แม้ว่าพรหมทั้งหลายมากกว่าพัน ก็บ่มิอาจจะพรรณนาผลานิสงส์ ที่บุคคลกระทำแล้วอุทิศเจาะจงแก่บิดามารดา ทั้งหลายได้. **มะหาราชะ,** ดูกรมหาบพิตรผู้ยิ่งใหญ่, **ท์วาทะสะสุ มาเสสุ,** ล้ำเดือนทั้งหลาย ๑๒ เดือนไซร้ **ยะทา กาเล,** ก็ในกาลใดเมื่อถึงเดือน ๑๐ แรมค่ำ ๑ ตราบเท่าถึงแรม ๑๔ อันว่าญาติกาทั้งหลายแห่งบุคคลใดแล มีอันตาย ไปสู่ปรโลกนั้น ล้วนปรารถนาพากันจะได้เห็นหน้าญาติกาอันอยู่ในเมืองคน; อนึ่งญาติแห่งตนอันตายไปตกนรกหมกไหม้ ในขุมน้อยและขุมใหญ่ แลบังเกิด

เป็นเปรตอสุรกาย; อนึ่งญาติทั้งหลายที่บังเกิดเป็นเทพเจ้าในกามาพจร ล้วนแต่มาสโมสรสันนิบาต ประชุมกันในมนุษยโลกสันนิวาส แต่เดือน ๑๐ แรมค่ำ ๑ ตราบเท่าบรรลุถึงวันจาตุททสี แรม ๑๔ ค่ำ โดยคณนา หมู่เปรตและเทพยดาเที่ยวสืบเสาะแสวงหาหมู่ญาติ ตามเคหาและอาวาสริมน้ำและลำคลอง เสาะแสวงหาตามเรือนร้านบ้านช่องทั่วทุกแห่งหน เพื่อให้ประจักษ์ว่าญาติกาได้กระทำกุศลบุญบาปเป็นประการใด; ครั้นเที่ยวเสาะหาไปแต่ยังมิประสบพบพาน จึงเสาะหาทั่วทุกสถานทุกหมู่บ้านทุกเมืองมา ยิ่งไม่พบยิ่งก็หาตามวัดวาอารามทั่ว ๆ ทุกสถาน เพื่อว่าจะได้ทัศนาการ เห็นหน้าญาติกาในมนุษยโลกนี้.

เย ชะนา อันว่าทวยราษฎร์ทั้งหลายชายหญิงก็ดี **ปุญญัง กะโรนตา,** อันได้ประกอบกุศลราศรี ผลบุญทั้งหลาย คือได้จัดข้าวน้ำโภชนาหารถวายเป็นจตุปัจจยทานในพระศาสนา ได้สมาทานศีลเจริญเมตตาภาวนา **ระตะนัตตะยะ-สะระณัง คะตา,** ถือเอาคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะ ได้ประกอบกรรม การสักการะแก่พระรัตนตรัย แก้วทั้ง ๓ ประการ ครั้นเปรตทั้งหลายมาเห็นพี่น้องและลูกหลานแห่งตน ๆ ประกอบกรรมกุศลบำเพ็ญทานศีลเป็นสภาวะเห็นปานฉะนี้ ก็มีจิตโสมนัสยินดียิ่งนักหนา; **วะเร วะทันตา,** เมื่อจะให้พรแก่เหล่าญาติกา ก็กล่าวพระคาถาว่า **ทีฆายุกา,** เป็นอาทิ; **เย ญาตะโย,** อันว่าญาติกา, ทั้งหลายใด ผู้อยู่ในมนุษยโลกนี้ ได้ประกอบกุศลราศรี เป็นว่าให้ทานรักษาศีลเจริญเมตตาและสดับตรับฟังธรรมเทศนาเรื่องขวนขวาย **สุขิตา โหนตุ** ขอให้ญาติทั้งหลายเหล่านั้นมีความสุข ปราศจากทุกข์โรคภัยอันตราย ทั้งอาพาธความเจ็บไข้ จงพินาศสูญสิ้นไป ให้ประกอบด้วยโภคัย ไอศวรรยสมบัติ จงประสบสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล เจริญชนมายุยิ่งภิยโย ประกอบด้วยปัญญาแลลาโภสรรพมงคลทุกประการ ให้มีฉวีวรรณสัณฐานสมส่วนอันอุดม เป็นที่ปราโมทย์ชื่นชมแก่เทพดา มนุษย์ บุรุษ สตรี ทั้งหลาย; **ปะรัง มะระณา** เบื้องหน้าแต่การตาย จงให้ได้ถึงความสุขอันประเสริฐ คือให้ได้บังเกิดในฉกามาวจรกุศล.

เย ชะนา อันว่านรชาติหญิงชายทั้งหลายใดก็ดี บ่มิได้สร้างกุศลผลบารมีแต่ครั้งคราฯ ทานก็บ่มิได้ให้ ศีลก็บ่มิได้รักษา มิได้เจริญเมตตาภาวนา สดับธรรมอันใด มิได้หน่วงเหนี่ยวคุณพระรัตนครัยเป็นสรณะแห่งอาตมา กระทำแต่การบาปหยาบช้าแสนสาธารณ์ มีการประหัตประหารสัตว์ตัวเป็นให้จำตาย ลักฉ้อข้าวของวุ่นวายมิได้กลัวแก่บาป กระทำมิจฉาจารอันหยาบมิได้กลัวแก่กรรม พูดมุสาวาทประมาทคำมิได้กลัวแก่ภัย เสพแต่สุราและเมรัยมัชชบาน พูดโอหังด้วยโวหารไม่ยำเกรงคนเฒ่าคนแก่ ไม่เคารพต่อพ่อแม่ ครูอุบัชฌาจารย์ ทั้งสมณะชีพราหมณ์มหาศาลก็มิได้เกรงยำ ประมาทต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ องค์รัตนตรัยระคนอยู่แต่ในกองบาปอกุศล เป็นมิจฉาทิฏฐิกบุคคลแท้เที่ยง ดังนั้นไซร้.

ญาตะโย, ฝ่ายญาติทั้งหลายอันตายไปสู่ปรโลก ครั้นมาเห็นบาปอกุศลที่ญาติทำก็ทุกข์โศกโทมนัสยิ่งนักหนา **คะระหันตา,** เมื่อจะกล่าวคำสาปซึ่งปวงญาติก็กล่าวพระคาถาปรามาสว่า **ทะลิททา ทุกขะสัมปันนา** เป็นอาทิ; **เย ญาตะโย,** อันว่าญาติกาทั้งหลายที่กระทำอกุศลอันเป็นบาปหยาบช้า จงให้ได้ซึ่งความเศร้าโศกาแลเข็ญใจ จงประกอบด้วยสรรพภัยและทุกข์โศก ทั้งอุบัทวะโรคจงมีมาอย่าขาดตน สรรพอัปลักษณ์อัปมงคลจงมีแก่ญาติกา ที่กระทำแต่บาปหยาบช้าสาธารณ์ **มะระณะกาเล** ครั้นทำลายชีวิตสังขารขอจงบังเกิด ในกำเนิดนรกเปรตอสุรกายและสัตว์เดรัจฉานทั้งหลายนั้นเถิด. **เต เปตา** ฝ่ายว่าเปรตทั้งหลายที่เป็นญาติครั้นกล่าวผรุสวาทคำหยาบช้า แช่งด่าแก่พวกพ้องแลลูกหลาน แล้วก็นิวัตตนาการกลับไปนิวาสสถานที่เคยสถิต.

มหาราชะ, ดูก่อนมหาบพิตรพระราชสมภารผู้ยิ่งใหญ่ **เย เปตา,** อันว่าเปรตทั้งหลายใด มาประชุมกันในมนุษยโลกสันนิวาส เที่ยวเสาะแสวงวงศาคณาญาติตามสถานที่ทั้งปวง **อะทิส์วา** ครั้นไม่เห็นก็เลยล่วงเข้าไปในพระวิหารเที่ยวเสาะตามสถานพระศรีมหาโพธิ์ ด้วยหวังประโยชน์จะได้เห็นหน้าญาติกาแห่งตน อันจะประกอบกุศลให้ทานเป็นประการใด.

สาธะโว, ดูก่อนสาธุสัตบุรุษทั้งหลาย **ตัสฺมา ภะคะวา** เหตุฉะนั้นไซร้ สมเด็จพระมหากรุณาจึงมีพระพุทธฎีกาตรัสเทศนานัย ว่า **สัพเพ ญาตะโย,** อันว่าญาติทั้งหลายเป็นต้นว่าบิดาแลมารดร อันถึงม้วยมรณ์ไปอุบัติบังเกิด เอากำเนิดกระทั่งถึง ๗๐๐ ชาติล่วงแล้วก็ดี **สัพเพ อาคันตฺวา,** ก็มาประชุมกันในโลกนี้ทุกถ้วนหน้า **สัพเพสุ ญาตีสุ,** ครั้งเมื่อเห็นญาติและบุตรนัดดาอันอยู่ในเมืองมนุษย์ มีกายและจิตบริสุทธิ์โสมนัสยินดี กระทำสักการะบูชาแก่พระชินศรีด้วยสุคันธรสมาลา ทั้งเครื่องลูบไล้แลวัตถา ผ้าสะบง พร้อมด้วยสังฆาฏิและอุตราสงค์แก่พระศาสดาจารย์ และถวายนานัคคโภชนาหารแก่พระมหากรุณา ได้เคารพนบนอบต่อพระศาสดาผู้สัมมาสัมพุทธเจ้า อนึ่ง ญาติกาบางเหล่ามีความเลื่อมใสและศรัทธา มั่นสดับพระธรรมเทศนาของพระพิชิตมาร และมั่นถวายจตุปัจจยทานแก่หมู่พระอริยสงฆ์ แล้วหลั่งน้ำทักษิโณทกให้ตกลงเหนือพื้นพระธรณี อุทิศส่วนกุศลอันนี้แก่ญาติของตน ๆ อันตายจากเมืองคนไปกำเนิดเป็นอสุรกายเปรตวิสัย เปรตเหล่านั้นมีจิตผ่องใสรับเอาส่วนกุศล อันญาติทั้งหลายอุทิศแก่ตนก็พากันพ้นจากทุกข์ แลได้เสวยสุขในสรวงสวรรค์อันโอฬาร.

ตัสฺมา ภะคะวา, เหตุฉะนั้นไซร้สมเด็จพระศาสดาจารย์จึงตรัสเทศนาแก่มหากระษัตริย์ ว่า **เย ปุคคะลา,** อันว่ามนุษย์หญิงชายบรรษัทเหล่าใดประกอบกุศลกรรมด้วยกายวาจาใจก็ดี; ครั้นจุติจากมนุษยโลกนี้ ก็เกิดในทุคคติ นรกเปรตอสุรกาย และที่ได้พ้นจากนิริยาบายก็ด้วยอำนาจผลกุศลอันญาติกาได้รักษาศีลภาวนาและให้ทาน หมั่นนมัสการพระรัตนตรัยอันประเสริฐ แล้วอุทิศส่วนกุศลอันเลิศแก่เหล่าญาติกา จึงพ้นจากห้วงแห่งจตุรานิริยาบาย.

เย ปุคคะลา, ผ่ายว่ามนุษย์หญิงชายทั้งหลายใด อันมีจิตผ่องใสประกอบกุศลเป็นแก่นสาร ด้วยมโนทวารวจีกายอันล้ำเลิศ ครั้นทำลายขันธ์ก็บังเกิดในทิพยโลกแดนสวรรค์ ครั้นมาได้รับกุศลขันธ์อันญาติแผ่อุทิศให้ ทิพยสมบัติทั้งหลายก็บังเกิดภิยโยภาวะยิ่งขึ้นไป ด้วยอำนาจผลกุศลอันญาติอุทิศให้ตลอดกาลนาน, ดูกรมหาบพิตรพระราชสมภาร พระองค์จงบำเพ็ญพระราชกุศล แล้วอุทิศแผ่ผลแก่พระญาติกา จักเป็นประโยชน์แก่พระญาติวงศา ดังแสดงมาฉะนี้.

โส พิมพิสาโร, ฝ่ายบรมขัตติยาธิบดีพิมพิสารราช พึงรับสั่งสมเด็จพระโลกนาถแล้วก็ถวายนมัสการ บังคมลาสมเด็จพระศาสดาจารย์คืนเข้ายังวังใน **ปุนะทิวะเส,** รุ่งขึ้นเป็นวันใหม่ก็ตรัสสั่งชาวพนักงาน ให้ตกแต่งโภชนาหารอันเป็นกิริยาสารท เป็นต้นว่าข้าวบิณฑ์แลข้าวบาตรนานัคครสโภชนา พร้อมทั้งมูลผลาอันวิจิตรบรรจง ถวายแก่พระอริยสงฆ์มีพระทศพลเป็นประธาน. ครั้นพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จสิ้นลง พระราชาพระองค์ก็จับสุวรรณภิงคารอันเต็มด้วยวารี หลั่งหล่อทักษิโณทกเหนือพื้นพระธรณีอุทิศผล แผ่พระราชกุศลแก่ปวงญาติกา.

ตัสมิง ขะเณ, ในกาลครั้งนั้นพระญาติวงศาสิ้นทั้งหลาย อันตายไปกำเนิดในเปรตอสุรกายแต่ละคน ครั้นได้รับส่วนกุศลมหาทักษิณาทาน ที่กรุงกระษัตริย์พิมพิสารท้าวเธออุทิศแก่ตน ก็ได้เสวยวิบูลย์ผล พ้นจากทุกข์สู่สวรรค์เนาณ พิมาน. พวกญาติทั้งหลายที่สิ้นสังขารเกิดอยู่ในสวรรค์แล้วก็ดี ครั้นได้รับส่วนกุศลนี้อันท้าวเธออุทิศให้ทิพยสมบัติอันมีแล้วทั้งหลาย ก็ยิ่งอนันตโอฬารภิยโยภาวะยิ่งหนักหนา ต่างก็พากันโสมนัสปรีดา เสวยสุขสิ้นกาลนาน แลนา.

ปะฐะโม ภาโค นิฏฐิโต.

๒. วิปัสสนาชีวิต

ชีวิตประกอบด้วย ๔ ส่วน พุทธองค์ทรงสอนให้ทำหน้าที่ให้ถูกต้องทั้ง ๔ ส่วน คือ

๑. กาย ให้มี **ธรรมกาย** = มีกายที่เป็นธรรม (กายสุจริต) } =ศีล
๒. วาจา ให้มี **ธรรมวาจา**= มีวาจาที่เป็นธรรม (วจีสุจริต) }
๓. จิต ให้มี **ธรรมจิต** = มีจิตที่เป็นธรรม (มโนสุจริต) =สมาธิ } = อริยมรรค
๔. ทิฏฐิ ให้มี **ธรรมทิฏฐิ** = มีทิฏฐิเป็นธรรม (สัมมาทิฏฐิ) =ปัญญา }

***เรื่องทิฏฐินี้สำคัญที่สุดต้องเป็นสัมมาทิฏฐิคือเห็นถูกต้อง ถ้าเห็นผิดเป็นมิจฉาทิฏฐิ การปฏิบัติเรื่องศีล การทำสมาธิ การเจริญวิปัสสนา (ปัญญา) ก็จะผิด กลายเป็นความมงมาย ไม่อาจบรรลุถึงนิพพานได้**

๓. บทสวดภาวนาสุญญตาพุทโธ
(สัมมาทิฏฐิปฏิบัติธรรม)

(บทสวดภาวนาสุญญตาพุทโธนี้ใช้ได้ทั้งกันและแก้กิเลสทั้งปวง ต้องทำให้มาก เจริญให้มาก เช้าเย็นก่อนเข้านอน ทำจนเกิดความชำนาญจริง ๆ จึงจะได้ผล)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทธัสสะ (ว่า ๓ หน)

ข้าพเจ้าเคารพพระธรรม ที่มีอยู่ในพระพุทธเจ้า (กราบ)
ข้าพเจ้าเคารพพระธรรม ที่มีอยู่ในพระธรรม (กราบ)
ข้าพเจ้าเคารพพระธรรม ที่มีอยู่ในพระสงฆ์ (กราบ)
ข้าพเจ้าเคารพพระธรรม ที่มีอยู่ในพระมารดาพระบิดา (กราบ)
ข้าพเจ้าเคารพพระธรรม ที่มีอยู่ในครูอุปัชฌาย์อาจารย์ (กราบ)
ข้าพเจ้าเคารพพระธรรม ที่มีอยู่ในทุกสิ่งทุกอย่าง (กราบ)

๑. **สุญญตาพุทโธ** ...ดีเหลือเกินวันนี้, เรายังมีชีวิตอยู่,เราจะทำหน้าที่ของความเป็นมนุษย์ ให้ดีที่สุด, จนสุดความสามารถในทุก ๆ กรณี, แต่เราจะไม่หวังอะไรจากใคร ๆ, โดยที่สุดแม้แต่คำว่า "ขอบใจ", เพราะอำนาจอยู่ที่พระธรรม (เป็นวิธีปฏิบัติธรรมทั้งกันทั้งแก้ โลภะ)

๒. **สุญญตาพุทโธ**....ชีวิตของเรานี้, ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย แน่นอน, จะแก่แบบไหน จะเจ็บแบบไหน จะตายแบบไหน, เวลาไหน ตรงไหน มาเถิด, เราพร้อมแล้ว, ถึงอย่างไรเราจะไม่เป็นทุกข์, เพราะไม่ใช่ของเรา แต่เป็นของพระธรรม (เป็นวิธีปฏิบัติธรรมทั้งกันทั้งแก้ โมหะ)

๓. **สุญญตาพุทโธ**....ญาติทั้งหลาย, มีมารดาบิดาเป็นต้น, ตลอดถึงทรัพย์สมบัติทั้งหมดทั้งสิ้น, ต้องพลัดพราก ล้มหายตายจากกันไปอย่างแน่นอน, ไม่วันใดก็วันหนึ่ง, ถึงเป็นเช่นนั้นเราจะไม่เป็นทุกข์, เพราะไม่ใช่ของเรา แต่เป็นของพระธรรม (เป็นวิธีปฏิบัติธรรมทั้งกันทั้งแก้ โมหะ)

๔. **สุญญตาพุทโธ**....ไม่ว่าเราจะทำอะไรลงไปก็ตาม,คนทั้งหลาย ต้องรู้สึกกับเราอย่างน้อย ๓ ประเภท, คือเขาว่า เราดีบ้าง, เขาว่าเราไม่ดีบ้าง, เขาไม่สนใจกับเราเลยบ้าง, เราจะไม่ค้านไม่เถียงและไม่หวั่นไหว, โดยประการทั้งปวง, ถ้าเขาว่าเราดีก็ถูกของเขา, เขาว่าเราไม่ดีก็ถูกของเขา, เขาไม่สนใจเราเลยก็ถูกของเขา, อย่างนั้นเอง, เราจะไม่เป็นทุกข์, เพราะธรรมะใครทำใครได้ (วิธีปฏิบัติธรรมทั้งกันทั้งแก้ โลภะ โทสะ โมหะ)

๕. **สุญญตาพุทโธ** .... ทั้งเนื้อทั้งตัว ทั้งผลงานที่ทำไปแล้วทั้งหมดทั้งสิ้น, เราขอยกให้พระธรรมทั้งหมด, เราจะไม่หวังที่จะเอาอะไร, เราจะไม่หวังที่จะเป็นอะไร, ไม่ว่าในโลกนี้หรือโลกไหน ๆ, โดยประการทั้งปวง, เพราะทุกสิ่งทุกอย่างเป็นของพระธรรมสุญญตา (วิธีปฏิบัติธรรมทั้งกันทั้งแก้ โลภะ โทสะ โมหะ)

๖. **สุญญตาพุทโธ**....ทุก ๆ ชีวิตต่างก็มีความทุกข์อยู่แล้ว เราคนหนึ่งจะไม่เพิ่มทุกข์เพิ่มโทษให้แก่ทุก ๆ ชีวิตเลย,ถึงแม้ว่าเขาจะด่านินทาน ใส่ร้าย ทุบตี, หรือโดยที่สุดฆ่าเราให้ตายก็เชิญเถิด, เราจะไม่ทำตอบ, เพราะการทำตอบเลวสองเท่า, พระพุทธเจ้าตรัสไว้, บุญกุศลใด ๆ ที่ข้าพเจ้าได้กระทำให้เกิดมีขึ้นแล้ว, ขอบุญกุศลนั้น ๆ จงถึงแก่ทุก ๆ ชีวิต, ทั้งที่ตายไปแล้วด้วย, ทั้งที่มีชีวิตอยู่เดี๋ยวนี้ด้วย, ขอให้มีความสุข, แล้วพ้นจากทุกข์ทั้งปวง,เข้าสู่พระนิพพานโดยเร็วพลันเทอญ (วิธีปฏิบัติธรรมทั้งกันทั้งแก้ โทสะ)

๗. **สุญญตาพุทโธ**....ต่อไปนี้, ข้าพเจ้าต้องเชื่อฟัง ต้องขยัน ต้องไม่ดื้อ,ต่อพระธรรมอีกต่อไป (วิธีปฏิบัติธรรมทั้งกันทั้งแก้ โลภะ โทสะ โมหะ)

๘. **สุญญตาพุทโธ**....ทำหน้าที่ไม่หวังอะไร ไม่เป็นอะไร, สะอาด สว่าง สงบ, ใจอยู่กับนิพพาน, เพราะไม่มีเรา, มีแต่ **อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา**, ที่เกิดดับถี่ยิบ ไม่มีเบื้องต้น ไม่มีที่สุด. (วิธีปฏิบัติธรรมทั้งกันทั้งแก้ โลภะ โทสะ โมหะ)

๔. การบำรุงพระศาสนา

การบำรุงพระศาสนา ก็คือการทำให้พระศาสนามั่นคง เจริญ เป็นที่พึ่งแก่สัตว์โลกได้จริง ปัญหาว่าจะต้องทำอย่างไร คือการที่ตัวเองปฏิบัติเอง หรือช่วยเหลือกิจการพระศาสนา บำรุงวัดวาอาราม, เลี้ยงพระเจ้าพระสงฆ์ เป็นต้น,

ทายกทายิกส่วนมาก ทำกันแต่อย่างที่ ๒ บำรุงให้พระเณรได้กินดีอยู่ดี แต่แล้วก็ไม่สนใจว่า ตัวแท้ของพระศาสนานั้น คืออะไร ธรรมะนั้นเป็นอย่างไร จะปฏิบัติอย่างไร เพราะมานอนใจเสียว่า ได้บำรุงพระศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ได้บุญได้กุศลจนเหลือเฟือแล้วจะต้องการอะไรอีกเล่า

นี่แหละคือการบำรุงพระศาสนาชนิดที่ถ้าจะเปรียบกันให้ดีแล้ว ก็เหมือนกับ **การเลี้ยงไก่ไว้ไข่ให้สุนัขกิน** ถ้าสมมุติว่า เราจะมีแต่วัดวาอารามเฉยๆ ไม่มีพระที่เป็นเหมือนหมอ ไม่มีธรรมะที่เป็นเหมือนยา มันก็ไม่มีประโยชน์อะไร

ตัวศาสนานั้นมันอยู่ที่ตัวการดับทุกข์ หรือตัวการปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์นั่นเอง ดังนั้น ถ้าจะบำรุงพระศาสนากันให้ถูกตัวจริงแล้ว ก็ต้องบำรุงให้เกิดความดับทุกข์ขึ้นมาจริงๆ ตามพระพุทธประสงค์ที่ว่า “*ภิกษุ ท. เราขอเตือนพวกเธอว่า สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปสิ้นไปเป็นธรรมดา เธอ ท. จงยังประโยชน์ตนประโยชน์ท่านให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด*”

การเลี้ยงพระ ถ้าเลี้ยงให้พระอยู่ดีกินดีเกินไป โดยไม่ต้องทำอะไร มันก็กลายเป็นว่าเลี้ยงพระให้กลาย **เป็นหมู** ถ้าใครจะเลี้ยงพระไว้สำหรับเป็นพ่อสื่อแม่ชัก มันก็เหมือนกับเลี้ยงพระให้กลาย **เป็นม้า** บางทีใช้พระเณรให้ทำประโยชน์แก่ตนทางวัตถุ อย่างนี้มันก็เท่ากับเลี้ยงพระให้กลาย **เป็นวัวเป็นควาย** บางทีเลี้ยงพระให้ **เป็นนกเขา** ที่ว่าเป็นนกเขานี้ ก็คือให้ขันเพราะๆ สำหรับให้ทายกทายิกาสบายใจ บางทีก็เอาแต่บำรุงบำเรอกันเกินไป เอาแต่สนุกสนานอย่างนี้ก็เรียกว่า **เลี้ยงพระให้กลายเป็นเทวดาไป** บางทีก็เลี้ยงพระให้กลาย **เป็นยักษ์เป็นมาร** กลายเป็นคนเจ้าอารมณ์ และในที่สุดเลี้ยงให้ **เป็นลูกเขยหลานเขย**

(อย่างนี้เป็นอันตรายแก่พระศาสนาอย่างยิ่ง) (ตัดตอนมาจากเรื่องการบำรุงพระ-ศาสนาของท่านอาจารย์พุทธทาสสวนโมกข์)

หมายเหตุ เมื่อการบำรุงพระศาสนาที่แท้จริงอยู่ที่การประพฤติปฏิบัติเองจนได้รับผลเป็นความ สะอาด สว่าง สงบเย็น ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นเราทุกคนจึงมีหน้าที่ศึกษาและปฏิบัติจนได้รับผลพอสมควรจึงจะนับว่าเราได้บำรุงพระศาสนา ปัญหาว่า เราจะมีวิธีศึกษาปฏิบัติให้ลัดสั้นได้อย่างไร? ก็โดยทำวัตรสวดมนต์แปล เพราะจะทำให้เกิดการปฏิบัติจนได้รับผลเป็นความสะอาด สว่าง สงบเย็น ในชีวิต และขอกราบเรียนว่า หากท่านผู้ใดได้รับประโยชน์จากการศึกษาและปฏิบัติพอควรแล้ว จะนิ่งอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ จะต้องหาทางทำให้แพร่หลายออกไป อย่างที่คณะ ผชป. และท่านอื่น ๆ ได้ทำอยู่ขณะนี้ และนี่แหละ คือการบำรุงพระศาสนาที่ถูกต้องแท้จริง

คณะ ผชป.
๖๘/๔ ตรอกเสถียร ถนนตะนาว กทม. ๑๐๒๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๑๗

๕. บุญที่แท้

◎ การทำบุญชาวพุทธเราเข้าขั้นแย่ ทำเพียงแต่ได้สนุกสุขหรรษา
บางงานนั้นล่อกันนัวมั่วสุรา อีกทั้งฆ่าสัตว์เล่นเห็นเป็นบุญ
งานบุญนั้นไม่ว่างานการไหนไหน ไม่เล่นไพ่ เล่นโปไฮโลหมุน
ก็พาลหาค้ากำไรไว้เป็นทุน แล้วบอกบุญเที่ยวเรี่ยไรหลอกลวงกัน
อนาถแท้ชาวพุทธเราเศร้าจริงหนอ บ้างก็ขอทำเพียงให้ได้สวรรค์
บ้างทำไปเพื่ออวดความร่ำรวยกัน แล้วนี่มันจะได้บุญกันอย่างไร
การทำบุญเพื่อให้ได้บุญที่แท้ จะต้องแก้ทำจิตใจให้ผ่องใส
กิเลสโลภโกรธหลงจะหมดไป ทำเท่าใดได้เท่านั้นนั่นแหละบุญ

– นิราลัย –

๖. ระวังถูกหลอกเรี่ยไรบุญ

◎ การทำบุญไม่เหมือนเติมน้ำมันรถ
เติมมากมากวิ่งฉิ่วลิ่วลอยไป
นั่นคือบุญของพวกที่ฉ้อฉล
คนศรัทธาแห่หลงใหลไปทำทาน
การทำบุญพุทธองค์ทรงบัญญัติ
โลภโกรธหลงให้มลายหายจากใจ
การทำบุญต้องประกอบด้วยศรัทธา
แม้ใครหลอกบอกเรี่ยไรไม่ไหวติง
ขอพวกเราชาวพุทธจงหยุดคิด
ใคร่ครวญแล้วถ้ามีเหตุเป็นเลศนัย
เติมเพียงหยดวิ่งนิดหน่อยไม่ค่อยไหว
อยากไปไกลได้นิพพานต้องจ่ายอาน
ใช้เล่ห์กลทำตนคนปากหวาน
มันเป็นการทำบุญแท้แน่หรือไร
เพื่อขจัดกิเลสเหตุหลงใหล
นี่แหละไซร้ ใช่บุญแท้แน่นอนจริง
มีปัญญามากำกับกำชับยิ่ง
เพราะเห็นจริงแจ้งชัดฉนัดใจ
เพ่งพินิจก่อนทำบุญอย่าไถล
ก็จะไม่ถูกหลอกขอบอกเอย.

– นิราลัย –

ศาสนาจะไม่มัวหมอง เมื่อเราทั้งผอง
เข้าใจเรื่องการทำบุญ

๗. มหาปเทสสี่ (ฝ่ายธรรมะ)

หลักสำหรับเทียบว่าธรรมะคำสอนใดเป็นของพระพุทธเจ้า

◎ หากมีใครกล่าวว่า :-

๑. ข้าพเจ้าได้ฟังมาจากพระพุทธเจ้าว่านี้เป็นธรรมเป็นวินัยเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า

๒. ในวัดหรือสำนักโน้นมีสงฆ์อยู่พร้อมด้วยพระเถระ ข้าพเจ้าได้ฟังมาต่อหน้าสงฆ์ว่านี้เป็นธรรมเป็นวินัย เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า

๓. ในวัดหรือสำนักโน้นมีพระเถระอยู่มาก เป็นผู้รู้–ผู้ชำนาญทรงธรรม ทรงวินัย ข้าพเจ้าได้ฟังมาต่อหน้า พระเถระเหล่านั้นว่านี้เป็นธรรม เป็นวินัย เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า

๔. ในวัดหรือสำนักโน้น มีพระเถระอยู่รูปหนึ่งเป็นผู้รู้–ผู้ชำนาญทรงธรรม ทรงวินัย ข้าพเจ้าได้ฟังมาต่อหน้า พระเถระรูปนั้นว่านี้เป็นธรรม เป็นวินัย เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า

เมื่อได้ฟังมาอย่างนี้ จงอย่าชื่นชม อย่าคัดค้าน แต่จงเรียนข้อความและอักษรคำเหล่านั้นให้ดี แล้วจงสอบสวนดูในพระสูตร เทียบเคียงดูในพระวินัย ถ้าลงและเข้ากันไม่ได้ พึงทราบเถิดว่านี่มิใช่คำสอนของพระพุทธเจ้า ท่านจำมาผิดแล้ว จงทิ้งเสียเถิด.

(พระไตรปิฎก มหาปเทส ๔ สัญเจตนิยวรรค ๒๑/๑๙๕)

ความจริงที่คนไม่กล้าเปิดเผย
เพราะเปิดเผยแล้วไม่ได้ลาภสักการะ
ผู้ไม่กล้าเปิดเผยความจริง
สักวันความจริงจะเผยตัวมันเอง
สัจจธรรมแท้ ย่อมทนทาน ต่อการพิสูจน์

๘. หลักตัดสินธรรมวินัย ๘ ประการ

ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความกำหนัดย้อมใจ ไม่เป็นไปเพื่อความคลายกำหนัดย้อมใจ

,, เป็นไปเพื่อประกอบทุกข์ ไม่เป็นไปเพื่อออกจากทุกข์

,, เป็นไปเพื่อสะสมกองกิเลส ไม่เป็นไปเพื่อละกิเลส

,, เป็นไปเพื่อความอยากใหญ่ ไม่เป็นไปเพื่อความอยากน้อย (มักน้อย)

,, เป็นไปเพื่อความไม่สันโดษ ไม่เป็นไปเพื่อความสันโดษ

,, เป็นไปเพื่อความคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ไม่เป็นไปเพื่อความสงัด

,, เป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน ไม่เป็นไปเพื่อความเพียร

,, เป็นไปเพื่อความเลี้ยงยาก ไม่เป็นไปเพื่อความเลี้ยงง่าย

ธรรมเหล่านี้พึงรู้ว่า ไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่วินัย ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้า (แล้วพระพุทธองค์ทรงตรัสสิ่งที่ตรงกันข้ามว่าเป็นธรรมเป็นวินัย)

เพื่อความปลอดภัยให้นำหลักนี้ไปจับเทียบเคียง หากปรากฏว่าครูบาอาจารย์สำนักใดสอนให้เขาปฏิบัติธรรมแล้วเป็นไปเพื่อ ๘ ประการดังกล่าวพึงรู้ว่านั่นสอนผิดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วพึงละการปฏิบัตินั้นเสีย แต่ถ้าสอนตรงกันข้ามนี้พึงรู้ว่าสอนถูกหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า พึงปฏิบัติตามเถิด

(พระไตรปิฎก อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต โคตมีสูตร เล่มที่ ๒๓/๒๘๘)

๙. แก่นแท้ของการประพฤติพรหมจรรย์

ภิกษุทั้งหลาย! การประพฤติพรหมจรรย์ หรือการปฏิบัติธรรมนี้ :-

๑. มิใช่มี **ลาภสักการะและเสียงสรรเสริญ** เป็นอานิสงส์ เพราะเปรียบเท่ากับกิ่งและใบของต้นไม้

๒. มิใช่มี **ความถึงพร้อมแห่งศีล** เป็นอานิสงส์ เพราะเปรียบเท่ากับสะเก็ดของต้นไม้

๓. มิใช่มี **ความถึงพร้อมแห่งสมาธิ** เป็นอานิสงส์ เพราะเปรียบเท่ากับเปลือกของต้นไม้

๔. มิใช่ **ความถึงพร้อมแห่งญาณทัสสนะ (ปัญญา)** เป็นอานิสงส์ เพราะเปรียบเท่ากับกระพี้ของต้นไม้

๕. แต่การประพฤติพรหมจรรย์นี้มี **เจโตวิมุตติ** ความหลุดพ้นแห่งจิตนั้นนั่นแหละ เป็นประโยชน์ที่มุ่งหมาย เป็นแก่นสาร เป็นผลสุดท้ายของพรหมจรรย์ เพราะเปรียบเท่ากับแก่นของต้นไม้

(พระไตรปิฎก มหาสาโรปมสูตร เล่มที่ ๑๒/๓๗๓/๓๕๒)

๑๐. เป้าหมายของการประพฤติพรหมจรรย์

ภิกษุทั้งหลาย! การประพฤติพรหมจรรย์หรือการประพฤติธรรมนี้ :–

๑. มิใช่หวังหลอกลวงให้คนมานับถือเคารพเรา (แต่ให้เคารพพระธรรม)

๒. มิใช่หวังเรียกคนให้มาเป็นบริวาร (แต่ให้เป็นบริวารของพระธรรม)

๓. มิใช่หวังให้เราได้ลาภสักการะเสียงสรรเสริญ (แต่ให้พระธรรมได้สักการะเสียงสรรเสริญ)

๔. มิใช่หวังให้เราได้เป็นนั่นเป็นนี่ หรือเป็นใหญ่ เป็นเจ้าลัทธิเพื่อค้านหรือทำลายเจ้าลัทธิอื่นให้ล้มไป (แต่ให้พระธรรมเป็นใหญ่)

๕. มิใช่หวังให้เราเป็นผู้วิเศษอย่างนั้นอย่างนี้ (แต่ให้พระธรรมเป็นสิ่งวิเศษ) แต่ **การประพฤติพรหมจรรย์นี้ เพื่อการสำรวม เพื่อการละ เพื่อคลายกำหนัด เพื่อนิพพานคือดับทุกข์อุปาทานทั้งปวงโดยส่วนเดียวเท่านั้น** (คือทำหน้าที่ไม่หวังอะไร ไม่เป็นอะไร ไม่ว่าในโลกนี้หรือโลกไหน ๆ โดยประการทั้งปวง เพราะทุกสิ่งทุกอย่างเป็นของพระธรรม)

(พระไตรปิฎก จตุกกนิบาต อังคุตตรนิกาย เล่มที่ ๒๑/๓๓/๒๕)

หลักความเชื่อ ๑๐ ประการ

(กาลามสูตร)

๑. อย่าเพิ่งเชื่อ โดยฟังตามๆ กันมา
๒. อย่าเพิ่งเชื่อ ตามที่เคยทำสืบต่อกันมา
๓. อย่าเพิ่งเชื่อ ตามข่าวลือ
๔. อย่าเพิ่งเชื่อ ตามตำรา หรืออ้างในปิฎก
๕. อย่าเพิ่งเชื่อ เพราะมีเหตุผลน่าเชื่อถือได้
๖. อย่าเพิ่งเชื่อ ด้วยการคาดคะเนเอา
๗. อย่าเพิ่งเชื่อ ด้วยการตรึกตามอาการ
๘. อย่าเพิ่งเชื่อ เพราะตรงกับความคิดเห็นของตน
๙. อย่าเพิ่งเชื่อ เพราะว่าผู้พูดควรเชื่อถือได้
๑๐. อย่าเพิ่งเชื่อ เพราะว่าสมณะนี้เป็นครูของเรา

*สรุป... อย่าเพิ่งเชื่อตามเขาว่า ต่อเมื่อใดพิสูจน์แล้วรู้ได้ด้วยตนเองว่า สิ่งนั้นเป็นกุศล ไม่มีโทษ ผู้รู้สรรเสริญ เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เป็นไปเพื่อนิพพาน คือดับทุกข์ได้สิ้นเชิง นั่นแหละจึงควรเชื่อและปฏิบัติตามได้เลย.

(สูตรนี้ พระพุทธเจ้าทรงโปรดชาวกาลามะ ที่กำลังสับสนไม่รู้จะเชื่อใครดี เพราะอาจารย์เจ้าลัทธิที่มาสอนต่างยืนยันวิธีของตนเท่านั้นถูก ของคนอื่นผิด)

ขอชาวพุทธจงใช้ปัญญาพิจารณาให้ดี
จะปฏิบัติวิธีไหนของสำนักใด ถ้าถูกจริตตนเอง ดับทุกข์ได้จริงก็ถือว่าถูก

www.thammasapa.com
ISBN: 978-616-03-0263-5
9 786160 302635

โปรดช่วยสมทบค่าจัดพิมพ์หนังสือ คู่มือพุทธบริษัท ฉบับสมบูรณ์ จำนวนเล่มละ ๗๐ บาท
ธรรมสภา ขอกราบอนุโมทนาแด่ทุกท่านที่สนับสนุนและร่วมสมทบในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้